

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΜΗ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140-ΤΗΛ. 718-308 | 1/15 ΜΑΡΤΙΟΥ 1971 | ΑΡΙΘ. 7-8

ΕΠΙ ΤΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΗ
ΕΟΡΤΗ ΤΗΣ 25ης ΜΑΡΤΙΟΥ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΕΘΝΟΣ

1. Πολύσημος ή μεγάλη Έορτή της 25ης Μαρτίου διὰ τὸ Ὁρθόδοξον πλήρωμα τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας. Ὡς τῆς θείας Βουλῆς ἔργον ἦτο ἡ κατὰ τὴν 25ην Μαρτίου πλήρωσις τοῦ ἀπ' αἰώνων κεκρυμμένου μυστηρίου τῆς θείας Οἰκονομίας διὰ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Ἀειπαρθένου· οὕτω τῆς θείας Οἰκονομίας ἔργον ἦτο καὶ ἡ κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἑναρξίς τῆς Ἑλληνικῆς Ἐθνεγερσίας. Καὶ ὅπως ὁ διὰ τοῦ Ἀρχαγγέλου Εὐαγγελισμὸς ἐπεσήμανε «τῆς σωτηρίας ἡμῶν τὸ κεφάλαιον», οὕτω πῶς καὶ ἡ κατὰ τὴν 25ην Μαρτίου 1821 ὑπὸ τοῦ Π. Πατρῶν Γερμανοῦ εὐλογία τῆς σημαίας τοῦ σταυροῦ τῶν ἡρώικων πρωταγωνιστῶν τῆς Ἐθνεγερσίας, ἀπετέλει τῆς ἐθνικῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς σωτηρίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους τὸ κεφάλαιον! Μεγάλῃ ὄντως καὶ ὑπερένδοξος κατ' ἐξοχὴν δι' ἡμᾶς τοὺς Ἑλλήνας ἡ ἡμέρα αὕτη!

2. Ὁ Εὐαγγελισμὸς ὑπῆρξε τὸ κεφάλαιον τῆς σωτηρίας ἡμῶν! Ὑπῆρξεν ἡ κ λ ἦ σ ι ς δι' ἀγῶνα κατὰ τῆς δουλείας τῆς ἀμαρτίας· ἡ κ λ ἦ σ ι ς πρὸς ἀπόκτησιν τῆς Ἐλευθερίας τοῦ τε πνεύματος καὶ τῆς σαρκός· ἡ κ λ ἦ σ ι ς πρὸς ἀγῶνας καὶ θυσίας καὶ μαρτύριον χάριν τῆς εἰς Χριστὸν—Λυτρωτὴν Πίστεως· χάριν τῆς διὰ Χριστὸν καὶ ἐν Χριστῷ Ἀναγεννήσεως· χάριν τῆς μετὰ Χριστοῦ Ἀναστάσεως καὶ Θεώσεως ἡμῶν. Γέννησις, Σταυρὸς, Ἀνάστασις, Θεώσις ἐμπερικλείονται ἐν τῷ κεφαλαίῳ τοῦ

Ἀρχαγγελικοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Ἀλλ' αἱ ὑψίσται αὗται χριστιανικαὶ Ἀλήθειαι τελεσφοροῦνται καὶ πραγματοποιοῦνται ἐπὶ τῆς σφαίρας τῆς Πίστεως, τῆς ζώσης Πίστεως ἐπὶ τὸν Σωτῆρα καὶ Λυτρωτὴν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Θεάνθρωπον Κύριον, τὸν εὐαγγελισθέντα διὰ τοῦ Ἀρχαγγέλου τῆς σωτηρίας ἡμῶν τὸ κεφάλαιον καὶ πραγματώσαντα διὰ τῆς θείας Αὐτοῦ Σαρκώσεως πάσας τὰς μνημονευθείσας Ἀληθείας.

3. Ἡ πίστις εἰς τὴν Θρησκείαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· ἡ Πίστις εἰς τὰς ἀξίας τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ Πολιτισμοῦ· ἡ πίστις εἰς τὰς μεγάλας ἐπιτεύξεις τοῦ γιγαντῶδους Ἑλληνικοῦ Γένους διὰ μέσου τῶν αἰώνων· ἡ πίστις ἐπὶ τὰς ἀξίας τῶν μεγάλων Παρακαταθηκῶν καὶ τῶν ὑψηλῶν τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς θρησκευτικῶν καὶ ἐθνικῶν Παραδόσεων· ἡ Πίστις εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὰς θείας διδασχὰς τῆς Ὁρθοδοξίας· ἡ Πίστις ἐπὶ τὰς ἀνεξάντλητους δυνάμεις τῆς ψυχῆς τῶν Ἑλλήνων· ἡ Πίστις εἶναι καὶ ἡ κινήσασα τὰς ψυχὰς καὶ καρδίας τῶν ἡρώων ἀγωνιστῶν τοῦ 1821 διὰ τὴν ἀποτίναξιν τετρααιωνίου σκληροτάτου ζυγοῦ καὶ τὴν ἀπόκτησιν τῆς Ἐλευθερίας τῶν Ἑλλήνων.

4. Μόνη λοιπὸν ἡ ζῶσα Πίστις εἶναι ἡ ἡθεῖα δύναμις, ἥτις καθιστᾷ ἱκανὸν τὸν ἄνθρωπον νὰ υπερνικᾷ πάντα τὰ ἐμπόδια, ὥστε νὰ δύναται νὰ φθάσῃ εἰς τὸν ἐπιδιωκό-

μενον σκοπόν, τὸ νικηφόρον καὶ ἔνδοξον τέρμα. Ὁ ἀγὼν, αἱ θυσίαι, τὰ μαρτύρια, τὸ αἷμα, οἱ διωγμοί, αἱ φυλακίσεις, αἱ στερήσεις, οἱ ἐξανδραποδισμοί, ὁ σταυρὸς καὶ ὁ θάνατος, ἐβελουσίως καὶ αὐτοπροαιρέτως πάντα ταῦτα ἐπιτελούμενα, ἐκ τῆς ζώσης Πίστεως ἀπορρέουν, ἐκ τῆς Πίστεως τῆς θρησκευτικῆς, κατὰ πρῶτιστον λόγον καὶ τῆς φυλετικῆς καὶ ἐθνικῆς ὕστερον, εἰς τὴν ὑπεραξίαν τῆς ἀνθρωπίνης Ἑλευθερίας. Ἐννοοῦμεν τὴν κατὰ Χριστὸν Ἑλευθερίαν τὴν πνευματικὴν, τὴν ἱκανὴν νὰ δαμάζῃ τὰ πάθη καὶ νὰ δραστηριοποιῇ τὰς ἀρετάς, οἷας ἐδίδαξεν ὁ Χριστός, ἐπ' ἀγαθῷ αὐτοῦ τούτου τοῦ ἐλευθέρου ἀνθρώπου καὶ τῆς κοινωνίας, ἐν ᾗ ζῇ, κινεῖται καὶ δρᾷ ὁ χριστιανός, ὁ πολίτης, ὁ ἄνθρωπος. Ἐννοοῦμεν τὴν Ἑλευθερίαν, τὴν καθοδηγούμενην ὑπὸ τοῦ θείου Νόμου καὶ τῶν ἐπ' αὐτοῦ στηριζομένων κοινωνικῶν καὶ ἀνθρωπιστικῶν θεσμῶν.

5. Ἡ Ἑλληνικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ὑπῆρξεν ἡ φιλόστοργος Μήτηρ τῶν ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας κατακειμένων οὐ μόνον τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν συνταλαιπωρουμένων χριστιανικῶν λαῶν. Ἡ Ἐκκλησία ὑπῆρξεν ἡ σώτειρα Κιβωτός, ἡ διαφυλάξασα ἀμιγῆ, καθαρὰν καὶ ἀκηλίδωτον τὴν Ὁρθόδοξον Πίστιν καὶ τὴν πρὸς τὴν Ἑλευθερίαν ἀγάπην τῶν ὑπουδούλων τέκνων Τῆς Πατριάρχαι, Ἀρχιερεῖς, Ἱερεῖς, ἀπλοῖκοι Καλόγηροι ἀποτελοῦν τὸν στρατὸν τῆς σωτηρίας τοῦ Γένους ἡμῶν καὶ τοὺς πρωτοπόρους ἀγωνιστὰς καὶ διαφωτιστὰς τοῦ ὑπὲρ τῆς Ἑλευθερίας Ἀγῶνος τοῦ 1821. Ἡ θρησκευτικὴ Πίστις ἦτο δι' αὐτοὺς ἀδελφὴ τῆς Πατρίδος καὶ ὁ Ὁρθόδοξος Ἕλλην ὁ ἐνσαρκωτὴς τοῦ θεοδωρήτου ἀγαθοῦ τῆς Ἑλευθερίας. Βεβαίως καὶ αἱ ψυχαὶ τῶν Ἑλλήνων ἦσαν εὐπρόσδεκτοι εἰς ἀποδοχὴν τῶν ὑψηλῶν Διδαχῶν τῆς Πίστεως, τῆς τε θρησκευτικῆς, καὶ δὴ καὶ Ἑλληνορθόδοξου, ὅσον καὶ τῆς φυλετικῆς, τῆς καθαρῶς Ἑλληνικῆς. Ἄνδρες, γυναῖκες, νέοι καὶ νέαι, γέροντες καὶ ποικιλοτρόπως πάσχοντες ἐξηγέρθησαν, ἅμα τῷ ἀκούσματι τῆς σωτηρίου ἰαχῆς: Ἑλευθερία ἢ θάνατος!

*

6. Εἶναι ὥραϊον πρᾶγμα νὰ μελετᾷ ὁ ἄνθρωπος τὰς ἀριστείας καὶ τὰ κατορθώματα τῶν προγόνων αὐτοῦ. Πληροῖ δ' ἀσφαλῶς χαρὰς ἀνεκφράστου τὴν ψυχὴν τοῦ μελετητοῦ τῶν ἐνδόξων σελίδων τῆς πατρώας Ἱστορίας τὸ νικηφόρον ἐπιστέγασμα μακροτάτων ἀγῶνων καὶ σκληροτάτων θυσιῶν. Ἐνδοξὸς δὲ καὶ τρισένδοξος ὑπῆρξε καὶ ὁ ὑπὲρ τῆς Ἀνεξαρτησίας καὶ Ἐλευθερίας ἀπὸ τοῦ μακραίωνιου ἐχθρικοῦ ζυγοῦ ἀγὼν τῆς Ἐθνεγερσίας τοῦ 1821 καὶ δὲν εἶναι ὑπερβολὴ ἡ ὑπὸ πολλῶν ἱστορικῶν γενομένη σύγκρισις μεταξὺ τοῦ πολέμου κατὰ τῶν Περσῶν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ ἡ ὑπὲρ τοῦτον μάλιστα ἑξαρσις τοῦ πελωρίου Ἀγῶνος τῶν ἡρώων τοῦ 1821. Φυσικὸν λοιπὸν εἶναι νὰ πληροῖ χαρὰς καὶ εὐφροσύνης, ἐθνικῆς ὑπερηφανείας καὶ πατριωτικῆς ἀνατάσεως πᾶσαν Ἑλληνικὴν ψυχὴν, ἡ πανηγυρικὴ ἀνάμνησις ἐπὶ τῇ ἀμφιετηρίδι τῆς Ἐθνεγερσίας τῆς 25 Μαρτίου τοῦ 1821. Ἐφέτος δὲ ὁ Πανηγυρισμὸς προσλαμβάνει ἰδιαιτέραν σημασίαν, διότι συμπληροῦται τρίτη πενηκονταετία ἀπὸ τῆς εὐλογημένης ἐκείνης ἡμέρας τοῦ Ἐθνικοῦ Εὐαγγελισμοῦ.

7. Ἡ ἐπανάληψις τῆς ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ὑπομνήσεως τῶν αὐτῶν πολλάκις ἐνδόξων ἱστορικῶν γεγονότων οὐ μόνον δὲν κουράζει τὸν εὐγνώμονα μελετητὴν τῆς πατρίδος Ἱστορίας, ἀλλὰ πάντοτε καὶ μεγαλυτέρας χαρὰς πληροῖ τοῦτον, διότι οὕτω πῶς παρέχεται εἰς αὐτὸν πάλιν καὶ πάλιν ἡ εὐκαιρία νὰ γευθῇ ὅλην τὴν γλυκύτητα τῆς ἀνεκφράστου ἡδονῆς ἐκ τῆς νοσταλγικῆς ἀναμνήσεως τοῦ ἐνδόξου παρελθόντος τῆς Πατρίδος αὐτοῦ καὶ τῶν ἐπιτευγμάτων τῶν ἡρωϊκῶν ἀγωνιστῶν τοῦ 1821, μὲ τὸ αἷμα τῶν ὁποίων ἐποτίσθη τὸ καλλικαρπον δένδρον τῆς Ἑλευθερίας τοῦ Ἐθνους τῶν Ἑλλήνων. Συγχρόνως δὲ ἡ μεγάλη Ἐθνικὴ ἐπέτειος τῆς 150ῆς Ἐτηρίδος τῆς Ἐθνεγερσίας τῶν Ἑλλήνων, προσφέρει εἰς πᾶσαν Ἑλληνικὴν ψυχὴν τῆς σήμερον ὑψηλὴν καὶ ἐπικάιρον διδαχὴν, ἵνα καὶ ἡμεῖς οἱ εὐτυχεῖς ἀπόγονοι τῶν ἐνδόξων προγόνων μας, παραδειγματιζόμενοι ὑπ' αὐτῶν, ὁπλίσωμεν ἑαυτοὺς μὲ τὰς αὐτὰς ὑψηλὰς ιδέας καὶ τὰς αὐτὰς ἀρχὰς καὶ πεποιθήσεις, αἵτινες ἀπορρέουν ἀπὸ τὸν Ἑλληνοχριστιανικὸν Πολιτισμὸν καὶ τὴν Ἑλληνορθόδοξον

Διδαχὴν. Μόνον οὕτω θὰ δυνηθῶμεν ν' ἀνταποκριθῶμεν εἰς τὰς κρίσιμους στιγμὰς, ἅς σύμπασα ἡ ἀνθρωπότης διέρχεται σήμερον. Μόνον οὕτω θὰ δυνηθῶμεν ν' ἀντιταχθῶμεν ἐναντίον τῶν σκοτίων ἐκείνων δυνάμεων, αἵτινες ἐπιδιώκουν τὴν ὑποταγὴν ἡμῶν εἰς ιδέας καὶ ἀρχάς, ξένας πρὸς ὅσας ἡ Ἑλληνοχριστιανικὴ μας Παράδοσις ἐνεφύτευσεν εἰς τὰς ψυχὰς ἡμῶν. Μόνον οὕτω θὰ καταστῶμεν ἱκανοὶ ν' ἀναλάβωμεν θυσίας καὶ ν' ἀποδυθῶμεν εἰς νέας ἐθνικὰς καὶ πολιτιστικὰς ἐξορμήσεις καὶ νὰ ἐτοιμασθῶμεν διὰ πᾶσαν ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος αἰτηθησομένην θυσίαν.

*

8. Μελετῶμεν τὴν Ἱστορίαν μας διὰ νὰ διδαχθῶμεν. Ἐμβιβάζομεν εἰς αὐτήν, διὰ ν' ἀντλήσωμεν διδάγματα καὶ πείραν. Ἀναμιμνησκόμεθα τῶν θυσιῶν τῶν ἡρώϊκων Προγόνων ἡμῶν, διὰ νὰ μάθωμεν καὶ ἡμεῖς νὰ θυσιαζώμεθα καλούμενοι ὑπὲρ τῶν πατρίων. Γεραίρομεν καὶ ὑμνοῦμεν τὰ ἐνδοξὰ ἐπιτεύγματα τῶν ἡρώων τοῦ ἔθνους ἡμῶν, διὰ νὰ ὀρκισθῶμεν μυστικῶς, ὅτι καὶ ἡμεῖς προθύμως θ' ἀγωνισθῶμεν ὑπὲρ τῆς Πίστεως καὶ τῆς πατρίου γῆς, ἣν ἐχάρισαν εἰς ἡμᾶς ἐλευθέραν καὶ τετιμημένην οἱ ἡρώϊκοι Ἀγωνισταὶ τοῦ 1821.

9. Ἀπέδειξεν ὁ Ἕλλην μυριάκις καὶ εἰς τὸ ἀπώτερον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ πρόσφατον παρελθὸν καὶ εἰς τὰς ἡμέρας μας, πόσον καλῶς γνωρίζει νὰ μάχεται ὑπὲρ τῶν εὐγενῶν Ἰδεωδῶν τοῦ ἔθνους, τῆς Πατρίδος, τῆς Θρησκείας, ἅτινα πάντα ἐγκλείονται ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς Ἐλευθερίας, τοῦ Δικαίου καὶ τῆς Αὐτοδιαθέσεως. Ἀπέδειξεν ὁ Ἕλλην πάλαι τε καὶ νῦν, ὅτι γνωρίζει οὐχὶ ἀπλῶς νὰ μάχεται ἡρωϊκῶς, ὥς οἱ πρόγονοί του, ἀλλὰ καὶ νὰ θυσιάζεται, ἀκόμη καὶ νὰ πίπτῃ ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ Πίστεως καὶ Πατρίδος, βέβαιος ὢν, ὅτι καὶ ἐκ τῆς τέφρας του θ' ἀνατείλῃ ἕτερος ἀγωνιστὴς διὰ νὰ ἐπιτύχῃ ὅπως δὴ ποτε τὴν διαφύλαξιν τῆς Ἐλευθερίας του καὶ τὴν πραγματοποίησιν τῶν δικαίων ἐθνικῶν του ἐπιδιώξεων.

*

10. Τὸ νὰ ἐπαναμνημονεύωμεν λοιπὸν τὰ ἀριστεύματα τῶν προγόνων μας, ὅχι μόνον δὲν βλάπτει, πολλῶν δὲ ἤττον δὲν κουράζει, ἀλλ' ὅλως τοῦναντίον εὐφραίνει καὶ χαροποιεῖ ἡμᾶς καὶ πρὸ παντὸς τονώνει καὶ χαλυβδώνει τὸν κόσμον τῆς ψυχῆς μας διὰ νέας εὐγενεῖς ἐξορμήσεις, διὰ νέους ἀγῶνας, διὰ νέα ἀριστεύματα καὶ νέας ἐπιτυχίας. Οἱ ἡρώϊκοὶ μας πρόγονοι ἡγωνίσθησαν καὶ ἐθυσιάσθησαν ὑπὲρ τῆς Ἐλευθερίας τῆς Πατρίδος ἡμῶν. Ἡμεῖς καλούμεθα εἰς ἀγῶνας εὐγενεῖς πρὸς διαφύλαξιν τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Πίστεως, πρὸς διατήρησιν τῆς συνεχείας τῶν ἱερῶν Παραδόσεων μας· πρὸς περιφρούρησιν τῶν ὑπερῶν ἐπιτευγμάτων τῶν ἀρχαίων ἡμῶν προγόνων ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς σκέψεως, τῆς μορφώσεως, τῆς ποιήσεως, τῶν γραμμάτων, τῆς τέχνης, τῆς ἀνθρωπιστικῆς καλλιέργειας καὶ διαπλάσεως, τῆς κοινωνικῆς διαβιώσεως καὶ τῆς τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἠθικῆς διαπαιδαγωγήσεως. Ἡμεῖς σήμερον, μιμηταὶ τοῦ παραδείγματος ἀγίων ἀνδρῶν, οὓς διέπλασεν ἡ εὐαγγελικὴ καὶ ἀποστολικὴ διδαχὴ καὶ διεμόρφωσεν ἡ Ἑλληνορθόδοξος Παράδοσις τοῦ θεανθρωπίνου χώρου τῆς ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας, καλούμεθα νὰ διασφαλίσωμεν τὰς ὑψηλὰς ἀρχὰς τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ Πολιτισμοῦ ἀπὸ πάσης ἐξώθεν ἐπιβουλῆς, παραφθορᾶς ἢ καὶ διαφορᾶς.

11. Αὐταὶ εἶναι αἱ σκέψεις, αἱ ὁποῖαι φυσικὸν εἶναι νὰ γεννῶνται εἰς τὰς ὑγιεῖς ψυχὰς τῶν Ἑλλήνων τῆς σήμερον. Σκέψεις ὑπερηφανείας καὶ δόξης διὰ τὰς ἀριστείας καὶ τὰ μεγαλουργήματα τῶν ἐνδόξων προγόνων μας. Σκέψεις εὐγνωμοσύνης καὶ τιμῆς πρὸς τὴν ἱερὰν μνήμην ἐκείνων, οἵτινες τὰ πάντα ἐθυσίασαν διὰ νὰ κληροδοτήσουν εἰς ἡμᾶς τὸν ἐνδοξον καὶ ἱερώτατον χώρον ποὺ λέγεται Ἑλλάς, ἐλεύθερον, ἐξηγνισμένον καὶ κεκαθαρμένον καὶ ἕτοιμον πρὸς καλλιέργειαν νέων ἀγαθῶν, ἐφ' ὅλων τῶν πεδίων τῆς ζωῆς καὶ τῆς δράσεως ἡμῶν. Καλούμεθα καὶ ἡμεῖς σήμερον νὰ καλλιεργήσωμεν, νὰ ποτίσωμεν, ἐν ἀνάγκῃ νὰ ἐπανεμφυτεύσωμεν τὸν παράδεισον τῶν ἀρετῶν, τῶν ἰδεῶν, τῶν αἰσθημάτων ποὺ ἐκληρονομήσαμεν ἀπὸ τοὺς Πατέρας ἡμῶν, τοὺς μεγάλους σκαπανεῖς τῶν εὐγενεστέρων ἰδεῶν καὶ ἀρχῶν, κανόνων ζωῆς καὶ ἀξιῶν.

ΤΟ ΜΕΓΑ ΜΗΝΥΜΑ ΤΗΣ ΕΘΝΕΓΕΡΣΙΑΣ ΤΟΥ 1821 ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΥΓΧΡΟΝΟΝ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΝ*

Ἡ Ἐθνεγερσία τοῦ 1821, γεγονὸς πολυσήμαντον καὶ πολυδιάστατον, ὑπερακοντίζει τὰ πλαίσια τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου καὶ φέρει ἐν αὐτῇ τὸ μέγα μήνυμα τῆς τρίτης οἰκουμενικῆς ἀποστολῆς τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Μετὰ τὴν ἀρχαίαν κλασσικὴν Ἑλλάδα καὶ τὸ χριστιανικὸν Βυζάντιον διὰ τῆς Ἐθνικῆς Παλιγγενεσίας ἐτέθησαν αἱ προϋποθέσεις πρὸς ἐπιτέλεσιν ὑπὸ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ὑψίστης ἀποστολῆς πρὸς τὸν ἐν βαθυτάτῃ πνευματικῇ συγχύσει καὶ πολιτιστικῇ κρίσει διατελοῦντα κόσμον.

Ἐὰν τὸ μέγα πρόβλημα τῆς ἐποχῆς μας ἀναφέρεται ἐν ἐσχάτῃ ἀναλύσει εἰς τὴν διάσωσιν καὶ καταξίωσιν τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου ἐντὸς τῶν καθολικῶν διαστάσεων τῆς ὑπάρξεως καὶ τοῦ προορισμοῦ του, αἱ καθολικαὶ αὗται διαστάσεις εὗρον τὴν πληρότητά των διὰ τῆς συνθέσεως τοῦ ἑλληνικοῦ

λόγου καὶ τῆς ἐν Χριστῷ ἀποκαλύψεως ἐν τῇ Ὁρθοδοξίᾳ καὶ διὰ τῆς διαμορφώσεως τοῦ ἀρτίου καὶ ὁλοκληρωμένου ἀνθρώπου. Ἀκριβῶς δὲ διὰ τῆς Ἐθνικῆς Παλιγγενεσίας, συντελεσθείσης ἐν μέσῳ καταλυτικῶν καὶ συντριπτικῶν διὰ τὸ ἀνθρώπινον πρόσωπον ἐξωτερικῶν συνθηκῶν, ἀπεκαλύφθησαν αἱ ἀνεξάντλητοι δυνάμεις τῆς Ἑλληνορθοδόξου Παραδόσεως πρὸς ἀναγέννησιν καὶ καταξίωσιν τοῦ ἀνθρώπου ὡς ἐλευθέρας προσωπικότητος.

Πρὸς κατανόησιν συνεπῶς καὶ ὀρθὴν ἀξιολόγησιν τοῦ μηνύματος αὐτοῦ τῆς Ἐθνεγερσίας ἐπεβάλλετο ἐν ἀρχῇ ἡ συντομωτάτη ἔστω ἀναφορά εἰς τὰς βασικὰς θέσεις τῆς ἑλληνορθοδόξου παραδόσεως περὶ τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου.

Ὁ Λόγος εἶναι τὸ κυριώτερον ὄργανον δι' οὗ ὁ Ἑλληνισμὸς ἐκπληροῖ τὴν πρώτην οἰκουμενικὴν ἀποστολήν του ἐν μέσῳ μιᾶς ἀνθρωπότητος διαβιούσης ἰδίᾳ εἰς τὸν χώρον τοῦ μύθου καὶ τῆς ἀλληγορίας. Ἡ φιλοσοφικὴ σκέψις τῶν μεγάλων δημιουργῶν τῆς κλασσικῆς Ἑλλάδος διεισδύει δι' ὑπερόχων συλλήψεων εἰς τὴν οὐσίαν τῶν μεγάλων προβλημάτων τῆς ὑπάρξεως καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου προορισμοῦ, οὕτως ὥστε ἡ περαιτέρω φιλοσοφικὴ προσφορά τῆς ἀνθρωπότητος νὰ μὴ εἶναι ἕτερον τι, κατὰ τὴν εὐ.

* Λόγος λεχθεὶς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν (30 Ἰανουαρίου 1971) παρ' οὐσίας τῆς Α. Ε. τοῦ Ἀντιβασιλέως, τῆς Α. Μ. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, Σεβασμιωτάτων Ἱεραρχῶν, τῶν Ὑπουργῶν Παιδείας, Δικαιοσύνης καὶ Δημοσίων Ἔργων, Καθηγητῶν Πανεπιστημίου, φοιτητῶν καὶ ἐτέρων προσκεκλημένων.

Κατακλείω τὸ ἄρθρον μου μὲ τοὺς ὠραίους καὶ ἐπικαίρους λόγους τοῦ νεωτέρου μεγάλου Ἱστορικοῦ τοῦ Ἑθνους, ἀοιδίμου Σ π υ ρ ῖ δ ω ν ο ς Λ ά μ π ρ ο υ: «Σταυρὸς καὶ Ἑλλάς ἦσαν ἡ διφυῆς λατρεία τοῦ δουλεύοντος Γένους. Πρὸς αὐτὴν ἐποδηγέται τοὺς πιστοὺς ὁ ἱερεὺς ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ. Πρὸς αὐτὴν ἐχειραγώγει τοὺς δακρύοντας μαθητὰς ὁ διδάσκαλος ἐν τῇ γωνίᾳ τοῦ ἐρημικοῦ ἐκκλησιδρίου. Πρὸς αὐτὴν ᾤξυνε τὰ ὅπλα τῶν μαχομένων ὁ ἀμαρτωλὸς ἐπὶ τῶν ὁρέων. Ἡ ἐπανοδος τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ ἐσθῇ τῆς ἀρχαίας δόξης, ἡ ἐπιστροφή τῆς τεταπεινωμένης Ἑλλάδος εἰς τὸ κλέος τῆς ἀρχαιότητος, ἰδοὺ τὸ λεληθὸς ἀλλὰ μόνιμον πρόγραμμα τοῦ δουλεύοντος, ἰδοὺ τὸ σύμβολον τῆς ἀναστάσεως» (Σ π υ ρ . Π . Λ ά μ π ρ ο υ, Μικταὶ σελίδες, Ἐν Ἀθήναις 1905, σ. 12).

Τὴν δίφωνον Πανήγυριν πρεπόντως τιμῶμεν καὶ ἡμεῖς σήμερον, τὴν ὀφειλομένην

λατρείαν προσφέροντες πρὸς τὸν σαρκωθέντα Κύριον καὶ τὴν ἀναδεχθεῖσαν τὸν Ἀρχαγγελικὸν Εὐαγγελισμόν Ἀειπάρθενον Θεοτόκον Μαρίαν. Στρέψωμεν δ' ἅμα τὰς σκέψεις καὶ τὰς καρδίας ἡμῶν πρὸς τοὺς ἡρωϊκοὺς Ἐλευθερωτὰς τῆς πατρίου γῆς, ἀποδίδοντες εἰς αὐτοὺς ἐν εὐγνωμοσύνῃ βαθεῖα τὰ νικητήρια, ὑποσχόμενοι ἐνδομύχως ὅτι οὐδέποτε θὰ παύσωμεν ἐνθυμούμενοι τὰς ἀνδραγαθίας αὐτῶν καὶ ὅτι θὰ εἴμεθα ἕσασαι ἑτοιμοὶ νὰ μιμηθῶμεν τὰ ἔγχα αὐτῶν ὑποδείγματα, ἐάν ποτε κληθῶμεν νὰ ὑπερασπίσωμεν τὰ ὅσια καὶ ἱερὰ τῆς Ἑλληνικῆς μας φυλῆς, ἑτοιμοὶ διὰ πᾶσαν θυσίαν ὑπὲρ τῆς Πίστεως ἡμῶν καὶ τῆς Πατριδος, τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τῆς πανευφήμου Μητρὸς ποὺ λέγεται Ἑ λ λ ᾶ ς!

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Ὁμότιμος Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

στοχωτάτην παρατήρησιν διαπρεπούς συγχρόνου φιλοσόφου, εἰ μὴ ὑπομνηματισμός εἰς τὰς βασικὰς πνευματικὰς καταβολὰς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων φιλοσόφων.

Παρά ταῦτα ἡ μᾶλλον ἀκριβῶς κατὰ τὰς μεγαλειώδεις πτήσεις τοῦ ἑλληνικοῦ Λόγου ἀποκαλύπτεται συγχρόνως καὶ ἡ τραγικὴ διάσπασις τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου. Ὁ ἄνθρωπος νοσταλγεῖ, διορᾷ ὡς ἐν ἐσόπτρῳ καὶ αἰνίγματι τὰς κορυφὰς τοῦ πνεύματος, ἀλλὰ εἶναι ἀνίκανος νὰ ἀνέλθῃ εἰς αὐτάς καὶ διὰ τοῦ προσωπικοῦ βιώματος. Αἰώνιος Προμηθεὺς Δεσμώτης παραμένει προσκεκολλημένος εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ μυθικοῦ Καυκάσου. Ἐν τῷ σκιάδει βίῳ τοῦ πλατωνικοῦ σπηλαίου συμβολίζεται κατὰ μοναδικὸν τρόπον ἡ πνευματικὴ πορεία τοῦ ἀνθρώπου, ἡ τραγωδία τοῦ ὁποίου συμπυκνῶνται εἰς τὴν ἐπιγραμματικὴν φράσιν τοῦ Πλάτωνος: «Θεὸς ἀνθρώπῳ οὐ μίγνυται». Εἰς μίαν ἐποχὴν, καθ' ἣν ἐν τῇ μυθολογίᾳ συμφύρονται Θεοί, ἡμίθεοι καὶ ἄνθρωποι, ὁ κορυφαῖος τῶν φιλοσόφων διαπερᾷ διὰ τῆς φράσεως αὐτῆς, ὡς διὰ φωτεινῆς σχισμῆς, τὸ πυκνὸν σκότος τῆς πλάνης διὰ νὰ διατυπώσῃ τὴν αἰτίαν τῆς διασπάσεως καὶ ἀποδιοργανώσεως τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου. Βεβαίως ὁ Πλάτων δὲν ἔχει ὑπ' ὄψιν οὐδὲ καὶ δύναται νὰ συλλάβῃ διὰ μόνου τοῦ ἀνθρωπίνου λόγου τὴν συντελεσθεῖσαν διὰ τῆς πτώσεως τῶν πρωτοπλάστων τραγωδίαν καὶ τὰς καταλυτικὰς ἐξ αὐτῆς συνεπειὰς διὰ τὸ ἀνθρώπινον πρόσωπον. Ἐν τούτοις, εἶναι ἐξόχως χαρακτηριστικὸν ὅτι ἡ προχριστιανικὴ ἀνθρωπότης ἀναμένει καὶ προσδοκᾷ ἐκ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς μετὰ τοῦ Θεοῦ κοινωνίας τὴν ἀναγέννησιν καὶ ἀπολύτρωσιν τοῦ ἀνθρώπου. «Τοιοῦδε μόχθου τέρμα μὴ τι προσδόκα πρὶν ἂν θεῶν τις διάδοχος τῶν σὼν πόνων φανῇ» εἶναι οἱ λόγοι τοὺς ὁποίους θέτει εἰς τὸ στόμα τοῦ Ἑρμοῦ ὁ Αἰσχύλος εἰς τὴν τραγωδίαν του «Προμηθεὺς Δεσμώτης». Τὴν αὐτὴν ἀλήθειαν διακηρύσσει καὶ ὁ Σωκράτης, ὅταν λέγῃ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους «καθεύδοντες διατελοῖτε ἂν, εἰ μὴ τινα ἄλλον ὁ Θεὸς ἐπιπέμψει κηδόμενος ὑμῶν».

Ἀπάντησιν εἰς τὸ «καθεύδοντες» τοῦ Σωκράτους καὶ ἀληθὲς ἐγερτήριον σάλπισμα διὰ τὸν Ἑλληνισμόν ἀπετέλεσεν ἡ ἔλευσις εἰς τὸν ἑλληνικὸν χῶρον τοῦ μεγάλου ἀποστόλου τῶν Ἑθνῶν Παύλου, τὸ μήνυμα τοῦ ὁποίου συμπυκνῶνται εἰς τὴν ἐπιγραμματικὴν φράσιν αὐτοῦ τοῦ ἰδίου: «Ἐγείραι ὁ καθεύδων καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν καὶ ἐπιφάσει σοι ὁ Χριστός».

Καὶ ὁ Ἑλληνισμός, ἀποδεχθεὶς διὰ μακροχρόνιου διαδικασίας τὸ μήνυμα τῆς ἐν Χριστῷ ἀποκαλύψεως καὶ ἀπολυτρώσεως, ἠγέρθη ἐκ τῆς ἐσχάτης καταπτώσεως καὶ παρακμῆς, εἰς ἣν εἶχε περιέλθει ὑπὸ τὴν ρωμαϊκὴν κυριαρχίαν, διασφαλίσας οὕτω τὴν ἐπιβίωσίν του. Ὡς παρατηρεῖ χαρακτηριστικῶς ὁ σοφὸς ἱστορικὸς Σπυρίδων Ζαμπέλιος, ἐν ἀπολύτῳ συμφωνίᾳ πρὸς τὸν ἐθνικὸν μας ἱστορικὸν Κωνσταντῖνον Παπαρρηγόπουλον: «Τὸ ὄνομα τῆς Ἑλλάδος ἄνευ τοῦ Χριστιανισμοῦ δὲν ἦθελεν ἴσως

ὑπάρχει σήμερον ἢ ἐντὸς βιβλιοθηκῶν καὶ εἰς σοφῶν τινῶν ἀναμνήσεις».

Ἐὰν ἡ ἐνσάρκωσις τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ σημαίνει διὰ τὴν ἀνθρωπότητα ἐν γένει τὴν εἴσοδον αὐτῆς εἰς τὴν νέαν, τὴν εἰς τὸ διηνεκὲς ἐκτεινομένην ἐποχὴν τῶν θεανθρωπίνων διαστάσεων ἐντὸς τῶν ὁποίων τὸ ἀνθρώπινον πρόσωπον δυνάμει ἀναγεννᾶται καὶ τοῦτ' αὐτὸ θεοῦται, διὰ τὸν Ἑλληνισμόν σημαίνει τὴν ἐξοδὸν ἐκ τοῦ σκιώδους βίου τοῦ πλατωνικοῦ σπηλαίου καὶ τὴν εἴσοδον εἰς τὸ φῶς τῆς ἀληθοῦς ζωῆς τοῦ μυστικοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς δευτέρας οἰκουμενικῆς ἀποστολῆς του, συνισταμένης ἰδίᾳ εἰς τὴν διὰ τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφικῆς σκέψεως, ὁρολογίας καὶ γλώσσης συμβολὴν εἰς τὴν διαμόρφωσιν ἐν τῷ ἑλλαδικῷ χώρῳ τῆς Ὁρθοδοξίας, τοῦ μεγίστου δηλονότι θησαυροῦ τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἐντὸς τῆς Ὁρθοδοξίας ὁ Ἑλληνισμός εὑρε τὰς ιδεώδεις συνθήκας πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν πολυπλευρῶν αὐτοῦ ἱκανοτήτων καὶ διὰ τῆς διαμορφώσεως τοῦ ιδεώδους, τοῦ ἀρτίου καὶ ὁλοκληρωμένου ἀνθρώπου, τὴν δημιουργίαν τῆς χιλιετοῦς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας.

Διὰ τῆς ἑλληνικῆς σκέψεως ἐπετεύχθη ἡ συνειδητοποίησης τοῦ βαθυτέρου περιεχομένου τοῦ μυστηρίου τῆς ἐνσάρκώσεως τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, συνισταμένου εἰς τὴν ὑπέρβασιν τοῦ χάσματος μετὰ τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων διὰ τῆς πλήρους καὶ τελείας κοινωνίας αὐτῶν ἐν τῷ Θεανθρώπῳ. Ἡ πλατωνικὴ ρῆσις: «Θεὸς ἀνθρώπῳ οὐ μίγνυται» ἀνῆκει πλέον ἀνεπιστρεπτι εἰς τὸ παρελθόν. Ὡς ἐπιγραμματικῶς διακήρυξεν ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος: «Γένος ἐγένετο ἐν Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἄνθρωπος γὰρ ἐγένετο ὁ Θεὸς καὶ Θεὸς ὁ ἄνθρωπος». Ἐντὸς τῶν θεανθρωπίνων διαστάσεων τοῦ μυστικοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ ὁ ἄνθρωπος διασπᾷ τὸ σιδηροῦν παραπέτασμα τῆς δημιουργίας καὶ ἐν πλήρει κοινωνίᾳ μετὰ τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ ὑπερβαίνει πᾶσαν ἐν αὐτῷ ἀντινομίαν καὶ διάσπασιν καὶ ἀξιοποιεῖ τὸ σύνολον τῶν ὑπαρξιακῶν παραγόντων τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως διὰ τῆς διαμορφώσεως τοῦ καινοῦ ἐν Χριστῷ ἀνθρώπου, τῆς ἀρτίας καὶ ὁλοκληρωμένης προσωπικότητος. Ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος τονίζει ὅτι ἡ ἐν τῷ μυστικῷ σώματι τοῦ Χριστοῦ συντελουμένη κοινωνία τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ δὲν εἶναι πρᾶξις ἀπλῶς συμβολικῆ, ἀλλὰ πραγματικῆ. «Τὸ γὰρ ἀπρόσληπτον καὶ ἀθεράπευτον». Ὁ ἄνθρωπος, ὁ Δεσμώτης τῆς προχριστιανικῆς ἐποχῆς, οὐ μόνον ἀπελευθεροῦται καὶ ἀπολυτρουῖται, ἀλλὰ καὶ τοῦτ' αὐτὸ θεοῦται ἐν τῷ Θεανθρώπῳ, καθιστάμενος κατὰ τὴν εὐστοχωτάτην πατερικὴν παρατήρησιν οἶονεὶ Θεὸς περιπολῶν ἐπὶ τῆς Γῆς.

Ἀκριβῶς δὲ ἡ μεγίστη δόξα τῆς δευτέρας οἰκουμενικῆς ἀποστολῆς τοῦ Ἑλληνισμοῦ συνίσταται εἰς τὴν ἐνσάρκωσιν δι' ὑπερόχων προσωπικότητων τοῦ ἀρτίου καὶ ὁλοκληρωμένου ἀνθρώπου, τῶν ὁποίων τὸ κατ' ἐξοχὴν χαρακτηριστικὸν γνώ-

ρισμα υπήρξεν ὁ πεφωτισμένος νοῦς καὶ ἡ κεκαθα-
μένη καρδιά, τὸ ἀληθές ἡγεμονικὸν τοῦ ἀνθρωπίνου
βίου.

Μία ἀτελεύτητος φάλαγξ μεγάλων πολυμερῶν
πνευματικῶν προσωπικοτήτων, ἀλλὰ καὶ ἀφανῶν
καὶ ἀγνώστων ἀγωνιστῶν τοῦ πνεύματος, ἀγίων καὶ
ἀσκητῶν διακοσμεῖ τὸ πνευματικὸν πάνθεον τῆς
Β' οἰκουμενικῆς ἀποστολῆς τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἐν
μέσῳ τῶν ὑπερόχων προσωπικοτήτων τῆς μοναδι-
κῆς αὐτῆς πνευματικῆς στρατείας ὅλως διακεκρι-
μένην θέσιν κατέχουν οἱ τρεῖς μεγάλοι ιεράρχαι
καὶ οἰκουμενικοὶ διδάσκαλοι, τὴν μνήμην τῶν ὁ-
ποίων πανηγυρίζει σήμερον ἡ ἀγία τοῦ Χριστοῦ
Ἐκκλησία καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Παιδεία, καὶ τῶν ὁ-
ποίων τὴν σφραγίδα φέρει ἀνεξίτηλον ἡ πνευμα-
τικὴ πορεία τοῦ Ἑλληνισμοῦ μέχρι σήμερον.

Ἄλλ' ὁ ἀπέραντος δυναμισμὸς καὶ ἡ δημιουργι-
κότης τοῦ ἁρτίου καὶ ὠλοκληρωμένου ἐν Χριστῷ
ἀνθρώπου δὲν ἀπεκαλύφθη μόνον κατὰ τὰ χίλια
ἔτη τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας καὶ δὴ καὶ δι'
ὑπερόχων πολιτιστικῶν ἐπιτευγμάτων καὶ ἡρωϊ-
κῶν κατορθωμάτων ἐν τοῖς πεδίοις τῶν μαχῶν κατὰ
τῆς βαρβαρότητος, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν πτώσιν τῆς
Βασιλευούσης, ὅτε ἠνοιγέτο ἡ αὐλαία διὰ τὰ εἰσέλ-
θη ὁ Ἑλληνισμὸς εἰς τὴν πλέον σκοτεινὴν καὶ ζο-
φερὰν περίοδον τῆς Ἱστορίας του. Καθημαγμένον
καὶ ἐξητλημένον ἐκ τῶν ἀδιακόπων διὰ μέσου τῶν
αἰώνων ἀγώνων ἐκλήθη τὸ ἑλληνικὸν Ἔθνος νὰ
ἀντιμετωπίσῃ τὴν πλέον σκληρὰν δοκιμασίαν, τὴν
πικρὰν δουλείαν τεσσάρων αἰώνων ὑπὸ τὰς πλέον
ἀπανθρώπους καὶ καταλυτικὰς τῆς ἀξιοπρεπείας τοῦ
ἀνθρωπίνου προσώπου συνθήκας. Οἱ Ἕλληνες, οἱ
φορεῖς τῆς ἐνδοξοτέρας κληρονομίας μεταξὺ τῶν
λαῶν τῆς Γῆς, μετεβάλλοντο ὑπὸ βαρβαρικὸν ζυ-
γὸν εἰς ραγιάδες, οἱ ὅποιοι συντετριμμένοι ἠναγκά-
ζοντο νὰ διαπιστώσουν «ὅτι οἱ ἀλλογενεῖς εἰσῆλθον
εἰς τὰ ἅγια ἡμῶν, εἰς τὸν οἶκον Κυρίου καὶ ἡ δόξα,
ἦν ὑψόλογησαν οἱ πατέρες ἡμῶν, ἐγεννήθη πυρί-
καυστος καὶ πάντα τὰ ἐνδοξα ἡμῶν κατέπεσον».
Ἄλλ' ἐδῶ εἶναι τὸ θαυμαστόν! Ὁ ἐγκλωβισμένος
ὑπὸ τοῦ Δυνάστου ἐντὸς τῶν ἐγκοσμίων διαστάσεων
ραγιάς ὑπὸ τὸ κράτος ἐξωτερικῶν συνθηκῶν, αἴ-
τινες μετέβαλλον αὐτὸν εἰς περίτριμα ἀνθρώπου,
ἠδυνήθη νὰ διασώσῃ τὴν ἀνθρωπίνην του ὑπόστα-
σιν ἐντὸς τῶν θεανθρωπίνων διαστάσεων τῆς Ὁρ-
θοδοξίας, αἵτινες εἶναι ἀπρόσβλητοι καὶ ἀκατά-
λυτοι ἀπὸ οἰανδήποτε ἐξωθεν ἐπιβουλὴν. Διὸ καὶ
δικαίως ἐτονίζετο ὑπὸ τοῦ ἀγίου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτω-
λοῦ «ψυχὴ καὶ Χριστὸς σᾶς χρειάζονται. Αὐτὰ τὰ
δύο ὅλος ὁ κόσμος νὰ πέσῃ ἐπάνω σας δὲν μπορεῖ
νὰ σᾶς τὰ πάρῃ, ἐκτὸς καὶ τὰ δώσετε μὲ τὸ θέλημά
σας». Ὁ Ἕλλην ἀπώλεσε τὴν πολιτικὴν του ἐλευ-
θερίαν καὶ τὴν ἐθνικὴν του ἀνεξαρτησίαν, ὅταν τὰ
ιερά σύμβολα τοῦ Βυζαντίου ἐπιπτον αἱματοβαμ-
μένα μετὰ τοῦ τελευταίου ἐθνομάρτυρος αὐτοκρά-
τορος, τὴν αὐτὴν ὅμως στιγμὴν ἀνεδιπλοῦτο ἡ με-
γάλη καὶ ἱερὰ σημαία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, ἡ
ἀγία τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ἐν τῇ ὁποίᾳ διεσώθη

ὅ,τι πολυτιμότερον εἶχεν ὁ Ἑλληνισμός, ἡ ἑλλη-
νικὴ ψυχὴ καὶ ἡ πνευματικὴ ἐλευθερία, τὸ ἀπόλυ-
τον καὶ ἀκαταμάχητον ἐχέγγυον τῆς πολιτικῆς καὶ
ἐθνικῆς ἐλευθερίας.

Μέσα εἰς τοὺς ἱεροὺς χώρους τῶν Ἐκκλησιῶν
ὁ Ἕλλην διέσπα τὸ φράγμα τοῦ χρόνου καὶ τοῦ
χώρου καὶ εἰς αὐτόν, ὁ ὁποῖος ἦτο δοῦλος εἰς τὴν
Γῆν, ἐλεύθεροι ἠνοιγόντο οἱ Οὐρανοί. Ὁ ἐστερη-
μένος τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου ἐτρέφετο μὲ τὸν Ἄρτον
τῆς Ζωῆς καὶ ὅσον ὁ ἔξω ἄνθρωπος ἐφθείρετο ἐπὶ
τοσοῦτον ὁ ἔσω ἀνεκαινοῦτο καὶ τὸ θαῦμα συνετε-
λεῖτο. Ἐκεῖ τὸ φθαρτὸν ἐνεδύετο τὴν ἀφθαρσίαν
καὶ τὸ θνητὸν τὴν ἀθανασία. Ἡ ἀνθρωπίνη ἀσθέ-
νεια συνηνοῦτο μετὰ τῆς θείας παντοδυναμίας καὶ ἡ
στρατευομένη ἐπὶ γῆς Ἐκκλησία ἤρχετο εἰς κοινω-
νίαν μετὰ τῆς θριαμβευούσης καὶ ἐγίνετο κοινωνὸς
ἀρρήτων βιωμάτων. Ἀλήθεια! Πόσον ἀπέραντον
πίστιν καὶ ἀδιάλυτον δεσμὸν δὲν περικλείουν οἱ
στίχοι τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ: «Σώπασε κυρά-
Δέσποινα καὶ μὴ πολυδακρύζης...». Ὁ Λαὸς τοῦ Θεοῦ
ἀπευθύνεται κατὰ τὸν πλέον φυσικὸν τρόπον πρὸς
τὴν Θεοτόκον, πρὸς τὴν ὑπέρμαχον Στρατηγὸν τοῦ
Βυζαντίου, τὴν πολιοῦχον καὶ προστάτιδα τοῦ ἑλ-
ληνικοῦ Γένους καὶ πιστεύει ἀκραδάντως, ὅτι συμ-
πάσχει μετ' αὐτοῦ καὶ ἡ Θεοτόκος· καὶ ὁ Λαὸς ὁ
στενάζων καὶ ὀδυνώμενος εὐρίσκει μέσα εἰς τὴν
ἀπέραντον δυστυχίαν του λόγους παρηγορίας πρὸς
τὴν προσφιλεστέραν μορφήν τοῦ Γένους τῶν Ἑλ-
λῆνων, τὴν Θεομήτορα. Εἶναι μία εἰκὼν βαθύτατα
συγκινητικὴ, ἡ ὁποία ἀποκαλύπτει ὅλον τὸ μεγα-
λεῖον καὶ τὴν εὐγένειαν τῆς ἑλληνικῆς ψυχῆς, ἀλλὰ
ταυτοχρόνως καὶ τὸ ἀδούλωτον αὐτῆς. Μέσα εἰς
τὰ ἐρημοκκλήσια καὶ τὰ ἐξοκκλήσια καὶ τὰ μονα-
στήρια, τὰ ὁποῖα ἡγίασαν τὴν ἑλληνικὴν γῆν, ἐσφυ-
ρηλατεῖτο ἡ συνειδήσις τῆς ὑπεροχῆς τοῦ Ἑλλήνου
ἐναντι τοῦ Δυνάστου καὶ συνειδητοποιεῖτο ἡ μεγάλη
ἀποστολὴ διὰ τὴν ὁποίαν ἡ θεία Πρόνοια καὶ πάνιν
προώριζε τὸ Γένος τῶν Ἑλλήνων.

Τὸ ἐξουθενωτικὸν παρὸν τῆς δουλείας ἐξουδε-
τεροῦτο ὑπὸ τῆς συνειδήσεως τοῦ ἐνδόξου παρελ-
θόντος, τῆς μοναδικῆς δηλονότι ἀποστολῆς τὴν
ὁποίαν ἐξεπλήρωσεν ὁ Ἑλληνισμὸς κατὰ τὴν κλασ-
σικὴν περίοδον καὶ τὸ Χριστιανικὸν Βυζάντιον, ὡς
καθ' ὑπέροχον τρόπον συνετίθεντο αἱ δύο περίοδοι
διὰ τῆς ἀπεικονίσεως εἰς τοὺς Νάρθηκας τῶν Ἐκ-
κλησιῶν τῶν ἐπιφανεστέρων ἐκπροσώπων τῆς κλασ-
σικῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐλπιδοφόρου ὁρά-
ματος ἐνὸς ἐνδόξου μέλλοντος ἀνταξίου ἐνὸς τοι-
ούτου παρελθόντος.

Οὕτως ἐξηγεῖται διατὶ ὁ Ἕλλην, παρὰ τὴν συν-
τριπτικὴν ὕλικὴν ὑπεροχὴν τοῦ κατακτητοῦ καὶ
τὴν ἀξιοθρήνητον καὶ τοῦτ' αὐτὸ ἀπελπιστικὴν ἐξω-
τερικῶς κατάστασιν, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε περιέλθει,
οὐδέποτε ἀπώλεσε τὴν συνειδήσιν τῆς πνευματικῆς
ὑπεροχῆς ἐναντι τοῦ Δυνάστου καὶ οὐδέποτε ἀπε-
δέχθη ὡς τελεσίδικον τὸ καθεστὼς τῆς δουλείας.
Ἄλλ' εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐδημιουργήθη ὁ θρῦλος τοῦ
Μαρμαρωμένου Βασιλεῖα καὶ τῆς κλειστῆς πύλης τῆς

Ἀγίας Σοφίας καὶ ἡ ἀπόλυτος πεποιθήσις, εἰς πείσμα ὅλων τῶν παραγόντων, οἱ ὅποιοι τὴν ἀπεθάρρυνον, ὅτι «πάλι μὲ χρόνια μὲ καιροῦς πάλι δικὰ μας θάνατοι».

Καὶ ἡ πεποιθήσις αὕτη δὲν ἦτο εἰδός τι οὐτοπίας, ἥτις ὁδηγεῖ εἰς μοιρολατρικὴν ἀντιμετώπισιν τῶν πραγμάτων. Ἀντιθέτως μάλιστα! Ἡ ἑλληνικὴ ψυχὴ ἐφλογίζετο ἀπὸ τὸ μέγα ὄραμα τῆς Ἐθνικῆς Παλιγγενεσίας καὶ προητοιμάζετο δι' αὐτήν.

Πόσας φορές ὅταν ἀδυσώπητοι καὶ ἀναλλοίωτοι παρήρχοντο οἱ μακροὶ χρόνοι τῆς πικρᾶς δουλείας δὲν ἐξεδηλοῦτο ἡ ἀδμονία τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὁ ὁποῖος ἔθετε τὸ συγκλονιστικὸν ἐρώτημα: ἔως πότε; Ὑπέροχον ἔκφρασιν αὐτῆς τῆς ἀδμονίας καὶ αὐτοῦ τοῦ πόθου τῆς ἐθνικῆς ἐλευθερίας συνιστᾷ ἡ δέησις τοῦ περιφήμου Ἰεροκλήρυκος Ἡλίας Μηνιάτη, ὁ ὁποῖος, ἀπεθυνόμενος πρὸς τὴν Ὑπέρμαχον Στρατηγόν, ἔρωτᾷ: «Ἔως πότε Πανακῆρατε Κόρη, τὸ τρισάθλιον γένος τῶν Ἑλλήνων ἔχει νὰ εὐρίσκεται εἰς τὰ δεσμὰ μιᾶς ἀνυποφέρτου δουλείας; Ἔως πότε νὰ τοῦ πατῆ τὸν εὐγενικὸν λαιμὸν ὁ βάρβαρος Θράξ;» Καὶ διὰ νὰ ἐπισπᾷ τὴν εὐμένειαν τῆς Θεοτόκου ἐπικαλεῖται οὐ μόνον τὴν συμβολὴν τοῦ Ἑλληνισμοῦ εἰς τὸν θρίαμβον τῆς Χριστιανοσύνης, ἀλλὰ καὶ τὴν διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἐπλήρωσιν τῆς μοναδικῆς ἀποστολῆς, ἥτις ἀνετέθη ὑπὸ τῆς Θείας Προνοίας εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος, διὰ νὰ καταλήξῃ: «Σήκωσε τὸ Γένος τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς δουλείας εἰς τὸ σκήπτρον, ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν εἰς τὸ βασίλειον. Καὶ ἂν ἐτοῦται μας αἱ φωναὶ δὲν σὲ παρακινῶσιν εἰς σπλάγχχνος, ἅς σὲ παρακινήσουν αἱ φωναὶ καὶ αἱ παρακλήσεις τῶν ἁγίων σου, ὅπου ἀκαταπαύστως φωνάζουσιν ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς τρισαθλίου Ἑλλάδος. Φωνάζει ὁ Ἀνδρέας ἀπὸ τὴν Κρήτην· φωνάζει ὁ Σπυρίδων ἀπὸ τὴν Κύπρον· φωνάζει ὁ Ἰγνατίος ἀπὸ τὴν Ἀντιόχειαν· φωνάζει ὁ Διονύσιος ἀπὸ τὰς Ἀθήνας· φωνάζει ὁ Πολύκαρπος ἀπὸ τὴν Σμύρνην· φωνάζει ἡ Αἰκατερίνη ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον· φωνάζει ὁ Χρυσόστομος ἀπὸ τὴν Βασιλεύουσαν Πόλιν καὶ, δείχνοντάς σου τὴν σκληροτάτην τυραννίαν τῶν ἀθέων Ἀγαρηνῶν, ἐλπίζουσιν ἀπὸ τὴν ἄκραν σου εὐσπλαγχνίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους τὴν ἀπελευθέρωσιν».

Ναί· ἡ ἑλληνικὴ γῆ ἔχει μεταβληθῇ εἰς ἀπέραντον στρατόπεδον προσευχῆς, ἀλλὰ καὶ ἐργώδους καὶ ὑπομονητικῆς προετοιμασίας. Πόσαι ὁμως θυσαίαι, πόση ἐπινοητικότης καὶ ἐφευρετικότης, ποῖος ἀπεγνωσμένος ἀγὼν ἀναριθμήτων ἡρώων καὶ μαρτύρων δὲν ἐχρειάσθη διὰ νὰ διασωθῇ ἐν μέσῳ τρομακτικῶν ἀπωλειῶν ἀπὸ τὸν πλήρη ἀφανισμόν τὸ Γένος τῶν Ἑλλήνων!

Ὡς ὑπέροχον σύμβολον αὐτῆς τῆς ἀποφασιστικότητος καὶ τοῦ πόθου τῆς ἐπιβίωσης ὑψώθη κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν τὸ «κρυφὸ σχολεῖο». Εἶναι ἡ ἰδία ἀκατάλυτος καὶ ἀκατάβλητος ἑλληνικὴ ψυχὴ, ἡ ὁποία διεκήρυξε διὰ τοῦ Πλουτάρχου: «Παιδεῖα τῶν ἐν ἡμῖν μόνον ἔστιν ἀθάνατον καὶ θεῖον». Ἀλλ' ἐὰν ἐν τῇ κλασσικῇ Ἑλλάδι ἡ Παιδεῖα εἶναι τὸ μόνον ἀθάνατον καὶ θεῖον, εὐτυχῶς ἐν τῇ Χριστιανικῇ Ἑλλάδι παρὰ τῇ Παιδεῖᾳ ὑφίσταται καὶ ἡ Θεία

Λατρεία, ἀκένωτος πηγὴ πάσης ἀληθοῦς παιδείας, δεδομένου ὅτι διὰ τοὺς ἀληθεῖς Χριστιανούς ἡ ἐν Χριστῷ μεταμόρφωσις εἶναι ἡ προϋπόθεσις πάσης ἀληθοῦς μορφώσεως. Καὶ τὸν ἀπέραντον λιμὸν τῆς γνώσεως κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς δουλείας ἀντικαθιστᾷ προεχόντως ἡ βίωματικὴ συμμετοχὴ εἰς τὸν θάνατον καὶ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ καθ' ἑκάστην θεῖαν Λειτουργίαν, ἥτις καὶ ἀπετέλει τὴν συνεχῆ ὑπόμνησιν καὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Γένους. Λατρεία καὶ Παιδεῖα, ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας καὶ διδάσκαλοι τοῦ Γένους ἀπετέλεσαν τὰ ἱερά καὶ ἀδιαίρετα δίπτυχα τῆς πνευματικῆς πορείας τοῦ Ἐθνους κατὰ τὴν περίοδον τῆς δουλείας.

Βεβαίως τὸ «κρυφὸ σχολεῖο» διαφέρει τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Πλάτωνος. Εἰς τὴν θέσιν τῶν σοφῶν τῆς ἀρχαιότητος εὐρίσκεται ὁ ἀπλοῖκος καλόγηρος μὲ τὸ Ὀκτώηχι καὶ τὸ Ψαλτήρι καὶ τὰ κολυβογράμματα καὶ τὰ πενιχρὰ ἢ μᾶλλον ἀνύπαρκτα παιδαγωγικὰ μέσα τῆς ἐποχῆς. Καὶ ὁμως μὲ τὰ μέσα αὐτὰ ἠδυνήθη νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ὑψηλοτέραν ἀποστολήν, τὴν ὁποίαν ἀνέλαβε ποτε διδάσκαλος, τὴν διάσωσιν δηλαδὴ τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου, τὴν μεταμόρφωσιν τῶν ραγιαδῶν εἰς πνευματικῶς ἐλευθέρους ἀνθρώπους, τὰς ψυχὰς τῶν ὁποίων φλογίζει ὁ πόθος τῆς Ἐθνικῆς Παλιγγενεσίας καὶ ἡ συνειδήσις τῆς ἐνδόξου καταγωγῆς καὶ τῆς ὑπεροχῆς ἐναντι τοῦ Δυνάστου.

Ὅθεν δικαίως ὁ ἐθναπόστολος καὶ ἐθνομάρτυς ἅγιος Κοσμάς ὁ Αἰτωλός, προβαίνων εἰς τὴν ἱεράρχησιν τῶν ἀξίων, διεκήρυξε πρὸς τοὺς ἐστερημένους καὶ πενομένους ραγιαδες: «Καλύτερον, ἀδελφέ μου, νὰ ἔχῃς ἑλληνικὸν σχολεῖον εἰς τὴν χώραν σου παρὰ νὰ ἔχῃς βρύσας καὶ ποτάμια καὶ ὥσάν μάθῃς τὸ παιδί σου γράμματα, τότε λέγεται ἄνθρωπος».

Ἰδιαιτέραν ἐντύπωσιν προκαλεῖ ἡ ὑπὸ τοῦ ἁγίου Κοσμᾶ ἀπόλυτος συσχέτισις τῆς διασώσεως καὶ διαμορφώσεως τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου πρὸς τὴν Παιδείαν, ἐν ἀπολύτῳ βεβαίως συνδέσει μετὰ τῆς ἐν Χριστῷ ἀποκαλύψεως.

Ἦτο τόσον ἀπέραντος ἡ πίστις τοῦ ἁγίου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ εἰς τὴν τοιαύτην Παιδείαν, ὥστε μόνος αὐτὸς νὰ ἐπιτύχῃ τὸν ἀπρόσιτον διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἄθλον τῆς ιδρύσεως 210 σχολείων τῆς δημοτικῆς καὶ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς διαλέκτου. Οὐδενὸς ἴσως ἡ συμβολὴ διὰ τὴν ἀναγέννησιν καὶ ἀνάστασιν τοῦ Γένους δύναται νὰ συγκριθῇ πρὸς ἐκείνην τοῦ Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ, ὁ ὁποῖος ἔφερε τὸ μήνυμα τῆς πνευματικῆς ἐλευθερίας μέχρι καὶ τῶν πλεον ἀπροσίτων περιοχῶν τῆς ἑλληνικῆς γῆς, ἐπισφραγίσας ἐν τέλει τὴν ἀνεκτίμητον αὐτὴν προσφορὰν καὶ διὰ τοῦ μαρτυρικοῦ του θανάτου, ἐν ᾧ συμβολίζεται, κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ διακήρυξιν, καὶ ἡ ἀνάστασις τοῦ Γένους. Ἐν ὧν αὐτοῦ τοῦ μαρτυρίου του, μὲ ἀπόλυτον πίστιν εἰς τὸν τελικὸν θρίαμβον τοῦ Ἑλληνισμοῦ, διακηρύττει: «διήλθομεν διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος καὶ ἐξήγαγες ἡμᾶς εἰς ἀναψυχήν». Δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι ὁ ἅγιος Κοσμάς, ἔχων τὸ προ-

φητικὸν χάρισμα, προσδιώριζε μετὰ θαυμαστῆς χρονικῆς ἀκριβείας τὴν πραγμάτωσιν «τοῦ ποθομένου», ὡς συνήθιζε νὰ χαρακτηρίζῃ μονολεκτικῶς τὸν ὑψιστον πόθον τῶν Ἑλλήνων διὰ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Γένους. Ἐξόχως χαρακτηριστικὸν τῆς μεγίστης ἐπιδράσεώς του εἰς τὴν προπαρσκευὴν καὶ πραγμάτωσιν τῆς Ἑθνικῆς Παμιγγενεσίας εἶναι καὶ τὸ γεγονός ὅτι διάσημοι ἄρματωοὶ καὶ κλέφται ἀπέθανον προφέροντες τὸ ὄνομά του.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον μεγάλοι ἐκκλησιαστικοὶ μορφαὶ καὶ φλογεροὶ ἔθναπόστολοι μετὰ τῶν ἐξ Ἰσου πολυτίμων ἀγνώστων καὶ ἀφανῶν καλογήρων διέσωσαν καὶ ἐγιγάντωσαν τὴν ἑλληνικὴν ψυχὴν καὶ προπαρεσκεύασαν τὴν Ἑθνικὴν Παμιγγενεσίαν. Καὶ ὅτε ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου θελλώδους καὶ ἀσυγκράτητος ἐξηγέρθη ἡ ἑλληνικὴ ψυχὴ κατὰ τῆς τυραννίας.

Ὅτι συνετελέσθη τότε ὑπῆρξεν ἀληθὴς μυσταγωγία, τὸ ὁλοκαύτωμα ἐνὸς λαοῦ εἰς τὸν βωμὸν τῆς πίστεως τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς Πατρίδος διὰ νὰ τελεσιουργηθῇ διὰ τῆς θυσίας αὐτῆς ἡ Ἀνάστασις τοῦ Γένους. Διὸ καὶ εἶναι ἀδύνατον νὰ προσεγγίσῃ τις καὶ νὰ κατανοήσῃ τὰ γεγονότα τῆς Ἑθνεγερσίας χωρὶς ἀνάλογον ψυχικὴν ἀνάτασιν καὶ πνευματικὴν προετοιμασίαν. Οὐδεὶς δύναται νὰ εἰσέλθῃ εἰς τοὺς ἱεροὺς χώρους τῆς Ἱστορίας ἄνευ πνευματικοῦ συντονισμοῦ πρὸς τὰ γεγονότα, τὰ ὁποῖα προσεγγίζει. Ἐκεῖ ἔνθα συντελεῖται τὸ θαῦμα ὁ δεσμώτης τῆς ὕλης, θλιβερός ἀνατόμος ἀναζητῶν εἰς τὸ πτῶμα τὴν ψυχὴν, δὲν βλέπει παρὰ τὸ φύσει δεδομένον, τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν καὶ ἀτέλειαν. Καὶ ἀσφαλῶς οὐδεὶς ποτε θὰ δυνηθῇ νὰ ἀπολαύσῃ τὸ θαῦμα τοῦ ἀνατέλλοντος ἡλίου προσκεκολλημένος ἀγωνιωδῶς εἰς τὴν ἀναζήτησιν τῶν κηλίδων του.

Βεβαίως καὶ ἡ Ἑθνεγερσία τοῦ 1821 ἔχει τὰς ἀτελείας της καὶ τὰς ἀσθενεῖς πλευράς της, ἀναπόφευκτον δεδομένον πάσης ἀνθρωπίνης δραστηριότητος. Ἀλλὰ πέρα τῶν ἀνθρωπίνων δεδομένων, ὅ,τι συνετελέσθη τότε κατὰ τὰς μεγάλας αὐτῆς ἐκφάνσεις ὑπερβαίνει πᾶσαν δυνατότητα ἐρμηνείας διὰ τῆς ψυχρᾶς λογικῆς καὶ διὰ κριτηρίων ἀποκλειστικῶς ἐγκοσμίων. Ἡ Ἑθνεγερσία τοῦ 1821, ὑπερβαίνουσα τὰ συνήθη ἀνθρώπινα μέτρα, εἰσέρχεται εἰς τὸν χῶρον τοῦ θαύματος. Εἶναι ὁ θρίαμβος τοῦ πνευματικοῦ ἀνθρώπου κατὰ τοῦ σαρκικοῦ, ἡ ἀποκατάστασις καὶ καταξίωσις τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου εἰς τὴν πλέον ὁλοκληρωμένην του ἑκφάνσιν διὰ τῆς ἐκπληρώσεως τῆς ὑψηλοτέρας ἀποστολῆς. Ὅ,τι συντελεῖται κατὰ τὴν περίοδον ἐκείνην δὲν εἶναι ἔργον ραγιαδῶν, ἀλλὰ γιγάντων. Οὐδεὶς ἀνθρώπινος ὑπολογισμός, οὐδεμία συσχέτισις δυνάμεων. Ὁ Γέρος τοῦ Μωρηᾶ, ὁ κορυφαῖος τῆς Ἑθνεγερσίας, ὁ ἐνσαρκωτὴς τῶν ιδεωδῶν τοῦ 21, διαβεβαίει: «Ὅταν ἀπεφασίσαμεν νὰ κάμωμεν τὴν ἐπανάστασιν δὲν ἐσυλλογίσθημεν, οὔτε πόσο εἴμεθα, οὔτε πῶς δὲν ἔχομεν ἄρματα, οὔτε ὅτι οἱ Τοῦρκοι βαστοῦσαν τὰ κάστρα... Ἀλλὰ ὡς μία βροχὴ ἔπεσεν εἰς ὅλους ἡ ἐπιθυμία τῆς ἐλευθερίας μας καὶ ὅλοι, οἱ κληρικοὶ καὶ οἱ προεστοί, καὶ οἱ καπεταναῖοι καὶ

οἱ πεπαιδευμένοι, μικροὶ καὶ μεγάλοι ἐσυμφωνήσαμεν εἰς αὐτὸν τὸν σκοπὸν καὶ ἐκάμαμεν τὴν ἐπανάστασιν». Ὁ Ἕλλην δὲν ἐξηγέρθη δι' ἄγρους καὶ δι' ἐγκόσμια ἀγαθὰ, ἀλλὰ διὰ τὰ ὑπέρτατα ἀγαθὰ τῆς ἀληθοῦς ἐλευθερίας, ἐντὸς τῶν ὁποίων διασώζεται καὶ καταξιοῦται τὸ ἀνθρώπινον πρόσωπον. «Γιὰ τοῦ Χριστοῦ τὴν πίστι τὴν ἀγία καὶ τῆς Πατρίδος τὴν ἐλευθερία...». Ἡ ἀπόλυτος ἐμπιστοσύνη εἰς τὴν συμπαράστασιν τοῦ Θεοῦ μεταμορφώνει καὶ γιγαντώνει τοὺς ἀγωνιστὰς καὶ τοὺς καθιστᾷ ἱκανοὺς διὰ πράξεις ὑπερτάτου ἡρωϊσμοῦ καὶ αὐτοθυσίας. «Ὁ Θεὸς ἔδωκε τὴν ὑπογραφὴν του διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ δὲν τὴν παίρνει πίσω» εἶναι ἡ εἰλικρινής, ἡ ἀπόλυτος πεποίθησις καὶ ὅχι εὐφυὲς στρατήγημα τοῦ Κολοκοτρώνη, δι' ἧς διατρανοῦται ἡ γενικὴ πεποίθησις τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ 21, οἱ ὅποιοι ἔγραψαν πρὸς τὴν ἐν Βερόνῃ συνέλευσιν τῶν μεγάλων Εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων κατ' Αὐγούστον τοῦ 1822: «Ἄν ἐγκαταλειφθῶσιν οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τοὺς ἰσχυροὺς τῆς Εὐρώπης, ὄντες ἀδύνατοι, θὰ ἐλπίσωσιν εἰς τὸν Θεὸν τῶν δυνάμεων, ἀλλὰ καὶ καταρτιζόμενοι μὲ τὴν Παντοδύναμον χεῖρά Του δὲν θέλουσι κλίνει τὸν αὐχένα ἐνώπιον τῆς τυραννίας ὄντες Χριστιανοὶ καὶ καταδιωκόμενοι... Θέλομεν δὲ ὑπερασπίσει μέχρις ἐνός τὴν Ἐκκλησίαν Του, τὰς ἐστίας μας καὶ τοὺς τάφους μας. Εἶναι δὲ εὐτυχία μας ἡ νὰ καταβῶμεν εἰς αὐτοὺς ἐλεύθεροι καὶ Χριστιανοί, ἢ νὰ νικήσωμεν, καθὼς μέχρι τοῦδε ἐνικήσαμεν διὰ μόνης τῆς θείας δυνάμεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ».

Τὸ κατ' ἐξοχὴν χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῆς Ἑθνεγερσίας τοῦ 1821, ὅπερ τὴν διαφοροποιεῖ οὐσιμῶς τῶν λοιπῶν ἀπελευθερωτικῶν κινημάτων τῶν λαῶν καὶ τὴν καθιστᾷ τοῦτ' αὐτὸ μοναδικὸν σχεδὸν φαινόμενον εἰς τὸν χῶρον τῆς παγκοσμίου Ἱστορίας, εἶναι ὅτι ἡ ἐλευθερία δὲν περιορίζεται εἰς τὰς ἐγκοσμίους αὐτῆς διαστάσεις, δὲν ἀποβαίνει ἀπλῶς ἐν σύνθημα ἐθνικοαπελευθερωτικόν, ἀλλὰ καθίσταται ἀξία ὀντολογικὴ ἐντὸς τῶν θεανθρωπίνων διαστάσεων τῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, δι' ἧς καταξιοῦται καὶ τοῦτ' αὐτὸ θεοῦται τὸ ἀνθρώπινον πρόσωπον. Πόσον μονομερὴς καὶ μονοδιάστατος φαίνεται, ἀλήθεια, ἡ γαλλικὴ ἐπανάστασις, συγκρινομένη πρὸς τὴν Ἑθνεγερσίαν τοῦ 1821, παρὰ τὴν τεραστίως διαφημισθεῖσαν προσφορὰν της. Τὰ ὥραϊα κατ' ἀρχὴν συνθήματά της προσέλαβον ἐν τέλει, λόγῳ τῆς καθαρῶς ἐγκοσμοκρατικῆς ὕφης των, ἐν πολλοῖς δημαγωγικὸν χαρακτῆρα, ὅστις ὠδήγησεν εἰς τὴν ἀπολυτοποίησιν τοῦ σχετικοῦ ἀνθρώπου διὰ τῆς ἀρνήσεως οἰασδῆποτε ἐξαρτήσεως αὐτοῦ ἐκ τοῦ θείου, μὲ ἀποτελεσμα νὰ φθάσωμεν εἰς τὰς ἡμέρας μας εἰς τὴν ἐτέραν ἀκρότητα, εἰς τὴν μαζοποίησιν τοῦ ἀνθρώπου, εἰς τὴν ἐν πολλοῖς ἀπώλειαν τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου, οὕτως ὥστε, ὡς ὀρθῶς παρετηρήθη, «Μία ἀνθρώπινη ζωὴ δὲν ἀξίζει τίποτε, ἂν καὶ τίποτε δὲν ἀξίζει ὅσο μία ἀνθρώπινη ζωή».

Ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1821 «δὲν ἔχει προηγούμενον εἰς τὴν παγκόσμιον ἱστορίαν, ἂν κριθῇ καὶ ἐξ ἐπόψεως τοῦ πλήθους τῶν ἐξαιρετικῶν

ανθρώπων και χαρακτήρων. Ἄλλοι λαοὶ μὲ ἀνάλογον πληθυσμὸν πρὸς τὸν ἰδικὸν μας ἔχουν νὰ παρουσιάσουν ἓνα ἢ δύο τὸ πολὺ ἥρωας. Εἰς τὸν τόπον μας κατὰ τὸ 21 κινεῖται ἐπὶ τῆς σκηνῆς πολυάριθμα πρόσωπα, τὰ ὁποῖα διακρίνονται ὡς ἥρωες. Ἐχει κανεὶς τὴν ἐντύπωσιν ὅτι συνωστίζονται οἱ μεγάλοι χαρακτήρες. Πράγματι, δὲν θὰ ἦτο ὑπερβολὴ ἐὰν ὑπεστήριξε τις ὅτι οὐδὲν παρόμοιον γεγονὸς ἔχει νὰ ἐπιδείξη τοσοῦτον μέγαν ἀριθμὸν προσωπικοτήτων καὶ τοιαύτην πληθὺν συγκλονιστικῶν γεγονότων οἷαν ἡ Ἐθνεγερσία τοῦ 1821. Αὕτη δὲν ἦτο ἐπανάστασις πλήθους λαοῦ, ἀλλὰ ἐπανάστασις προσώπων ἀποτελούντων τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ. Ὅτι χαρακτηρίζει τὰς μεγάλας μορφὰς καὶ τοὺς ἀφανεῖς ἥρωας τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 εἶναι ἡ συνειδησις τῆς ἐκτελέσεως ὑπερτάτου χρέους, διὰ τοῦ ὁποῦ ὁλοκληροῦται καὶ τελειοῦται ὁ ἄνθρωπος. Ἀναρίθμητοι τοιαῦται πράξεις ἀτομικοῦ καὶ ὁμαδικοῦ ἡρωϊσμοῦ συνθέτουν τὴν ἐποποιίαν τοῦ 21. Ἀλήθεια! πόσον ἀπέραντον ψυχικὸν ἡρωϊσμόν, πνευματικὴν ἀνάτασιν καὶ φλογερὰν πίστιν δὲν περικλείουν οἱ λόγοι τοὺς ὁποῖους ἀπευθύνει ἡ μεγάλη ἡρώϊς τῆς Ἐπαναστάσεως Μπουμπουλίνα πρὸς τοὺς ἀγωνιζομένους Ἕλληνας προκρίτους: «Ἐχασα τὸν σύζυγόν μου. Εὐλογητὸς ὁ Θεός! Ὁ πρεσβύτερος υἱός μου ἔπεσε μὲ τὰ ὄπλα ἀνὰ χεῖρας. Εὐλογητὸς ὁ Θεός! Ὁ δεῦτερος καὶ μόνος υἱός μου 14ετῆς τὴν ἡλικίαν μάχεται μετὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ πιθανῶς νὰ εὕρῃ ἔνδοξον θάνατον. Εὐλογητὸς ὁ Θεός! Ὑπὸ τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ θὰ ρεῦσῃ ἐπίσης τὸ αἷμά μου. Ἀλλὰ θὰ νικήσωμεν ἢ θὰ παύσωμεν μὲν ζῶντες, ἀλλὰ θὰ ἔχωμεν τὴν παρήγορον ἰδέαν, ὅτι ἐν τῷ κόσμῳ δὲν ἀφήσαμεν ὀπίσθην ἡμῶν δούλους τοὺς Ἕλληνας».

Ὁ πυρπολητὴς τῆς ἀρμάδας τοῦ Καπετὰν-πασᾶ Κωνσταντῖνος Κανάρης πρῶτον μεταλαμβάνει τῶν ἀχράντων μυστηρίων μετὰ τῶν συντρόφων του εἰς τὸν ναῖσκον τῆς ἡρωϊκῆς νησιδὸς του καὶ ἐν συνεχείᾳ διασχίζει τὸ πέλαγος μὲ τὸ πυρπολικὸν του διὰ νὰ συγκλονίσῃ μὲ τὸν ἡρωϊσμόν του ὁλόκληρον τὴν Εὐρώπην. Καὶ ὅταν ἡρωτῆθῃ ὑπὸ Γάλλου ναυτικοῦ ποῦ εὗρε τὸ θάρρος, νὰ ἐπιχειρήσῃ ἐν μέσῳ πολυαριθμοῦ ἐχθρικοῦ στόλου τὴν ἀνατίναξιν τῆς ναυαρχίδος, ἀπήντησεν: «εἶπα μέσα μου: Κωνσταντῆ θὰ πεθάνῃς». Ἀλλὰ μία τοιαύτη ἀπάντησις προὑποθέτει βεβαίως τὴν ὑπέρβασιν τοῦ θανάτου. Διὰ τὸν Κανάρην ὁ θάνατος δὲν ἦτο τὸ τέλος, ἀλλὰ τὸ πέρασμα πρὸς τὴν ἀληθῆ ζωὴν, ἥδη διὰ τῆς μεταλήψεως τῶν ἀχράντων μυστηρίων ἡ ὁδὸς πρὸς τὴν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἦτο δι' αὐτὸν ἀνοικτὴ, ἀστείρευτος πηγὴ ἐμπνεύσεως καὶ δυνάμεως.

Καὶ εἰς τὴν πρᾶξιν αὐτὴν τοῦ Κανάρη καὶ τῶν ἄλλων ἡρώων καὶ μαρτύρων συνεχίζεται ἡ μεγαλειώδης παράδοσις τοῦ Χριστιανικοῦ Ἑλληνισμοῦ, τῶν Χριστιανῶν αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου μὲ κορυφαῖον τὸν Κωνσταντῖνον Παλαιολόγον.

Ὁ Ἑλληνισμὸς μεγαλουργεῖ συμμετέχων εἰς τὸ Θεανθρώπινον Σῶμα τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ἐντός

τοῦ ὁποῦ προσλαμβάνει τὰς ἀληθεῖς διαστάσεις του τὸ ἀνθρώπινον πρόσωπον καὶ καθίσταται ἱκανὸν πρὸς ἐπιτέλεσιν παντὸς εὐγενοῦς, ὑψηλοῦ καὶ ὠραίου, τὸ ὁποῖον καταξιώνει τὸν ἄνθρωπον. Διότι μόνον εἰς τὰς καθολικὰς διαστάσεις τοῦ μυστικοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ, ἔνθα συντίθεται εἰς ἀδιάσπαστον ἐνότητα ὁ χρόνος καὶ ἡ αἰωνιότης, τὸ πεπερασμένον καὶ τὸ ἄπειρον, ὁ Θεὸς καὶ ὁ ἄνθρωπος, ὑφίστανται αἱ ἀπαραίτητοι προὑποθέσεις τῆς ὑπερβάσεως τῆς νοσηρότητος τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ τῆς τελειώσεως τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου. Μόνον τότε ὁ ἄνθρωπος παύει νὰ εἶναι τὸ εὐτελὲς παίγνιον τῆς εἰμαρμένης, ὁ δοῦλος τῆς φθορᾶς καὶ τοῦ θανάτου, ἔτοιμος διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν εὐγενεστέρων καὶ ὑψηλοτέρων πράξεων ἡρωϊσμοῦ καὶ αὐτοθυσίας.

Καὶ ἡ Ἐθνεγερσία τοῦ 1821, ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς ὑψώσεως τῆς Σημαίας τοῦ Σταυροῦ ὑπὸ τοῦ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ, ἐνσαρκώνει καθ' ὑπέροχον τρόπον τὰς ἀληθείας αὐτάς, δεικνύουσα οὕτω τὴν μοναδικὴν ὁδὸν διασώσεως, καταξιώσεως καὶ ἀναγεννήσεως τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου.

* * *

Ἡ μεγίστης σημασίας διαπίστωσις αὕτη συνιστᾷ καὶ τὸ μέγα μήνυμα, τὴν πολυτιμοτάτην ὑποθήκην τῆς Ἐθνεγερσίας πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος καὶ τὸν σύγχρονον κόσμον, διὰ τὸν ὁποῖον αἱ θεανθρώπιναι διαστάσεις τῆς Ὀρθοδοξίας συνιστοῦν τὴν μοναδικὴν δυνατότητα διεξόδου ἀπὸ τὴν βαθεῖαν πνευματικὴν σύγχυσιν καὶ κρίσιν, ἥτις συμπεκνοῦται εἰς τὴν διάσπασιν καὶ ἀποδιοργάνωσιν τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου, λόγῳ τῶν μονοδιαστάτων ἐνδοκοσμικῶν καὶ ἐν πολλοῖς ἀντιχριστιανικῶν συστημάτων. Τοσοῦτα δὲ μᾶλλον ἐξαιρεται σήμερον ἡ μοναδικότης τῆς ἀποστολῆς τῆς Ὀρθοδοξίας, καθ' ὅσον καὶ ἡ ἑτερόδοξος Χριστιανοσύνη εὐρίσκεται καὶ αὕτη ἐν συγχύσει, λόγῳ τοῦ ἐν πολλοῖς ὑποβιβασμοῦ ὑπ' αὐτῆς τῆς ἐν Χριστῷ ἀποκαλύψεως καὶ ἀπολυτρώσεως εἰς ἀνθρωποκεντρικὸν μεσσιανισμόν ἢ κοινωνικὸν ἠθικισμόν καὶ συνεπῶς τῆς ἐν μέρει ἀπωλείας ἐκ τοῦ ὀπτικοῦ αὐτῆς πεδίου τῶν θεανθρώπινων διαστάσεων τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας.

Τὸ γεγονὸς ἀκριβῶς τοῦτο μεταμορφώνει τὸ μέγα μήνυμα τῆς Ἐθνεγερσίας πρὸς τὸν σύγχρονον Ἑλληνισμόν εἰς προσταγὴν πρὸς ἐπιτέλεσιν τῆς τρίτης οἰκουμενικῆς ἀποστολῆς του, δεδομένου ὅτι λόγῳ τοῦ ἐμπεριστάτου τῶν ἄλλων ὁμοδόξων Ἐκκλησιῶν μόνον εἰς τὸν Ἑλλαδικὸν χῶρον ὑφίστανται αἱ προὑποθέσεις πρὸς προπαρασκευὴν καὶ ἐπιτέλεσιν τῆς ὑψίστης αὐτῆς ἀποστολῆς.*

* Αὐτονόητον εἶναι ὅτι, ὅπως ἐτόνισα κατὰ λέξιν καὶ εἰς τὴν ὁμιλίαν μου: «Ἡ σύγχρονος οἰκουμενικὴ ἀποστολὴ τῆς Ὀρθοδόξου Θεολογίας» (12 Μαΐου 1970), τὴν ἀποστολὴν αὐτὴν «καλεῖται νὰ ἀναλάβῃ ὁ Ἑλληνισμός, ὅπως πάνποτε, ὅχι μὲ ἐπαρσιν ἢ σωβ.νιστικὴν διάθεσιν π. οβολῆς, ἀλλὰ μὲ ταπεινώσιν καὶ δέος, μὲ διάθεσιν προσφορᾶς καὶ διακονίας, ὡς προνόμιον μέγα, ἀλλὰ καὶ ἐπαχθές, συνεπαγόμενον μεγίστας εὐθύνas καὶ ὑποχρεώσεις».

ΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΑΙ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΕΘΝΟΣ*

Ἐξοχώτατε,

Ὁ σημερινὸς πανηγυρικὸς ἑορτασμὸς τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας μετὰ τὴν ἀπόφασιν τῆς σεπτῆς Ἰερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος συνδέεται ἰδιαίτερος κατὰ τὸ τρέχον ἔτος μετὰ τὰς κορυ-

* Λόγος ἐκφωνηθεὶς τὴν 7ην Μαρτίου 1971 ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος—Ἀχαρνῶν κατὰ τὸ ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τῆς 150ετηρίδος τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως Ἀρχιερατικὸν Συλλεῖτουργον, ὅπερ ἐτελέσθη ὑπὸ τῶν Σεβασμιωτάτων Συνοδικῶν Ἀρχιερέων προεξάρχοντος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου καὶ παρισταμένων τοῦ ἐξοχωτάτου Ἀντιβασιλέως στρατηγοῦ κ. Γεωργίου Ζωιτάκη, μελῶν τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς ἡγεσίας τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων καὶ τῶν Σωμάτων Ἀσφαλείας, τοῦ Κοσμητοροῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ἀθ. Χαστούπη, ἐτέρων καθηγητῶν αὐτῆς, ὡς καὶ πλήθους κλήρου καὶ λαοῦ.

Ἡ πραγμάτωσις ὅμως αὐτῆς προϋποθέτει ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία, ἡ ἱερὰ αὕτη καὶ μεγάλη σημαία τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὅχι μόνον θὰ ἀναδιπλωθῇ εἰς παγκόμιον κλίμακα, ἀλλὰ πρὸ πάντων θὰ διαφυλαχθῇ ἀλώβητος καὶ ἀμόλυντος ἀπὸ πάντα οἰκουμενικὸν θρησκευτικὸν συγκρητισμόν.

Διότι πᾶσα νοθεΐα τῆς Ὁρθοδοξίας σημαίνει θανάσιμον πλῆγμα εἰς αὐτὰ τὰ θεμέλια τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὡς ἐξασθενούσα τὸν ἰσχυρότερον παράγοντα δι' οὗ οὐ μόνον ἐπεβίωσεν, ἀλλὰ καὶ ἐξεπλήρωσε τὴν δευτέραν καὶ μεγίστην οἰκουμενικὴν ἀποστολὴν τῆς καὶ διὰ τῆς Ἑθνικῆς παλιγγενεσίας ἔθεσε τὰς προϋποθέσεις τῆς τρίτης τοιαύτης.

Οἱ μεγάλοι πρόμαχοι καὶ ἀγωνισταὶ τῆς Ἐθνεγερσίας εἶχον βαρυντὰς συνείδησιν αὐτῆς τῆς πραγματικότητος, ὡς τὴν διεκήρυξεν ὁ Γέρος τοῦ Μωρητῆ εἰς τὸν περιώνυμον ἐπὶ τῆς Πνυκὸς λόγον τοῦ πρὸς τὴν σπουδάζουσαν νεότητα:

«Παιδιά μου, πρέπει νὰ φυλάξετε τὴν πίστιν σας καὶ νὰ τὴν στερεώσετε. Διότι, ὅταν ἐπιάσαμε τὰ ἄρματα, εἶπαμε πρῶτα ὑπὲρ πίστεως καὶ ἔπειτα ὑπὲρ Πατρίδος...», διὰ νὰ συνεχίσῃ ὁ Μακρυγιάννης: «Ὁ Θεός, ὁ δίκαιος καὶ παντοδύναμος... ἀνάστησε αὐτὴν τὸ μικρὸ ἔθνος, καὶ θέλει νὰ δοξάζεται ἀπὸ αὐτὸ τὸ ὀρθόδοξο ἔθνος ὀρθοδόξως...».

Ἀγαπητοὶ φοιτηταὶ καὶ φοιτήτριαι,

Ἀσφαλῶς εἶναι μοναδικὸν φαινόμενον εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν λαῶν ἡ ὑπὸ τῆς Θ. Προνοίας διὰ τρίτην φορὰν κλήσις τοῦ μικροῦ εἰς ἑκτασιν καὶ ἀριθμόν, ἀλλὰ μετὰ πνευματικὴν κληρονομίαν μοναδικήν, Ἑλληνικοῦ ἔθνους πρὸς ἐκπλήρωσιν οἰκουμενικῆς ἀποστολῆς.

Καὶ ἡ ἐπιτέλεσις τοῦ χρέους αὐτοῦ προβάλλεται

φουμέναις ἀπὸ μηνὸς εἰς μῆνα πανελληνίους ἑορταστικὰς ἐκδηλώσεις διὰ τὴν συμπλήρωσιν ἑκατὸν πενήκοντα ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως. Ἡ σύνδεσις τῶν δύο αὐτῶν ἑορτασμῶν ἐκδηλώνεται ὅχι μόνον εἰς τὸ σημερινὸν πανηγυρικὸν συλλεῖτουργον, ὅπερ τελεῖται ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου καὶ τῶν Σεβασμιωτάτων Συνοδικῶν Ἀρχιερέων ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ ναῷ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν κατὰ τὴν σημερινὴν ἡμέραν τέλεσιν εἰς Ἀθήνας καὶ τὰς ἑδρας τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων Μνημοσύνου ὑπὲρ τῶν κληρικῶν, οἱ ὅποιοι ἔδρασαν ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος, ἐσφαγιάσθησαν καὶ καθ' οἷονδῆποτε τρόπον βιαίως ἐτελειώθησαν πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως, κατὰ καὶ μετ' αὐτὴν.

Ἡ συσχέτισις αὐτῆς τῆς νίκης τοῦ πνεύματος τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τῆς ἐποποιΐας τοῦ 1821 δὲν εἶναι ἐξωτερικὴ καὶ μηχανικὴ, ἀλλ' ἐσωτερικὴ καὶ γενε-

εῖχως ἐπεΐγουσα καὶ ἐπιτακτικὴ εἰς μίαν ἐποχὴν καθ' ἣν αἱ μεγάλαι δυνάμεις τῆς Γῆς διὰ τοῦ τεραστίου τεχνικοῦ δυναμικοῦ τῶν ὁδηγῶν μὲν ἰλιγγιωδῶς εἰς ἀστρονομικὰ ὕψη τὸν ἄνθρωπον, ἀποκαλύπτουν ὅμως βασικὴν ἀνεπάρκειαν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν ἡγετικῆς ἀποστολῆς εἰς τὸν χῶρον τοῦ πνεύματος, εἰς τὴν ὑποβόηθῃσιν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς ὑπερβασιν τοῦ ἐν αὐτῷ κτηνώδους καὶ σαρκικοῦ, πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ ἀρτίου καὶ ὀλοκληρωμένου ἀνθρώπου, περὶ οὗ ὁ Μένανδρος εἶπεν: «Ὡς χαρίεν ἔστ' ἄνθρωπος, ἂν ἄνθρωπος ᾖ». Καὶ ἀσφαλῶς οὐδεμίαν δύναται νὰ ἔχῃ σχέσιν τὸ ἰδεῶδες αὐτὸ πρὸς τὸν τύπον ἐκείνου τοῦ συγχρόνου ἀγχώδους ἀνθρώπου, τοῦ ὁποίου ἡ προσωπικότης ἀποδιοργανοῦται ἐντὸς τῆς ἀτμοσφαίρας μηδενιστικῶν καὶ ἀναρχικῶν τάσεων, ναρκωτικῶν ἀναθυμιάσεων καὶ ἐρωτικῶν παροξυσμῶν.

Σημαιοφόροι τῆς μοναδικῆς ἑλληνορθοδόξου παραδόσεως, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἐπετεύχθη τὸ ἰδεῶδες τοῦ ἀρτίου καὶ ὀλοκληρωμένου ἀνθρώπου, καλεῖσθε, ἀγαπητοὶ φοιτηταὶ καὶ φοιτήτριαι, νὰ τὴν ἐνσαρκώσητε δι' ἐργώδους προσπαθείας, διὰ νὰ καταστήτε φορεῖς τῆς πολυτιμοτέρας παρακαταθήκης τῶν μεγάλων πνευματικῶν δημιουργῶν τῆς κλασσικῆς Ἑλλάδος, τῶν ὑπερόχων πατερικῶν μορφῶν, ὡς τῶν ἑορταζομένων σήμερον τριῶν μεγάλων Ἱεραρχῶν τοῦ Χριστιανικοῦ Βυζαντίου καὶ τῶν ἀπαραμύλλων ἡρώων καὶ μαρτύρων τῆς Ἑθνικῆς Παλιγγενεσίας, διὰ νὰ συνεχίσετε οὕτω τὴν ὀραιότεραν καὶ σημαντικωτέραν ἱστορικὴν πορείαν, τὴν ὁποίαν ἐπραγματοποίησέ ποτε λαὸς ἐπὶ τῆς γῆς.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΩΡ. ΜΟΥΡΑΤΙΔΗΣ
Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

τική. Τόσον τὸ ποιητικόν, ὅσον καὶ τὸ τελικὸν αἵτιον τῆς Ἐθνεγερσίας, ὡς καὶ ἡ γενεσιουργὸς πηγὴ τοῦ τιτανείου ἐκείνου δυναμισμού, τὸν ὁποῖον ἐξεδήλωσε τὸ ἀγωνιζόμενον διὰ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ Ἑλληνικὸν Ἔθνος, οὐδὲν ἄλλο ἦτο ἢ ἡ συνισταμένη καὶ πεμπουσία τοῦ ἀντικειμενικοῦ πνεύματος, τὸ ὁποῖον διεμορφώθη ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν Ἑλλήνων μὲ τὴν ἀφυπνιστικὴν, ἀνακαινιστικὴν καὶ γόνιμον ἐπίδρασιν τοῦ ὀρθοδόξου πνεύματος. Δι' αὐτό, διὰ τὴν ἀνταποκριθῆ ὁ λόγος οὗτος εἰς τὸ βαθύτερον νόημα καὶ εἰς τὰ αἰτήματα τοῦ σημερινοῦ διπλοῦ ἑορτασμοῦ, θὰ ὑπομνήσῃ κατὰ τρόπον εὐσύνοπτον τὰς ὑπερησείας, τὰς ὁποίας ἡ Ὁρθοδοξία προσέφερε διὰ τῶν αἰώνων πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος.

α) Ἐν πρώτοις ἡ Ὁρθοδοξία ἐξησφάλισεν εἰς τοὺς Ἕλληνας τὴν δυνατότητα νὰ ἱκανοποιήσουν εἰς τὸν τέλειον βαθμὸν τὸν πλέον ἐνδόμυχον πόθον τῆς ψυχῆς των, τὴν δεσπόζουσαν ἐντὸς αὐτῶν τάσιν καὶ ροπὴν πρὸς τὸ Θεῖον. Ἀληθῶς οἱ Ἕλληνες πάντοτε παρουσιάζοντο κατὰ πάντα ὡς «δεισιδαιμονέστεροι» (Πράξ. ιζ', 22), καὶ ἐπέθετον τὴν θρησκευτικὴν σφραγίδα ἐπὶ τῶν σπουδαιοτέρων δημιουργημάτων τοῦ πολιτισμοῦ των. Κατὰ τὴν ἑκφρασίν τοῦ Ξενοφάντος, ἡ Ἑλλὰς ἦτο «ὄλη βωμός, ὄλη θύμα Θεοῖς καὶ ἀνάθημα». Ὁ Πετρώνιος ἔλεγεν εἰρωνικῶς, ὅτι ἦτο εὐκολώτερον νὰ εὐρώμεν εἰς τὰς Ἀθήνας Θεὸν παρὰ ἄνθρωπον. Οἱ Ἕλληνες μὲ τὴν ἐμφυτον εὐσέβειάν των ἐστρέφοντο πάντοτε μὲ νοσταλγίαν πρὸς τὸν Ἐνα Μέγαν, Ἀγνωστον καὶ Ἀνώνυμον Θεόν, τὸν ὁποῖον εἶτε ἀνεζήτουν «εἰ ἄρα γε ψηλαφήσειαν αὐτὸν καὶ εὗροιεν» (Πράξ. ιζ', 27) κατὰ τὴν ἐναργῆ ἑκφρασίν τῆς δημηγορίας τοῦ Παύλου εἰς τὸν Ἀρειον Πάγον, εἶτε ἐπλησίαζον ἡδὴ διαισθητικῶς καὶ ἐξύμνουν, ὅπως ἔκαμεν ὁ Κλεάνθης εἰς τὸν περίφημον γνωστὸν ὕμνον του.

Ἡ πλήρης λοιπὸν ἱκανοποίησις τῆς θρησκευτικῆς νοσταλγίας καὶ ἀναζητήσεως τῶν Ἑλλήνων ἐπετεύχθη μὲ τὴν ὀρθόδοξον εὐσέβειαν καὶ πνευματικότητα. Ἡ «μέθεξις» καὶ συμμετοχὴ τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν μυστικὴν ζωὴν τοῦ Χριστοῦ, ἡ ὁποία συνεχίζεται εἰς τὴν ἀποτελοῦσαν τὸ σῶμά Του Ἐκκλησίαν, εἶχεν ὡς συνέπειαν τὴν πλήρη ἱκανοποίησιν τῆς ἐμφύτου θρησκευτικῆς νοσταλγίας των, τὴν ζωογόνησιν τῆς ψυχῆς των μὲ τὴν ζωοποιὸν ἐνέργειαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, τὴν σμίλευσιν τῆς προσωπικότητός των μὲ τὴν σμίλην τῆς Θείας Χάριτος, τὴν ἀναμόρφωσιν τῆς ρυπαθείσης εἰκόνης εἰς τὸ ἀρχαῖον πρωτόκτιστον κάλλος, τὴν ὑπερνίκησιν τοῦ πόνου καὶ τῆς δδύνης τοῦ θανάτου μὲ τὴν χαρὰν τῆς Ἀναστάσεως.

Ἐντὸς τῆς θεανθρωπίνης ἀτμοσφαιρας τῆς Ὁρθοδοξίας «τὰ οὐράνια συναγάλλεται τῇ γῇ, τὰ ἐπίγεια συγχορεύει οὐρανοῖς» ἡ ροὴ τοῦ χρόνου εἶναι πορεία εἰς τὴν αἰωνιότητα καὶ ἡ αἰωνιότης βιοῦται εἰς τὸν χρόνον. Παρὸν καὶ μέλλον· γῆϊνα ἐνδιαφέροντα καὶ οὐράνιοι προσδοκίαι· παρὸν καὶ ἐσχατο-

λογικαὶ ἐλπίδες· φύσις καὶ Χάρις· σὰρξ καὶ πνεῦμα· ἅπωσις καὶ ἔλξις· παιδικὴ ἀπλότης καὶ φιλοσοφικὸν βάθος· τέρψις τῶν αἰσθήσεων καὶ ἑκστασις ἐκ τοῦ βυθισμοῦ εἰς τὴν πνευματικὴν θεωρίαν· σωματικὴ ἄσκησις καὶ πνευματικὴ εὐφροσύνη· πρόσκαιροι μεταβαλλόμενοι τύποι καὶ αἰωνία, ἀναλλοίωτος οὐσία· διδασκαλία καὶ βίωμα· ἀνθρωπομορφικὰ ἐνδοκοσμικὰ σύμβολα καὶ θεία ὑπερβατικὴ πραγματικότητα· ἐνανθρώπησις τοῦ Θεοῦ καὶ θέωσις τοῦ ἀνθρώπου· πένθος κατὰ Θεὸν καὶ «χαίρειν ἐν Κυρίῳ πάντοτε»· δάκρυα, στεναγμοὶ μετανόιας καὶ «Πάσχα λύτρου» — πᾶσαι αἱ διαφοραὶ ἢ καὶ διαλεκτικαὶ καὶ ἐνίοτε πολωτικαὶ ἀντιθέσεις αὐτὰν γεφυρώνονται καὶ συνενώνονται εἰς μίαν θαυμαστὴν ἐνότητα καὶ ἁρμονίαν. Τοιουτοτρόπως, ἡ μὲν Ὁρθοδοξία, — ὅπως ὁμολογεῖ ὁ ρωμαιοκαθολικὸς Casper —, εἶναι «ἡ γέφυρα, ἡ ὁποία συνδέει τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν», ἡ δὲ ζωὴ τῶν ὀρθοδόξων πιστῶν εἶναι μία γῆϊνη πραγματικότης, ἡ ὁποία ἐξωραίζεται μὲ θείας λαμπρότητας καὶ οὐράνια χρώματα.

Τὴν θεανθρωπίνην ταύτην εἰκόνα τῆς «καινῆς κτίσεως» παρουσίασαν καὶ πλεῖστοι Ἕλληνες, οἱ ὁποῖοι ἐδέχθησαν εἰς τὴν πνευματικὴν ζωὴν των τὸ θεῖον ἐμβόλιον τῆς καλλιελαίου τῆς Ἐκκλησίας, ἐξήλθον ἐκ τῆς κολυμβήθρας τοῦ ἱεροῦ βαπτίσματος μὲ τὴν φωτεινὴν στολὴν τῆς ἀναγεννήσεως καὶ ἔγιναν λαὸς Κυρίου, ἔθνος ἅγιον, βασιλεῖον ἱεράτευμα. Ἡ Ὁρθοδοξία δὲν ὡδήγησε τοὺς ἀπελευθέρους τοῦ Χριστοῦ Ἕλληνας εἰς μίαν νοσηρὰν «ἀλλοτριώσιν», «ἀποπροσωποποίησιν» καὶ ἀπόσχισιν ἐκ τῆς κοινωνικῆς καὶ πολιτιστικῆς πραγματικότητος. Ἀντιθέτως, ἀνεμόχλευσε τὰ ἔσχατα ὄντολογικὰ βάθη των, ἐξεκόλαψε τὸν ἐσώτατον πυρῆνα τῆς ὑπάρξεώς των, προεκάλεσε τὴν ἀναζωπύρῃσιν ὅλων τῶν ἐμφύτων «ἀρχετύπων» τῆς ψυχῆς των καὶ τὴν ἀνάφλεξιν τῶν μυχιῶν ἰδανικῶν αἰτημάτων των καὶ συνήνωσε πάσας τὰς ἐπὶ μέρους προσπαθείας των ὅχι εἰς ἄψυχον ἄθροισμα, ἀλλ' εἰς δυναμικὴν ἱεραρχικὴν τάξιν καὶ ἀδιάσπαστον ὀργανικὴν ὁλότητα, ἡ ὁποία διέπεται καὶ ἐμψυχώνεται ἀπὸ μίαν θεμελιώδη καὶ ἐνοποιὸν ἀρχὴν καὶ κατεύθυνσιν.

β) Διὰ τὴν ἐκτιμήσωμεν τὴν συμβολὴν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὴν ἀνάπλασιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, πρέπει νὰ ἐνθυμηθῶμεν, ὅτι αὕτη, ὅταν ἐνεφανίσθη, δὲν εὗρεν ἐνώπιον αὐτῆς Μαραθωνομάχους καὶ Σαλαμινομάχους, Αἰχύλους, Πλάτωνα καὶ Φειδίαν. Εὗρε μάζας Ἑλλήνων, οἱ ὁποῖοι δι' ἄλλεπαλλήλων μηνύσεων προέδιδον Ἕλληνας ἀδελφοὺς εἰς τοὺς Ρωμαίους, τοῦθ' ὅπερ εἶχεν ὡς συνέπειαν τὸ ὅτι πλεῖστοι ἐκ τῶν καλῶν Ἑλλήνων πολιτῶν ἐθανατώθησαν ἢ ὡδηγήθησαν ὁμηροὶ εἰς τὴν Ἰταλίαν. Οἱ Ἀθηναῖοι ἔκυπτον δουρικῶς τὸν αὐχένα εἰς τοὺς Ρωμαίους τυράννους καὶ ἀνεκήρυττον αὐτοὺς ἡμίθεους καὶ Θεοὺς. Οὕτω λ.χ. ἐθεοποίησαν Δημήτριον τὸν πολιορκητὴν, τοῦ ἔστησαν βωμὸν καὶ χρυσὰς εἰκόνας καὶ προσέφεραν εἰς αὐτὸν τὸν Παρθενῶνα, διὰ τὴν ἐγκατασταθῆ εἰς αὐτὸν μὲ τὰς ἐταίρας φίλας του. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐλάτρευαν καὶ τὸν

Ἀντώνιον ὡς νέον Διόνυσον καὶ τὸν ἐνύμφευσαν μὲ τὴν Ἀθηνᾶν, ἀφοῦ προσέφεραν ὡς γαμήλιον δῶρον χίλια τάλαντα. Δὲν ἐδίστασαν νὰ ἀνακηρύξουν Θεὸν καὶ αὐτὸν τὸν Νέρωνα, ὁ ὁποῖος ἐπέφερε πλείστας συμφορὰς εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Εἰς τὴν κατάπτωσιν αὐτὴν συνετέλουν καὶ οἱ Ἕλληνες διανοούμενοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, οἱ ὁποῖοι ἐξηυτελίζοντο δι' ἐν ἀργυροῦν νόμισμα ἐνώπιον τῶν ρωμαίων δεσποινῶν καὶ ἡσυχολοῦντο περὶ τὰ «μυίας καὶ ψιττακοῦ καὶ κώνωπος ἐγκώμια». Πρόκειται, ὅπως λέγει ὁ ἱστορικὸς Παπαρρηγόπουλος, «διὰ τὴν μᾶλλον ἄσκοπον τοῦ λόγου ἐνσυχόλησιν ἀφ' ὅσας ἀναφέρει ἡ ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος». Ἡ ρητορικὴ εἶχεν ἐκφυλισθῇ εἰς λεξιθηρίαν, ἡ δραματικὴ τέχνη εἰς ἀκροβασία, ἡ ποίησις εἰς αἰσχυρὰν σάτυραν. Εἰς τόσον δὲ φοβερὸν σημεῖον καταπτώσεως ἔφθασε τοὺς χρόνους ἐκείνους τὸ «κλεινὸν» καὶ «ἰοστεφές» ἄστυ τῶν Ἀθηναίων, ὥστε οἱ Ἀθηναῖοι, κατὰ τὴν διήγησιν τοῦ Φιλοστράτου, «ξυνιόντες εἰς (τὸ Διονυσιακόν) θέατρον τὸ ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει προσεῖχον σφαγαῖς ἀνθρώπων». Καὶ ὅταν, ὡς πληροφορεῖ ἡμᾶς Δίων ὁ Χρυσόστομος, εἰς φιλόσοφος ὑπέδειξε εἰς τοὺς Ἀθηναίους, ὅτι ἡ διαγωγή τῶν αὐτῶν δὲν ἦτο σύμφωνος πρὸς τὴν ἐνδοξὴν ἱστορίαν τῶν, ἐκείνοι «τὸν εἰπόντα περὶ τούτου φιλόσοφον καὶ νουθετήσαντα αὐτοῖς οὐκ ἀπεδέξαντο, οὐδὲ ἐπήνεσαν, ἀλλ' οὕτως ἐδυσχέραναν, ὥστε ἐκείνους... καταλιπεῖν τὴν πόλιν καὶ μᾶλλον ἐλέσθαι διατρίβειν ἀλλαχόσε τῆς Ἑλλάδος». Αἱ νουθεσίαι καὶ διαμαρτυρίαι τοῦ φιλοσόφου τούτου, ὡς θὰ ἔλεγε ὁ Παπαρρηγόπουλος, ἔχων ὑπ' ὄψιν καὶ μερικὰς ἄλλας φωτεινὰς ἐξαιρέσεις, «ὁμοίαν πρὸς τὰ ὀλίγα τῆς ἀηδόνος κελαδήματα, τὰ ὁποῖα συμβαίνει νὰ ἀκούσῃ τις, διερχόμενος κοιλάδα ἀντηχοῦσαν ἀπὸ τὰς ἀδιακόπους τῶν βατράχων φωνάς».

Εἶναι λοιπὸν ἀστήρικτος ὁ ἰσχυρισμός, ὅτι ἡ Ἐκκλησία κατέστρεψε δῆθεν τὸν ἀρχαῖον ἑλληνικὸν πολιτισμὸν. Ἀντιθέτως εὗρε τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος εἰς πολιτικά καὶ πολιτιστικά ἐρείπια καὶ τοῦ ἐχάρισε τὰς πτέρυγας, αἱ ὁποῖαι ὠδήγησαν αὐτὸ εἰς φωτεινὰς κορυφὰς νέας δόξης καὶ λαμπροῦ μεγαλείου.

γ) Οἱ Ἕλληνες, μὲ τὴν εἰρηνικὴν ἐπανάστασιν τῆς Ἐκκλησίας, κατέκτησαν ἐν πρώτοις τὴν ἐθνικὴν καὶ πολιτικὴν ἐλευθερίαν καὶ ἐνότητα καὶ ἔλαβον πάλιν εἰς τὰς χεῖράς των τὴν ἡγεσίαν τοῦ κόσμου. Πρόκειται περὶ ἀληθοῦς «νεκραναστάσεως», ὡς εἶπεν ὁ σοφὸς ἱστορικὸς Ζεμπέλιος. Ἡ Ἐκκλησία, κατὰ τὸν Jorga, ἀπέβη «ὁ κύριος παράγων ἐξελληνισμοῦ». Ἐντὸς αὐτῆς καὶ πλείστοι ἐκ τῶν βαρβάρων, μὲ τὸ ἅγιον βάπτισμα καὶ μὲ τὴν πρόσληψιν ἑλληνικῆς μορφώσεως, μετεμορφώθησαν εἰς βυζαντινοὺς Ἕλληνας. «Τὴν ἐνότητα τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, λέγει ὁ Ἑσσελινγκ, τὴν ὁποίαν οὐδεμία πολιτικὴ δύναμις εἶχε κατορθώσει μέχρι τοῦδε νὰ πραγματοποιήσῃ..., ἐδημιούργησεν ἐπὶ τέλους ἡ Ἐκκλησία». Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, κατὰ

τὸν ἐπιφανῆ ἱστορικὸν Κάρολον Diehl, «ἀπετέλεσε τὴν στερεὰν ἀμμοκονίαν, ἡ ὁποία συνέδεε στερεῶς μεταξύ τῶν τὰ διάφορα μέρη τῆς κολοσσιαίας οἰκοδομῆς, τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας».

Ἐπειτα ἡ Ἐκκλησία ἐβοήθησε τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος νὰ διατηρήσῃ τὴν ἱστορικὴν μνήμην καὶ αὐτοσυνειδησίαν τοῦ καὶ νὰ ἀξιοποιήσῃ τὰ ἐκλεκτὰ στοιχεῖα τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ. Ἐὰν σήμερον ὑπάρχουν κλασσικαὶ σπουδαὶ καὶ μελέτη τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς φιλολογίας, τοῦτο κατὰ τὸ πλεῖστον ὀφείλεται εἰς τοὺς μεγάλους Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας, εἰς πολλὰς μονὰς καὶ εἰς τὰ χριστιανικὰ βυζαντινὰ ἀντιγραφικὰ ἐργαστήρια, τὰ ὁποῖα διέδωσαν τὰ ἔργα τῶν ἀρχαίων συγγραφέων μὲ νοοτροπίαν συχνάκις πλεον φιλελευθέρων ἐκείνης, τὴν ὁποίαν εἶχον μεγάλοι ἐκπρόσωποι τῆς κλασσικῆς ἀρχαιότητος.

Ἀποτελεῖ παραποίησιν ἡ διαστρέβλωσιν τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας ὁ ἰσχυρισμός, ὅτι ἡ ἀνθησις τῶν κλασσικῶν σπουδῶν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Ἀναγεννήσεως ὑπῆρξε δῆθεν ἀποτέλεσμα τῆς χειραφεσίας ἐκ τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἀντιθέτως, ἡ ἀνθησις αὕτη ἦτο ἡ συνισταμένη καὶ τὸ κορυφωμα τῆς μακραίωνος καλλιέργειας τῶν σπουδῶν τούτων, ἥτις ἐγένετο ὑπὸ τὴν σκέπην καὶ τὰς εὐλογίας πεφωτισμένων ἐκπροσώπων τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ Ἐκκλησία ὡσαύτως συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐξυγίανσιν ἢ ὁλοκλήρωσιν τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ ἀνθρωπισμοῦ καὶ πολιτισμοῦ, ὁ ὁποῖος εἶχε πολλὰ κενὰ, ἐλλείψεις ἢ καὶ στίγματα.

Τὸ ὅτι οἱ πλείστοι τῶν Ἑλλήνων ἦσαν δοῦλοι ἢ ταπεινὴ κοινωνικὴ θέσις τῶν εὐσηχμόνων Ἑλληνίδων, αἱ ὁποῖαι ἐκλείοντο εἰς τὸν γυναικωνίτην καὶ ἐπεσκιάζοντο ὑπὸ τῶν ἑταιρῶν ἢ ἀξιολόγησις τῆς προσωπικότητος τῶν ἑλληνοπαίδων ἀπὸ τῆς ὀφελιμιστικῆς σκοπιᾶς τοῦ συμφέροντος τοῦ Μινωταύρου τῆς Πολιτείας, τοῦθ' ὅπερ ὠδήγει εἰς τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς κοινωνίας ἐξ ἀναπήρων, δυσμόρφων καὶ καχεκτικῶν παιδίων διὰ τῆς βρεφοκτονίας καὶ νηπιοκτονίας· τὸ ὅτι αἱ φωτειναὶ θεωρητικαὶ καὶ ἀφηρημέναι ἀναλαμπαὶ τῆς σκέψεως ὀρισμένων Στωϊκῶν καὶ ἄλλων ἐκλεκτῶν φιλοσόφων ἐστεροῦντο τοῦ δυναμισμού, ὁ ὁποῖος θὰ μετέβαλλε ταύτας εἰς πράξιν καὶ ζωὴν — πάντα τὰ στίγματα ἢ κενὰ ταῦτα ἐξεμηδενίσθησαν μὲ τὴν ἐπίδρασιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἐνεφύσησε τὸ ἀνθρωπιστικὸν πνεῦμα εἰς τὸ Βυζαντινὸν Δίκαιον καὶ ὠδήγησεν εἰς τὴν διὰ πρώτην φορὰν ἀνάπτυξιν τῶν ἔργων τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ὁργανωμένης κοινωνικῆς προνοίας, διὰ τὴν ὁποίαν τόσον πολὺ καυχώμεθα σήμερον.

Σημαντικὴ ἐπὶ πλεον ὑπῆρξεν ἡ ὠθηρσία, τὴν ὁποίαν προσέφερεν ἡ Ὁρθοδοξία εἰς τὴν ἀνάπτυξιν πασῶν τῶν λοιπῶν πτυχῶν τοῦ ἑλληνικοῦ βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ. Ἡ ἔκφρασις καὶ αἰσθητοποίησις τοῦ σταθερῶς προσκεκολλημένου εἰς τὴν ἀποστολικὴν παράδοσιν γνησίου καὶ ἀναλλοιώτου ὀρθοδόξου πνεύματος οὐδέποτε παρουσίασε στείραν στα-

“Η ΗΜΕΡΑ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΠΟΥΔΑΣΤΩΝ,”

Τὴν 7ην Φεβρουαρίου 1971 ἐωρτάσθη ἡ Ἀ΄ Ἡμέρα Προσευχῆς τῶν Ἑλλήνων Σπουδαστῶν» ὑπὸ τὰς εὐλογίας τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος Κυρίου Κυρίου Ἱερωνύμου.

Χοροστατοῦντος ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, ἐτελέσθη πανηγυρική θεία λειτουργία, καθ’ ἣν παρέστησαν Καθηγηταὶ τῶν ἀνωτάτων Πνευματικῶν Ἰδρυμάτων, πολυπληθὴς ἀντιπροσωπεῖα Σπουδαστῶν καὶ πλῆθος εὐλαβεῶς Ἐκκλησιασματος.

Τὴν 7ην μ.μ. διεξήχθη ἐν τῇ Μεγάλῃ Αἰθούσῃ Τελετῶν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἡ καθιερωμένη ἐπίσημος τελετὴ ἐπὶ τῇ Ἡμέρᾳ Προσευχῆς τῶν Ἑλλήνων Σπουδαστῶν καθ’ ἣν παρέστησαν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος μετὰ μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, οἱ Ὑπουργοὶ Προεδρίας τῆς Κυβερνήσεως καὶ Ἐμπορίου κ.κ. Δ. Τσάκω-

νας καὶ Γ. Γεωργακέλος, ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ κ. Κ. Γεωργακόπουλος, ὁ κ. Θ. Τουρκοβασίλης, Γενικοὶ Γραμματεῖς Ὑπουργείων, Ἀκαδημαϊκοὶ καὶ Καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ λοιπῶν Ἀνωτάτων Πνευματικῶν Ἰδρυμάτων, πολυπληθεῖς ἀντιπροσωπεῖαι φοιτητῶν καὶ ἐπίλεκτος πολυπληθὴς ἐπιτομὴ τῆς Ἀθηναϊκῆς κοινωνίας, οἵτινες ἀσφυκτικῶς ἐπλήρωσαν τὴν Μεγάλῃν Αἰθούσαν Τελετῶν.

Κατὰ τὴν ἐν λόγῳ τελετῇ ἐν πρώτοις τὸν λόγον ἔλαβε ὁ Πρύτανης τοῦ Πανεπιστημίου κ. Καῖσαρ Ἀλεξόπουλος, ὅστις πρόεβη εἰς σύντομον εἰσήγησιν καὶ ἐπαρουσίασε τὸν κύριον ὁμιλητὴν τῆς ἡμέρας τακτικὸν Καθηγητὴν τῆς Στοματολογίας ἐν τῇ Ὀδοντιατρικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ὁρέστην Ἀθ. Λουρίδην.

Ἡ εἰσήγησις τοῦ κ. Πρυτάνεως ἔχει ὡς ἀκολούθως.

Μακαριώτατε,
Κύριοι Ὑπουργοί,
Κύριοι Συνάδελφοι,

Εἶναι ἤδη τὸ εἰκοστὸν πρῶτον ἔτος, κατὰ τὸ ὅποιον, ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Ἑθνικοῦ Πανεπιστημίου, τῇ συνεργασίᾳ δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων, ἐορτάζεται ἡ Ἀ΄ Ἡμέρα Προσευχῆς τῶν Ἑλλήνων Σπουδαστῶν».

Ἡ Προσευχὴ εἶναι αὐτοσυγκέντρωσις καὶ περισυλλογὴ τῆς ψυχῆς, φέρει δὲ ἡμᾶς ἐγγύτερον πρὸς κἀτὶ ἀνώτερον, ὑψηλότερον, τὸ ὅποιον κεῖται ἐκτὸς ἡμῶν καὶ ὑπεράνω ἡμῶν.

Ὁμιλητὴς τῆς σημερινῆς ταύτης ἐκδηλώσεως θὰ εἶναι ὁ τακτικὸς Καθηγητὴς τῆς Στοματολογίας εἰς τὴν Ὀδοντιατρικὴν Σχολὴν κ. Ὁρέστης Λουρίδης, μὲ θέμα: «Χριστιανισμὸς—Προσευχή».

Ὁ ἀνὴρ οὗτος, ἐγνωσμένης θρησκευτικότητος, ἐν τῷ ἐνθῷ αὐτοῦ ζήλῳ, κατέθεσεν ἐξ ἰδίων σημαντικῶν χρηματικῶν ποσόν, ἵνα τοῦτο διατεθῇ ἐξ ὁλοκλήρου διὰ τὴν ἀνέγερσιν ἐν τῷ Πανεπιστημιακῷ χώρῳ παρὰ τὸ νεόδμητον Μέγαρον τῆς ἐν Γουδί Ἀ΄ Ὀδοντιατρικῆς Σχολῆς, Ἱεροῦ Ναυδορίου εἰς τιμὴν καὶ μνήμην τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου καὶ τοῦ Προστάτου τῶν Ἑλλήνων Ὀδοντιάτρων, Πολιούχου τῆς Μικρασιατικῆς πόλεως Περγάμου, Ἁγίου Ἱερομάρτυρος Ἀντίπα.

Αἱ τοιαῦται πράξεις, ὡς ἡ ἀνωτέρω, χρησιμεύουν ὡς φωτοβόλα σύμβολα καὶ δέον νὰ κεντρίζον πάντα ἄνθρωπον εἰς μίμησιν καὶ παραδειγματισμόν, διότι οἱ Ἅγιοι ἀνίστανται ὡς ὑπερασπισταὶ τῶν αἰωνίων,

τικότητα καὶ μονολιθικὴν προσκόλλησιν εἰς προσκαίρους καὶ παροδικὰς μορφάς, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἰσοπεδωθῇ ὑπὸ τοῦ ὁδοστρωτῆρος τῆς ὁμοιομορφίας. Ἀντιθέτως ἡ ἔκφρασις αὕτη ἐγένετο πάντοτε διὰ τῆς — ὑπὸ τὰς εὐλογίας τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡγεσίας — ἀνανεώσεως καὶ ἀντικαταστάσεως παλαιότερων ἐξωτερικῶν μορφῶν μὲ νεωτέρας, τοῦθ’ ὅπερ συνετέλεσε σημαντικῶς εἰς τὴν προώθησιν τῆς ἑλληνορθοδόξου πολιτιστικῆς δημιουργίας. Εἰς τὸ ὕγιες αὐτὸ προοδευτικὸν πνεῦμα ὀφείλεται λ.χ. τὸ θαῦμα τῆς ἀρχιτεκτονικῆς μορφῆς τῆς ἁγίας Σοφίας, ἥτις ἀντικατέστησε παλαιότερας μορφάς, διὰ νὰ ἀντικατασταθῇ καὶ αὕτη ἐν συνεχείᾳ ὑπὸ ἄλλων μεταγενεστέρων βυζαντινῶν ἢ μεταβυζαντινῶν ἀρχιτεκτονικῶν ρυθμῶν. Εἰς τὸν αὐτὸν δυναμισμόν ὀφείλεται τὸ ὅτι ἡ παλαιὰ ἀπλὴ ψαλμωδία ἀντικατεστάθη ὑπὸ τῶν περιφήμων κοντακίων, διὰ νὰ περιορισθῶν καὶ αὐτὰ βραδύτερον ὑπὸ τῆς ποικιλίας τῶν κανόνων, οἱ ὁποῖοι ἔχουν διαφορετικὸν ἀριθμὸν ᾠδῶν. Τὸ αὐτὸ πνεῦμα ὠδήγησε τὴν βυζαντινὴν ζωγραφικὴν νὰ μὴ μείνῃ ἀμετακίνητος εἰς μίαν ἀνεξέλικτον μορφήν, ἀλλὰ νὰ δημιουργήσῃ ψηφιδωτά, τοιχογραφίας, μικρογραφίας, φορητὰς εἰκόνας καὶ νὰ μεταβάλλῃ ἀποχρώσεις, «στύλ», «μοτίβα», τεχντροπίας ἀναλόγως πρὸς τὴν ἐπικρατοῦσαν καλλιτεχνικὴν σχολήν. Ὁ αὐτὸς δυναμικὸς καὶ προοδευτικὸς παλμὸς μετέβαλε γενικῶς τὴν Κωνσταντινούπολιν εἰς «Παρισίους τοῦ Μεσαίωνος», εἰς «παιδαγωγὸν τῆς Οἰκουμένης», εἰς «βασιλίσσαν τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου», κατὰ τοὺς εὐστόχους χαρακτηρισμοὺς τοῦ Καρόλου Diehl.

(Συνεχίζεται)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

τῶν ἀπολύτων ἀξιών, ὡς μηχαναὶ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν ἀγῶνα τοῦ φωτὸς ἐναντίον τοῦ σκότους.

Ὁ Καθηγητὴς κ. Λουρίδης παρακαλεῖται ὅπως λάβῃ τὸν λόγον.

Ἀνελθὼν ἐν συνεχείᾳ εἰς τὸ βῆμα ὁ καθηγητὴς κ. Ὁρ. Λουρίδης ἐξεφώνησε τὸν κάτωθι λόγον:

«Μακαριώτατε,

Ἐξοχώτατοι,

Κύριε Πρύτανη,

Κύριοι Ἠγήτορες,

Κυρίες καὶ Κύριοι,

Ἀγαπητοὶ σπουδασταὶ καὶ σπουδάστριαι,

Ἐὰν ὁ Χριστιανισμὸς ἔρχεται—καὶ ἔρχεται—ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ὡς ὁ Θεὸς του ἀρχηγὸς λέγει, «ἐγὼ παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐξῆλθον» (Ἰωάν. στ'. 28), ἡ προέξοδος αὐτοῦ, πρέπει νὰ προσδιορίζεται καὶ ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ ἔργα τῆς ἀγάπης, τῆς καθαρότητος καὶ τῆς εἰρήνης, τὰ ὁποῖα πάντοτε φαίνονται, ὅπουδήποτε πορεύεται.

Ἐφ' ὅσον, λοιπόν, ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ εἶναι θεία, ἡ ἐπίδρασις αὐτοῦ, πρέπει νὰ εἶναι—καὶ εἶναι—βαθεῖα καὶ εὐεργετική.

Γεννᾶται εἰς ἐνίους τὸ ἐρώτημα: ὁ Χριστιανισμὸς ἐξήσκησε, τάχα, τοιαύτην εὐεργετικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ Κόσμου, ὥστε νὰ παρέχῃ, τοῦλάχιστον, ὑποθετικὴν ἀπόδειξιν, ὅτι οὗτος προῆλθεν ἐκ Θεοῦ; Ἡ ἀπόκρισις εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο, εἶναι ἐμφαντικῶς, καταφατική.

Ἀκλονήτως πιστεύομεν, ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς, πηγάζει ἐκ τοῦ Θεοῦ. Ἐφ' ὅσον ἡ ὕλη τῆς κτίσεως εἶναι ἔργον τοῦ Ὑψίστου Θεοῦ, ὁ Χριστιανισμὸς, βαθέως ἐξεταζόμενος, εὐρηται ὡς ἡ βοηθεῖα τοῦ Θεοῦ, καθ' ὅσον, ἡ φύσις, εἶναι ἔργον τοῦ ἰδίου Θεοῦ.

Ἐν τῷ Χριστιανισμῷ, θεία συνάρσει, ὑπάρχει δραστική τις ὁρμή, ἱκανὴ εἰς τὸ πολιτίζειν καὶ ἀνυψοῦν, εἰς τὸ μεταρρυθμίζειν καὶ τελειοποιεῖν. Αὕτη, εἶναι, ἐκ καταβολῆς, ἐντελέχεια, τάσις καὶ ἰδιότης δημιουργικῇ τοῦ Θεοῦ Συστήματος.

Ὅπουδήποτε εὐρηται αἱ ἀρχαὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ, καλῶς καὶ πιστῶς ἐννοούμεναι καὶ τὰ παραγγέλματα αὐτοῦ ἐνσυνειδήτως τελούμενα, ἐκεῖ, τὸ θεῖον τοῦτο Σύστημα, ἐπιχέει πλουσίως τὴν Χάριν, τὴν ἰσχύν, τὴν καθαρότητα καὶ τὴν τελειότητα, τῆς τε κοινωνικῆς καὶ τῆς πνευματικῆς ζωῆς.

Ὅθεν, εἴμεθα ὀφειλέται εἰς τὸν Χριστιανισμόν, διὰ τὴν πληρότητα, τὴν κομψότητα, τὴν οὐσιαστικότητα καὶ τὰς παραμυθίας τῆς ἀληθῶς πεπολιτισμένης ζωῆς, παρὰ εἰς πάντα ἄλλον θεσμόν καὶ νόμον, καίτοι, τό γε νῦν, ὀλίγον συνειδητοποιοῦμεν τὸ γεγονός τοῦτο.

Οἱ ἄνθρωποι, πρὸ πολλοῦ ἀπολαύοντες τῶν εὐεργεσιῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ, μόλις ἐκτιμῶσι τὸ πλῆθος τῶν κοινωνικῶν ἐδλογίων, τὰς ὁποίας οὗτος παρέσχε καὶ παρέχει εἰς τὸν Κόσμον. Οἱ ἄνθρωποι, ἐκ τῆς κατ' ἐπιφάνειαν ὁφειλόμενης τῶν πραγμάτων κρίνοντες, νομίζουν,

ὅτι τὰ ἀγαθὰ ταῦτα, προῆλθον, ἰδίως, ἐκ τῶν πολιτικῶν καὶ πολιτιστικῶν θεσμῶν καὶ ἐκ τῆς Παιδείας.

Ὁ Χριστιανισμὸς, εἰσαχθεὶς εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ Ρώμην, καὶ γνωστοποιήσας τὸν ἀληθῆ καὶ μοναδικὸν Θεόν καὶ τὸ ἀληθές μέσον τῆς σωτηρίας διὰ τῆς θυσίας τοῦ Υἱοῦ Αὐτοῦ, ἐκαινούργησε καὶ ἡγίασε τοὺς ἀνθρώπους καί, ἐκ σκευῶν πεπληρωμένων ἀδικίας, πονηρίας, πλεονεξίας, ἀχρεϊότητος καὶ θεοστνγίας, κατέστησεν αὐτοὺς «γένος ἐκλεκτόν, βασιλεῖον ἱεράτευμα, ἔθνος ἅγιον, λαὸν εἰς περιποίησιν».

Ἐκεῖθεν, διαδοθεὶς εἰς τὰ Ἑθνη διὰ τοῦ φιλανθρώπου Ἑλέους τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, «ἀνατολὴ ἐξ ὕψους ἐπεσκέψατο τὰ ἔθνη τοῦ δοῦναι φῶς τοῖς καθημένοις ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου», ἐγαλούχησε καὶ ἀνεκαίνισε τὴν ἀνθρωπότητα.

Καὶ ἂν πάντες, μέχρι τοῦ νῦν, δὲν κατέστησαν μέτοχοι τῶν σωστικῶν ἐδλογίων τοῦ Χριστιανισμοῦ, πᾶσα ἡ Οἰκουμένη, ἐν τούτοις, ἡσθάνθη τὸν φωτισμὸν καὶ ἀπήλυνσε τοῦ εὐεργετικοῦ ἡλίου τῆς ἀληθείας αὐτοῦ, εἰς τὰ δαφυλῆ κοινωνικὰ ὠφελήματα καὶ τὰς ἀνθρωπιστικὰς καὶ πολιτιστικὰς ἐπιδράσεις, τὰς ὁποίας οὗτος χορηγεῖ.

Ἡ ὑπὸ τοῦ Χριστιανισμοῦ, πανταχοῦ διαχυθεῖσα ἔλλαμψις καὶ ἐπίδρασις, εἶναι τοιαύτη, ὥστε μόλις δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν ὁρθὴν ἐκτίμησιν περὶ αὐτῆς, διότι, πρὸ πολλοῦ, ἤδη, εἴμεθα εἰθισμένοι εἰς τὴν ἀσφαλῶς καὶ σιωπηλῶς, ἐπενεργοῦσαν δυνάμιν του.

Ὁ Χριστιανισμὸς, δυνατὸς ὑπάρχει καὶ ἰσχυρὸς, καὶ κατορθοῖ, διηνεκῶς, τοὺς ἰδίους ἠθικοὺς θριάμβους, τοὺς ὁποίους ἐπραγμάτωσε κατὰ τὰς περιλάμπρους αὐτοῦ ἡμέρας, ὅτε ἐξήλειψε τοὺς ναοὺς τῶν θεῶν καὶ ἀπῆλειψε τοὺς ἀκατονομάστους βδελυγμὸς ἐκ τῶν πόλεων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος καὶ τῆς Ρώμης. Καὶ ἐξηκολούθησε, μετὰ θανμαστῆς ἰσχύος καὶ ταχύτητος, τὴν μεγαλοπρεπῆ αὐτοῦ πορείαν Ἀγάπης καὶ Ἀδελφότητος, καθαιρῶν τὸν ναὸν τῆς Ἀφροδίτης ἐν Κορίνθῳ καὶ καταρρίπτων τὰς μαγείας τῆς Ἀρτέμιδος ἐν Ἐφέσῳ. Κατεσμίκρυνεν, οὕτω, τὸ ἀσύστολον καὶ ἄθεον ὕψος τῶν εἰδώλων, ἐκδιώκων πόρρω τῆς Περγάμου, τὰ ἀκάθαρτα πνεύματα καὶ ἀποκαλύπτων τὸν μόνον ἀληθῆ καὶ ζῶντα Θεόν, ἐν Ἀθήναις, διὰ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου.

Ἀληθῶς, ναί! Καὶ θριαμβεῖ νῦν, ὑπὸ τὴν κοινωνικὴν καὶ τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ ἄποψιν, καὶ ἐν τῷ πεπολιτισμένῳ κόσμῳ, καὶ ἐκτὸς αὐτοῦ.

Πράγματι, ὁ Χριστιανισμὸς, συνέτριψε τὸ τόξον καὶ τὸ δόρυ τοῦ ἀπολιτίστου καὶ κατεκόσμησε τὴν ψυχὴν του διὰ τῆς πραότητος, τῆς γαλήνης καὶ τοῦ ἡσυχίου πνεύματος τῆς ἀνατάσεως καὶ προσευχῆς.

Αἱ ἐσπαρμένα νῆσοι, αἱ ὁποῖοι, ὡς πολῦτιμοι λίθοι, κοσμοῦν τὸν Εἰρηνικὸν Ὠκεανόν, ἀνέβλεψαν πρὸς τὴν ἡὺ νέας τινας δημιουργίας, πολλῶ μάλλον λαμπροτέρας τῶν ἰδικῶν των κοραλλίων καὶ καταλάμπουν ἤδη, αὗται, διὰ τοῦ φωτὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ἡ ζωὴν τῆς Γροιλανδίας, ἔλαμψεν ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου τῆς δικαιοσύνης καὶ αἱ καρδίαι τῶν Γροιλανδῶν ἐτάκησαν ἐν τῇ οἰκειώσει τῆς θείας Ἀγάπης.

Ἄλλ' ἴσως ἐπιθυμεῖτε νὰ μὴ ἀναζητήσωμεν τοσοῦτον μακρὰν τὰς ἀποδείξεις τῆς εὐεργετικῆς ἐπιδράσεως, τὴν ὅποیان ὁ Χριστιανισμὸς ἡσκήσεν εἰς τὰς τύχας τοῦ ἀνθρώπου. Τότε θὰ εὔρητε αὐτὰς ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν. Αἱ ἐξωτερικαί, αἱ ἠθικαὶ καὶ ἐκπολιτιστικαὶ ἐπιδράσεις τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀποκαλύπτονται καὶ φανεροῦνται εἰς πάντα ἄνθρωπον. Αὗται διαγιγνώσκονται, τόσον εἰς τὴν ἰδιωτικὴν, ὅσον καὶ εἰς τὴν δημοσίαν ζωὴν.

Ὑπάρχοντι πολλὰ μυστικὰ ἐπιδράσεις, ἀενάως ἐνεργοῦσαι ἐν τῷ ὕλικῳ κόσμῳ, τῶν ὁποίων, εἴτε συναισθανόμεθα τὴν παρουσίαν, εἴτε ὄχι, συντελοῦσιν ὁμῶς λίαν εἰς τὴν ὑγίειαν, τὴν εὐεστίαν, γνωρίζομεν δὲ καλῶς, ἡμεῖς οἱ ἱατροί, ὅτι ἡ ἀποχώρησις αὐτῶν ἢ καὶ ἡ μερικὴ διαταραχὴ των, συνοδεύονται ὑπὸ ἄγχους, πόνου ἢ καὶ θανάτου.

Μυριάδες ἀπολαμβάνουσι τῶν ἀγαθῶν τοῦ καθαροῦ φωτός καὶ τοῦ ἀέρος, χωρὶς νὰ συναισθάνωνται κἄν ὁποῖον ὑποχρέωσιν ὀφείλουσιν εἰς αὐτά. Ἀλλὰ, στεροῦσατε αὐτοὺς τούτων, καὶ ἡ φυσικὴ καὶ ἠθικὴ αὐτῶν ὑγεία, ἀφεύκτως κλονίζεται καὶ βλάπτεται.

Τοῦτ' αὐτό, συμβαίνει καὶ ἐν τῷ πνευματικῷ κόσμῳ ὑπὸ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀδιαπτόπτως ἐνεργοῦμενον. Μυριάδες, ἀπολαμβάνουσι τῶν κοινωνικῶν καὶ ἠθικῶν ὠφελειμμάτων, τὰ ὅποια ἐκεῖνος παρέχει, χωρὶς νὰ συναισθάνωνται, ποσῶς, πόθεν ταῦτα πηγάζουσιν. Οὗτοι, πολλὰ εἰς τὸ Φῶς καὶ τὴν καθαρότητα τοῦ Χριστιανισμοῦ χρεωστοῦσιν, ἀλλὰ, ἡλικιωθέντες ἐν μέσῳ τῶν ἐξωτερικῶν τούτων ὠφελειῶν, ὧν ἐγένοντο δέκται ἐκ νηπιακῆς ἡλικίας, νομίζουσιν αὐτά, οἰονεῖ, ἀχωρίστα ἀπὸ τῆς ἰδίας αὐτῶν ὑπάρξεως, καὶ δὲν ἀναζητοῦσι τὰ ἴχνη των εἰς τὴν ζωοποιὸν ἐπίδρασιν τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὅστις, ὡς Πνεῦμα Κυρίου, φερόμενον ἐπὶ προσώπου ὑδάτων, σιωπηλῶς καὶ δραστηκῶς ἐνεργεῖ ἐπὶ τοῦ σκότους τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς.

Πάντες εἶναι ὀφειλέται εἰς τὸν Χριστιανισμόν, εἴτε ἐδοκίμασαν ἐνδομύχως τὴν σωστικὴν δραστηκότητα τῶν ἀληθειῶν αὐτοῦ, εἴτε μὴ. Πάντες δεόν νὰ αἰσθάνωνται τὴν ἀλήθειαν τούτου, καὶ νὰ ὁμολογῶσι ταύτην, ἐὰν θέλωσι νὰ μὴ τυφλώττωσιν εἰς τὴν, ἐπὶ τὸ κρεῖττον, διαφορὰν τῆς κοινωνικῆς ἢ ἠθικῆς καταστάσεως, τῶν χωρῶν ἐκείνων, ἐνθα ὁ Χριστιανισμὸς κυριεύει τὸν νοῦν καὶ διαποτίζει τὴν καρδίαν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἐκείνων τῶν Ἑθνῶν, ἐνθα ὁ Χριστιανισμὸς, οὐδεμίαν ἐπιρροὴν ἀσκεῖ ἐπὶ τῶν ἀνθρωπίνων συνειδήσεων.

Ὁ ἄνθρωπος, ὅστις κάθηται ὑπὸ τὴν τερπνὴν σκιὰν τοῦ φοίνικος, ὅταν ὁ καίον ἥλιος ἀνατέλλῃ ἐν πάσῃ αὐτοῦ τῇ δυνάμει, δὲν δύναται, εἰμὴ νὰ αἰσθάνηται τὴν εὐλογίαν τοῦ δροσεροῦ καταφυγίου, εἴτε γεύεται τοῦ καρποῦ, εἴτε μὴ· καὶ ὁ ἄνθρωπος ὅστις κάθηται ὑπὸ τοὺς θεοφυτευτούς καὶ εὐσχοφύλλους κλάδους τοῦ δένδρου τῆς ζωῆς, δὲν δύναται, εἰμὴ νὰ αἰσθάνηται «ὅτι καλὸν ἐστι τὸ μένειν ὑπ' αὐτοῦς», εἴτε τείνει τὴν χεῖρα αὐτοῦ, ἵνα λάβῃ ἐκ τοῦ καρποῦ, εἴτε ἐπισκιάζεται ὑπ' αὐτοῦ.

Ἀλλὰ ἡ ἀλήθεια τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἐκτείνεται, ἐνδότερον καὶ βαθύτερον, τῆς ἀπλῆς ἐπιφανείας τῆς κοινωνίας. Ἐὰν δὲν ἐπεξετείνετο βαθύτερον ἢ πρὸς τὸ κα-

λὸν ἐπίδρασις αὐτοῦ, θὰ ἦτο ὡς ἡ ἐσθινὴ νεφέλη καὶ ἡ δρόσος τῆς αὐγῆς, ὅποτε καὶ αὕτη, ὡς αὐταί, ταχέως θὰ παρήγορετο. Διότι εἶναι ἡ ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ τὸ μέσον, διὰ τοῦ ὁποίου, τὸ Θεῖον Πνεῦμα ἐνεργεῖ, καθαρὶζόν τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου καὶ φέρον αὐτὴν ὑπὸ τὴν διήκουσαν ἐπίδρασιν νέων σκοπῶν καὶ πνευματεμψύχων ἐπηρειῶν καὶ ἐπιθυμιῶν.

Ὁ Χριστιανισμὸς, ἀμαυροῖ τὸν χρυσὸν τοῦ φιλαργύρου καὶ ἀποστρέφει τὴν ψυχὴν ἀπὸ τοῦ χαμαίεζην καὶ γαιῶδες καὶ ἐξανδραποδιστικὸν πάθος κτήσεως τοῦ χρυσίου, διὰ σκοποὺς ὕλικους καὶ ἐγωῖστικους. Ἐν τῇ ἐπιλάμψει δὲ τῆς ἐνεργείας του προτρέπει τὸν ἄνθρωπον, ὅπως θησαυρίσῃ ἐν οὐρανῷ καὶ ἐκζητῇ τὴν ἄφθαρτον καὶ ἀμίαντον κληρονομίαν καὶ τὸν ἀμαράντινον τῆς δόξης στέφανον, ἐν τῇ ἄνω μενουσῇ πόλει, ἐν τῷ θησαυροφυλακείῳ τῶν Οὐρανῶν.

Ὁ Χριστιανισμὸς, διαχέει ἐπὶ τῆς τραχείας, δυστρόπου καὶ ὀργίλης ψυχῆς τοῦ μισανθρώπου, τὸ φῶς τοῦ παύου, ἱλαροῦ καὶ ἡσυχίου πνεύματος. Φιμοῖ τὴν γλῶσσαν τῆς θρασείας μιαιότητος καὶ πληροῖ τὸ βέβηλον στόμα, διὰ ψαλμῶν καὶ ὕμνων καὶ ᾠμάτων πνευματικῶν. Διεγείρει καὶ ἐξαπλώνει τὸ μειδίαμα τῆς ἀγάπης, ἐπὶ τοῦ σκαίου καὶ ἀγροίκου προσώπου τοῦ φθόνου. Ἐκπλύνει τὰς χεῖρας τῆς ἀνομίας καὶ καθαρῶς τὴν ἐπίβουλον ταύτης καρδίαν. Ὑποτάσσει τὴν ἀτίθασσον τίγριν τῷ εἰρηρικοτάτῳ ἀμνῷ καὶ μεταπλάττει τὸ ἡμαρτημένον καὶ ἡμελημένον νήπιον τῆς ἀτιμίας, εἰς ἄξιον Ἄνθρωπον, εἰς ἀφωσιωμένον καὶ ὠφέλιμον Χριστιανόν, εἰς φίλον ἐνσυνείδητον καὶ σταθερόν. Ἐνισχύει τοὺς ἀτυχοῦντας εὐσεβεῖς, ἐν τῇ δίνῃ τῶν πολλῶν ἀμπλακημάτων καὶ παθημάτων καὶ προσάγει τὸ φῶς εἰς τὴν σκοτίαν, τὴν ἰσχὴν εἰς τὴν ἀδυναμίαν, τὴν χαρὰν εἰς τὴν λύπην καὶ τὴν δαφιλὴν παραμυθίαν εἰς τὴν καρδίαν, ὅταν ὄλοι αἱ χοῖκαὶ πηγαὶ ἀποδεικνύονται ἀνενεργεῖς καὶ ἀπρόσφοροι.

Τί, λοιπόν, θὰ πρέπη νὰ σκεπτώμεθα περὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ ὅταν βλέπωμεν ἄνθρώπους διαφόρων ἐπαγγελματίων καὶ τάξεων, διατελοῦντας ὑπὸ τὴν ἀνακαινιστικὴν καὶ ἀναγεννητικὴν αὐτοῦ δύναμιν; Τὸν πεπαιδευμένον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀπαιδευτόν, τὸν νέον, ἀλλὰ καὶ τὸν γέροντα, τὸ ἀθῶν καὶ καθαρὸν νήπιον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἄνθρωπον τὸν γεγυμνασμένον εἰς τὰς τρίβους τοῦ κόσμου, τὸν ἄσημον χωρικὸν καὶ τὸν υἱὸν τῆς εὐφύας;

Ὡσαύτως τὸν βασιλέα ἐπὶ τοῦ θρόνου του, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐν δεσμοῖς, εἰς τὸ κελλίον τῆς φυλακῆς του, τὸν διπλωμάτην εἰς τὸ ἔργον του, τὸν φιλόσοφον εἰς τὰς μελέτας του, τὸν ἔμπορον εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις του, τὸν φιλάργυρον ἐν τῷ ταμείῳ καὶ εἰς τοὺς συσσωρευμένους θησαυροὺς του, τὸν διώκτην, ἐν τῷ παροξυσμῷ τῆς παραφορᾶς καὶ τῆς σκληρότητός του, τὸν ἐρημίτην εἰς τὴν προσευχὴν καὶ τὴν μόνωσίν του, τὴν νεότητα, ἥτις ἐβανκαλίσθη καὶ ἐθωπεύθη ἐπὶ τοῦ κόλπου τῆς ἀνέσεως καὶ τὸ ὀρεγνυμένον χαμίνιον, μὲ τὸ ἀγροίκον καὶ σκαῖον ἐξωτερικὸν καὶ τὴν ἀπαισιωτάτην ὄψιν; Καὶ τούτους πάντας, ἐξαίφνης, ἄρδην μεταβαλλομένους καὶ ἐξαγιαζομένους;

Τί δύναμεθα, λοιπόν, νὰ διανοηθῶμεν περὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ; Εἶναι δυνατόν νὰ μὴ βοήσωμεν ἐκ θαυμα-

σμοῦ, ὅτι οὗτος πηγάζει καὶ ἐκκινεῖ ἐκ Θεοῦ; Ναί, ἐκ Θεοῦ ἦλθεν, ἐκ Θεοῦ ἰσχύει καὶ ἐκ Θεοῦ ἔχει τὸ ἀκατάλυτον κύρος.

Ὁθεν, ὀφείλομεν προσευχήν, λατρείαν καὶ ἀγάπην τῷ Θεῷ.

Ἡ Ὁσία καὶ μακαρία Συγκλητική, ἔλεγεν: Ὅσοι ἀκολουθοῦν τὸν δρόμον τοῦ Θεοῦ, βλέπουν, εἰς τὴν ἀρχήν, τὰ πάντα ὡς δύσκολα καὶ στενοχωροῦνται. Κατόπιν ὅμως, ἡ χαρά των καθίσταται ἀνεκλάλητος. Διότι, καθὼς ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι ζητοῦν νὰ ἀνάψουν πυρὸν, καπνίζονται τὸ κατ' ἀρχὰς καὶ δακρύζον ἐκ τούτων ὀφθαλμούς, ὕστερον, ὅμως θερμαίνονται καὶ ἀγαλλιοῦν. Οὕτω συμβαίνει καὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς Χριστιανούς. Ὅταν ἀναφθῇ ἐντός μας, τὸ θεῖον πῦρ τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν Θεόν, λησμονοῦμεν τὰς ἀθλιότητας, τοὺς καπνοὺς καὶ τὰς δυσχερείας, καὶ ἐντροφῶμεν εἰς τὴν θεῖαν καὶ ἀμετάπτωτον εὐδαιμονίαν. Καί, κλείς ἀσφαλῆς, δαδίον καὶ πυρίον, ἵνα ἀναφθῇ ἡ ζωογόνος αὕτη φλόξ, τὸ (πῦρ τῆς ζωῆς), εἶναι ἡ Π Ρ Ο Σ Ε Υ Χ Η.

«Ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε» παροτρύνει ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἑθνῶν, ὁ Πρῶτος μετὰ τὸν Ἐνα, ὁ θεῖος Παῦλος, διότι, ἡ Προσευχή, εἶναι θεῖον ἀνάβλυσμα, πηγὴ καὶ μορφή τοῦ Θεοῦ, ἀποκειμένη εἰς τὸ ἐνδόμυχον βάθος τῆς ψυχῆς καὶ τῆς ζωῆς ἡμῶν.

«Εἰσελθε εἰς τὸ ταμιεῖόν σου καί, κλείσας τὴν θύραν σου, πρόσευξαι τῷ πατρὶ σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ» (Ματθ. σ', 6). Εἰσελθε, δηλὰ δὴ, εἰς τὸν ἐσῶτερον ἑαυτὸν σου καὶ ἐκεῖ ἴδρυσον ἀφανὲς θυσιαστήριον, τόπον μυστικόν, ἐν τῇ προσευχομένῃ καρδίᾳ σου.

Ἡ ζωὴ τῆς προσευχῆς, ἡ οὐσιαστικότης, τὸ βάθος τῆς, ἡ ὀρθόδοξος καθαρότης τῆς, κατοπτρίζουν τὴν πνευματικὴν μας ὠριμότητα καὶ ἀποκαλύπτουν τὸν ἐνδότερον ἑαυτὸν μας, τὴν πραγματικὴν παρορσίαν μας, καὶ τὴν ὑπευθυνότητά μας ἀπέναντι τοῦ Μεγάλου μας Δημιουργοῦ.

Ὁ Ἰησοῦς (πρὸ τῆς ἐννυκίας ἀναστάς ἐξῆλθε καὶ ἀπῆλθεν εἰς ἔρημον τόπον, κάκει προσηύξατο). (Μαρκ. α', 35). Ἡ «ἐρημος» εἰς τοὺς ἀσκητάς, ἐσωτερικεύεται καὶ δηλοῖ τὴν ἀπόλυτον προσευχητικὴν συγκέντρωσιν τοῦ πνεύματος, τὴν καρδιακὴν καὶ νοερὰν προσευχήν.

Ἡ πείρα τῶν πνευματικῶν διδασκάλων εἶναι κατηγορηματικὴ. Ἄν δὲν γνωρίζωμεν νὰ δίδωμεν εἰς τὴν ζωὴν μας, θέσιν καιρίαν εἰς τὴν περισυλλογὴν καὶ τὴν σιωπὴν, ἀδύνατον εἶναι νὰ φθάσωμεν εἰς ἀνώτερα ἐπίπεδα, εἰς μέτρον ἀνθρώπου τετελειωμένου, ὥστε ἀδεῶς νὰ προσευχώμεθα εἰς τοὺς Οἴκους τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς τόπους δημοσίους.

Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος, ἐξ ἄλλου, γράφει: «μὴ σοφίζον ἐν τῇ προσευχῇ σου ρήμασι παιδῶν γὰρ πολλάκις ψελλίσματα, ἀπλᾶ καὶ ἀποίκιλα, τὸν Πατέρα αὐτῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς θεορᾶν. Μὴ ἐπιχειρεῖ πολυλογεῖν, ἵνα μὴ πρὸς ζήτησιν λόγων διασκεδασθῇ ὁ νοῦς σου. Εἰς λόγος τελωνιακὸς τὸν Θεὸν ἐξιλεώσατο καὶ ἐν ρῆμα πιστόν, τὸν ληστὴν διέσωσε. Πολυλογία μὲν πολλάκις ἐν προσευχῇ, τὸν νοῦν καὶ ἐφάντασε καὶ διέχρυσεν μονολογία δὲ τὸν νοῦν συνάγειν πέφυκε (Κλίμαξ βαθμ. 28, η'-θ'). Καὶ ἔτερον:

«Οὐκ ἔστι χρεία βαττολογεῖν, ἀλλ' ἐκτείνειν τὰς χεῖρας» ἔλεγεν ὁ Ἅγιος Βενέδικτος (P.G. 34, 249).

Ἄς μὴ λησμονῶμεν, ὅτι ἡ θρησκεία, προερχόντως τῶν ἄλλων πνευματικῶν φαινομένων, δὲν εἶναι τι ἀπλοῦν, ἀλλὰ σύνθετον, βαθὺ καὶ πολύπλοκον φαινόμενον, ἀποτελούμενον ἀπὸ πλείονα, ἐπὶ μέρους, πνευματικὰ στοιχεῖα. Ἐν ἐκ τούτων καὶ ἴσως τὸ σπουδαιότερον ὅλων - εἶναι ἡ Προσευχή. Ἀποτελεῖ αὕτη αὐτὸ τοῦτο τὸ νεῦρον τῆς θρησκείας, τὸ κυριώτατόν της συστατικὸν καὶ περιεχόμενον καὶ τὴν κατ' ἐξοχὴν ἔκφρασιν, ἔκφρασιν, καὶ ἐκδήλωσίν της.

Θρησκευτικότης, Θρησκεία, εὐσέβεια, θρησκευτικὸς βίος καὶ θρησκευτικὸν νόημα, οὔτε νὰ νοηθοῦν, οὔτε νὰ ὑπάρξουν εἶναι δυνατόν, χωρὶς τὴν Προσευχήν. Ὑπὸ τὴν λέξιν, βέβαια, αὐτήν, δὲν ἐννοοῦμεν τὴν ἐπανάληψιν ἀπλῶς, τῶν λέξεων τῆς προσευχῆς, τὴν ὁποίαν ἐδιδάχθημεν, οὔτε τὴν διὰ στόματος μόνον προσευχήν, τὴν προσευχήν δηλονότι, εἰς τὴν ὁποίαν παρέχομεν γλωσσικὴν μορφήν. Ἀλλὰ, πολὺ μᾶλλον, τὴν ἐνδόμυχον, τὴν ἄνευ λέξεων προσευχήν, ἡ ὁποία ἐκφράζει, διὰ τῆς σιωπῆς, τὴν ἐσωτερικὴν μας εὐσέβειαν, τὴν ἀνάτασιν καὶ ἔκφρασιν, ὅπως ἐκφράζει, ἀκριβῶς, ἐσωτάτας, ψυχικὰς καταστάσεις, διὰ τῶν τόνων μόνον, ἡ ἄνευ λέξεων μουσική.

Ἐφ' ὅσον, ὅμως, ἡ Προσευχή, κατέχει τόσον κεντρικὴν θέσιν εἰς τὴν Θρησκείαν, καθορισμὸς τῆς οὐσίας της εἶναι δυνατός μόνον, ἐν συναρτήσει πρὸς τὴν φύσιν, τὴν ὕψην καὶ τὸ νόημα τοῦ θρησκευτικοῦ φαινομένου καθόλου.

Ἡ προσευχὴ ἀποτελεῖ ἓνα ἀπὸ τοὺς πλέον ἀποτελεσματικὸς τρόπους πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ λυτρωμοῦ, τὸν ὁποῖον χαρίζει ἡ θρησκεία. Τοῦντεῦθεν δὲ καὶ τὰ ἐδεργερτικὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς διὰ τὸν ψυχικόν, τὸν ἠθικόν καὶ τὸν πνευματικόν βίον, ὡς καὶ διὰ τὴν ὁργανικὴν εὐφορίαν τοῦ θρησκευόντος ἀνθρώπου, κατὰ τὰς ἐπισήμους διαπιστώσεις τῆς Ψυχοσωματικῆς Ἰατρικῆς.

Προσευχή, εἶναι στροφή καὶ τροπὴ τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ Ὑψιστον Ὄν, εἰς τὸ Ὅποῖον ἀνοίγει τὸν ἐνδόμυχον κόσμον του, εἶναι ὁμιλία τοῦ Ἐγὼ πρὸς τὸ θεῖον Σὺ, εἶναι βίωμα ὑψίστης ἀξίας καὶ ἐπαφῆς ἢ ἐνώσεως μετ' Αὐτοῦ. Εἶναι ἡ βίωσις τοῦ Θεοῦ, ἡ μέθεξις, ἡ θέασις καὶ ἡ θέωσις τοῦ Ἀνθρώπου.

Εὐστοχώτατα ἐλέχθη, ὅτι, ἰδιαίτερος ἡ προσευχή, προσιδιάζει, ἐξ ὅλων τῶν δημιουργημάτων, ὡς ὑψηλὸν προνόμιον, μόνον εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὅπως καὶ ἡ πνευματικότης καὶ ἡ γλῶσσα καὶ ἡ ὁρθία στάσις του. Διὰ τοὺς λόγους τούτους, ὅπως δὲν ὑπάρχει λαὸς ἄνευ θρησκείας, οὕτω δὲν ὑπάρχει Θρησκεία ἄνευ Προσευχῆς, ἡ ὁποία εἶναι ἐπόμενον νὰ ποικίλλῃ εἰς πνευματικότητα καὶ εἰς ὕψος, ἀναλόγως τῆς πνευματικότητος ἐκάστης θρησκείας.

Διὰ τῆς προσευχῆς, προσπαθεῖ ὁ ἄνθρωπος, ἔκπαι, ἀνεξαρτήτως τῆς πολιτιστικῆς του βαθμίδος, νὰ ἀντλή δυνάμεις. πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν δυσχερειῶν τῆς ζωῆς.

Προϋπόθεσις τῆς Προσευχῆς εἶναι βεβαίως ἡ πίστις εἰς προσωπικόν, δηλονότι πνευματικόν, Θεόν, καί εἰς τὴν παρουσίαν Αὐτοῦ, κατὰ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς. Ἡ Προσευχή, εἶναι ἡ ἀμεσώτερα ἐπικοινωνία τοῦ προσωπικοῦ ἀνθρώπου, πρὸς τὸν προσωπικόν Θεόν· εἶναι ἡ ἐπικοινωνία ἐκείνη, ἐν τῇ ὁποίᾳ, ὁ ἄνθρωπος ἵσταται ἔναντι τοῦ Θεοῦ, ἐνώπιος ἐνωπίω. Καί, ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης, ἡ προσευχή ἀποβαίνει οἰονεῖ, τὸ μέτρον τοῦ ὕψους, τῆς ζωηρότητος καὶ τῆς θερμότητος τῆς θρησκευτικῆς ζωῆς.

Ἀτυχῶς, μία σοβαρὰ παραμόρφωσις, καθιστᾷ τὴν προσευχὴν ἀπλήρην, μηχανικὴν, ἐπανάληψιν διατυπώσεων καὶ κειμένων, τὰ ὁποῖα ἐμάθομεν. Ὅμως, ἡ ἀληθὴς Προσευχή, καθίσταται σταθερὰ ἐσωτερικὴ στάσις, κατάστασις πνεύματος θετικῆς, ἡ ὁποία δομεῖ καὶ διαμορφώνει λειτουργικῶς ὁλόκληρον τὴν ὑπόστασίν μας. Ἐν προκειμένῳ ἐπιβεβαιώνεται ἡ βασικὴ αὕτη ἀλήθεια, ὅτι τὸ Ἔχειν εἶναι, ἀκόμη, ἐν σύμβολον, ἡ δὲ πραγματικότητα, εἶναι τὸ εἶναι.

Κατὰ τοὺς πνευματικὸς διδασκάλους, δὲν ἀρκεῖ νὰ ἔχη κανεὶς τὴν Προσευχὴν, τοὺς κανόνας, τὴν συνήθειαν· πρέπει, κατὰ Ὁριγένην, νὰ γίνῃ, νὰ εἶναι σεσαρκωμένη προσευχή (Ὁριγένης, P.G. 11, 452 G.D.).

Μέσα εἰς τὴν ἰδίαν τὴν δομὴν του, ὁ ἄνθρωπος βλέπει τὸν ἑαυτό του ὡς ἐν λειτουργικόν ὄν, ὡς τὸν ἄνθρωπον τοῦ τρισαγίου ὕμνου, τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος, μὲ δλὴν του τὴν ζωὴν καὶ μὲ ὅλον του τὸ εἶναι, προσκυνεῖ καὶ λατρεῖ τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος δύναιται νὰ εἴπῃ «Ψαλῶ τῷ Θεῷ μου ἕως ὑπάρχω» (Ψαλμ. 103,33).

Τὸ νὰ καταστήσῃ ὁ ἄνθρωπος τὴν ζωὴν του μίαν λειτουργίαν, μίαν προσευχὴν, μίαν δοξολογίαν, σημαίνει νὰ καταστήσῃ ταύτην ἐν μυστήριον διαρκοῦς θείας κοινωνίας.

Κατὰ Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνόν (P.G. 94,1089), «ὁ Θεὸς κατέρχεται εἰς τὴν ψυχὴν, ἡ ὁποία προσεύχεται καὶ ὁ νοῦς ἀναβαίνει πρὸς τὸν Θεόν».

Εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ Ὁρους ὁμιλίαν, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, διδάσκει τὴν αὐθεντικὴν προσευχὴν. Οἱ μαθηταὶ ζητοῦν: «δίδαξον ἡμᾶς προσεύχεσθαι», καὶ ὁ Κύριος δίδει εἰς αὐτοὺς, δῶρον θεῖον, τὸ «Πάτερ ἡμῶν».

Ἐκάστη προσευχή εἶναι σύνθεμα τῶν τριῶν τούτων μορφῶν, δηλονότι τῆς αἰτήσεως, τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς δοξολογίας. Τὰς εὐοίσκομεν εἰς τὴν Κυριακὴν προσευχὴν. «Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον, καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὥστε ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ». ἔπειτα, «γεννηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου» καί, τέλος «ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου, ὅτι σου ἐστὶν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα».

Ἡ προσευχή ἀκολουθεῖ τὴν ἰδίαν ἀνοδικότητα καὶ καθολικότητα, τὸ ἴδιον «κρυσσέντο». Τὸ πᾶν ἐξαγιάζεται καὶ ἐδλογεῖται δι' αὐτῆς, τὸ πᾶν καθίσταται μία ἐκ τῶν φωτεινῶν της μορφῶν. Εἶναι ἡ προσευχή οὐσιαστικοποίησις τῆς ἀντιλήψεως τῆς ζωῆς, καθ' ἣν ἡ ἐργασία, καὶ ἡ πλέον ταπεινή, ἐνός ἐργάτου, καὶ ἡ δημιουργία μιᾶς μεγαλοφυΐας, ἐκτελοῦνται, ὁμοιο-

τρόπως, ὡς ἀναγωγὴ καὶ προσφορὰ πρὸς τὸν Θεόν, γίνονται δὲ δεκταί, ὡς ἐν ἔργον, τὸ ὁποῖον ἔχει ἐμπιστευθῇ ὁ Πατὴρ ὁ Οὐράνιος εἰς τὸ ἀνθρώπινον πλᾶσμα Του.

Ἡ Προσευχή, ἐξ ἄλλου, τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, φέρει τὸν κραδασμὸν καὶ τὴν δόνησιν τῆς βιβλικῆς ἀποκαλύψεως, ἐρχεται ἀπὸ τὴν πληρότητα τῆς Ἀληθείας καὶ κορυφῶται εἰς αὐτήν. Διὰ τοῦτο, ἕκαστος κανὼν προσωπικῆς προσευχῆς ἀρχίζει μὲ τὴν τριαδικὴν ἐπίκλησιν καὶ περιλαμβάνει τὴν ὁμολογίαν τοῦ Πιστεύω.

Ἐὰν αἱ ἀνάγκαι τῆς στιγμῆς ἐμπνέουν τὴν ἀτομικὴν προσευχὴν, ἀντιθέτως, ἡ λειτουργικὴ προσευχή, ἐξάγει ἡμᾶς ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἐπὶ μέρους καὶ εἰσάγει, διὰ μιᾶς, εἰς τὴν συλλογικὴν συνείδησιν, συμφώνως πρὸς τὸ νόημα τῆς λέξεως λειτουργία, τὸ ὁποῖον σημαίνει τὸ κοινὸν ἔργον τοῦ λαοῦ. Διδάσκει τὴν ἀληθινὴν σχέσιν μεταξὺ τοῦ ἐγὼ καὶ τῶν ἄλλων, μᾶς καθιστᾷ ἱκανοὺς νὰ ἀντιληφθῶμεν τὴν σημασίαν τῆς Ἐντολῆς «ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν», μᾶς βοηθεῖ νὰ ἀποσπασθῶμεν ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν μας καὶ νὰ καταστήσωμεν ἰδικήν μας τὴν προσευχὴν τῆς ἀνθρωπότητος. Διὰ τῆς προσευχῆς, ἡ μοῖρα ἐκάστου ἡμῶν γίνεται παρούσα, ἐνεργῆς, ἐναργῆς καὶ πανανθρώπινος.

Ἡ σημασία τῆς Προσευχῆς διὰ τὴν θρησκευτικὴν ζωὴν περιγράφεται ὑφ' ἐνός νεωτέρου ἐρευνητοῦ, τοῦ Friederich Heiler, μὲ τὰς ἐξῆς ἐπιτυχεῖς φράσεις: «Διὰ τῆς προσευχῆς, ἡ θρησκεία γίνεται εἰς βίος ἐν τῷ Θεῷ μία κοινωνία μετὰ τοῦ Αἰωνίου. Ἄνευ τῆς προσευχῆς, ἡ λατρεία εἶναι μόνον ἐν ἐξωτερικόν ἔργον τύπων. Ἄνευ τῆς προσευχῆς στερεῖται ἡ ἠθικὴ πράξις τοῦ θρησκευτικοῦ βίου. Ἄνευ τῆς προσευχῆς, ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Θεόν μένει ἄλλος. Ἄνευ τῆς προσευχῆς, ὁ ἄνθρωπος μένει μακρὰν τοῦ Θεοῦ καί, τοιοῦτοτρόπως, ἀνοίγεται ἄβυσσος, μετὰ τοῦ πεπερασμένου καὶ τοῦ ἀπείρου».

Τὸ θρησκευτικὸν θέμα τῆς προσευχῆς εἶναι σπουδαιότατον, ἐνδύτατον καὶ δυσχερέστατον. Ἡ Προσευχή, ἀναγράφει κορυφαῖος θεολόγος Καθηγητῆς, ὡς ἐναρξὸς ἡ ἀλάλητος ἀναφορὰ τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ θεῖον, εἶναι ἡ ψυχὴ τῆς θρησκείας, ἡ κυρία λατρευτικὴ ἐκδήλωσις τῆς πίστεως. Ὁ ὅλος ἐσωτερικὸς κόσμος τοῦ θρησκεύοντος ἀνθρώπου, ἀναμοχλεύεται καὶ διαπυρακτοῦται κατὰ τὴν προσευχὴν καὶ διὰ τῆς προσευχῆς καὶ αἱ πνευματικαὶ αὐτοῦ λειτουργίαι, ζωογονοῦνται καὶ ἀναδρoσιζόμεναι ὑπὸ τοῦ συναισθήματος, συνανατείνουσι πρὸς τὸ Θεῖον καὶ συνεπιδιώκουσι τὴν μετ' αὐτοῦ ἐπικοινωνίαν, τὴν ζεῦσιν τῆς ἀπ' αὐτοῦ ἀποστάσεως τοῦ ἀνθρώπου, μέχρ' ἡ πλήρους ἐνώσεώς του μετὰ τοῦ θεοῦ καὶ οἰκειώσεως αὐτοῦ, μὲ λέξει: Τὴν θέωσιν καὶ λύτρωσιν τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ Προσευχή προβάλλει ἀπὸ τῶν μυχιαιτάτων τῆς θεοσεβοῦς ψυχῆς, ὡς αὐτόματος καὶ φυσικὴ λειτουργία, ὡς ἐμφυτος καὶ ἐνστικτώδης βιολογικὴ, θὰ ἐλέγομεν ἡμεῖς οἱ ἱατροί, ἀνάγκη. Ὁ ἀδύνατος, ζητεῖ

δύναμιν παρὰ τοῦ Παντοδυνάμου, ὁ ἐνδεὴς ἰκετεύει, ὁ θλιβόμενος ἀντλεῖ παραμυθίαν, ὁ εὐηργετημένος εὐγνωμονεῖ καὶ εὐχαριστεῖ, ὁ ἔκθαμβος πρὸ τοῦ θεοῦ κάλλους καὶ τῆς θείας Ἀγαθότητος ὕμνεῖ καὶ δοξολογεῖ, ὁ ἁμαρτωλὸς ἐπικαλεῖται τὸ ἔλεος, ὁ ἐγκαταλειμμένος τὴν προστασίαν καὶ τὴν ἐνίσχυσιν.

Εἰς πάσας τὰς περιπτώσεις ταύτας, ὁ ἄνθρωπος, ἴσταιται «ἐνώπιος ἐνωπίῳ» κατέναντι τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἄλλων ὑπερκοσμίων ὄντων τοῦ Θεοῦ, ἀποκτῶν, ἐν τῇ ἀπ' αὐτοῦ πλήρει ἐξαρτήσει, τὸ αἶσθημα τῆς πλήρους ἀσφαλείας καὶ τῆς ικανοποιήσεως, ἥτις τὸν ἀναπαύει καὶ τὸν λυτρώνει. Διότι, τὸ Θεῖον εἶναι ἡ μὴ σταθερὰ καὶ ἀκλονήτος Ἀξία, εἰς ἣν δύναται νὰ στηριχθῇ, ἀσφαλῶς καὶ ἀκλονήτως μετὰ πλήρους ἐμπιστοσύνης ὁ ἄνθρωπος, ὁ ταλαίπωρος οὗτος ἄνθρωπος, ὁ κλυδωνιζόμενος εἰς τὴν παροδικότητα, εἰς τὴν ἀστάθειαν καὶ εἰς τὸ ἐνπερίτρεπτον τῶν ἐγκοσμίων.

Ἐνδεικτική, ἀλλὰ καὶ καταπληκτική διὰ τὸ ἡμέτερον θέμα, εἶναι καὶ ἡ μεταξὺ Σωκράτους καὶ Ἀλκιβιάδου στιχομυθία ἐν τῷ «Ἀλκιβιάδῃ δευτέρῳ» τοῦ Πλάτωνος (XIII-XIV, 150 D. ἐξ.), ἀφιερωμένη εἰς τὸ θέμα τῆς προσευχῆς. Ὁ Σωκράτης ἀναπτύσσει τὰς ἐξῆς ἀληθείας: α) ὅτι οἱ προσευχόμενοι δὲν γνωρίζουσι ποῖον εἶναι τὸ πραγματικὸν αὐτῶν συμφέρον, ὥστε νὰ αἰτῶνται τοῦτο παρὰ τῶν Θεῶν· ὅθεν πλειστάκις αἰτοῦνται τὰ μὴ συμφέροντα αὐτοῖς, ἐν οἷς καὶ τὴν βλάβην τῶν ἄλλων· β) ὅτι ἡ προσευχή, δὲν δύναται νὰ εἶναι ἀποτελεσματική, ἐὰν ἡ ὕλική θυσία δὲν προσφέρεται ὑπὸ ψυχῆς εὐσεβοῦς καὶ δικαίας: «καὶ γὰρ ἂν δεινὸν εἴη, εἰ πρὸς τὰ δῶρα καὶ τὰς θυσίας ἀποβλέπουσιν ἡμῶν οἱ Θεοί, ἀλλὰ μὴ πρὸς τὴν ψυχὴν, ἃν τις ὀσιος καὶ δίκαιος ὢν τυγχάνη», καὶ γ) ὅτι τούτων οὕτως ἐχόντων, ἡ διὰ τῆς προσευχῆς ἐπικοινωνία μετὰ τῶν Θεῶν, δὲν εἶναι τόσον εὐκόλος ὅσον φαίνεται, δὲν εἶναι ἀπηλλαγμένη σφαλμάτων καὶ κινδύνων καὶ δὲν εἶναι πάντοτε ἀποτελεσματική.

Ἀπὸ τούτων, συνάγει ὁ Σωκράτης, τὸ συμπέρασμα, ὅτι εἰς τὸν ἄνθρωπον, δὲν ἀπομένει ἄλλο τι εἰμὴ, κατ' ἀνάγκην, νὰ περιμένῃ μέχρις ὅτου φθάσῃ ὁ καιρὸς νὰ διδαχθῇ παρὰ τινος, πῶς πρέπει νὰ διάκειται πρὸς θεοὺς καὶ ἀνθρώπους.

Καὶ ἦλθεν ὁ Καιρὸς! Καὶ ἐδιδάχθη τοῦτο ὁ Ἄνθρωπος παρὰ τοῦ Σωτῆρος καὶ Λυτρωτοῦ, Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.

Ἐπιστεγάζοντες τοὺς λόγους τούτους, ἃς περισυλλεγῶμεν νοερῶς καὶ ἃς ἀπευθύνωμεν, ἀπὸ κέντρων ψυχῆς, τὴν κάτωθι προσευχὴν πρὸς τὸν Κύριον τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου:

Κύριε! Παράσχου τὸν θεῖον φωτισμὸν Σου καὶ εἰς ἡμᾶς διὰ νὰ νοήσωμεν τὸ αἰώνιον συμφέρον μας καὶ νὰ μείνωμεν πλησίον Σου διὰ παντός. Φώτιζέ μας, Κύριε Ἰησοῦ, διὰ νὰ μὴ μακρυνθῶμεν ποτὲ ἀπὸ Σοῦ, διότι μακρὰν ἀπὸ Σοῦ ὑπάρχει ἡ δυστυχία, ὁ ὀλεθρος, ὁ θάνατος.

«Μείνατε ἐν ἐμοὶ» εἶπε τὸ Ἅγιόν Σου στόμα.

Καί, διὰ νὰ μᾶς ἐλκύσῃς καλλίτερον, ἔδωκες ἡμῖν τὴν ὑψηλὴν ἐκείνην καὶ ἀνεκτίμητον ἐπαγγελίαν: «Κἀγὼ ἐν ὑμῖν». Ἀνάμεθα, λοιπόν, νὰ διατελῶμεν, ἀκόμη, Κύριε, ἀδιάφοροι καὶ νὰ ἐξακολουθῶμεν εἰσεῖτι μακρυνόμενοι ἀπὸ Σοῦ;

Μὴ γένοιτο! Ὁχι Κύριε! Δὲν θὰ φανῶμεν ἀπειθεῖς εἰς τὴν προτροπὴν Σου. Δὲν θὰ περιφρονήσωμεν τὴν ἐπαγγελίαν Σου καὶ τὴν ἐντολήν Σου. Θέλωμεν καὶ ἀποφασίζομεν, ἀπὸ σήμερον, νὰ ἀνήκωμεν εἰς Σὲ καὶ πλησίον Σου νὰ μείνωμεν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν. Ἐνίσχυσον ἡμᾶς, κραταίωσον ἡμᾶς, διότι γνωρίζομεν, ὅτι δὲν θὰ μείνωμεν ποτὲ ἀναπεπαυμένοι, εἰμὴ μόνον τότε, ὅταν πραγματοποιηθῇ ὁ Λόγος Σου. «Μείνατε ἐν ἐμοί, κἀγὼ ἐν ὑμῖν». Γένοιτο».

Ε Κ Θ Ε Σ Ι Σ

ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΝ ΤΗ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΙ ΤΟΥ Π. Σ. Ε.

Ε Ν Α Δ Δ Ι Σ Α Β Α Β Α

Π ρ ό ς

τὴν Ἀγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ε Ν Τ Α Υ Θ Α

Μακαριώτατε Ἀγιε Πρόεδρε,

Οἱ κάτωθι ὑπογεγραμμένοι: Μητροπολίτης Ἀττικῆς Νικόδημος, Καθηγητὴς Κωνσταντῖνος Μπόνης καὶ Καθηγητὴς Σάββας Ἀγουρίδης, ἀντιπρόσωποι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἐπιτροπὴν τοῦ Π.Σ.Ε., συνελθοῦσαν ἐν Addis Ababa τῆς Αἰθιοπίας ἀπὸ 10 ἕως 21 Ἰανουαρίου, καθηκόντων λαμβάνομεν τὴν τιμὴν νὰ ἐκθέσωμεν πρὸς τὴν Ἀγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐκ τῶν λεχθέντων καὶ γενομένων ἐν τῇ Γενικῇ Συνελεύσει τὰ κάτωθι.

Αἱ συνελεύσεις τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς συνίστανται ἐκ συνεδριάσεων τῆς ὁλομελείας, ἐκ συζητήσεων καθ' ὁμάδας ἢ Ἐπιτροπὰς, ὅπου συζητοῦνται ἐξαντλητικώτερον τὰ θέματα, διὰ νὰ ἐπανέλθουν πρὸς ἔγκρισιν εἰς τὴν ὁλομέλειαν. Μετὰ τὰ ἀρχικὰ διαδικαστικά, ἡ ἔκθεσις τοῦ Προέδρου τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Π.Σ.Ε. περὶ τῶν πεπραγμένων κατὰ τὴν διαρρυσασαν διετίαν, ἡ ἔκθεσις τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως Dr. Blake, καὶ ὁ ἀπευθυνθεὶς πρὸς τὴν ὁλομέλειαν εἰδικὸς λόγος τοῦ Μητροπολίτου Λιβάνου κ. George Khodr, ἀπετέλεσαν, πέραν τῶν ἐπ' αὐτῶν συζητήσεων ἐν ὁλομελείᾳ, τὰ κέντρα τῶν συζητήσεων καθ' ὁμάδας. Τὸ κύριον θέμα τῆς συνελεύσεως ἐν Ἀφρικῇ Γενικῇ Συνελεύσεως ἦτο ὁ «Διάλογος μετ' ἀνθρώπων ἄλλων θρησκευτικῶν πεποιθήσεων». Τὸ θέμα εἶναι ἐξαιρετικῶς ἐνδιαφέρον καὶ διὰ τὸν Ἕλληνα Ὁρθόδοξον, διότι ἀπὸ τινος ἢ Ἐκκλησίας μας ἤρchiσε ζωηρῶς ἐνδιαφερομένη διὰ τὴν ἐξωτερικὴν ἱεραποστολήν.

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς ἐν τῷ λόγῳ του πρὸς τὴν Γεν. Συνέλευσιν ἐπεσήμανε τρεῖς βασικὰς ἀρχὰς τοῦ Διαλόγου: Ταυτότης, δύναμις, κοινωνία. Διὰ νὰ διεξαγάγῃ τις διάλογον, πρέπει ὁ ἴδιος νὰ εἶναι πιστὸς χριστιανός. Ἐντεῦθεν ἀνακύπτει διὰ τὸ Π.Σ.Ε. ἡ σημασία τῆς Ἐπιτροπῆς Πίστις καὶ Τάξις ἐν τῇ διεξαγωγῇ τοῦ διαλόγου. Ἐτι περαιτέρω πρέπει ὁ διαλεγόμενος νὰ σέβηται τὴν «ταυτότητα» τοῦ ἄλλου. Τοῦ

το δὲν σημαίνει σχετικοποίησιν τῆς ἀληθείας, ἀν δεχθῇ τις, ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ζητεῖ ἀπὸ ἡμᾶς τόσον τὴν υπεράσπισίν Του ὅσον τὴν πλήρη κατανόησιν καὶ ὑπακοήν. Βεβαίως, ὅταν διαλέγεται τις μετὰ τινος ἀπὸ θέσεως ὑπερεχούσης δυνάμεως (π.χ. περίοδος ἀποικιοκρατίας), ἡ ταυτότης τοῦ ἄλλου τίθεται ἐν κινδύνῳ. Οἱ χριστιανοὶ ἀποτελοῦν σήμερον μειονότητα ἐν τῷ κόσμῳ, καλοῦνται δὲ νὰ συναγάγουν τὰ ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου συμπεράσματα. Ὁ σκοπὸς τοῦ διαλόγου μετ' ἀνθρώπων ἄλλων θρησκευτικῶν πεποιθήσεων ἀποσκοπεῖ εἰς τὴν δόξαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, σήμερον δὲ εἰδικώτερον εἰς τὴν ἀναζήτησιν μιᾶς παγκοσμίου κοινωνίας, βασιζομένης ἐπὶ τῆς κοινῆς ἀνθρωπότητος καὶ τῶν κοινῶν ἐκζητήσεων διὰ τὸν Θεόν. «Τοιαύτη τις πνευματικὴ κοινωνία θὰ ἡδύνατο νὰ καταστῇ βάσις μιᾶς παγκοσμίου συνεργασίας μεθ' ὅλων τῶν ἀνθρώπων διὰ τὴν δικαιοσύνην, τὴν ἐλευθερίαν, τὴν ἰσότητά καὶ τὴν εἰρήνην».

Ὁ τίτλος τῆς ὁμιλίας τοῦ Σεβασμ. κ. Khodr ἦτο «Ὁ Χριστιανισμὸς ἐντὸς ἐνὸς πλουραλιστικοῦ κόσμου — Τὸ ἔργον τοῦ Ἀγίου Πνεύματος». Ὁ ὀρθόδοξος ὁμιλητὴς προέρχεται ἀπὸ περιοχὴν, ὅπου μέγα εἶναι τὸ ἐνδιαφέρον διὰ τὸν διάλογον μετὰ Χριστιανισμοῦ καὶ Ἰσλάμ, προσεπάθησε δὲ ἐν τῇ ὁμιλίᾳ του νὰ διευρύνῃ τὰ χριστολογικὰ καὶ πνευματολογικὰ δεδομένα ἐν ταῖς σχέσεσιν Χριστοῦ καὶ κόσμου, Ἐκκλησίας καὶ ἀνθρωπότητος, ὥστε ὁ διάλογος πρὸς τὰς ἄλλας θρησκείας νὰ καταστῇ εὐχερέστερος. Ἡ τοιαύτη διεύρυνσις εὔρεν ὑποστηρικτάς, ἀλλὰ καὶ πλείστους ὅσους ἐπικριτάς ἐν τῇ Συνελεύσει.

Ἐπὶ τῶν αὐτῶν γενικῶν γραμμῶν ἐκινήθη καὶ ἡ εἰσήγησις τοῦ εἰδικοῦ Γραμματέως περὶ τῶν θεμάτων τοῦ Διαλόγου μετ' ἀνθρώπων ἄλλων θρησκευτικῶν ἰνδοῦ χριστιανοῦ λογίου κ. S. J. S. mertha: «Διὰ τοὺς χριστιανούς», εἶπεν οὗτος, «ὁ ἄνθρωπος κατὰ παντὸς στοιχείου καταστροφικοῦ τῆς ἀληθοῦς κοινότητος, ἡ ἀναζήτησις πνευματικῶν πηγῶν πρὸς ὑποστήριξιν ὅλων τῶν προσπαθειῶν πρὸς οἰκοδομὴν κοινότητος, καὶ ἡ ἔρευνα διὰ τὸ ἀπώτατον νόημα ἀληθῶς ἀνθρωπίνης υπέρβας ἐν κοινότητι δὲν δύναται νὰ χωρισθῇ ἐκ τῆς πίστεως εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Διὰ τοῦτο οἱ χριστιανοὶ πρέπει ἐν παντὶ καιρῷ ἐνεργῶς νὰ τοποθετοῦν ἑαυτοὺς πρὸς οἰκοδομὴν μιᾶς ἀληθῶς παγκοσμίου κοινότητος ἐλευθερίας καὶ ἀγάπης». Ἀνεγνωρίσθη, πάντως, γενικώτερον ἢ ἀνάγκη περαιτέρω οὐ-

σιαστικής θεολογικής μελέτης των προϋποθέσεων και της ουσίας του Διαλόγου.

Έν συνεχεία, παρουσιάσθη ενώπιον της Γεν. Συνελεύσεως πρὸς ἔγκρισιν ἡ ἔκθεσις περὶ τῆς νέας διαρθρώσεως τοῦ Π.Σ.Ε. εἰς τρεῖς ἐνότητες, ἀντὶ τῶν μέχρι τοῦδε δύο, αἵτινες δύνανται νὰ θεωρηθοῦν ὡς ἐκπροσωποῦσαι ἀκριβέστερον ὅ,τι ἐν τῇ πράξει γίνεται σήμερον διὰ τοῦ Π.Σ.Ε. Ἐτονίσθη ἰδιαιτέρως, ὅτι κύριος σκοπὸς τοῦ Π.Σ.Ε. ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένῃ ἡ ἐνότης, ἡ δὲ νέα διάρθρωσις δὲν ἔχει τὸν σκοπὸν νὰ ἀπομονώσῃ ὅ,τι ἀποτελεῖ παλαιότερον τὸ τμήμα Πίστις καὶ Τάξις τῶν λοιπῶν δραστηριοτήτων τοῦ Π.Σ.Ε., ἀλλὰ νὰ καταστήσῃ τὸ θέμα τῆς ἐνότητος κοινὸν μέλημα πασῶν τῶν δραστηριοτήτων του.

Ἐξ ἄλλου ὁ Γεν. Γραμματεὺς τοῦ τμήματος Πίστις καὶ Τάξις ἐν τῇ ἐκθέσει του ἐτόνισεν, ὅτι τὸ θέμα τῆς ἐνότητος παρουσιάζεται ἐνώπιον ἡμῶν σήμερον ὑπὸ νέαν μορφήν. Ἡ ἐνότης μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν δὲν ἀποκαθίσταται διὰ τῆς δημιουργίας οἰσδῆποτε «συμφωνίας» ἐπὶ τῶν δογματικῶν ἢ κανονικῶν ζητημάτων, ἅτινα ἐχώρισαν αὐτὰς κατὰ τὸ παρελθόν. «Αἱ Ἐκκλησίαι θὰ δημιουργήσουν ἐνότητα ἐν τῷ παρόντι ἀπαντῶσαι ὁμοῦ εἰς τὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα ἀντιμετωπίζουν σήμερον καὶ τὰ ὁποῖα ἀπειλοῦν νὰ τὰ διαιρέσουν ἐκ νέου». Τοῦτο θέτει ὑπὸ νέον φῶς τὰ θέματα τῆς διαιρέσεως τοῦ παρελθόντος: Πῶς θὰ ὁμιλήσωμεν περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ; Πῶς ἐννοοῦμεν τὴν φύσιν καὶ ἀποστολὴν τῆς Ἐκκλησίας; κ.λπ. Οἱ παλαιότεροι χωρισμοὶ ἐπὶ τῶν θεμάτων αὐτῶν ἔχουν καταστήσῃ στόχος ἐπιθέσεων ἀπὸ μέρους ἀφ' ἐνὸς τῆς νεωτέρας κριτικῆς θεολογικῆς ἐπιστήμης, ἀφ' ἑτέρου δὲ τῶν προβλημάτων τοῦ συγχρόνου κόσμου. Πάντα ταῦτα κατέστησαν ἐν τῇ ἐμπειρίᾳ τῶν Ἐκκλησιῶν πηγὴ συγχύσεως, ἀλλὰ καὶ ἐλπίδος. Ἐν συνεχείᾳ, ὁ Γραμματεὺς κ. Lukas Vischer ἐπεσήμανεν ἐν σχέσει πρὸς τὰς διαπραγματεύσεις δι' ἐνότητα μεταξὺ διαφόρων Ὁμολογιῶν, ὅτι ἐπέστη ὁ κ α ι ρ ὸς δι' ἀποφασιστικὰ βήματα. «Ὅ,τι χαρακτηρίζει τὸν «καιρὸν» εἶναι ὅτι δὲν ἐπανερχεται καὶ ὅτι εἶναι περιορισμένης διαρκείας». Ἀλλως, ἡ ὅλη κίνησις τῶν διαπραγματεύσεων εὐκόλως δύναται νὰ ἀποσυντεθῇ, ἢ νὰ συνεχισθῇ ἄνευ ἀποτελεσματος, καθισταμένη θέμα ξεπερασμένον ἀπὸ τὸν χρόνον καὶ οὐσιαστικῶς ἀδιάφορον. Ἡ προσπάθεια, κατὰ τὰ ἀποφασισθέντα ἐν New Delhi, πρέπει νὰ γίνεταί ἐπὶ ἐπ. πῆδου τοπικοῦ. Ἀλλ' ἡ πρόδοος τῆς κινήσεως πρὸς ἐνότητα δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ μόνον, ὅταν ὅλαι αἱ ἐπὶ μέρους τοπικαὶ προσπάθειαι καὶ ἀποφάσεις κατευθύνονται πρὸς τινὰ συγκεκριμένον σκοπόν, τὸν ὁποῖον δύνανται καὶ πρέπει νὰ ἐπιτύχουν ὅλαι αἱ Ἐκκλησίαι. «Δὲν εἶναι δυνατόν αἱ ἐπὶ μέρους προσπάθειαι νὰ ἐξασθενήσουν τὸν χαρακτήρα τῶν Ὁμολογιῶν, χωρὶς συγχρόνως νὰ καταστήσουν ὁρατὴν ἔστω καὶ ἀσθενῶς τὴν νέαν ταυτότητα μιᾶς ἡνωμένης Ἐκκλησίας;... Δὲν εἶναι ἐπίσης δυνατόν τοιαῦτα ἐπὶ μέρους βήματα νὰ περιπλέξουν τὴν ὁδὸν πρὸς τὴν ἐνότητα; Ἡ κίνησις δύναται νὰ φέρῃ καρπόν, ἂν ὑπάρξῃ κοινὴ

προοπτικὴ καὶ ἂν αἱ ἐπὶ μέρους προσπάθειαι καὶ ἐνέργειαι συγκλίνουν πρὸς ἓνα συγκεκριμένον σκοπόν, ὅστις εἶναι ἀνεγνωρισμένος καὶ ἀποδεκτὸς ὑπὸ πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν». Εἰς τὴν συνάφειαν αὐτὴν, ὁ κ. Vischer ἐπανελάβε τὴν παλαιότεραν πρότασιν του περὶ Οἰκουμενικῆς Συνάξεως — δὲν εἶναι σαφές τί ἀκριβῶς ἐννοεῖ διὰ τοῦ ὅρου Concilium. Ἀλλ' ἡ πρότασις αὕτη, ὡς καὶ παλαιότερον, δὲν ἔτυχε τῆς ἐπιδοκιμασίας ὅχι μόνον τῶν Ὁρθοδόξων, ἀλλὰ καὶ τῶν πλείστων ἐκ τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν.

Εἰς τὴν συνάφειαν ταύτην καθηκόντως αἰσθανόμεθα τὴν ἀνάγκην νὰ ἀναφέρωμεν τῇ Ἀγίᾳ καὶ Ἱερᾷ Συνόδῳ τὴν ἔκφρασιν τοῦ πόνου τῶν νέων χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ἀσίας διὰ τὰς διαιρέσεις μεταξὺ τῶν παλαιῶν Εὐρωπαϊκῶν Χριστιανικῶν Ὁμολογιῶν. Ἦτο, πράγματι, συγκινητικὴ ἡ ἔκκλησις ὠρισμένων ἀφρικανῶν ἀντιπροσώπων ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου.

Ἐντύπωσιν ἐξαιρετικὴν ἐνεποίησεν εἰς τὴν Συνέλευσιν γενικώτερον, οὐχὶ δὲ μόνον εἰς τὰ Ὁρθόδοξα μέλη αὐτῆς, ἡ ἔκθεσις τοῦ Canon D. Jenkins ὑπευθύνου ἐν τῷ Π.Σ.Ε. διὰ τὴν μελέτην τοῦ ἀνθρωπολογικοῦ προβλήματος, ὑπὸ τὸν τίτλον «Πρὸς ἓνα νέον ἄνθρωπον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ». Πρόκειται περὶ βαθείας καὶ διεισδυτικῆς μελέτης. Εἶπεν ὁ κ Jenkins: «Ἡ σπουδὴ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μὲ ὠδήγησε νὰ πιστεύσω, ὅτι ὠρισμένοι ἐκ τῶν ἀπόψεων τῆς Ἀλεξανδρινῆς Χριστολογίας εἶναι θεμελιώδους σημασίας διὰ τὴν χριστιανικὴν ἀντίληψιν περὶ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου... Πιστεύω, ὅτι ἂν ἐπιστρέψωμεν, πέραν τῶν ἱστορικῶν διενέξεων, εἰς τὴν βασικὴν κατεύθυνσιν τῶν κεντρικῶν διατυπώσεων τοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου καὶ τοῦ Ἀγίου Κυρίλλου, θὰ εὐρωμέν τι δεικνύον πρὸς τὰ ἔνδον, πρὸς αὐτὴν ταύτην τὴν καρδίαν τοῦ βιβλικοῦ Εὐαγγελίου καὶ πρὸς τὴν καρδίαν τῆς συναντήσεώς μας μετὰ τῶν προβλημάτων καὶ δυνατοτήτων τοῦ συγχρόνου κόσμου». Ἡ ὁμιλία αὕτη φρονοῦμεν, ὅτι πρέπει νὰ μεταφρασθῇ καὶ νὰ δημοσιευθῇ εἰς ἓν ἐκ τῶν περιοδικῶν τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ἐνδιαφέρον εἶχεν ἐπίσης ἡ ἔκθεσις τῆς Ἠνωμένης Ἐπιτροπῆς Ρωμαιοκαθολικῶν—Π.Σ.Ε. «περὶ τῆς συνεχιζομένης προσπαθείας πρὸς προαγωγὴν τῶν σχέσεων μεταξὺ Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας καὶ Π.Σ.Ε.». Ἐξήρθη ἐξ ἀμφοτέρων τῶν πλευρῶν ἡ καλὴ διάθεσις καὶ ἡ γενομένη μέχρι τοῦδε πρόοδος (συμμετοχὴ ρωμαιοκαθολικῶν θεολόγων εἰς τὴν ἐπιτροπὴν Πίστις καὶ Τάξις, πλήρης συνεργασία ἐν τῇ Sodepax-Society, Development καὶ Pax, καθὼς καὶ εἰς τὸ πρόγραμμα Ἰατρικῆς Βοηθείας διὰ τῶν Ἐκκλησιῶν, κ.λπ.). Κατέστη ὅμως ἐκ τῆς συζητήσεως σαφές, ὅτι οὔτε τὸ Π.Σ.Ε. εἶναι εἰσέτι ἔτοιμον νὰ δεχθῇ τὴν Ρωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν εἰς τοὺς κόλπους του, φοβούμενον προφανῶς θεμελιώδεις ἀνακατατάξεις ἐν αὐτῷ, οὔτε ἡ Ρωμαϊκὴ Ἐκκλησία εἶναι ἐσωτερικῶς ἐτοίμη δι' ἐν τοιοῦτον ἐγχείρημα, ἀντιμετωπίζουσα ἀντιδράσεις ὅχι μόνον ὠρισμένης ἐν αὐτῇ παρατάξεως, ἀλλὰ καὶ ὠρισμένων γεωγραφικῶν περιοχῶν.

Ποιᾶς τινος σημασίας υπῆρξεν ἐπίσης ἡ συζήτηση καὶ ἡ ἀπόφασις περὶ συγχωνεύσεως τοῦ Π.Σ.Ε. μετὰ τοῦ Παγκ. Συμβουλίου Χριστιανικῆς Ἐκπαίδεψεως. Γενικώτερον, τὸ πρόβλημα τῆς ἀπὸ πλευρᾶς ἐκκλησιαστικῆς ἀντιμετωπίσεως τῆς ἐξεγέρσεως τῶν νέων ἀπετέλεσεν ἐν ἐκ τῶν μελημάτων τῆς Συνελεύσεως εἰς πολλὰς ἐκ τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς. Ὡς σημειωθῇ, ὅτι ὡς προσκεκλημένοι τοῦ Π.Σ.Ε. ἔλαβον μέρος εἰς τὰς συζητήσεις ἐν Ἐπιτροπαῖς καὶ ἐν ὁλομελείᾳ νέοι, ἀντιπρόσωποι διαφόρων Ἐκκλησιῶν, ἄνευ βεβαίως ψήφου.

Πολλὰ ἄλλα ἐκθέσεις περὶ διαφορῶν θεμάτων ἀνεγνώσθησαν καὶ ἀντίστοιχοι ἀποφάσεις ἐλήφθησαν. Θὰ μνημονεύσωμεν ἐνταῦθα ἰδιαίτερος τὴν σχετικὴν πρὸς τὸ φυλετικὸν πρόβλημα καὶ πρὸς τὸ θέμα τῆς παρὰ τοῦ Π.Σ.Ε. ἐνισχύσεως ἀπελευθερωτικῶν κινήματων ἐν Ἀφρικῇ καὶ Ἀσίᾳ, ἐν σχέσει πρὸς τὸ φυλετικὸν πρόβλημα. Ἡ συζήτησις εἰς τὸ θέμα τοῦτο ἀνεμένετο ζωηροτάτῃ, μετὰ τὸν θόρυβον ποὺ ἐγένετο εἰς τὸν παγκόσμιον τύπον. Παρὰ ταῦτα, ἡ συζήτησις υπῆρξε σύντομος καὶ εἰρηνική, μετὰ τὰς ἐξηγήσεις, ἃς ἔδωκε πρὸς τὰς Ἐκκλησίας ὁ Γεν. Γραμματεὺς τοῦ Π.Σ.Ε. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἀπόφασις υπῆρξεν ὁμόφωνος. Πάντως, πρὸς πρόληψιν οἰασθήποτε παρεξηγήσεως, ἐθεωρήθη φρόνιμον, ὅπως ὑπὸ τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς ἀποσταλῇ ἐγκύκλιος ἐπιστολὴ πρὸς τὰς Ἐκκλησίας—Μέλη, ἐξηγοῦσα πῶς τίθεται τὸ ὅλον θέμα ἔναντι τῆς καινοδιαθηκικῆς καὶ παραδεδομένης ἐκκλησιαστικῆς διδασκαλίας περὶ βίας, δικαίου πολέμου κ.λ.π.

Ἡ Ἐπιτροπὴ ἐπὶ τῶν Διεθνῶν Ζητημάτων ἐξέθεσε πρὸς τὴν ἐν Ἀντίς Ἀμπέμπα Συνέλευσιν μόνον γενικὰς διατυπώσεις ἀρχῶν περὶ τῶν ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων. Περιορίσθη μόνον εἰς τοῦτο καὶ δὲν υπερίσθηεν εἰς τὰ συμβαίνοντα εἰς τὰς διαφόρους χώρας τοῦ κόσμου. Ἡ συζήτησις ἐπὶ τῆς Ἐκθέσεως τῆς Ἐπιτροπῆς ταύτης υπῆρξεν ἡρεμος, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ὀξύτητα, ἥτις ἐπεκράτησε πρὸς διετίας ἐν Canterbury.

Δυσκολίας σοβαρὰς ἀντιμετώπισαν αἱ Ἑλληνικαὶ κυρίως Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι εἰς τὸν χειρισμὸν τοῦ θέματος τῆς πρὸς τὸ Π.Σ.Ε. δηλώσεως τῆς προσφάτως ἐν Ἀμερικῇ ἀνακηρυχθείσης αὐτοκεφαλῆς θρησκευτικῆς-ρωσικῆς ομάδος, ὅτι μετέβαλε ὀνομασίαν καὶ καλεῖται πλέον «Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἐν Ἀμερικῇ». Ἀλλὰ περὶ τοῦ θέματος τούτου ἡ Ἀγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος θέλει ἐνημερωθῇ ἄλλως.

Περὶ τὸν νὰ σημειωθῇ, ὅτι ἄπασαι αἱ Συνεδριάσεις τῆς Κ. Ἐπιτροπῆς τοῦ Π.Σ.Ε. ἐπλαισιοντο διὰ προσευχῶν ἢ λατρευτικῶν ἐκδηλώσεων. Ἡ ἐναρκτηριος λατρεία ἔλαβε χώραν ἐν τῷ Αἰθιοπικῷ Καθεδρικῷ Ναῷ τῆς Ἀγίας Τριάδος, τὴν 12ην Ἰανουαρίου, ἡ πρωὶνὴ λατρεία ἐγένετο ἐν τῷ Αἰθιοπικῷ ἱερῷ Ναῷ τοῦ Ἀγίου Στεφάνου, τὴν δὲ 16ην Ἰανουαρίου Ὀρθόδοξος Λειτουργία ἐν τῷ αὐτῷ Ναῷ. Ἀπαντα κατὰ τὸ πρόγραμμα. Ὅλοι οἱ Σύεδροι παρηκολούθησαν τὰς ἑορτάς Timkat, τῶν Ἐπιφανείων, κατὰ

τὸ ἑορταστικὸν τυπικὸν τῆς φιλοξενούσης Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας. Δὲν παρελείψαμεν εὐκαιρίαν συζητήσεως ἢ ἐπαφῆς μετ' ἐκπροσώπων πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν, μάλιστα δὲ τῆς φιλοξενήσας Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας, ἥς ἐπεσκέφθημεν καὶ διαφόρους ἱεράς Μονὰς. Γενικῶς, ἡ συμμετοχὴ τῶν Ὀρθοδόξων εἰς τὰς συζητήσεις ἦτο αἰσθητή, καὶ ἡ καθόλου παρουσία τῶν ἐν τῇ Συνελεύσει ἔδιδε πράγματι ἄλλον εἰς αὐτὴν χαρακτήρα. Ὁ τονισμὸς τοῦ ἐκκλησιολογικοῦ καὶ ἱστορικοῦ στοιχείου παρὰ τῶν Ὀρθοδόξων ἔδιδεν ἄλλην χροιάν εἰς τὰς συζητήσεις.

Θὰ ἀπετέλει σοβαρὰν ἀπὸ μέρους ἡμῶν παράλειψιν, ἐὰν δὲν ἐμνημονεύαμεν εἰς τὴν συνάφειαν αὐτὴν τὴν ἐγκάρδιον φιλοξενίαν καὶ συμπαραστάσιν, ἥς ἐτύχομεν παρὰ τοῦ Μητροπολίτου Ἀζώμης κ. Μεθοδίου, τοῦ Ἑλληνος Πρέσβευος ἐν Ἀντίς Ἀμπέμπα κ. Κόμπου, τοῦ Προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς παροικίας κ. Γεωργακᾶ καθὼς καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος καθόλου. Ἡ ἐπαφὴ ἡμῶν μετὰ τῶν Ἑλλήνων τῆς Παροικίας υπῆρξε στενὴ καὶ ἐγκάρδιος. Εἰς τὸ πρόσωπόν μας οὗτοι ἔδειξαν τὴν ἀγάπην των πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν μας καὶ τὴν Μητέρα Πατρίδα.

Οἱ δύο ἐξ ἡμῶν — Μητροπολίτης Ἀττικῆς καὶ Καθηγητὴς Σ. Ἀγουρίδης — παρέτειναν ἐπὶ διήμερον τὴν παραμονὴν των ἐν Ἀντίς Ἀμπέμπα, ἵνα ὅλως ἀντιπλήρωσιν καὶ ὡς φιλοξενούμενοι (Guestss) μετὰσχουν ὀργανωθείσης ὑπὸ τοῦ Π.Σ.Ε. συναντήσεως (consultation) μετὰ τῶν Ἀντιγαλλοφονοειῶν καὶ Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Αἱ ἐντυπώσεις μας ἐκ τῆς Συναντήσεως ταύτης υπῆρξαν λίαν ἀγαθαί. Αὕτη ἐγένετο ἐν τῇ πρωτεύουσῃ ἀντιγαλλοφονοειοῦ Χώρας, παρουσίᾳ πολλῶν Ἱεραρχῶν καὶ θεολόγων τῆς Χώρας ταύτης. Ἀνεγνώσθησαν δύο εἰσηγήσεις μετὰ θέμα «Ἡ ἄρσις τῶν ἀναθεμάτων καὶ ἡ ἀνακήρυξις τῶν Ἀγίων» — μία ὑπὸ τοῦ ἀντιγαλλοφονοειοῦ π. Samuel, Δ/ντοῦ τῆς Θεολογικῆς ἐν Ἀντίς Ἀμπέμπα Σχολῆς, καὶ ἑτέρα ὑπὸ τοῦ Ὀρθοδόξου π. Vitaly Boronoy. Ἡ συζήτησις υπῆρξεν ἐποικοδομητικὴ, ἐφ' ὅσον παρ' ἀμφοτέραις ταῖς πλευραῖς ἐπεκράτησεν ἡ συνείδησις περὶ ταυτότητος ὡς πρὸς τὴν δογματικὴν διδασκαλίαν. Ἡ διαπίστωσις αὕτη ἐγένετο καὶ παλαιότερον ἐν Aarhus, Bristol καὶ Γενεύῃ. Νὰ ἐκφράσῃ τις τὴν ἀπορίαν, ὅτι αἱ Ἐκκλησίαι, μετὰ τοιαύτας διαπιστώσεις, εἶναι τόσον βραδεῖαι εἰς τὴν θεολογικὴν προώθησιν τοῦ θέματος τῆς μετὰ τῶν ἐνόνητος; Προφανῶς, δέκα καὶ πέντε αἰῶνες χωρισμοῦ ἔχουν ἐθίσει τὰς Ἐκκλησίας εἰς τὸν κεχωρισμὸν των βίον. Ἐπίσης, οἱ δύο ἐξ ἡμῶν, κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν εἰς Ἑλλάδα, διεμείναμεν ἐπὶ διήμερον ἐν Καῖρῳ, εἰχομεν δὲ σύντομον ἀλλὰ λαμπρὰν εὐκαιρίαν νὰ ἴδωμεν καὶ γνωρίσωμεν πολλὰ πρόσωπα καὶ πράγματα ἐν τῇ Κοπτικῇ Ἐκκλησίᾳ. Αἰσθανόμεθα τὴν ὑποχρέωσιν, νὰ μεταδώσωμεν πρὸς τὴν Ἀγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὰ ἡμέτερα αἰσθήματα συγκινήσεως καὶ χαρᾶς διὰ τὸ συντελούμενον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ταύτῃ ἀνανεωτικὸν ἔργον, συστήσωμεν δὲ ἐντονωτέραν τὴν θεολογικὴν καὶ ἐκ-

Η ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΕΛΕΥΣΙΝΟΣ (ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ) Κ. ΤΙΜΟΘΕΟΥ

Τὴν Κυριακὴν 17 Ἰανουαρίου 1971 ἐγένετο ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ τοῦ Ἀγ. Νικολάου ἐν Καίρῳ, μετὰ πάσης ἐπισημότητος καὶ παρουσίας τῶν τοπικῶν καὶ Ἑλληνικῶν προξενικῶν ἀρχῶν, ἡ χειροτονία τοῦ ἐψηφισμένου Βοηθοῦ Ἐπισκόπου τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας ὑπὸ τὸν ψιλὸν τίτλον τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμπάσης ἐπισκοπῆς Ἐλευσίνος κ. Τιμοθέου Κοντομέρκου. Τὴν χειροτονίαν ἐτέλεσεν ἡ Α. Θ. Μακαριότης ὁ Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης Ἀφρικῆς κ. κ. Νικόλαος ὁ ΣΤ'.

Κατ' αὐτὴν ἡ Α. Θ. Μακαριότης ὁ Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης Ἀφρικῆς προσφωνῶν τὸν χειροτονοῦμενον εἶπε τὰ ἑξῆς:

Θεοφιλέστατε, Ἐνγημισμένε Ἐπίσκοπε Ἀγιε Ἐλευσίνος κ. Τιμόθεε,

Δὲν δύναται νὰ ἀνακαλύψῃ τὸν πλοῦτον τῶν πνευματικῶν χαρισμάτων σου ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος τὸ πρῶτον σὲ συναντᾷ. Κρούπονται κάτω ἀπὸ τὴν μεγάλην ἀπλότητα καὶ σεμνότητά σου. Ἀπλὸς, λιτός, ἀνεπιτήδευτος, δὲν ἀφήνεις νὰ ὑποπτευθῇ κανεὶς τὸν ὑπέροχόν σου πνευματικὸν πλοῦτον. Ὅταν ὁμως σὲ πλησιάσῃ καὶ συνεργασθῇ μαζί σου καὶ σὲ γνωρίσῃ καλῶς, διαπιστώνει ἔκπληκτος τὸ μέγα ἀληθῶς πλήθος τῶν χριστιανικῶν σου ἀρετῶν, αἵτινες κοσμοῦν σε καὶ καθιστοῦν ἐξόχως ὠλοκληρωμένην τὴν προσωπικότητά σου.

Καθ' ὅλον τὸν διαρρευσάντα μακρὸν χρόνον τῆς διακονίας σου, ἐν ᾗ ἔλευκάνθησαν αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς σου, διατηρηθεὶς ἐν πάσῃ σεμνότητι καὶ ἔχων τὸ μυστήριον τῆς πίστεως ἐν καθαρᾷ συνειδήσει, ἀνεδείχθης ἐν τῇ ἀγίᾳ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ, ὡς «ἐλαία κατάκαρπος καρποφοροῦσα καρπὸν δικαιοσύνης». Ἐκήρυττες τὸ Εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Ἐτρεχεν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ ἐδοξάζετο ὅπου διηκόνεις. Κατηύθυνες καὶ καθωδήγεις τὴν νεότητά ἐπὶ τὰς πηγὰς τοῦ ζῶντος ὕδατος. Πάντοτε ἐδέχεσο εἰς τὸ ἐξομολογητήριόν σου, ὡς εἰς ἄλλην κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ «τοὺς κοπιῶντας καὶ πεφορτισμένους» καὶ ἐβοήθεις αὐτοὺς εἰς τὸ νὰ συναντήσουν τὸν Κύριον καὶ νὰ λυτρωθοῦν χάριτι τοῦ Σταυροῦ.

κλησιαστικὴν πρὸς αὐτὴν ἐπαφὴν, ἣν θετικῶς καὶ ἐπαινετικῶς ἤδη ἤρξατο τὸ Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας.

Ταῦτα ἀναφέροντες τῇ Ἀγίᾳ καὶ Ἱερᾷ Συνόδῳ,

διατελοῦμεν,
εὐπειθέστατοι

† Ὁ Ἀττικῆς Νικόδημος
Κων. Μπόνης
Σ. Ἀγουρίδης

Κατέστης δὲ ἐν ὀλίγοις ἀτύπος καὶ ὑπογραμμὸς τῶν πιστῶν, ἐν λόγῳ, ἐν ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πνεύματι, ἐν πίστει, ἐν ἀγνείᾳ».

Τὰς πολλὰς καὶ μεγάλας σου ταύτας ἀρετὰς καὶ ἰκανότητας διαπιστώσασα καὶ ἡ Ἀγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος, ἥτις εἰς πληρῶσιν καὶ ἐπ' ἀνδρωσιν τῆς πνευματικῆς ὁλκάδος τοῦ Χριστοῦ ἀνεζήτει τοὺς ἀρίστους κληρικούς πρὸς ἀνάδειξιν ποιμένων «ποιμαίνειν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ, ἣν περιεποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος», ψήφοις κανονικαῖς ἐξελέξατό σε ἐπίσκοπον τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμπάσης ἐπισκοπῆς Ἐλευσίνος, θέσασά σε σήμερον ἐπὶ τὴν λυχίαν καὶ οὐχὶ ὑπὸ τὸν μόδιον, διὰ νὰ φωτίξῃς μὲ τὸ φῶς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ψυχῆς σου, διὰ νὰ διδάσκῃς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἀκαταπαύστως, διὰ νὰ παρηγορῇς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην παρηγορίας, διὰ νὰ ἀπαλύνῃς τὸν πόνον καὶ τὴν δυστυχίαν τῶν συνανθρώπων σου καὶ διὰ νὰ καθοδηγῇς τὸν χριστόλεκτον λαὸν τοῦ Κυρίου εἰς νομάς σωτηρίους.

Μέγα, ἀδελφέ, εἶναι τὸ ἀξίωμα τοῦ ἐπισκόπου, ἀλλὰ καὶ βαρὺ καὶ ἐργῶδες τὸ ἔργον, ὑψηλὸν τὸ ὑπόυργημα, ἀγία καὶ μεγάλη ἡ ἀποστολή ἣν σοὶ ἐμπιστεύεται ὁ Χριστός σήμερον διὰ τῆς χειρὸς μου. Διότι ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ Ἀντιοχεὺς λέγει, ὅτι ὁ ἐπίσκοπος πρέπει νὰ εἶναι θεοδόμος καὶ ἄοκνος καὶ τέλειος ἀθλητής, ἀγωνιζόμενος εἰς τὸ κέντρον τοῦ πνευματικοῦ στίβου.

Ὁ δὲ σοφὸς τῆς Αἰγύπτου καθοδηγητὴς Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης θεωρεῖ τὸ ἀξίωμα τοῦ ἐπισκόπου «ἔργον καὶ οὐκ ἄνεσιν, φροντίδα καὶ οὐ τρυφήν, λειτουργίαν ὑπεύθυνον καὶ οὐκ ἀρχὴν ἀνεξέταστον, πατρικὴν κηδεμονίαν καὶ οὐ τυραννικὴν αὐτονομίαν». Γρηγόριος δὲ ὁ Ναζιανζηνὸς λέγει ὅτι τὸ ἔργον τοῦ ἐπισκόπου εἶναι «τὸ ἀρπάσαι κόσμον καὶ δοῦναι Θεῷ καὶ Θεὸν ποιῆσαι τὸν ἄνθρωπον». Πρέπει νὰ εἶναι ὁ ἐπίσκοπος πανταχοῦ παρὼν, ὅπως ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Θρησκείας μας: παρὼν εἰς τὸν πόνον καὶ τὴν δυστυχίαν νὰ ποτίξῃ τοὺς διψῶντας τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ· νὰ ψωμίξῃ τοὺς ἔνδεεις, νὰ παρηγορῇ καὶ νὰ φροντίξῃ διὰ τὰ ὀρφανὰ καὶ τὰς χήρας καὶ νὰ ἐκτείνῃ τὴν χεῖρά του παντοῦ, ὅπου τὸν καλεῖ ἡ ἀνάγκη τῶν Χριστιανῶν.

Καλεῖσαι λοιπὸν σήμερον νὰ βαδίξῃς τὸν δύσκολον, ἀνηφορικὸν καὶ τραχὺν δρόμον, ὅστις ἔχει δείκτην καὶ σφραγίδα τὴν αἱματίνην ἐκείνην προμετωπίδα τοῦ Ἑσταρωμένου Χριστοῦ: «ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων». Διὰ τοῦτο ἔχε πάντοτε ὑπ' ὄψιν καὶ πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ τοῦ Παύλου «προσέχετε ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους ποιμαίνειν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ, ἣν περιεποιήσατο τῷ τιμίῳ αὐτοῦ αἵματι».

Πιστεύομεν ὁμως ἀκραδάντως, ὅτι παρὰ τὰς δυσκολίας τοῦ ἐγγειωήματος, ἐκδεχόμενος τὴν χάριν τοῦ Παναγίου καὶ Τελεταρχικοῦ Πνεύματος, τὸ ὁποῖον

τὰ ἀσθενῆ πάντοτε θεραπεύει καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῖ, θὰ ἀναδειχθῇς ἐκλεκτὸς τοῦ Κυρίου Ἀρχιερεὺς, ἀνεπλήρπτον τηρῶν τὴν ἀρχιερωσύνην καὶ κατακοσμῶν ἑαυτὸν πάσῃ σεμνότητι. Καὶ ὅπως μέχρι τοῦδε σεμνοπρεπῶς καὶ φιλοχρίστως εἰργάσθης ἐν τῷ γεωργίῳ τοῦ Κυρίου, ὅπου σὲ ἔταξεν ἡ φιλόστοργος μήτηρ Ἐκκλησία, οὕτω θὰ ἐξακολουθήσῃς νὰ ἐργάζῃσαι καὶ ἐν τῷ πνευματικῷ ἀμπελῶνι ὅπου ἡ δεξιὰ τοῦ Κυρίου σὲ μετεφύτευσε.

Εὐλαβῆς θερᾶν καὶ ὑπηρετῆς τοῦ Χριστοῦ νὰ ἀναδειχθῇς κατὰ πάντα ἄξιος ποιμὴν καὶ νὰ καταστήσῃς ὁδηγὸς τυφλῶν, φῶς τῶν ἐν σκότει, παιδευτῆς ἀφρόνων, διδάσκαλος νηπίων, φωστὴρ ἐν τῷ κόσμῳ. Νὰ ἀνταποκριθῇς πλήρως εἰς τὰς προσδοκίας τῆς Ἀλεξανδρινῆς Ἐκκλησίας, ἥτις τόσας χρηστὰς ἐλπίδας τρέφει ἐπὶ σὲ καὶ ἥτις σὲ ἐκάλεσε νὰ ποιμάνῃς τὸ ἐμπιστευθέν σοι ποίμνιον· οὐχὶ ἀναγκαστικῶς ἀλλὰ ἐκουσίως, μὴδ' αἰσχροκερδῶς ἀλλὰ προθύμως, μὴδὲ ὡς κατακυριεύων τῶν κλήρων ἀλλὰ τύπος γενόμενος τοῦ ποιμνίου.

Μὲ τοιαύτας χρηστὰς ἐλπίδας ἡ Ἀγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος εὐχομένη ὅπως ὁ δομῆτωρ τῆς Ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας σὲ ἐνισχύσῃ καὶ σὲ προστατεύσῃ εἰς τὴν ὑψίστην ταύτην ἀποστολὴν καὶ διακονίαν, εἰς τὴν ὅποیان αὐτὸς ὁ ἴδιος σὲ ἐκάλεσε, σὲ προσκαλεῖ ὅπως προσέλθῃς πρὸ τοῦ ἱεροῦ θυσιαστηρίου διὰ νὰ δεχθῇς τὸ χάρισμα τῆς Ἀρχιερωσύνης. Μὲ τὴν πεποίθησιν δὲ ὅτι προσέρχεσαι (ἀθῶναι ταῖς χερσὶ καὶ καθαρᾷ τῇ καρδίᾳ), θὰ ἐπικαλεσθῶμεν ἐντὸς ὀλίγου ἅπαντες, οἱ ἱεροὶ λειτουργοὶ καὶ ὁ εὐσεβὴς λαός, τὴν χάριν τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἐπὶ τὴν προσφιλεστάτην Ἡμῖν Θεοφιλίαν σου. Θὰ δεηθῶμεν τοῦ τὰ πάντα ἰσχύοντος Θεοῦ, ὅπως σὲ ἐνισχύσῃ διὰ νὰ δύναισαι νὰ ἀναβαίνης εἰς τὸ ὄρος Κυρίου μὲ χεῖρας ὄχι ἀνημιμένας καὶ μὲ γόνата ὄχι παραλελυμένα, διότι πρέπει νὰ εἶναι ἀνοικτὴ καὶ οὐανοδρόμος ἡ πορεία σου. Ἡμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει· καὶ δὲν θὰ εἶναι μόνον διὰ σὲ οὐανοδρόμος ἡ πορεία· πρέπει νὰ εἶναι καὶ διὰ τοὺς πιστοὺς, τοὺς ὁποίους ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία σοι ἐντέλλεται σήμερον, ἵνα ὁδηγῇς αὐτοὺς εἰς νομάς σωτηρίους.

Ἀθῶναι χερσὶν ἐπιλαβοῦ τοῦ ποιμαντορικοῦ σου ἔργου· καθαρὸς τῇ καρδίᾳ ἐνατένιζε τὰς χώρας τὰς λευκάς καὶ ἐτοιμοὺς πρὸς θερισμόν, ὅσον μακρὰν ἢ ὑψηλὰ κείνται τῶν δυνάμεών σου. Ἐντείνε λοιπὸν τὰς δυνάμεις σου, περὶ ὧσε τὴν ρομφαίαν σου ἐπὶ τὸ μηρόν σου, ὑποδήσου τὰ σανδάλια τοῦ εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἀνάλαβε τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως καὶ ἴσχυε καὶ ἀνδρίζου, διότι ἔχει πολλὴν ἀνάγκην ἡ Ἐκκλησία ἀνδρῶν ἀγαθῶν.

Τὴν στιγμὴν αὐτήν, ἀλλὰ καὶ εἰς κάθε ἄλλην στιγμὴν τῆς ζωῆς σου ψάλλε τὸ (εὐλόγει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον), κάμε τὴν ψυχὴν σου ψάλτην τοῦ θείου ὀνόματος, τοῦ θείου θελήματος, τοῦ θείου ἐλέους, ὅπερ ἐκφέρεται πλουσίως ἐφ' ἡμᾶς.

Χώρησον λοιπὸν πρὸς τὸ Ἅγιον Θυσιαστήριον ἐν καρδίᾳ ἐγγνωμονοῦση καὶ παλλούσῃ τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ. Χώρησον διὰ νὰ προσενέγκῃς ἑαυτὸν ἐπὶ τοῦ Θυσιαστηρίου. Διὰ νὰ τὸν μετουσιώσῃς καὶ ἀναπλάσῃς καὶ καθαγιασῇς ἡ πανσθενουργὸς χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Κράτησον μόνον «ὃ ἔχεις» μέχρι τελευταίας σου πνοῆς, διατήρησον τὴν πίστιν σου πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὴν ἀγάπην σου πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, τὴν κιβωτὸν ταύτην τοῦ ἔθνους, διὰ νὰ λάβῃς καὶ σὺ ἐν καιρῷ τὸν ἀμαράντινον τῆς δόξης στέφανον.

Εἴσελθε λοιπὸν, δοῦλε ἀγαθέ, εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου.

Εἰς τὴν προσφώνησιν ταύτην τῆς Α. Θ. Μακαριότητος τοῦ Πάπα καὶ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης Ἀφρικῆς ἀπήντησεν ὁ χειροτονούμενος ὡς ἀκολουθῶς:

«Δόξα τῷ ἀνάρχῳ Πατρὶ καὶ τῷ συνανάρχῳ Υἱῷ καὶ τῷ Παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ Πνεύματι, τῇ παννυμνίῳ καὶ ὁμοουσίῳ καὶ ζωοποιῷ καὶ ἀδιαιρέτῳ Τριάδι» (πάντων ἐνεκεν).

Μακαριώτατε καὶ Θειώτατε Πάπα καὶ Πατριάρχα, Θεοφιλέστατοι Ἐπίσκοποι, Εὐλαβέστατοι συμπρεσβύτεροι, ἀδελφοὶ πάντες ἐν Χριστῷ καὶ τῆς πεφιλημένης πατρίδος ἀπόδημοι, τὸ τῆς τῶν Ἀλεξανδρέων Ἐκκλησίας εὐσεβὲς πλήρωμα.

Ἀπορία κατέχει με διὰ τὰ θαυμάσια τοῦ Θεοῦ, ἅτινα ἡ Πρόνοια Αὐτοῦ εἰργάσατο ἐπ' ἐμέ, διότι «δεξιὰ Κυρίου ἐποίησε δύναμιν, δεξιὰ Κυρίου ὑψώσέ με» (Ψαλμ. ριζ'). Καὶ διὰ τοῦτο, ἐν ἐκστάσει ψυχῆς διατελῶν καὶ ἐν κραδασμῷ πνεύματος, ὡς ἄλλος Δαυὶδ ἐμάντων ἐρωτῶ· «Τί ἀνταποδώσω τῷ Κυρίῳ περὶ πάντων, ὧν ἀνταπέδωκέ μοι» (Ψαλμ. ριβ') «Τὰς εὐχὰς μου τῷ Κυρίῳ ἀποδώσω ἐναντίον παντός τοῦ λαοῦ αὐτοῦ» (αὐτόθι).

Τὸ φῶς τοῦ κόσμου τούτου ἐβλεπον ἐν Μεγάλῳ Χωρίῳ τῆς Εὐρυτανίας τὸ ἔτος 1929. Κοινὰ τοῖς πᾶσιν ἔλαβον ἐκ τῶν πτωχῶν, εὐσεβῶν μου γονέων ἐφόδια, καὶ μάλιστα ἐκ τῆς ἀγραμμάτου μητρὸς μου, τὴν πίστιν καὶ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν εὐσέβειαν, καὶ τὸν πρὸς τὸν πλησίον σεβασμὸν καὶ τὴν ἀγάπην. Καὶ μὲ αὐτὰ μόνον ἐρρίφθην εἰς τὸ πέλαγος τῆς ζωῆς, μόνος κοπηλατῶν καὶ ἔχων οἰακοστρόφον φαιρινὸν τὸν Αὐτρωτὴν μου καὶ Θεόν, διὰ νὰ δειχθῇ ἅπαξ ἔτι βεβαιουμένη ἡ ψαλμικὴ ἀλήθεια: «Τὶς ὡς Κύριος, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐγείρων ἀπὸ γῆς πτωχόν καὶ ἀπὸ κοπρίας ἀννῶν πέννητα· τοῦ καθίσει αὐτὸν μετὰ ἀρχόντων, μετὰ ἀρχόντων λαοῦ αὐτοῦ» (Ψαλμ. ριβ').

Πορεία μακρὰ καὶ ἐπίπονος ἡ ἀνοδικὴ τῆς ζωῆς μου πορεία, κατ' αὐτὰ τῆς ξενικῆς κατοχῆς τὰ ἔτη καὶ τῶν δυσχημέρων καιρῶν, οὐδὲ επέτρεψεν ἡμῖν ὁ Θεός. Ἀλλὰ «οἱ σπείροντες ἐν δάκρυσιν ἐν ἀγαλλιάσει θεριοῦσι» (Ψαλμ. ρκε').

Δεκαοκταετῆς τὴν ἡλικίαν καὶ ὑπὸ ζήλον ἱεροῦ ἐλαυνόμενος τὸ Αἰγαῖον ἐπλεον πέλαγος, διὰ νὰ ἐγγίσω ὄχι πλέον μὲ τὰς πτέρυγας τοῦ μύθου καὶ τῆς φαντασίας τὴν ἐκστασιν τὴν Βασιλεῦσσαν, ἀλλὰ βιωματικῶς τῷ τρόπῳ, καὶ νὰ καταταγῶ εἰς τοὺς ιεροφάντας τῆς τοῦ Θεοῦ ἐπιστήμης, εἰς τὴν περιπυστον τῆς Χάκκης Θεολογικῆς Σχολῆς.

Ἑπταετίαν ὅλην ἐκεῖ, ἐπὶ «τοῦ λόφου τῆς Ἑλπίδος», ἠνδρώθην σωματικῶς τε καὶ πνευματικῶς καὶ

ἐγαλουχήθην τὰ τῆς Θεολογίας νάματα, διὰ τὰ ἀποβῶ ἐλπίδος ἄγγελος τοῖς συνανθρώποις μου «τοῖς προσδεχομένοις τὴν μακαρίαν ἐλπίδα καὶ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Τιτ. β', 13).

Εἰκοσαετῆς ὢν, τὸ 1950 τὸν πρῶτον δέχομαι τῆς Ἐκκλησιαστικῆς διακονίας βαθμὸν. Καὶ ἅμα τῇ ἀποφοίτησει μου τὸ 1955, τὸ εἰκοστὸν πέμπτον ἄγων ἔτος τῆς ἡλικίας μου, εἰς τὸν δεῦτερον ἀνυψοῦμαι βαθμὸν, ἐν ταύτῳ δὲ «ιδίᾳ προαιρέσει καὶ φιλοτιμίᾳ» τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἀθηναγόρα τοῦ Α' εἰς Ἀρχιεπισκοπὴν χειροθετοῦμαι καὶ ἀποστέλλομαι εἰς Βιέννην δι' ἀνωτέρας σπουδᾶς, καὶ ἐκκλησιαστικὴν συγχρόνως διακονίαν, διορισθεὶς Ἱερατικῶς Προϊστάμενος τοῦ Ἱστορικοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἐθα διηκόνησα τοὺς ἀποδήμους ἀδελφούς μου καὶ πείραν ἐλάβον τῶν τοῦ κόσμου πραγμάτων, διὰ τὰ εἶπω τῷ Θεῷ μου: «ἀγαθὸν μοι ὅτι ἐταπεινώσας με, ὅπως ἂν μάθω τὰ δικαιώματά σου» (Ψαλμ. ριγ'). Ἐν συνεχείᾳ μετετέθη ἐκεῖθεν εἰς τὴν νεοσύστατον Κοινότητα τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου τῆς Φρανκφούρτης ἐπὶ τοῦ Μάιν, εἰς Δυτικὴν Γερμανίαν, ὅπου ἐπὶ μίαν σχεδὸν δεκαετίαν κατηγάμισα ἐμαυτὸν εἰς τὴν διακονίαν τῶν ἀποδήμων ἀδελφῶν. Τραχὺς καὶ ἐπιπονος ἡ διακονία μου αὕτη καὶ πολλάκις ἐμνήσθην τοῦ Ψαλμοῦ δούλῳ λέγοντος: «ἐὰν πορευθῶ ἐν μέσῳ θλίψεως ζήσεις με· ἐπ' ὁργὴν ἐχθρῶν μου ἐξέτεινας χεῖράς σου καὶ ἔσωσέ με ἡ δεξιὰ σου» (Ψαλμ. ρλζ').

Τὸν Ἰούνιον τοῦ 1968, κατόπιν ἐπιστολῆς τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Ἱερωνύμου, φθάνω εἰς τὴν μητέρα Πατρίδα, ὅπου μοι ἀνέθεσε τὴν Προϊσταμένην τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὴν διοργάνωσιν Γραφείου Ἀποδήμων τῆς Ἐκκλησίας, θέσεις ὧς καὶ κατεῖχον μέχρι τῆς 1ης Δεκεμβρίου 1970.

Ὅλην ταύτην τῆς ζωῆς μου πορείαν ἀναφέρω καὶ ἀποδίδω εἰς τὴν Πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ τὴν σοφῶς τὰ κατ' ἐμὲ οἰκονομήσασαν καὶ ἥτις πλέον τούτου μοι ἐχαρίζετο δωρεὰν διότι, «προωρώμην τὸν Κύριον ἐνώπιόν μου διὰ παντός, ὅτι ἐκ δεξιῶν μου ἔστιν ἵνα μὴ σαλευθῶ» (Ψαλμ. ιε').

Τὴν 1ην Δεκεμβρίου τοῦ 1970 ὁ Προκαθήμενος τῆς τῶν Ἀλεξανδρείας Ἐκκλησίας, Ὑμεῖς Θεοτάτε καὶ Μακαριώτατε Πάπα καὶ Πατριάρχα Νικόλαε, ἀγαθῇ Ὑμῶν προαιρέσει καὶ Χάρει Θεοῦ, συνευδοκοῦσαν ἔχοντες καὶ τὴν χορείαν τῶν κυκλοῦντων τὸν Θρόνον Ὑμῶν σεβασμίων Ἀρχιερέων, ἐξελέξατό με βοηθόν Του Ἐπίσκοπον μετὰ τὸν τίτλον τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμψάσης Ἐπισκοπῆς Ἐλευσίνος τῆς κατ' Αἴγυπτον, διὰ τὰ λάβω τρανωτέραν πάσης ἄλλης τῆς ζωῆς μου στιγμῆς πείραν τῆς πρὸς τὴν ἁμαρτωλὸν μου ὑπαρξίν εὐεργεσίας τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ, ὅτι «ἐκ θλίψεως ἐπεκαλεσάμην τὸν Κύριον καὶ ἐπήκουσέ μου εἰς πλατυσμόν» (Ψαλμ. ριζ').

«Αἶνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον· αἰνέσω Κύριον ἐν τῇ ζωῇ μου· ψαλῶ τῷ Θεῷ μου ἕως ὑπάρχω» (Ψαλμ. ρμε').

Ἀπεδέχθην τὴν ἐκλογὴν, ἣν ὡς «ἀλλοίωσιν τῆς δεξιᾶς τοῦ Ὑψίστου» ἐλογισάμην ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ μου διακονίᾳ καὶ ἔφθασα εἰς «τὴν μεγάλην πόλιν» τῆς Ἀλεξανδρείας. Ἦλθον οὐχ ἵνα λάβω ὡς ἀμοιβὴν τῆς ἄχρι τοῦδε διακονίας μου τὴν ἣν ἡ Πατρικὴ Ὑμῶν στοργὴ καὶ ἀγάπη μοι ἐπεφύλασσε ἀνάδειξίν μου εἰς Βοηθὸν Ὑμῶν Ἐπίσκοπον· «οὐ γὰρ ἐποίησά τι πλέον παρὰ τὸ ὀφειλόμενον, ἀχρεῖος γὰρ δούλος εἰμί, ὅτι δ' ὀφείλον ποιῆσαι πεποίηκα», ἀλλ' ἔφθασα, ἵνα ἐπωμισθῶ τὴν εὐθύνην τοῦ ὑψηλοῦ τούτου ὑπουργήματος, ἵνα διακονήσω ὑπὸ τὴν πεπνυμένην καὶ ἁγίαν Ὑμῶν Κορυφαίαν, τὴν μεστὴν ἀγάπης καὶ προσφορᾶς αὐτοθυσιακῆς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν ἀπόδημον τῆς Αἰγύπτου γῆς καὶ πάσης Ἀφρικῆς ἑλληνισμόν, τὴν Ὁρθόδοξον Πίστιν καὶ τὴν Ἑλληνικὴν Ἰδέαν, τοὺς δύο τούτους πόλους τῆς ὑποστάσεως ἡμῶν, περὶ οὓς στρέφεται ἡ σκέψις Ὑμῶν, Θεοτάτε Πατριάρχα.

Εὐγνωμονεῖ ἡ ψυχὴ μου, διότι με ἐτιμήσατε διὰ τῆς πατρικῆς Ὑμῶν ἀγάπης καὶ τῆς ἐμπιστοσύνης καὶ ἐναποθέσατε ἐπ' ἐμὲ τὴν προσδοκίαν καὶ τὴν ἐλπίδα μιᾶς ὑπευθύνου ἐκκλησιαστικῆς διακονίας «ἐν ἡμέραις χαλεπαῖς».

Θεοτάτε καὶ Μακαριώτατε Πάπα καὶ Πατριάρχα, προσέροχομαι οὐχ ἵνα λάβω τὴν τιμὴν «οὐχ ἐάντ' τις λαμβάνει τὴν τιμὴν, ἀλλὰ καλούμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ» (Ἐβρ. ε', 8), ἀλλ' ἵνα συνειδησιν εὐθύνης ἐνδυσθῶ καὶ θέλῃσιν ἀρετῆς περιβληθῶ περισσότερον ἢ μέχρι τοῦδε.

Ἐροχομαι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀλεξανδρείας οὐχ ἵνα ἀπολαύσω, ἀλλ' ἵνα ἀγωνισθῶ καὶ προσφέρω, διότι πεποιθήσις μου εἶναι τὸ «μακάριόν ἐστι διδόναι μᾶλλον ἢ λαμβάνειν».

Ἐροχομαι, ἵνα μετ' Ὑμῶν καὶ τῶν σὺν Ὑμῖν ἀδελφῶν, κλήρῳ τε καὶ λαοῦ, βασιτάσω, ὅση μοι δύναμις, «τὸν καύσωνα τῆς ἡμέρας καὶ τὸ ψῆχος τῆς νυκτός», ἅτινα οἱ καιροὶ ἐπιβάλλουσιν ἡμῖν, «ὅτι αἱ ἡμέραι πονηραὶ εἰσιν».

Ἐροχομαι, τέλος, διότι ὡς ἄλλος μαγνήτης εἰλκυσέ με ἡ ἀπλότης τῆς καρδίας Ὑμῶν, ἡ ἰαρότης τῆς μορφῆς τὸ μεγαλεῖον τῆς ψυχῆς Ὑμῶν καὶ ὁ νεανικὸς Ὑμῶν δραματισμὸς νὰ ἐμφυσήσητε πνοὴν ἀναγεννήσεως εἰς τὰ πράγματα τῆς Ἐκκλησίας, ἥς προϋστάσθε. Ἀναγεννήσεως ψυχικῆς, πνευματικῆς, διὰ τὰ ἀποβῆ αὕτη φάρος πνευματικὸς ἀκτινοβολῶν ἀπὸ τὴν τῆς Ἀλεξανδρείας «μεγάλῃ πόλιν» καὶ διαχέων τὰς ἀκτῖνας τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως καὶ τῶν Ἱδανικῶν τοῦ Γένους ἀνὰ τὰς Χώρας τῆς Ἀφρικανικῆς Ἠπείρου.

Ἦλθον ἵνα, ὡς ταπεινὸς διάκονος τοῦ Θρόνου Ὑμῶν, ἐν εὐγνωμονούσῃ ἀφοσιώσει, συμπορευθῶ Ὑμῖν καὶ τοῖς δραματισμοῖς Ὑμῶν, προσβλέπων ὡς πρὸς πνεῦμα προσανατολισμοῦ, περὶ ἣν θὰ στρέφητε ἡ πᾶσα μου διάθεσις, ἐν ὑποταγῇ διὰ βίον παντός κατὰ πάντα ἐπόμενος Ὑμῖν ἐν φόβῳ Θεοῦ καὶ γνώμῃ θεοφιλεῖ, πρὸς δόξαν τοῦ Παναγίου Ὁνόματος τοῦ Θεοῦ, τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν Πίστεως καὶ προβολῇ τῆς Ὁρθοδοξίας.

Πρὶν ὅμως, Μακαριώτατε Πάπα καὶ Πατριάρχα, διὰ τῶν Θεοφιλεστάτων Ἐπισκόπων Ὑμῶν ὁδηγηθῶ, ἵνα τὸ πλήρωμα λάβω τῆς Χάριτος τοῦ Παναγίου Πνεύματος, διὰ τῶν τιμίων Ὑμῶν χειρῶν, χαρίσατέ μοι στιγμῆς καιρόν, ὅπως ἐγνώμονα στρέψω τὸ νοῦν πρὸς τοὺς γονεῖς καὶ διδασκάλους, πρὸς τοὺς ἀναδόχους καὶ ἡγουμένους τῆς πίστεως καὶ τοὺς ὅπωςδῆποτε εὐεργετήσαντάς με, εἴτε ζῶντας εἴτε κεκοιμημένους.

Καὶ πρῶτον ὑμεῖς γονεῖς μου πολυσέβαστοι καὶ ἀδελφεῖ ἀγαπητέ καὶ συγγενεῖς πάντες, μετὰ τῶν φίλων καὶ πνευματικῶν ἀδελφῶν, δεχθῆτε τὴν ἐγνωμοσύνην μου, δι' ὅσα ἐκοπιάσατε δι' ἐμέ. Σὺ δὲ μορφὴ ἀγία, παπα-Δημήτριε Βαστάκη, ὁ ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων διδάξας με τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ καὶ καταστήσας τοῦτον «λύχνον τοῖς ποσὶ μου καὶ φῶς ταῖς τρίβοις μου», μνημόσυνον ἱερὸν δέξου τὴν ἀναφορὰν ταύτην ἐκεῖ ὅπου ἀναπαύεται ἡ μακαρία Σου ψυχὴ, ἡ ἀπαλλαγεῖσα τοῦ σώματος διὰ τοῦ διὰ πυρὸς μαρτυρικοῦ Σου θανάτου, δι' οὗ ἐπεσφράγισας τότε, ἐν καιροῖς δυσχημέροις τοῦ ἔθνους ἡμῶν, τὴν εἰς τὴν πίστιν καὶ τὴν πατριδα ἀφοσίωσιν Σου.

Ἀνάδοξε ἐκ τῆς κολυμβήθρας τῆς ἱερᾶς, διδάσκαλοι καὶ Καθηγηταί, μάλιστα Σεῖς, οἱ σκαπανεῖς τῆς θείας Ἐπιστήμης, ἐν τῇ Τροφῇ μου Θεολογικῇ τῆς Χάλκης Σχολῇ, οἵτινες ἐκαλλιεργήσατε ἐν ἐμοὶ «τοὺς καρποὺς τοῦ πνεύματος», δεχθῆτε τὴν ἐγνώμονα ἀνάμνησιν μου. Ὅποιον ἀντίδωρον καὶ ὅποια ἀνταπόδοσις γλυκυτέρα διὰ Σᾶς, διδάσκαλοι σεβαστοὶ καὶ πεφιλημένοι, ἀπὸ τοῦ νᾶ βλέπτετε τοὺς καρποὺς τῶν κόπων ὑμῶν ὡς ἐλαίαν κατὰκαρπον ἐν τῷ ἀμπέλωνι τοῦ Κυρίου;

Προκαθήμενε τοῦ Θρόνου τοῦ Οἰκουμενικοῦ καὶ τῆς κατὰ Ἀνατολὰς Ἀγίας, Ὁρθοδόξου, Καθολικῆς Ἐκκλησίας οἰακοστροφὴ φωτεινὴ, Παναγιώτατε Πατριάρχα Ἀθηναγόρα, δέχου ἐγνωμοσύνης ἔκφρασιν, δι' ὅσα πατρικῶς ἐκκόρηξας ὑπὲρ ἐμοῦ («κατ' ἰδίαν Πατριαρχικὴν φιλοτιμίαν καὶ προαιρέσιν») καὶ πάντοτε μὲν μάλιστα δὲ ὅταν («ἐν στεναγμοῖς ἀλαλήτοις») ἐστρεφόμην πρὸς Ὑμᾶς. «Χαῖρε, εὐφραίνου, ὡς στελέχη βλέπων τὰ ἔκγονά Σου, προσάγων ταῦτα τῷ Θεῷ, Ποιμενάρχα». Καὶ ἂν τὴν στιγμὴν ταύτην μακρὰν τοῦ Θρόνου Ὑμῶν, ὑπὸ τὴν σκιὰν τοῦ δευτέρου Θρόνου τῆς Μιᾶς Ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας, εὐρίσκωμαι, τὸν αὐτὸν σκοπὸν διώκω καὶ τὸν αὐτὸν Κύριον ὁμολογῶ, καὶ διακονῶ, ἐνηχοῦντας ἔχων τοὺς πατρικοὺς Ὑμῶν λόγους, οὓς ποτε ἐλάλησατέ μοι: «ὑπομονή, ἐπιμονή καὶ σιωπὴ» καὶ τὴν ὅλην πείραν, ἣν ἀπεκόμισα ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ μου διακονίᾳ, ὑπὸ τὴν πατρικὴν ὄντως στοργὴν τοῦ Θρόνου Ὑμῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ, Πατριάρχα μαρτυρικῇ.

Καὶ τοῖς ἄλλοις πατράσι καὶ ἀδελφοῖς ὀφειλέτης εἰμί: Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Μαρωνείας κ. Τιμοθέῳ, ὅστις τὸν ἔνθεον ἐν ἐμοὶ ἐθέρωμεν ζῆλον. Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς κ. Ἰακώβῳ, ὅστις ἀδελφικὴν ἔδωκέ μοι τὴν συμπαράστασιν εἰς τὰ πρῶτα τῆς ἐκκλησιαστικῆς μου διακονίας βήματα ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ καὶ μέχρι χθὲς ἀκόμῃ οὐκ ἐπαύσατο καὶ τὴν ἰδικήν μου φροντί-

δα ἔχων. Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Ἀυστρίας κ. Χρυσόστομῳ, ὅστις παρέσχε μοι τόσην τὴν ἀγάπην πολλὴν τὴν ἀφορμὴν καὶ τὴν διδασκαλίαν «δι' ὧν ἔμαθον ἀφ' ὧν ἔπαθον» (Ἑβρ. ε', 8). Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Γερμανίας καὶ νῦν Σουηδίας κ. Πολυεύκτω, εἰς τὸ πατρικὸν ἐνδιαφέρον τοῦ ὁποῖου πολλὰ χρεωστῶ, ὡς καὶ τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Καλαβρίας κ. Αἰμιλιανῷ, τῷ συντελέσαντι νὰ προσφέρω τὴν ἐκ τῆς πολυετοῦς διακονίας μου ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἀποκτηθεῖσαν πείραν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος. Καὶ διὰ τοῦτο ἐγνώμονα λόγον χρεωστῶ τῷ Μακαριωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Ἰερωνύμῳ, δι' ὅσα ἀγαθὰ ἐποίησεν ὑπὲρ ἐμοῦ.

Μνημοσύνον ἔκφρασιν ὀφείλω καὶ πρὸς τὰς ψυχὰς τῶν ἀειμνήστων Μητροπολιτῶν Φθιώτιδος κυροῦ Ἀμβροσίου καὶ Ναυπακτίας καὶ Ἐδρυτανίας κυροῦ Χριστοφόρου, ὡς καὶ τοῖς μακαριοῖς διδασκάλοις καὶ ἱατροῖς Ἰωάννῃ Καρνοφύλλῃ, Διονυσίᾳ Γαλανοῦ, Ἰωάννῃ Ποιγκηφύλλῃ καὶ Χρήστῳ Μέριμηγκα, ἰδίᾳ τῇ ψυχῇ τοῦ πολυσεβαστοῦ διδασκάλου Ἰωάννου Παναγιωτίδῃ, ἐτι δὲ καὶ ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀειμνήστων Πρεσβευτῶν Πινδάρου Ἀνδρονίῃ, Θεμιστοκλέους Τσάτσου καὶ Ἀλέξῃ Κύρου. Μάλιστα δὲ μνημονεύει ἡ ψυχὴ μου ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ τοῦ ἐν μακαριστοῖς ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου Θυατείρων κυροῦ Ἀθηναγόρα, τοῦ στοργὴν πατρικὴν ἐπιδείξαντός μοι οὐ τὴν τυχοῦσαν, κατὰ τὴν ἐν Βιέννῃ καὶ Φρανκφούρτῃ διακονίαν μου, διδάξαντός με τὸ «ἐταπεινώθην καὶ ἔσωσέ με» τοῦ Ψαλμοῦδοῦ.

Πρὸς τοὺς ἀποδήμους ἀδελφούς στρέφω τὴν σκέψιν μου ταύτην τὴν στιγμὴν, οὓς διηκόνισα ἐπὶ δέκα καὶ τρία συναπτά ἔτη, ἐν Βιέννῃ τῆς Αὐστρίας τοῖα καὶ ἡμῖν καὶ ἐν Φρανκφούρτῃ ἐπὶ τοῦ Μᾶιν τῆς Δυτικῆς Γερμανίας ἐννέα καὶ ἡμῖν, οἵτινες καὶ ὑπῆρξαν «ἡ σφραγὶς τῆς ἐμῆς ἀποστολῆς ἐν Κυρίῳ» καὶ τόσον περιεχόμενον ἔδωκαν εἰς τὴν διακονίαν μου καὶ τὸν ἀγῶνά μου ἐδικαίωσαν «σύμψυχοι γενόμενοι τὸ ἐν φρονουῦντες».

Εὐχαριστῶ ὅλους ἐκείνους, οἵτινες ἐν τῇ ξένῃ καὶ φιλοξενίᾳ γῇ μετ' ἐμοῦ «τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγωνίσαντο, τὴν πίστιν ἐτήρησαν, τὴν ὀρθοδοξίαν ἐτίμησαν καὶ τὴν πατριδα ἐδόξασαν». Αὐτοῖς ἀπόκειται «ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος» ἐμοὶ δὲ ἡ χαρὰ καὶ ἡ ἀγαλλίασις καὶ ἡ «ἐν Κυρίῳ καύχσις». Καὶ δὲν εὐχαριστῶ μόνον τοὺς ὁμαίμονας καὶ τῆς πίστεως ἀδελφούς, ἀλλὰ καὶ τοὺς φιλοξενήσαντας ἡμᾶς καὶ φιλοξενούντας ἐτι τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν ἀδελφούς, οἵτινες πολλὰ ἐκοπίασαν καὶ ἐμόχθησαν ὑπὲρ ἡμῶν. Ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων ἀδιαλείπτως προσεύχομαι καὶ αὐτῶν μνημονεύω. «Ἔστι γὰρ ἐν αὐτοῖς ἐλπίς μετανοίας, ἵνα Θεοῦ τόχωσιν», ὡς λέγει ὁ Θεοφόρος Ἰγνατίος. «Μὴ σπονδάζοντες ἀντιμιμήσασθαι αὐτούς. Ἀδελφοὶ αὐτῶν εὐρεθῶμεν τῇ ἐπιεικεῖ· μιμηταὶ δὲ τοῦ Κυρίου σπονδάζωμεν εἶναι. τίς πλέον ἀδικηθεὶς, τίς ἀποστερηθεὶς, τίς διωχθεὶς» (Ἰγνατίου, Πρὸς Ἐφεσ. 10).

Καὶ πρὸς τὸν Καθεδρικὸν τοῦ κλεινοῦ ἁστεως τῶν Ἀθηνῶν Ναόν καὶ τὸ πλήρωμα αὐτοῦ χαρίζω τῆς σκέψεώς μου στοργήν, οὕτινος διετέλεσα Προϊστάμενος δύο καὶ ἡμῖν ἔτη. Εὐχαριστῶ τὸν τε συμπρεσβύτερόν

μον και τούς εδλαβεστάτους διακόνους, τούς τε ἐν αὐτῷ ψάλλοντας και κοπιῶντας. Ἀλλά και τὰ μέλη τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων, τῶν ὁποίων ὁ εἰλικρινῆς ζῆλος διὰ τὴν εὐπρέπειαν τοῦ Οἴκου τοῦ Θεοῦ, ὁ σεβασμός, ἡ ἀγάπη και ἡ τιμὴ, ὧν ἠδύτχησα νὰ ἀπολαύσω, ἐπῆρξαν ὁσας πνευματικὴ εἰς στιγμὰς δοκιμασίας.

Παράλειψις δὲ θὰ ἦτο ἀνεπίτρεπτος, ἂν και ἐκεῖνοι, δὲν ἔστρεφον τὸν λόγον, τοῖς συντελέσασιν ὅπως τὸ ταχύτερον φθάσω εἰς τὸν τόπον τῆς νέας μου διακονίας, και ἠθικὴν ἀποδόσαντές μοι, ἂνθ' ὧν ἔπαθον, τὴν ἱκανοποίησιν. Ἐνὶ ἐκάστῳ τὴν εὐχαριστίαν χρεωστώ. «Τῷ τὴν τιμὴν τὴν τιμὴν, τῷ τὸν φόρον τὸν φόρον, μηδενὶ μηδὲν ὀφείλων εἰμὶ τὸ πάντα ἀγαπᾶν»· «τοῖς μὲν ὀπίσω ἐπιλανθανόμενος τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος...».

Και ἀφῆκα τελευταίαν νὰ μνημονεύσω, κατὰ τὴν συγκλονίζουσαν τὴν ψυχὴν μου στιγμὴν ταύτην, τὴν μορφὴν Ἐκείνην τὴν ἁγίαν και ἱερὰν, τὴν πεφλημένην και πολυσέβαστόν μοι, τὸν ἐν μακαριστοῖς πνευματικόν μου Πατέρα και παιδαγωγὸν εἰς Χριστόν, τὸν ἀείμνηστον Σχολάρχον τῆς κοινῆς ἡμῶν Τροφῶς Σχολῆς, Μητροπολίτην Ἰκονίου κυρὸν Ἰάκωβον.

Ἐκεῖνος ἔφερε με χειραγωγὸν τὸ πρῶτον και ἡγίσα τὰ κράσπεδα τοῦ Θυσιαστηρίου, ἀναδείξας με εἰς τὸν τοῦ διακόνου βαθμόν. Και ἐκεῖνος πάλιν, ἅμα τῇ ἀποφοιτήσει μου, εἰς τὸ ἐνδότερον τοῦ καταπετάσματος προσήγαγέ με και ἱερέα τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου κατέστησέ με, «τὴν τῆς ἱερατείας χάριν ἐνδύσας με» και «τὴν παρακαταθήκην» μοι ἐνεπιστεύθη.

Πάρεσο, ἀείμνηστε πνευματικὴ μου Πάτερ, πάρεσο κατὰ τὴν ὅλην μου τὴν πνευματικὴν ὑπαρξιν κραδαίνουσαν στιγμὴν ταύτην, συλλειτουργῶν τῷ Μακαριωτάτῳ Πατριάρχῃ, τῷ φίλῳ και ὁμογαλάκτῳ Σοὶ ἀδελφῷ και συλλειτουργῷ, ἵνα ἴδῃς πληρουμένην τὴν τῆς ἱερωσύνης χάριν ἐν ἐμοὶ και εὐχον, ὅπως ἄξιον ἀναδείξῃ με τῆς ὑψηλῆς ταύτης κλήσεως ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χριστός.

Συγχώρησόν μοι εἰ πον Σὲ ἐλόπησα. Και μὴ στήσης μοι τὴν ἁμαρτίαν, ἂν ἀδυναμία σαρκὸς δὲν ἐβάδισα ἐπὶ τὰ ἔχνη Σου.

Δεήθητι, ὅπου ὑστέρησα ἄχρι τοῦδε, νὰ ἀναπληρώσω εἰς τὸν ἐπόλοιπον τῆς διακονίας μου χρόνον. Και εὐχον μὲν δυνηθῆναι με «θεοδόμον» δειχθῆναι, δέχον δὲ μνημόσυνον εὐγνωμονούσης ψυχῆς, τὸν λόγον τοῦτον, ἂνθ' ὧν εὐεργέτησάς με και ζῶν και κοιμώμενος. Διότι οὐδέποτε ἀπέλιπέ με ἡ πατρικὴ Σου προστασία.

»Σὺ δὲ Κύριε, συγχώρησόν μοι τὰ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας και τοῦ βίου μου παντὸς ἐν ἀγνοίᾳ και γνῶσει και ἐνθυμήσει μου πταίσματα. Οἶδα γάρ, ὅτι οὐκ ἐποίησά σου κἂν μίαν ὥραν θέλημα, οὐδὲ ἐν ἀγαθόν, Κύριε. Πῶς γὰρ δύναται χυὸς και πηλός, ὁ και μολύβδον βαρύτερος, πετάσαι και ἀνελεῖν εἰς τὸ ὕψος τοῦ οὐρανοῦ, κακεῖθεν τί μαθεῖν ἀγαθόν; Ἰλάσθητι, ἐλέησον. Σοὶ γὰρ προσέρχομαι αὐτοκατακριτός και ἀναπολόγητος. Σοὶ τὸν ἀγένηα κλίνω. Φοβίττω τὸν οὐρανὸν οὐραροῖς θεάσασθαι ὀφθαλμοῖς. Ἀκουσον, Κύριε, καρδίας βοῶσης και μὴ προσχῆς τοῖς φάουλαις μου ἔργοις». («Ὁδηγῶν με ἐν τῇ τριβῇ τῶν ἐντολῶν σου ὅτι αὐτὴν ἠθέλη-

σα») (Ψαλμ. 91) «Εἰσάκουσον, Κύριε, φωνῆς τοῦ δούλου σου βοῶντος πρὸς Σέ. Ἐπίφανον τὸ φῶς σου. Ἀπόστειλον τὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἱκμάδα. Και μὴ ἐάσης με ἀπὸ τοῦ νῦν ἁμαρτῆσαι εἰς σέ. Πρὸς σέ κατέφυγον, ἴασαι τὴν ψυχὴν μου ὅτι ἡμαρτόν σοι».

»Ἐξομολογοῦμαι σοι, Κύριε ὁ Θεός μου, ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου. Ἡμαρτον, ἡνόμησα, ἐπλημμέλησα, παρώξυνα, παρεπίκρανά Σε, τὸν ἐμὸν ἀγαθὸν Δεσπότην και τροφέα και κηδεμόνα. Και πολλάκις μετανοεῖν ὑποσχόμενος, τὸσαντάκις τοῖς αὐτοῖς περιέπεσα. Δός μοι λόγον ἐν ἀνοίξει τοῦ στόματός μου, ὁ διδοὺς εὐχὴν τῷ εὐχομένῳ, ἵνα και δεθῶ ἀξίως και ἱκετεύσω συμφερόντως και μὴ ἀποστραφῶ τεταπεινωμένος και κατησχυμένος, ἀλλὰ τυχῶν ὧν ἤλπισα.

»Ἐλέησόν με, ὁ Θεός, κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου, ὅτι ἐπὶ σοὶ πέποιθεν ἡ ψυχὴ μου, διότι ἀγαθὸν ἐλπίζειν ἐπὶ Κυρίῳ ἢ ἐλπίζειν ἐπ' ἄρχουσι (Ψαλμ. 91). Ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. Συγχώρησόν μοι τῷ ἀχρεῖῳ και ταπεινῷ. Ἄνες μοι, ἵνα ἀναρῶ. Ὡς ἄνθρωπος ἡμαρτον ὡς Θεός συγχώρησον. Παρακαλῶ, και χάριν συνέσεως τῇ ἐμῇ ἀναξιοτήτι· τὸ μὴ συναρπάζεσθαι και συναπάγεσθαι τοῖς ματαίοις τὸ ἀκενοδόξως συνταπεινοῦσθαι τοῖς ταπεινοῖς και τοῖς πάσχουσι συμπαθεῖν και τοῖς ἁμαρτάνουσι συγχωρεῖν. Οἶδα γάρ ὡς, εἰ μὴ ἀφήσω, οὐκ ἀφεθῆσομαι. Διὰ τοῦτο παρακαλῶ· συγχώρησον πάντα πᾶσι τοῖς ἁμαρτάνουσι εἰς ἐμέ, οὐ γὰρ εἰσιν οὗτοι αἵτιοι, ἀλλ' ἐγὼ ὁ μὴ ποιῶν τὸ θέλημά σου. Τούς δὲ ἀγαπῶντάς με ἀντάμειψαι ταῖς πλουσίαις σου δωρεαῖς.

»Ταῦτά μου τῆς προσευχῆς τὰ ῥήματα. Μὴ ἐμοί, Κύριε, μὴ ἐμοί, ἀλλ' ἡ τῷ ὀνόματί Σου δὸς δόξαν, ἐπὶ τῷ ἐλέει Σου και τῇ ἀληθείᾳ Σου» (Ψαλμ. 91).

Και ἰδού, Θειότατε και Μακαριώτατε Πάπα και Πατριάρχα, «δέξαι με προσερχόμενόν Σοι». «Συμβούλιον γὰρ ἡγάγες θεοπρεπέστατον και εἰς χειροτονίαν χωρεῖς».

Τὴν Σὴν ἐπικαλοῦμαι προσευχὴν και δέησιν και τῆς Ἐκκλησίας συμπάσης. «Εἰ γὰρ ἐνός και δευτέρου προσευχῇ τοσαύτην ἰσχὴν ἔχει, πόσω μάλλον ἢ τε τοῦ Ἐπισκόπου και πάσης τῆς Ἐκκλησίας» (Ἰγνάτιος, Πρὸς Ἐφεσ. 5).

Δέξαι με και ἀντιλαβοῦ μου. («Ἐπαρον Δέσποτα». Ἐκτεινόν Σου τὴν σεπτὴν δεξιὰν και ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου θείς, κατὰ πρόσωπον τοῦ Θυσιαστηρίου ἐροῖμμένον βλέπων με, ὡς τῶν ἀχράντων ποδῶν τοῦ Κυρίου μου ἐφαπτόμενος, «μετάδος μοι, Δέσποτα», τὸ τῆς ἱερωσύνης πλήρωμα, ὅπερ Σοὶ ἐνεπιστεύθη ὁ Θεός διὰ τῆς Ἐκκλησίας.

Μετάδος μοι, Θειότατε, Πάπα και Πατριάρχα, τὴν Χάριν τοῦ Παναγίου και τελεταρχικοῦ Πνεύματος. Ἐκείνην τὴν Χάριν, τὴν προφητείας βρῶνσαν, τὴν τελειοῦσαν ἱερεῖς, τὴν τὸν θεσμόν τῆς Ἐκκλησίας πάντα συγκροτοῦσαν.

Σὺ δὲ Πνεῦμα Πανάγιον και ζωαρχικόν, χειρὶ Σεπτῇ και ἁγίᾳ τοῦ Πατριάρχου μου, Πνεῦμα σοφίας σου τοῖς

ἐμοῖς παράσχον διαλογισμοῖς· Πνεῦμα συνέσεως ἡ ἀφροσύνη μου δώρησαι· Πνεῦμα φόβου σου τοῖς ἐμοῖς ἐπισκιάσον ἔργοις καὶ Πνεῦμα εὐθὲς ἐγκαίνισον ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου καὶ πνεύματι ἡγεμονικῶ τὸ τῆς διανοίας μου στήριξον ὀλισθηρόν. Κυβέρνησόν μου τὴν ζωὴν, Τριὰς ὑπεράγαθε.

Τοῦτο τὸ πέρας τοῦ λόγου. «Τόπος μηδένα φυσιοῦ-
τω» (Ἰγνατίου, Πρὸς Σμυρν. 7). Φόβῳ κινούμενος πρὸ
τῆς ἀποκαλύψεως τοῦ φρικτοῦ μυστηρίου, ἀλλὰ καὶ
θεῶν ἔρωτι πυροπολούμενος, τρόμῳ συνέχομαι καὶ συ-
στέλλω τὰς πτέρυγας τῆς ψυχῆς μου καὶ γόνυ κλίνω
καὶ τῷ Σωτῆρι καὶ Αντρωτῇ μου προσπίπτω σιγῇ.
Καὶ σιωπῇ προσερχόμενός Σοι, Θειότατε Πάπα καὶ
Πατριάρχα, Μάρκον τοῦ Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ
διάδοχε, προσκαρτερῶ τὴν τοῦ πνεύματος αἶσαν, ἐκεί-
νην τὴν τοῖς Ἀποστόλοις τὸ πάλαι γενομένην «πνοήν».

«ὦ Κύριε, σῶσον δὴ· ὦ Κύριε, εὐδόωσον δὴ».

(Ψαλμ. 91').

Βιογραφικὸν σημείωμα

Ὁ Θεοφύλεστος Ἐπίσκοπος Ἐλευσίνος κ.
Τιμόθεος (κατὰ κόσμον Φίλιππος Κοντομέρκος τοῦ
Κων/νου καὶ τῆς Ἀγαπούλας τὸ γένος Πουρνάρα) ἐγεν-
νήθη τὴν 24ην Σεπτεμβρίου 1929 ἐν Μεγάλῳ Χωρίῳ
Καρπενήσιου. Μετὰ τὰ πρῶτα γράμματα ἐν τῇ γενε-
τείρᾳ του ἐσυνέχισεν τὰς γυμνασιακὰς του σπουδὰς εἰς
Καρπενήσιον καὶ Ἀθήνας ἐργαζόμενος εἰς τὴν ἐκδο-
τικὴν Ἑταιρείαν «Πάπυρος».

Ἀπὸ τοῦ Φεβρουαρίου 1948 ἐνεγράφη εἰς τὸ Γυμνα-
σιακὸν τμήμα τῆς Ἱ. Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης
περατώσας δὲ μετὰ διετίαν ἐχειροτονήθη εἰς Διάκον-
ον ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου Μητροπολίτου Ἰκονίου κυροῦ
Ἰακώβου. Ἀκολούθως ἐνεγράφη εἰς τὴν Θεολογικὴν
Σχολὴν Χάλκης, ἧς ἀποφοιτήσας ἀριστοῦχος ἐχειροτο-
νήθη τὴν 2αν Ὀκτωβρίου 1955 εἰς Πρεσβύτερον καὶ
ἀπεστάλη μετὰ ταῦτα εἰς Βιέννην διὰ σπουδὰς. Μετὰ
τριετὴ παρακολούθησιν μαθημάτων ἐν τῇ Φιλο-
σοφικῇ Σχολῇ Βιέννης μετέβη εἰς Φραγκφούρτην,
ἐνθα ὡς προϊστάμενος τοῦ Ἱ. Ναοῦ τοῦ Ἀποστόλου
Ἀνδρέου ἐργάσθη ἐπὶ δεκαετίαν ἀντιπροσωπεύσας
τὸ Οἰκουμ. Πατριαρχεῖον εἰς τὸ Συνέδριον Μετανα-
στεύσεως ἐν Γενεύῃ ἀπὸ 9-11 Νοεμβρίου 1962 κατὰ
πρῶτον, ἐν Ἀθήναις ἀπὸ 10-12 Μαΐου 1963 κατὰ δεύ-
τερον καὶ ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τοῦ Arnoldsheim, ἀπὸ
10-15 Ἰουνίου 1963 ἐκ τρίτου.

Ἰδρυσε τὸν πρῶτον ἐν Δ. Γερμανίᾳ «Παιδικὸν
Σταθμὸν» διὰ τὰ Ἑλληνόπουλα τῆς πόλεως Wet-
zlar/Lahn, ἐργάσθη πρὸς πνευματικὴν οἰκοδο-
μὴν τῶν ἐν Δ. Γερμανίᾳ Ἑλλήνων ἐργατῶν, ἔλαβε
μέρος εἰς διάφορα Συνέδρια καὶ εἰς τὴν Προπαρα-
σκευαστικὴν Ἐπιτροπὴν πρὸς διαπραγματεύειν τῶν
θεμάτων τοῦ Συνεδρίου τῆς Οὐψάλας.

Ὁ κ. Τιμόθεος εἶναι ὁ Ἰδρυτὴς τοῦ περιοδικοῦ
«Νέα Πορεία», εἰς τὸ ὅποιον συνειργάζοντο οἱ Κα-

† Ὁ Ἐλευσῖνος Τιμόθεος

θηγηταὶ τῶν Γερμανικῶν Πανεπιστημίων Dr. κ.
Ἰσιδώρα Rosenthal—Καμαρινέα, ὁ Dr. Σπ. Ση-
μίτης καὶ ὁ ὑφηγητὴς Dr. κ. Δημοσθένης Σαβράμης.

Ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου 1968 μέχρι 1ης Δεκεμβρίου
1970 διετέλεσε προϊστάμενος τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ
Ἀθηνῶν καὶ ὑπεύθυνος τοῦ Γραφείου Ἀποδήμου Ἑλ-
ληνισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Τὴν 1ην
Δεκεμβρίου 1970 ἡ Ἀγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος τοῦ Πα-
τριαρχείου Ἀλεξανδρείας ἐξέλεξε τοῦτον Βοηθὸν Ἐ-
πίσκοπον ὑπὸ τὸν τίτλον τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμψάσης
Ἐπισκοπῆς Ἐλευσίνος τῆς κατ' Αἴγυπτον.

— Συγγραφικὴ δράσις: Πλεῖστα ἄρθρα εἰς τὰ
περιοδικὰ «Λυχνία», «Ἀνάπλασις», «Ἀπόστολος
Ἀνδρέας» καὶ «Νέα Πορεία». Συνέταξεν ὑπόμνημα
«περὶ τοῦ Ἀποδήμου Ἑλληνισμοῦ» ἐκδοθὲν ὑπὸ τὸν
τίτλον: «Ἡ Ἐκκλησία καὶ οἱ ἀπόδημοι». Μετέφρα-
σεν, τέλος, εἰς τὴν Ἑλληνικὴν τὸ βιβλίον τοῦ θεο-
λόγου Claude Tresmontan «Παῦλος», τὸ ὅποιον
ἐκυκλοφόρησεν εἰς τὴν σειρὰν «Βίοι καὶ Ἔργα» τοῦ
Ὁργανισμοῦ Κλασσικῶν Ἐκδόσεων ἐν Ἀθήναις.

ΤΟ Α' ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΙΚΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Εισηγήσει τῆς Μονίμου Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῆς προαγωγῆς τοῦ Μοναχικοῦ βίου καὶ ἀποφάσει τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου συνεκλήθη ἐν τῷ χώρῳ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πεντέλης κατὰ τὴν 23ην καὶ 24ην παρ. Ὀκτωβρίου τὸ Α' Συνέδριον τῶν μοναστικῶν παραγόντων τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας.

Εἶναι γνωστὴ καὶ ἀδιαμφισβήτητος ἡ σπουδαιότης σημασίας τοῦ Μοναχισμοῦ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν. Ἀποτελεῖ τὴν σπονδυλικὴν αὐτῆς στήλην καὶ τὸ ἀκένωτον ὄπλοστάσιόν της. Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ὁμιλῶν κατὰ τὴν ἑναρξίν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου ὠνόμασε τὸν Μοναχισμόν «ἐμπροσθοφυλακὴν τῆς μαχομένης Ἐκκλησίας». Διότι εἰς τοὺς ἀγῶνας αὐτῆς ἀνέκαθεν ὁ Μοναχισμὸς συνήργησε διὰ τὴν δόξαν καὶ τὸ μεγαλεῖόν της. Ἐξ αὐτοῦ προῆλθον οἱ μεγάλοι σκαπανεῖς τοῦ πνεύματος, οἱ θεοκήρυκες διδάσκαλοι, οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, οἱ φλογεροὶ ἱεραπόστολοι, οἱ ἀφανεῖς πύρινοι φύλακες τῆς ἀκραιφνοῦς ὀρθοδόξου παρακαταθήκης, ἡ ἄπειρος χορεία τῶν ἀγρυπνούντων εἰς δόξαν τοῦ Ὁνόματος τοῦ Θεοῦ, οἱ διανοίγοντες διὰ τῶν προσευχῶν καὶ δακρύων τῶν κεκλεισμένας πύλας καὶ κρημνίζοντες τὰ ὄχυρά τοῦ ἐχθροῦ τῆς Ἐκκλησίας διαβόλου. Ἐντεῦθεν καὶ ἡ σημερινὴ κρίσις τοῦ ἀνδρώου ἰδίᾳ Μοναχισμοῦ ἐν Ἑλλάδι ἔχει ἐμβάλει εἰς ζωηρὰς ἀνησυχίας πάντας τοὺς ἀγαπῶντας τὴν Ἐκκλησίαν.

Ἀπότοκος αὐτῆς τῆς ἀνησυχίας ὑπῆρξε καὶ ἡ σκέψις πρὸς σύγκλησιν Συνεδρίου μοναχῶν. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος μετὰ στοργῆς κύπτουσα σήμερον περισσότερον πάσης ἄλλης φορᾶς εἰς τὴν ἐπίλυσιν τῶν φλεγόντων προβλημάτων της, τὴν ἀναγέννησιν καὶ ἀναξιοπύρῃσιν τοῦ Μοναχισμοῦ ἔθεσεν εἰς πρώτην θέσιν. Ἡ δὲ εἰδικὴ Μ.Σ.Ε. μελετᾷ τὸ ὅλον τοῦ μοναχισμοῦ μας πρόβλημα καὶ ἀόκνως ἐργάζεται διὰ τὴν ἔξοδον ἐκ τῆς σημερινῆς κρίσεως. Δὲν περιορίσθη ὅμως ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη εἰς μίαν ἐκ τοῦ μακρόθεν θεώρησιν τοῦ ζητήματος. Ἐσκέφθη νὰ ζητήσῃ τὴν συμβολὴν αὐτῶν τούτων τῶν μοναχῶν διὰ μίαν ἐπιτυχὴ λύσιν. Διὸ καὶ ἐκάλεσεν ἐπιφανεῖς ἐκπροσώπους τῶν μοναστικῶν Ἀδελφοτήτων τῆς χώρας εἰς κοινὴν ἀεπὶ τὸ αὐτὸ συναγωγὴν» ἀποβλέπουσα εἰς τὴν ἀξιοποίησιν τῆς πρακτικῆς αὐτῶν πείρας καὶ εἰς καλλιέργειαν τοῦ ἐν Χριστῷ συνδέσμου μεταξὺ πάντων τῶν διακονούντων εἰς τὸ ἱερόν τοῦ μοναχισμοῦ γεώργιον.

***

Ἀρχικὴ ἀπόφασις τῆς Μ.Σ.Ε. ἐπὶ τοῦ Μοναχισμοῦ ἦτο ἡ σύγκλησις ἀπλῆς συσκέψεως τῶν μοναστικῶν παραγόντων τῆς χώρας, ἐντὸς κλειστοῦ καὶ νηικογενειακοῦ περιβάλλοντος, πρὸς ἀνταλλαγὴν σκέ-

ψεων καὶ ἀπόψεων ἐπὶ τῆς ἐνεστώσης καταστάσεως τοῦ Μοναχισμοῦ ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐπὶ τῆς μελλοντικῆς πορείας αὐτοῦ. Ἡ ἀπλότης καὶ ἀνεπισημότης τῆς συσκέψεως θὰ διευκόλυνε τοὺς μοναχοὺς νὰ ἐκφράσουν ἀνεπηρέαστοι τὰς ἀπόψεις τῶν καὶ νὰ διατυπώσουν ἐν ἀπλότητι τὰς σκέψεις τῶν. Ἀπὸ τῆς πρώτης ὁμῶς στιγμῆς τῆς συσκέψεως διεφάνη ἡ ἀδυναμία τηρήσεως τῆς ἀποφάσεως ταύτης, διότι ἱκανὸς ἀριθμὸς φιλομονάχων κληρικῶν ἐξεδήλωσε τὴν πρόθεσιν νὰ παρακολουθήσῃ τὰς ἐργασίας τῆς συσκέψεως, ἥτις ὡς ἐκ τούτου μετετράπη εἰς κανονικὸν Συνέδριον, ἐπιτραπίσης τῆς συμμετοχῆς εἰς αὐτὸ καὶ τῶν ἐκδηλωσάντων τὴν ὡς ἄνω διάθεσιν κληρικῶν.

Πρόεδρος τοῦ Συνεδρίου ἦτο ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης κ. Στυλιανός, Πρόεδρος τῆς Μ.Σ.Ε. ἐπὶ τῆς προαγωγῆς τοῦ Μοναχικοῦ βίου. Κατὰ τὰς συνεδριάσεις παρήσαν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος, ὅστις μέγιστον ἐπέδειξεν ἐνδιαφέρον διὰ τὸ Συνέδριον παρακολουθήσας ἀνελλιπῶς πάσας τὰς συνεδριάσεις μετὰ πολλῆς τῆς στοργῆς καὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος, ὡς καὶ οἱ Σεβ. Μητροπολίται Καστορίας κ. Δωρόθεος καὶ Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης κ. Ἱερόθεος, ἀρχιερατικὰ μέλη τῆς διαληφθείσης Μ.Σ.Ε. καθὼς καὶ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος κ. Νικόδημος. Κατὰ τὴν τελευταίαν συνεδρίαν προσετέθη καὶ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Χαλκίδος κ. Νικόλαος. Τὰς ἐργασίας τοῦ Συνεδρίου παρηκολούθησαν ὡσαύτως καὶ οἱ πανοσιολ. Ἀρχιμ. Ἡλίας Μαστρογιαννόπουλος, Καλλίνικος Καροῦσος καὶ Μάξιμος Φιλόπουλος μέλη τῆς Μ.Σ.Ε. ἐπὶ τοῦ Μοναχισμοῦ, καθὼς καὶ ὁ πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Χρυσόστομος Κορακίτης, ὅστις καὶ ἐξετέλει χρεὴ Γραμματέως τοῦ Συνεδρίου.

Ἡ ὅλη ἀτμοσφαῖρα, ἥτις ἐπεκράτησε κατὰ τὰς δύο ἡμέρας τῶν συνεδριῶν, ὑπῆρξε λίαν ἱεροπρεπῆς καὶ ἄκρως οἰκοδομητικὴ, ἐντὸς τοῦ κατανυκτικοῦ περιβάλλοντος τῆς Ἱ. Μονῆς Πεντέλης. Ἐκ τῶν γενομένων συζητήσεων διεπιστώθησαν αἱ ἀνησυχίαι τῶν μοναστικῶν στοιχείων διὰ τὸ μέλλον τοῦ Μοναχισμοῦ καὶ διετυπώθησαν ἀπόψεις καὶ γνώμαι λίαν ἐνδιαφέρουσας, ἀποκαλυπτικαὶ καὶ ἐξόχως διαφωτιστικαί. Γενικὴ δὲ ὑπῆρξεν ἡ διαπίστωσις τῆς ἀνάγκης ἀναπαλαιώσεως τοῦ Μοναχισμοῦ, ἐπανόδου δηλ. τῆς τε διοικῆσεως καὶ τοῦ τρόπου ἐσωτερικῆς ζωῆς τῶν μοναχῶν εἰς τὰ ἀρχαῖα πρότυπα, ἅτινα καὶ ὑπόσχονται τὴν ἐπιθυμητὴν ἀναγέννησιν. Ἐθίγησαν ὠρισμένα δυσμενεῖς διὰ τὴν πορείαν τοῦ Μοναχισμοῦ κρατοῦσαι σήμερον παρὰ πολλοῖς ἀντιλήψεις καὶ διετυπώθη ὑφ' ὧν ἡ εὐχὴ τῆς ταχείας ὑπερπήδησεως τῶν ἐμποδίων.

Εἰς τὰς συζητήσεις μετέσχον πολλοὶ τῶν συνέδρων οἵτινες εὐθαρσῶς καὶ ἱεροπρεπῶς διετύπωσαν τὰς ἀπόψεις των ἀναδιδοῦσας τὴν εὐωδίαν τῆς πνευματικότητος τῆς ἐρήμου.

Ἐν τοῖς κατωτέρω ἐπιχειροῦμεν περιληπτικὴν ἔκθεσιν τῶν ἐκτεθέντων κατὰ τὰς συνεδριάσεις τοῦ ἐν λόγῳ Συνεδρίου, πρὸς ἐνημέρωσιν πάντων τῶν ποιοῦντων διὰ τὸ μέλλον τοῦ Μοναχισμοῦ καὶ συναγωγὴν χρησίμων συμπερασμάτων.

* *

Α' Συνεδρία.

Συμφώνως πρὸς τὸ καταρτισθὲν πρόγραμμα, τὴν πρωτὰν τῆς 23ης Ὀκτωβρίου 1970 ἐτελέσθη ἐν τῷ Καθολικῷ τῆς Ἱ. Μονῆς Πεντέλης, ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης κ. Ἱεροθέου ἡ ἀρχαιοπροεπὴς Θ. Λειτουργία τοῦ ἁγίου Ἰακώβου, καθ' ἣν ἔλαβον μέρος πλεῖστοι Ἱερομόναχοι σύνοδοι. Τὴν Θ. ταύτην Λειτουργίαν παρηκολούθησαν συμπροσευχόμενοι ὁ τε Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος, μετὰ τῶν προαναφερθέντων Σεβ. Μητροπολιτῶν καθὼς καὶ τὰ μέλη τοῦ Συνεδρίου. Κατ' αὐτὴν δὲ ὠμίλησεν ἐπικαίρως καὶ οἰκοδομητικῶς ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος κ. Νικόδημος.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς Θ. Λειτουργίας καὶ τὸ ἐπακολούθησαν κοινὸν πρόγευμα ἐγένετο ἡ ἐναρξὶς τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Μονῆς. Μετὰ σύντομον ἐπὶ τῇ περιστάσει προσευχὴν, ὁ Σεβ. Πρόεδρος τοῦ Συνεδρίου Μητροπολίτης Πρεβέζης κ. Στυλιανὸς δι' ἐμπνευσμένης προσλαλιᾶς ἐχαίρησε τὴν παρουσίαν τῶν συνέδρων, εἰπὼν μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς: «...Προσῆλθετε πάντες ὑμεῖς, οἱ ζῶντες λόγῳ καὶ ἀληθείᾳ τὴν μοναχικὴν ζωὴν, οἱ ὅποιοι ὁμολογεῖτε διὰ τῆς ἀφοσιώσεώς σας εἰς τὸ μοναχικὸν ἰδεῶδες, ὅτι μέγιστον προπύργιον καὶ ὁπλοστάσιον τῆς Ἐκκλησίας εἶναι αἱ Μοναὶ καὶ οἱ μοναχοί...». Συνεχίζων δὲ καθώρισεν τὸν σκοπὸν τοῦ Συνεδρίου, τονίσας ὅτι ἡ ἐπὶ τὸ αὐτὸ συγκέντρωσις τῶν μοναχῶν δὲν ἐγένετο προκειμένου νὰ ἀσχοληθοῦν οὗτοι μὲ «τὰς ὑψίστας ὑπηρεσίας, ἃς προσέφεραν ὁ Μοναχισμὸς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Οὕτε ὁποίας πολυτίμους ὑπηρεσίας προσήνεγκεν εἰς τὸ Ἔθνος μας, ἀλλ' ἵνα σκεφθῶμεν ἀπὸ κοινοῦ ἐπὶ τῶν μεγάλων προβλημάτων, τὰ ὅποια ἀντιμετωπίζει σήμερον ὁ Μοναχισμὸς καὶ ποῖα μέτρα πρέπει νὰ λάβωμεν διὰ τὴν ἀναβίωσίν του». Καὶ ὑπεγράμμισε τὴν ἀνάγκην ὅπως ὅλοι «ἐργασθῶμεν, ἵνα πάσῃ θυσίᾳ ἐπιτύχωμεν τὴν ἀναγέννησιν τοῦ Ὁρθοδόξου μοναχισμοῦ».

«Πρέπει — εἶπεν — ἐφ' ὅσον πιστεύομεν ὅτι ὁ Μοναχισμὸς εἶναι ὠφέλιμος καὶ ἀπαραίτητος διὰ τὴν Ἐκκλησίαν, διὰ παντὸς τρόπου νὰ ἐξευρεθῶσι πρὸς σωπα τὰ ὅποια θὰ τηροῦν τὴν δοθεῖσαν ὑπ' αὐτῶν τριπλὴν μοναχικὴν υπόσχεσιν».

Λαβὼν ἀκολούθως τὸν λόγον ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος καὶ κηρύσσει τὴν ἐναρξιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου, ἀφοῦ ἔκαμε μνησὶν τῆς

προηγηθείσης κατανυκτικῆς λατρευτικῆς ἐκδηλώσεως, διετύπωσε σκέψεις ἐπὶ τοῦ προβλήματος τοῦ Μοναχισμοῦ, αἵτινες βαθυτάτην ἐνεποίησαν ἐντύπωσιν εἰς ἅπαντας διὰ τὸν ρεαλισμὸν των. «Τὰς μοναστικὰς Ἀδελφότητας — εἶπεν ὁ Μακαριώτατος — τὰς φαντάζομαι ὡς τὴν προφυλακὴν τοῦ στρατεύματός μας. Ὅπως κάθε στράτευμα ἔχει τὰς προφυλακάς του, τὸ κύριον σῶμα, τὰς ὀπισθοφυλακάς, οὕτω καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν θέσιν τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς κατέχουν αἱ μοναστικαὶ Ἀδελφότητες.» Ἐν συνεχείᾳ ὁ Μακαριώτατος διέγραψε εἰς ἀδράς γραμμάς τὴν οὐσίαν τοῦ Μοναχισμοῦ. «Ἡ ἀληθινὴ οὐσία τοῦ Μοναχισμοῦ — εἶπεν — εἶναι ἀκριβῶς ὅτι ἐνώνει μὲν ὅλον τὸν πνευματικὸν καὶ ὕλικόν κόσμον, ἀλλὰ ἱεραρχεῖ εἰς τὴν πρέπουσαν θέσιν τὰς ἀξίας διὰ τῆς ζωῆς, τὴν ὁποίαν προσπαθεῖ νὰ ζήσῃ, θέτει τὰ πράγματα εἰς τὴν πρέπουσαν θέσιν, δίδει δηλ. εἰς τὴν ὕλην τὴν ἀξίαν ποὺ ἔχει καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὴν ἰδικὴν του ἀξίαν». Καὶ συνέχισε: «Αὐτὸ εἶναι ἡ ἀληθινὴ οὐσία τοῦ Μοναχι-

Ἀπὸ τὸ Α' Συνέδριον τῶν Μοναστικῶν Παραγόντων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

σμοῦ, καὶ ὡς ἐμπροσθοφυλακὴ βεβαίως κατ' ἀνάγκην τὴν ζῆ ἐντονωτέραν αὐτὴν τὴν οὐσίαν. Καὶ προσπαθεῖ νὰ τὴν ζήσῃ μὲ τὴν ζωὴν καὶ τὴν συνεχὴ υπόμνησιν τῆς πραγματικότητος τῆς αἰωνιότητος, τῆς πραγματικότητος τοῦ Πνεύματος. Περαιῶν ὁ Μακαριώτατος ἠὺχαρίστησε τὴν εἰδικὴν ἐπὶ τοῦ Μοναχισμοῦ Ἐπιτροπὴν διὰ τὴν πρωτοβουλίαν της πρὸς σύγκλησιν τοῦ Συνεδρίου καὶ ἠὺχῆθη πλουσίαν καρποφορίαν καὶ ἐπιτυχίαν εἰς τὰς ἐργασίας του.

Ἀκολούθως ὁ λόγος ἐδόθη εἰς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Καστορίας κ. Δωρόθεον, ὅστις, ἀφοῦ ἐξέφρασε τὴν χαρὰν του διὰ τὴν σύγκλησιν τοῦ Συνεδρίου, ἀναφερόμενος εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου ληχθέντα εἶπε τὰ ἑξῆς: «Μὲ βαθυτάτην συγκίνησιν ἤκουσα τὰ λόγια τοῦ σοφωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, ὁ ὅποιος μᾶς ἔθιξε μίαν χορδὴν, ἡ ὁποία μέσα εἰς τὴν ψυχὴν μας πονάει γιὰ τὸ κατάντημα εἰς τὸ ὅποιον εὐρίσκεται σήμερον ὁ Μοναχισμὸς». Συνεχίζων δ' ἐξέφρασε τὴν ἐλπίδα ὅτι τὸ Συνέδριον θὰ συμβάλῃ εἰς τὴν ἀναγέννησιν τοῦ ὀρθοδόξου Μοναχισμοῦ, καὶ εἰς τὴν ἀναζωπύρησιν τῶν μοναστικῶν κλίσεων διὰ τῶν

ὁποίων στελεχοῦται ἡ Ἐκκλησία, τονίσας ὅτι ὅλοι μαζί ἀδελφωμένοι δυνάμεθα καὶ σήμερον νὰ ἀποδυθῶμεν εἰς προσπάθειαν πρὸς δημιουργίαν ἐνὸς ἐνδόξου Μοναχισμοῦ ἱκανοῦ νὰ ἐπαναφέρῃ τὸν χρυσοῦν αἰῶνα τῆς Ἐκκλησίας.

Μετὰ ταῦτα ὁ πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Ἡλίας Μαστρογιάννης π. οὐλοσ εἰσηγήθη ἐπὶ τοῦ θέματος: «Περὶ τῶν αἰτίων ἐλλείψεως μοναχικῶν κλίσεων».

Τὰ αἷτια, ἐτόνισεν ὁ π. Ἡλίας, εἶναι γενικώτερα καὶ ειδικώτερα. Ἡ ἀποχριστιανισις ἢ παρατηρηθεῖσα κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας εἰς ὅλον τὸν εὐρωπαϊκὸν χῶρον (ἤλθε καὶ στὴν χώρα μας μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἀπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγόν. Ἀρχίσουμε ἀπὸ τότε σιγά-σιγά νὰ ὑποδουλωνώμεθα εἰς τὸν εὐρωπαϊκὸν ζυγόν. Ἀφῆσαμε τὸν ἕνα εἰς τὸν ὅποιον ἀντιδρούσαμε καὶ χωρὶς νὰ τὸ καταλάβωμε ἀρχίσουμε νὰ καταπίνωμε τὰ μικρόβια τῆς Δύσεως». Καὶ ἡ ἐπίδρασις τοῦ γενικωτέρου αὐτοῦ ἀντιθρησκευτικοῦ ρεύματος καὶ εἰς τὴν χώραν μας «εἶναι ἡ μεγάλη αἰτία ὅλων τῶν πνευματικῶν παρεκκλίσεων». «Ὁλη ἡ Εὐρώπη ἔγινε κατὰ κάποιο τρόπον ὁ ἄσωτος υἱὸς καὶ ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τὴν πατρικὴν οἰκίαν καὶ ἤρχισε νὰ διασκορπᾷ τὸν πνευματικὸν βίον». Τὸ ρεῦμα αὐτὸ εἰσῆλθεν εἰς τὴν χώραν μας μὲ δυσάρεστα τὰ ἀποτελέσματα καὶ ἐπὶ τοῦ Μοναχισμοῦ.

Ἀλλ' ὑπάρχουν καὶ ειδικώτερα αἷτια τοῦ μαρμασμοῦ τῶν μοναχικῶν κλίσεων ὡς ἡ ὑποβάθμισις τῆς πνευματικότητος ἐντὸς τῶν Μονῶν, ἡ ἀνόθευσις τοῦ μοναχικοῦ ιδεώδους διὰ τοῦ θεσμοῦ τῶν ἰδιορρυθμῶν Μοναστηρίων» τὸ «ἀδυνατίσμα τοῦ κοινοβίου», ἡ «ἐλλειψις μεγάλων προσωποποιήτων εἰς τὸν Μοναχισμόν» κ.ἄ. Ἐντεῦθεν-συνέχισεν ὁ π. Ἡλίας — ὁ νέος δὲν μαγνητίζεται, δὲν συγκλονίζεται γιὰ νὰ κάμῃ τὸ μεγάλο πῆδημα, τὸ μεγάλο τόλμημα νὰ ἐγκαταλείψῃ καὶ πάντα γιὰ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν Μοναχισμόν». Τελευτῶν ἐτόνισεν ὁ εἰσηγητὴς ὅτι «δόξα τῷ Θεῷ, ὑπάρχουν σημεῖα εἰς τὸν ὀρίζοντα ἐνθαρρυντικά, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ μᾶς ἐνισχύουν, περισσότερον διὰ τὸν γυναικεῖον μοναχισμόν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν ἀνδρικόν. Ἐχομεν μερικὰς ἀκτῖνας πολὺ ἐλπιδοφόρους πού μᾶς χαρίζει ὁ Κύριος καὶ νομίζω ὅτι καὶ μόνες οἱ ἀκτῖνες, ἐὰν συνειδητοποιηθοῦν καὶ μελετηθοῦν, μπορεῖ νὰ μᾶς δώσουν πολλὰ φωτεινὰ σημεῖα».

Μετὰ τὴν βασικὴν εἰσήγησιν τοῦ π. Ἡλίας ἐπηκολούθησε 10λεπτον διάλειμμα, ἀκολούθως δὲ ἐπαναληφθείσης τῆς συνεδρίας διετυπώθησαν ἐνδιαφερόνται σκέψεις ἐκ μέρους τῶν συνέδρων ἐπὶ τοῦ ὑπὸ κρίσιν θέματος.

Ἀρχικῶς ὁ λόγος ἐδόθη εἰς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Ἰδρας κ. Ἰερόθεον, εἰπόντα μετὰ ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς: «Εἰς αὐτὰ πού εἶπεν ὁ π. Ἡλίας καὶ τὰ ὁποῖα ἀφοροῦν πράγματα εἰς τὰ ἐξ ἀντικειμένου αἷτια τῆς παρακμῆς τὴν ὁποίαν ἔχει ὁ μοναχισμός, θὰ ἦτο ἴσως καλὸν νὰ προστεθοῦν μὲ περισσότεραν εὐρύτητα τὰ αἷτια τὰ ὁποῖα εἶναι καθαρῶς προσωπικά, νὰ ἴδωμεν δηλ. ὑποκειμενικῶς τὸ θέμα».

Ἐν συνεχείᾳ ὁμιλήσεν ὁ ἀρχιμ. Καλλίνικος Καροῦσος, ὅστις παρετήρησεν ὅτι ἐκτὸς τῶν ὑπὸ τοῦ πανοσιολ. εἰσηγητοῦ ἀναφερθέντων αἰτίων, ὑπάρχουν καὶ ἕτερα πολὺ βασικά. Διότι παρὰ τὴν ὁλοφροσύνην καὶ σαρκολατρείαν τῆς ἐποχῆς μας ὑπάρχουν ἀρκετοὶ νέοι ἄνθρωποι καὶ ἐνάρετοι ποθοῦντες τὸν μονήρη βίον. Καὶ αὐτὸ ἀσφαλῶς εἶναι λίαν ἐλπιδοφόρον. «Καὶ ὅμως — συνέχισεν — ὑπάρχουν ἐμπόδια τινὰ ἅτινα ἢ ἀναστέλλουν ἢ καὶ παντελῶς μαραίνουσιν τὸν ἱερὸν αὐτὸν πόθον. Φοβοῦμαι ὅτι ἀπουσιάζει γενικῶς τὸ κατὰλληλον κλίμα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλοτε περιεβάλλετο ὁ μοναχισμὸς καὶ ὁ μοναχὸς μὲ μεγάλην τιμὴν. Σήμερον ὅμως ὁ μοναχὸς εὐρίσκεται εἰς τὸ περιθώριον. Βλέπομεν σήμερον τὸν μοναχὸν ὡς προσωπικότητα ἀξίαν σεβασμοῦ ἢ ἔχομεν χαμηλὴν περὶ αὐτοῦ ιδέαν; Μήπως λοιπὸν ἀπουσιάζει τὸ κατὰλληλον κλίμα; Ἐπειτα καὶ ἡ ἐνδοξος μοναστική μας παράδοσις μήπως ἔχει διακοπῇ; Πῶς δὲ ἐξηγεῖται τὸ φαινόμενον καθ' ὃ οἱ ὀλίγοι διακρινόμενοι διὰ τὸν μοναστικὸν τὸν πόθον προτιμοῦν τὴν λύσιν τῶν Ἠσυχαστηρίων ἢ καταφεύγουν εἰς ἄλλα νομικὰ σχήματα παρέχοντα ὠρισμένην ἀνεξαρτησίαν καὶ αὐτοτέλειαν; Μήπως διὰ τῆς δυνατότης ἰδρύσεως Συνοδικῶν Μοναστηρίων θὰ ἐξουδετερώνοντο μερικοὶ φόβοι πού διακατέχουν τὰς καρδίας τῶν φιλομοναχῶν; Μὴ λησμονώμεν, ὅτι ὁ Μοναχισμὸς εἶναι βίος ἰδιότυπος καὶ δὲν εἶναι ὑπερβολικὴ ἢ ἀπαίτησις τῶν μοναχῶν νὰ ἀπολαύουν κάποιας ἀσφαλείας. Δὲν θὰ πρέπει ὁ μοναχὸς νὰ τρέμῃ μήπως εὐρεθῇ εἰς τὸν δρόμον μίαν ἡμέραν. Ἐπιβάλλεται λοιπὸν μετὰ τῶν ἄλλων νὰ κατοχυρωθῇ ἡ ἐσωτερικὴ αὐτοτέλεια τῶν μονῶν, ἡ αὐτονομία καὶ αὐτοδιοίκησις αὐτῶν, κατὰ τὰ ὀρθοδόξως παραδεδομένα».

Τὴν ἀνάγκην ἀλλαγῆς τοῦ κλίματος ἐτόνισεν ἐν συνεχείᾳ διὰ πολλῶν καὶ ὁ ἀρχιμ. Αἰμιλιανὸς Βαφειδῆς, Ἡγουμένος τῆς Ἱ. Μονῆς Μεταμορφώσεως Μετεώρων. «Ἐχὼ τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἂν οἱ νέοι μας δὲν τραβᾶνε πρὸς τὸ μοναστήρι τοῦτο ὀφείλεται στὸ ὅτι ἐμεῖς δὲν τοὺς κάνουμε νὰ πιστεύσουν ὅτι ἀπεφάσισαν ἀφιέρωσιν καὶ ὀριστικὴν ἀγάπην στὸν Χριστόν. Σήμερα ἀγάπη στὸν Χριστόν σημαίνει νὰ κηρύξω, νὰ τρέξω. Ὅπως δὲ ποτε καὶ αὐτὸ εἶναι ἀγάπη στὸν Χριστόν, ἀλλὰ καὶ ὁ μοναχικὸς βίος εἶναι ἀγάπη πρὸς τὸν Χριστόν, καὶ οἱ μοναχοὶ ἀγαποῦν τὸν Κύριον καὶ ἔργον τοὺς δὲν εἶναι τὸ νὰ φυλάσσουν τίς ἀρχαιότητες. Ἐπομένως, ἐὰν σήμερα ἀπουσιάζουν αἱ κλίσεις, αὐτὸ ὀφείλεται στὸ ὅτι δὲν πιστεύουμε ἐμεῖς οἱ ἴδιοι στὴν ἀξία τοῦ Μοναχισμοῦ».

«Ἐπειτα ἡ μείωσις τοῦ κύρους τοῦ Ἡγουμένου εἶναι ἄλλο σοβαρώτατον αἷτιον», παρετήρησεν ὁ π. Αἰμιλιανός, προσθένας ὅτι κατὰ τὴν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας μας ἡ θέσις τοῦ Γέροντος ἐν τῇ μοναστικῇ Ἀδελφότητι εἶναι ἐξόχως ὑπεροχική. Εἰς ἐπίρρωσιν ὁ ὁμιλητὴς ἀνέφερε παράδειγμα ἐκ τῶν Πατερικῶν βιβλίων περὶ κανόνος ἐπιβληθέντος εἰς ὑποτακτικὸν ἐκ μέρους Γέροντος τινὸς ἐκδημήσαντος μετὰ ταῦτα πρὶν ἢ ἄρῃ τὸν κανόνα, διὰ τὴν ἄρσιν τοῦ ὁποίου μετὰ τὴν ἄρνησιν τοῦ Ἐπισκόπου καὶ τοῦ Μητροπολίτου,

ΣΥΝΟΔΙΚΑΙ ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀριθ. { Πρωτ. 6990
Διεκπ. 3737

Ἀθήνησι τῇ 4-12-1970

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1784

Π ρ ό ς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ἡ ἀδελφὴ Ὁρθόδοξος ἐν Τσεχοσλοβακία Ἐκκλησία, στερεῖται εἰς σοβαρὸν βαθμὸν ἱερῶν λειτουργικῶν σκευῶν, ἐκ τοῦ λόγου δὲ τούτου παρακαλῶνται ἡθεραπεῖα τῶν θερησκευτικῶν ἀναγκῶν τοῦ χριστιανικοῦ ποιμνίου τῆς.

Τὴν τοιαύτην σοβαρὰν καὶ ἐπείγουσαν χρεῖαν τῆς ἀδελφῆς Ἐκκλησίας πληροφορηθεῖσα ἡ Διαρκὴς

Ἱερὰ Σύνοδος, χρεῶν ἔκρινεν, ὅπως μὴ ὀκνήσῃ εἰς ἐκδήλωσιν τῆς ἐμπράκτου πρὸς τὴν ἀδελφὸν ταύτην Ἐκκλησίαν ἀγάτης.

Ὅθεν, ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος, παρακαλεῖ τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας, ὅπως εὐαρεστηθῶσι καὶ προσέλθωσι εἰς τὴν συλλογὴν ἱερῶν λειτουργικῶν σκευῶν καὶ ἐτέρων χρησίμων διὰ τὴν Θεῖαν Λατρείαν ἀντικειμένων, ἐν καλῇ καταστάσει ὄντων, ἐκ τῶν τυχόν ὑπαρχόντων ἐν πλεονασμῷ ἐν τοῖς Ἱεροῖς Ναοῖς καὶ ταῖς Ἱεραῖς Μοναῖς τῶν Θεοσώστων αὐτῶν Παροικῶν τοιούτων ἱερῶν σκευῶν καὶ ἀντικειμένων.

Τὰ οὕτως συγκεντρωθησόμενα ἱερὰ σκεύη καὶ λοιπὰ χρήσιμα διὰ τὴν Θεῖαν Λατρείαν ἀντικείμενα δέον, ὅπως, ἀποσταλῶσι τῇ Διαρκεῖ Ἱερᾷ Συνόδῳ, ὡς οἶόν τε τάχιστα, ὁμοῦ μετ' ἀναλυτικῆς καταστάσεως τῶν ἀποστελλομένων ἱερῶν σκευῶν καὶ λοιπῶν ἀντικειμένων εἰς διπλοῦν.

Ἐκ τῶν δύο τούτων ἀναλυτικῶν καταστάσεων ἡ

συνεκλήθη Σύνοδος ἐνδημούντων Ἀρχιερέων ἡτις τελικῶς ἠρνήθη νὰ ἄρῃ τὸν κανόνα τοῦ κοιμηθέντος Γέροντος. «Σήμερον ὅμως — ὑπεγράμμισεν ὁ π. Αἰμιλιανός — ποῖος πιστεύει ὅτι ἡ φωνὴ τοῦ Γέροντος εἶναι θεϊκὴ φωνή;». Καταλήγων ὁ ὁμιλητὴς ἐτόνισεν τὴν ἀνάγκην ἐπαναφορᾶς τοῦ θεσμοῦ τῆς ἰσοβιότητος τοῦ Ἡγουμένου, συμφώνως πρὸς τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν, τῆς αὐθεντίας αὐτοῦ ἐν τῇ Μονῇ καὶ τῆς αὐτοτελείας τῶν Μονῶν.

Ὁμιλῶν μετὰ ταῦτα ὁ πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Νεκτάριος Μαρμαρινός ιδρυτὴς τῆς Ἱ. Μονῆς Ὁσίου Παταπίου ἐν Λουτρακίῳ ἀνέφερε μετὰ τῶν αἰτίων τῆς παρατηρουμένης κρίσεως τὴν περιφρόνησιν τῶν Μονῶν κατὰ τὸ παρελθὸν ἐκ μέρους Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, τὰς ἀτελεστῆτους δικαστικὰς ταλαιπωρίας περὶ τὴν κατασφάλισιν τῆς μοναστηριακῆς περιουσίας, τὴν σιωπὴν τοῦ ἄμβωνος εἰς θέματα μοναστικά, τὴν πολεμικὴν ἐνίων θεολόγων Καθηγητῶν εἰς τὰ Γυμνάσια κατὰ τοῦ μοναχισμοῦ καὶ τῆς ἀγάμου ζωῆς, τὴν παρέκκλισιν τῶν Μονῶν ἀπὸ τῆς μοναστικῆς παραδόσεως, τὴν ἔλλειψιν ἀνεπτυγμένης πνευματικῆς ζωῆς ἐντὸς τῶν Μονῶν καὶ τὴν στάσιν ἐνίων πνευματικῶν ἀποτρεπόντων τοὺς εὐλαβεῖς νέους ἀπὸ τῆς μοναχικῆς τριβου.

Σχετικὰ τινα ἐτόνισε καὶ ὁ πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Σεβαστιανός Στεφανόπουλος, ιδρυτὴς τῆς περιφύμου Ἱ. Μονῆς τοῦ ἁγ. Νικολάου ἐν Κορησσῷ Καστορίας, παρατηρήσας ὅτι λάθῃ πολλὰ φράσσουν τὸν πρὸς τὰς Μονὰς ὁδηγοῦντα δρόμον. Ἀνέφερε δὲ παραδείγματα ἐξομολόγων οἵτινες ἐμπο-

δίζουν τὴν ἀνάπτυξιν μοναστικῶν κλίσεων. Συνεφώνησεν ἐπίσης ἐπὶ τοῦ ὅτι ὁ ἄμβων καὶ τὸ σχολεῖον δὲν ὑποβοηθοῦν αὐτάς. Ἐπεσήμανε τὰς ἀδυνάτους πλευρὰς εἰς τὰς σχέσεις Ἐπισκόπων καὶ Μονῶν, καὶ κατέληξεν εἰς τὴν ἀναγκαιότητα ἀλλαγῆς τῆς νοοτροπίας τῶν πολλῶν περὶ τοῦ Μοναχισμοῦ.

Ἀκολούθως ὁμιλήσεν ὁ π. Βασίλειος Γοντικᾶκης, Ἡγούμενος τῆς ἐν Ἀγ. Ὁρει Ἱ. Μονῆς Σταυρονικήτα ὑπογραμμίσας τὸ ἄρωμα τῆς εὐσεβείας ὅπερ ἀναδίδεται ἐκ τοῦ Ὁρθοδόξου Μοναχισμοῦ. Συνεχίζων ἐτόνισεν ὅτι Ἐκκλησία καὶ Μοναχισμός εἶναι ἐν καὶ τὸ αὐτό, ταχθεὶς ὑπὲρ τῆς καθιερώσεως Συνοδικῶν Μονῶν κατὰ τὰ πρότυπα τῶν Σταυροπηγίων.

Τέλος ὁ π. Λεόντιος Ἡλιόπουλος, τῆς Ἱ. Μονῆς Λογγοβάρδας, ὁμιλήσας διὰ μακρῶν ἀνέφερε μετὰ τῶν αἰτίων τῆς παρακμῆς τοῦ Μοναχισμοῦ τὴν ἐκδαπάνησιν τῶν μοναχῶν εἰς ἔργα χειρωνακτικά, τὰς πολλὰς αὐτῶν φροντίδας, τὰς σχέσεις Ἐπισκόπου-Μονῆς, τὴν ἀγνοίαν τῆς ψυχολογίας τοῦ μοναχοῦ ὑπὸ ἐνίων ἐκκλησιαστικῶν προσώπων, τὴν ἔλλειψιν αὐτοτελείας τῶν Μονῶν κ.ἄ.

Οὕτως ἐπερατώθη ἡ πρωινὴ συνεδρία. Μετὰ ὀλίγολεπτον δὲ διάλειμμα παρετέθη κοινὴ τράπεζα ἐν πνεύματι ἀγάπης, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὁποίας ἐγένοντο οἰκοδομητικαὶ συζητήσεις ἐπὶ μοναστικῶν θεμάτων μετὰ τοῦ Μακαριωτάτου καὶ τῶν συνδαιτημόνων συνόδων.

(Συνεχίζεται) Ἀρχιμ. ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ ΚΑΡΟΥΣΟΣ

μία θὰ παραμείνῃ παρὰ τῇ Διαρκεῖ Ἱερᾷ Συνόδῳ, ἡ ἑτέρα δὲ θὰ ἐπιστραφῇ ὑμῖν δεόντως ὑπογεγραμμένη ὑπὸ τῆς ἐντεταλμένης διὰ τὴν παραλαβὴν τῶν ὡς εἰρηγῆται ἱερῶν σκευῶν καὶ ἀντικειμένων Ἐπιτροπῆς καὶ ἐσφραγισμένη διὰ τῆς σφραγίδος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἵνα χρησιμεύσῃ ὑμῖν ὡς δικαιολογητικὸν διὰ τὸν οἰκεῖον παρ' ὑμῖν φάκελον.

† Ὁ Ἀθηνῶν Ἱερώ ν υ μ ο ς, Πρόεδρος
 † Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας Γεώργιος
 † Ὁ Μυτιλήνης Ἰάκωβος
 † Ὁ Ἰωαννίνων Σεραφεῖμ
 † Ὁ Σεργίων καὶ Κοζάνης Διονύσιος
 † Ὁ Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας Δαμασκηνὸς
 † Ὁ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης Στυλιανὸς
 † Ὁ Κίτρους Βαρνάβας
 † Ὁ Ξάνθης Ἀντώνιος
 † Ὁ Διδυμοτείχου καὶ Ὁρεστιάδος Κων/τῖνος
 † Ὁ Κασσανδρείας Συνέσιος
 † Ὁ Νικαίας Γεώργιος

Ὁ Ἀρχιεραρχαμματοῦν
 Ἀρχιμ. Βαρθολομαῖος Κατσούρης

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
 Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
 ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀριθ. { Πρωτ. 7617
 Διεκπ. 4074 Ἀθήνησι τῇ 31-12-1970

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1789

Πρὸς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
 τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος, κατόπιν σχετικῆς ἐκθέσεως τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Σύρου—Τήνου Ἀνδρου—Κέας καὶ Μήλου κ. Δωροθέου, συμφώνῳ δὲ γνώμῃ τῆς Μονίμου Συνδικτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῆς Θείας Λατρείας, ἡτήσατο παρὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ὡς κανονικῶς ὁμοδοίας, τὴν διὰ Πατριαρχικῆς καὶ Συνδικτικῆς Πράξεως συναριθμῆσιν ταῖς Ὁσίαις καὶ Ἀγίαις τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν γυναιξὶ τῆς μακαρίας τῇ λήξει γενομένης τῇ 28ῃ Ἀπριλίου τοῦ σωτηρίου ἔτους 1834 αἰοδίμου Μοναχῆς Πελαγίας, τῆς ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ

Κεχροβουνίου Τήνου ἀσκητικῶς διαλαμπρόσης καὶ σκευὸς ἐκλεκτὸν τῆς Θείας Βουλῆσεως ἀναδειχθείσης καὶ ὑπουργησάσης ἐν τῇ ἀνευρέσει τῆς ὑπὸ τὴν γῆν τῆς νήσου Τήνου κεκοιμημένης Ἱερᾶς τῆς Θεομήτορος Εἰκόνης.

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον διὰ τῆς ἐν ἔτει σωτηρίῳ 1970 κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον (ια'), Ἐπιανεμῆσεως Θ' Πατριαρχικῆς καὶ Συνδικτικῆς Πράξεως ἐθέσπισε καὶ διωρίσατο ὅπως ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα ἡ εἰρημένη αἰοδίμος Μοναχὴ Πελαγία συναριθμῆται ταῖς Ὁσίαις καὶ Ἀγίαις τῆς Ἐκκλησίας, τιμωμένη παρὰ τῶν πιστῶν καὶ ὅμοις ἐγκωμίων γεωαιρομένη τῇ κγ' τοῦ μηνὸς Ἰουλίου, ἡμέρα καθ' ἣν ἡ Ὁσία ἐν ὁράματι εἶδε τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον ἐποδεικνύσαν αὐτῇ τὸν τόπον παλαιοῦ Χριστιανικοῦ Ναοῦ, ὅφ' οὗ τὰ ἐρεῖπια ἔκειτο ἡ Ἱερὰ αὐτῆς Εἰκὼν.

Ὅθεν ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος ἐν δοξολογίᾳ πολλῇ πρὸς τὸν ἐν Τριάδι Θεὸν ἀνακονοῦσα ὑμῖν ταῦτα, παρακαλεῖ, ὅπως δι' ἐγκυκλίον ὑμῶν ἀναγγεῖλητε τῷ εὐσεβεῖ Ἱερῷ Κλήρῳ καὶ τῷ Χριστεπωνύμῳ λαῷ τῆς καθ' ὑμᾶς Θεοσώστου Παροικίας τὴν τοιαύτην συναριθμῆσιν ὑπὸ τῆς Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας εἰς τὴν χορείαν τῶν Ἀγίων καὶ Ὁσίων τῆς Ἐκκλησίας γυναικῶν τῆς Ὁσίας Μητρὸς ἡμῶν Πελαγίας, τῆς ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Κεχροβουνίου Τήνου ἀσκητικῶς διαλαμπρόσης, προτρέψησθε δὲ τοὺς πιστοὺς, ἵνα κατὰ τὴν ἐπέτειον τῆς μνήμης αὐτῆς κατακλύζουσι τοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς, ἀναπέμποντες δεήσεις πρὸς τὸν Ὑψιστον, ἐπικαλούμενοι ἅμα τὴν μεσιτείαν αὐτῆς πρὸς ἱσὶν ψυχῆς τε καὶ σώματος.

† Ὁ Ἀθηνῶν Ἱερώ ν υ μ ο ς, Πρόεδρος
 † Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας Γεώργιος
 † Ὁ Μυτιλήνης Ἰάκωβος
 † Ὁ Ἰωαννίνων Σεραφεῖμ
 † Ὁ Σεργίων καὶ Κοζάνης Διονύσιος
 † Ὁ Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας Δαμασκηνὸς
 † Ὁ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης Στυλιανὸς
 † Ὁ Κίτρους Βαρνάβας
 † Ὁ Διδυμοτείχου καὶ Ὁρεστιάδος Κων/τῖνος
 † Ὁ Κασσανδρείας Συνέσιος
 † Ὁ Νικαίας Γεώργιος

Ὁ Ἀρχιεραρχαμματοῦν
 Ἀρχιμ. Βαρθολομαῖος Κατσούρης

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀριθ. { Πρωτ. 6599 π. ἔ.
Διεκπ. 142 Ἀθήνησι τῇ 13-1-71

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1796

Π ρ ό ς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος ἐν πολλῇ τῇ λύπῃ ἔλαβε γνῶσιν, ἐξ ὑποβληθείσης Αὐτῇ ἀναφορᾶς τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος, ὅτι ἐσχάτως διοργανοῦνται προσκνηματικαὶ ἐκδρομαὶ ἐξ ὅλων τῶν διαμερισμάτων τῆς χώρας πρὸς τὰ ἐν τῇ περιφέρειᾳ τῆς κατ' αὐτὸν Ἱερᾶς Μητροπόλεως παρὰ νόμους καὶ ἀντικανονικῶς λειτουργοῦντα Ἡσυχαστήρια, Μονὰς καὶ Προσκνήματα τῆς παρασυναγωγῆς τῶν Παλαιοημερολογιτῶν.

Ἀποτελεσμα τῆς τοιαύτης ἐκδρομικῆς προσκνηματικῆς κινήσεως εἶναι πρῶτον μὲν ὁ σκανδαλισμὸς τῶν πιστῶν, διότι ἐκ τῆς ἐπισκέψεως εἰς τὰ τοιαῦτα «Μοναστικά» δῆθεν κέντρα, ἔνθα κατ' ἐπίφασιν καλλιεργεῖται ἡ εὐσέβεια, κυρίως δ' ἀσκεῖται ἐμπορία καὶ πλουτισμὸς, οὐδὲν τὸ εἰς οἰκοδομὴν δύνανται ν' ἀντλήσῃ ὁ πιστός, δεύτερον δὲ ἡ πτώσις τοῦ γοήτρου τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἱεροῦ θεσμοῦ τοῦ Μοναχισμοῦ, διότι εἰς τὰ ὄμματα τῶν πιστῶν, ἀγνοούντων ἐν πολλοῖς ὅτι τὰ τοιαῦτα «Μοναστικά» κέντρα ἀνήκουν εἰς τὴν παρασυναγωγὴν τῶν Παλαιοημερολογιτῶν, ἐμφανίζεται ἡ ἀγία ἡμῶν Ἐκκλησία ὡς ἀπανθρώπως ἐκμεταλλενομένη τὴν εὐσέβειαν καὶ ἀφώσκει τῶν ἀνθρώπων.

Ὅθεν, ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος παρακαλεῖ ὑμᾶς, ὅπως, πρὸς περιστολὴν καὶ ἄρσιν τοῦ ἐπισημανθέντος ἀτόπου, ἀπαγορεύσητε μὲν αὐστηρῶς τοῖς ὑφ' ὑμᾶς ἐδλαβεστάτοις Ἐφημερίοις τὴν διοργάνωσιν προσκνηματικῶν ἐκδρομῶν εἰς τὰ διάφορα Παλαιοημερολογιτικὰ κέντρα, διαφωτίσητε δέ, διὰ παντός προσφύρου μέσον, τὸ χριστεπώνυμον ὑμῶν πλήρωμα, ὥστε νὰ ἀποφεύγῃ τὴν συμμετοχὴν εἰς ὁργανομένης ἐπιτηδείως τοιαύτας προσκνηματικὰς ἐκδρομὰς.

† Ὁ Ἀθηνῶν Ἱερώθυμος, Πρόεδρος
† Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας Γεώργιος
† Ὁ Μυτιλήνης Ἰάκωβος
† Ὁ Ἰωαννίνων Σεραφεῖμ
† Ὁ Σεβρίων καὶ Κοζάνης Διονύσιος
† Ὁ Ναυπακτίας καὶ Εὔρυτανίας Δαμασκηνὸς
† Ὁ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης Στυλιανὸς
† Ὁ Κίτρους Βαρνάβας
† Ὁ Ξάνθης Ἀντώνιος
† Ὁ Διδυμοτείχου καὶ Ὁρεστιάδος Κων/τῖνος
† Ὁ Κασσανδρείας Συνέσιος
† Ὁ Νικαίας Γεώργιος

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

Ἀρχιμ. Βαρθολομαῖος Κατσούρης

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀριθ. { Πρωτ. 7618
Διεκπ. 4077 Ἀθήνησι τῇ 21-12-1970

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1790

Π ρ ό ς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος κατὰ τὴν συνεδρίαν Αὐτῆς τῆς 28ης Μαΐου 1969 διὰ Πράξεως Αὐτῆς ἀνεκήρυξε τὴν νῆσον Τήνον εἰς Ἱερὰν Νῆσον, ὡς κεκτημένην τὴν ἀποτελοῦσαν ἀγλαΐσμα τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν θαυματουργὸν Εἰκόνα τῆς Θεομήτορος, τὴν ὑπὸ σύμπαντος τοῦ εὐσεβοῦς Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐδλαβὼς τιμωμένην.

Ἡ Συνδικὴ αὕτη Πράξις, καταστρωθεῖσα ἐπὶ μεμβράνης, ἐπιδιοθήσεται ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐν ἐπισήμῳ τελετῇ, ἥτις θὰ λάβῃ χώραν ἐν Τήνῳ τῇ 23-7-1971, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς μνήμης τῆς Ὁσίας Πελαγίας, τῆς ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Κεχροβουνίου ἀσκητικῶς διαλαμπάσης καὶ ὑπουργησάσης ἐν τῇ ἀνευρέσει τῆς ὑπὸ τὴν γῆν τῆς νήσου Τήνου κεκοιμημένης ἱερᾶς Εἰκόνης τῆς Θεομήτορος.

Τὰ ὡς ἄνω ἀσμένως ἀνακοινουμένη ὑμῖν ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος πρὸς ἐνημέρωσιν ὑμῶν, διαπέμπει ἅμα ὑμῖν φωτοστατικόν, ἐν σμικρύνσει, ἀντίτυπον τῆς ὡς εἴρηται Πράξεως Αὐτῆς περὶ ἀνακηρύξεως τῆς νήσου Τήνου εἰς ἱερὰν νῆσον.

† Ὁ Ἀθηνῶν Ἱερώθυμος, Πρόεδρος
† Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας Γεώργιος
† Ὁ Μυτιλήνης Ἰάκωβος
† Ὁ Ἰωαννίνων Σεραφεῖμ
† Ὁ Σεβρίων καὶ Κοζάνης Διονύσιος
† Ὁ Ναυπακτίας καὶ Εὔρυτανίας Δαμασκηνὸς
† Ὁ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης Στυλιανὸς
† Ὁ Κίτρους Βαρνάβας
† Ὁ Ξάνθης Ἀντώνιος
† Ὁ Διδυμοτείχου καὶ Ὁρεστιάδος Κων/τῖνος
† Ὁ Κασσανδρείας Συνέσιος
† Ὁ Νικαίας Γεώργιος

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

Ἀρχιμ. Βαρθολομαῖος Κατσούρης

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀριθ. { Πρωτ. 454
Διεκπ. 239

Ἀθήνησι τῇ 25-1-1971

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1800

Πρὸς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Διαπέμποντες ὑμῖν συνημμένως ὧδε εἰς ἐπαρκῆ ἀριθμὸν ἀντιτύπων ταυτόχρονον καὶ ταυτάριθμον Συνοδικὴν Ἐγκύκλιον, πρὸς τοὺς Λειτουργοὺς τῆς Παιδείας τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν Ἔθνους ἀπευθυνόμενῃ ἐπὶ τῇ 150τῇ ἐπετείῳ ἀπὸ τῆς Ἑθνικῆς Παλιγενεσίας, Συνοδικῇ ἀποφάσει, παρακαλοῦμεν ὅπως μεριμνήσητε διὰ τὴν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς μνήμης τῶν Τριῶν Μεγάλων Ἱεραρχῶν καὶ Οἰκουμενικῶν Διδασκάλων ἀνάγνωσιν αὐτῆς ἐπ' Ἐκκλησίαις.

† Ὁ Ἀθηνῶν Ἱερώνομος, Προέδρος
† Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας Γεώργιος
† Ὁ Μυτιλήνης Ἰάκωβος
† Ὁ Ἰωαννίνων Σεραφεῖμ
† Ὁ Σεβίων καὶ Κοζάνης Διονύσιος
† Ὁ Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας Δαμασκηνὸς
† Ὁ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης Στυλιανὸς
† Ὁ Κίτρους Βαρνάβας
† Ὁ Ξάνθης Ἀντώνιος
† Ὁ Λιδυμοτείχου καὶ Ὁρεστιάδος Κων/τῆνος
† Ὁ Νικαίας Γεώργιος

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

Ἀρχιμ. Βαρθολομαῖος Κατσούρης

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀριθ. { Πρωτ. 454
Διεκπ. 239

Ἀθήνησι τῇ 25-1-71

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ἐπ' ἀριθ. 1800

Πρὸς

Τοὺς λειτουργοὺς τῆς Παιδείας
τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν Ἔθνους

Ἀγαπητοί,

Σήμερον, ἑορτὴν τῶν Τριῶν Μεγάλων Ἱεραρχῶν καὶ Οἰκουμενικῶν Διδασκάλων, ἐπ' ἐνκαιρίᾳ τῆς ἐκατοστῆς πεντηκοστῆς ἐπετείου τῆς ἐθνικῆς μας Παλιγενεσίας, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐθεώρησε καθήκον τῆς νὰ ἀπευθύνῃ πρὸς τοὺς ἐκλεκτοὺς Ἑλληνας σκαπανεῖς τῆς Παιδείας τὸν

ἐγκάρδιον αὐτῆς χαιρετισμὸν καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ αἰωνίου Διδασκάλου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν εὐλογίαν. Διότι σεῖς, συνεχίζοντες τὴν μακροαίωνα πολιτιστικὴν δημιουργίαν τοῦ Ἔθνους μας, τὴν ὁποίαν διετεθήκατε ὡς ἀτίμητον παρακαταθήκην διὰ μέσου ἀλλεπαλλήλων γενεῶν, ἐξακολουθεῖτε νὰ ἀποτελεῖτε τοὺς σμιλευτὰς τῆς ψυχῆς τῆς ἐλπίδος τοῦ Ἔθνους καὶ μαζὶ μὲ τὸν κληρὸν τοὺς Προμηθεῖς τοῦ Φωτός πρὸς τὸν πανόρχειον καὶ ἡρωϊκὸν ἡμῶν Λαόν. Εἰς χεῖρας ὑμῶν ὅθεν καὶ τοῦ κληρὸν, Ἐκκλησία καὶ Ἔθνος ἐναποθέτομεν τὴν βαρεῖαν προγονικὴν κληρονομίαν τοῦ παρελθόντος καὶ τὴν φωτεινὴν ἐλπίδα τοῦ μέλλοντος τῆς ἐνδόξου φυλῆς μας.

Υψώσατε, ὅθεν, εἰς τοὺς ἱστοὺς τῶν καρδιῶν τῶν ἐλληνοπαίδων τὴν σημαίαν τῶν ἐλληνοχριστιανικῶν ιδανικῶν.

Ὡς ἱεροφάνται καὶ σπορεῖς καλλιεργήσατε εἰς τὰς ψυχὰς τῶν τέκνων ἡμῶν τὰ ἄνθη τῆς χριστιανικῆς Πίστεως τὴν «εὐωδίαν Χριστοῦ» καὶ τὴν ἐλληνικὴν ἀρετὴν.

Τὸ ἐγγενὲς μέταλλον τῆς ἐλληνικῆς ψυχῆς φιλοτεχνήσατε εἰς ζωντανὰ πνευματικὰ καλλιτεχνήματα.

Καταστήσατε αὐτὴν ἱκανὴν διὰ νὰ διαφυλάξῃ τὰς περσγαμηνὰς τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν κληρονομίας καὶ τοὺς θησαυροὺς τῆς ἀμωμῆτου ὁρθοδόξου ἡμῶν Πίστεως.

Τὸ ἔργον ὑμῶν, τραχὺ καὶ ἐπίπονον, ἀπαιτεῖ ἀκράδαντον πίστιν εἰς τὴν ἱερότητα αὐτοῦ, ψυχικὴν δύναμιν, ἡρωϊσμὸν καὶ αὐταπάρνησιν.

Εἰς ὑμᾶς, ὅμως, θὰ ἀνήκῃ ὁ ἔπαινος καὶ ἡ τιμὴ. Ὑμᾶς θὰ συνοδεύῃ ἔσασαι ἡ εὐγνωμοσύνη τοῦ Ἔθνους. Συνεχίσατε τὸ ἔργον σας ἀκατάβλητοι, ὑπερήφανοι διὰ τὴν ἀποστολήν σας.

Εὐχόμενοι ὅπως ὁ Μέγας τῆς ἀνθρωπότητος Παιδαγωγός, ὁ Κύριος ἡμῶν, εὐλογῇ ὑμᾶς ἐν παντὶ καὶ κατευθύνῃ τὰ διαβήματα ὑμῶν εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν.

Διατελοῦμεν

Μετὰ διαπύρων εὐχῶν

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

† Ὁ Ἀθηνῶν Ἱερώνομος, Προέδρος
† Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας Γεώργιος
† Ὁ Μυτιλήνης Ἰάκωβος
† Ὁ Ἰωαννίνων Σεραφεῖμ
† Ὁ Σεβίων καὶ Κοζάνης Διονύσιος
† Ὁ Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας Δαμασκηνὸς
† Ὁ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης Στυλιανὸς
† Ὁ Κίτρους Βαρνάβας
† Ὁ Ξάνθης Ἀντώνιος
† Ὁ Λιδυμοτείχου καὶ Ὁρεστιάδος Κων/τῆνος
† Ὁ Νικαίας Γεώργιος

κη νόρ

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

Ἀρχιμ. Βαρθολομαῖος Κατσούρης

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀριθ. { Πρωτ. 759
Διεκπ. 382 } Ἀθήνησι τῇ 5-2-1971

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1805

Πρὸς
Τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Συνοδικῇ ἀποφάσει, κοινοποιούμεν ὑμῖν κατωτέρω τὸ ἄρθρον 1 τοῦ Ν.Δ/τος 826/1971 «Περὶ τροποποιήσεως διατάξεων τινων τοῦ Ν.Δ. 254/1969 «Περὶ τῆς Ἑθνικῆς καὶ τῶν Πολεμικῶν Σημαιῶν» (Φ.Ε.Κ., τ. Α'. 23/29.1.1971), δι' οὗ ἐπαναφέρεται ὁ Τίμιος Σταυρὸς ἐπὶ τοῦ κοντοῦ τῆς Ἑθνικῆς Σημαίας, καὶ παρακαλοῦμεν ἵνα λάβητε γνώσιν.

† Ὁ Ἀθηνῶν Ἱερωσύμος, Πρόεδρος
† Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας Γεώργιος
† Ὁ Μυτιλήνης Ἰάκωβος
† Ὁ Ἰωαννίνων Σεραφεῖμ
† Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης Διονύσιος
† Ὁ Ναυπακτίας καὶ Ἐδρυτανίας Δαμασκηνὸς
† Ὁ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης Στυλιανὸς
† Ὁ Κίτρους Βαρνάβας
† Ὁ Ξάνθης Ἀντώνιος
† Ὁ Διδυμοτείχου καὶ Ὁρεστιάδος Κων/τῖνος
† Ὁ Κασσανδρείας Συνέσιος
† Ὁ Νικαίας Γεώργιος

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος
Ἀρχιμ. Βαρθολομαῖος Κατσούρης

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΝ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 826 (1)

Περὶ τροποποιήσεως διατάξεων τινων τοῦ Ν.Δ. 254/1969 «Περὶ τῆς Ἑθνικῆς καὶ τῶν Πολεμικῶν Σημαιῶν»

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Προτάσει τοῦ Ἡμετέρου Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν:

Ἄρθρον 1

Ἡ παράγραφος 4 τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ Ν.Δ. 254/1969 ἀντικαθίσταται ὡς ἀκολούθως:

4. Κατὰ τὰς παρελάσεις Συλλόγων, Ὁργανώσεων, Μαθητῶν, Σπουδαστῶν, φέρεται ἡ Ἑθνικὴ Σημαία ὑπὸ σημαιοφόρου περιβαλλομένου ὑπὸ δύο ἢ πέντε παραστατῶν ὡς κατωθί:

α) Διαστάσεις Σημαίας αἱ τοῦ ἔκτου μεγέθους τοῦ καθοριζομένου ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ παρόντος.

β) Ὑφασμα Σημαίας ἐκ μετάξης.

γ) Κοντός, μήκους δύο μέτρων καὶ διαμέτρου τριῶν ἑκατοστῶν, ἐπενδυμένος διὰ βελουδίου βαθέος χρώματος.

Οὗτος φέρει:

1) Εἰς τὸ ἄνω ἄκρον σφαῖραν ἐκ λευκοῦ μετάλλου διαμέτρου ἐξήκοντα πέντε χιλιοστῶν καὶ ἐπ' αὐτῆς Σταυρὸν ὕψους δώδεκα ἑκατοστῶν, πλάτους ἑνὸς ἑκατοστοῦ, πλάτους κορμοῦ καὶ σκελῶν δύο ἑκατοστῶν ἐκ τοῦ αὐτοῦ μετάλλου καὶ συνολικοῦ μήκους ὀριζοντίου σκέλους ὀκτώ ἑκατοστῶν. Σφαῖρα καὶ Σταυρὸς ἀποτελοῦν ἓν ὁλόσωμον τμήμα. Ἐπὶ τῆς σφαίρας δύναται νὰ χαράσσεται ἡ ὀνομασία τοῦ οἰκείου Συλλόγου, Ὁργανώσεως ἢ Σχολείου.

2) Εἰς τὸ κάτω ἄκρον κόλινον κῶνον ἀνεστραμμένον ἐπίσης ἐκ λευκοῦ μετάλλου.

δ) Στερεοῦται ἐπὶ τοῦ κοντοῦ δι' ἡλίσκων πλατυκεφάλων ἐκ λευκοῦ μετάλλου.

Ἄρθρον 3

Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος ἄρχειται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 22 Ἰανουαρίου 1971

Ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως

Ο ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΕΥΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΖΩΓΤΑΚΗΣ
ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀριθ. { Πρωτ. 868
Διεκπ. 470 } Ἀθήνησι τῇ 10-2-1971

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1807

Πρὸς
Τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ἐπιθυμοῦντες ἵνα διευκολύνωμεν τὰς εἰς ἐκτάκτους περιστάσεις ἐκδόσεις ἀδειῶν πρὸς τέλεσιν γάμων κατὰ τὸ στάδιον τῆς ἐπὶ θύραις Ἀγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, Συνοδικῇ ἐξουσιοδοτήσει, γνωρίζομεν:

ζομεν ὑμῶν, ὅτι χωρὶς νὰ ζητῆτε ἐκάστοτε εἰδικῶς παρὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἄδειαν, ὅταν συντρέχωσιν ἀποχρῶντες λόγοι, ἀπαγωγῆς, βαρείας νόσον συγγενοῦς τῶν μελλονύμφων, ἀποδημίας, στρατεύσεως τοῦ μελλονύμφου, ἠθικοὶ τοιοῦτοι ὡς καὶ ἄλλαι περιστάσεις, κατὰ τὴν κρίσιν ὑμῶν, ἐπειγούσης ἀνάγκης, δύνασθε νὰ παρέχητε τοιαύτας ἀδείας κατ' Ἐκκλησιαστικὴν οἰκονομίαν πρὸς τέλεσιν γάμων, δίχα πομπῆς καὶ ἐπιδείξεως, πλὴν τῆς Καθαρᾶς καὶ τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, ἥτοι ἀπὸ τῆς ἐπομένης τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας μέχρι τῆς παραμονῆς τῆς Κυριακῆς τῶν Βαῶν.

† Ὁ Ἀθηνῶν ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ, Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

Ἀρχιμ. Βαρθολομαῖος Κατσούρης

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀριθ. { Πρωτ. 952
Διεκπ. 505 Ἀθήνησι τῇ 11-2-1971

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1808

Πρὸς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος, πέμπουσα ὑμῖν συνημμένως ἐρωτηματολόγιον ἀφορῶν εἰς τὴν ἐβδομάδα τὴν ἀφιερωμένην εἰς τὸν ἱερεῖα τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου, ἥτις ὁργανοῦται ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ 3ης ἕως 10ης Ἀπριλίου ἐ.ε., παρακαλεῖ ὑμᾶς ὅπως μεριμνήσητε διὰ τὴν ἀκριβῆ συμπλήρωσιν τούτου, ἐπιστρέφοντες αὐτὸ μετὰ τῶν σχετικῶν στοιχείων τὸ ἀργότερον μέχρι τῆς 1ης προσεχοῦς μηνὸς Μαρτίου.

Μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ἐν λόγῳ ἐρωτηματολογίου ἐκ μέρους τῶν Σεβασμιωτῶν Ἱεραρχῶν, θὰ γίνῃ συγκεντρωτικὸς πίναξ τῶν στοιχείων δι' οὗ ἀνάγλυφος θὰ ἐμφανίζηται ἡ δρασίς τοῦ ἱερέως εἰς ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα.

Ὁ πίναξ οὗτος ἀποσταλήσεται ὑμῖν ἵνα λάβῃ ἐν-ρεῖαν δημοσιότητα ἐν ταῖς καθ' ὑμᾶς Ἱ. Μητροπόλεσι δημοσιευόμενος μερίμνη ὑμῶν διὰ τε τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ καὶ Πολιτικοῦ τύπου ἀνακοινούμενος δὲ καὶ διὰ τοῦ ραδιοφώνου καὶ τῆς τηλεοράσεως ὅπου ἂν τοῦτο παρίσταται εἰς χερεῖς.

† Ὁ Ἀθηνῶν Ἱερώνυμος, Πρόεδρος

† Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας Γεώργιος

† Ὁ Μυτιλήνης Ἰάκωβος

† Ὁ Ἰωαννίνων Σεραφεῖμ

† Ὁ Σεργίου καὶ Κοζάνης Διονύσιος

† Ὁ Ναυπακτίας καὶ Ἐδρυτανίας Δαμασκηνός

† Ὁ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης Στυλιανός

† Ὁ Κίτρους Βαρνάβας

† Ὁ Ξάνθης Ἀντώνιος

† Ὁ Διδυμοτείχου καὶ Ὁρεστιάδος Κων/τινός

† Ὁ Κασσανδρείας Συνέσιος

† Ὁ Νικαίας Γεώργιος

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

Ἀρχιμ. Βαρθολομαῖος Κατσούρης

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Μ.Σ.Ε. ἐπὶ τῆς Ποιμαντικῆς

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ

Α'. Ὁ Ἱερεὺς εἰς τὴν Λατρείαν καὶ τὸ πνευματικὸν ἔργον

1. Πόσαι, περίπου, Θ. Λειτουργίαι καὶ λοιπαὶ ἱεραὶ ἀκολουθίαι τελοῦνται ὑπὸ τῶν Ἐφημερίων τῆς καθ' ὑμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως κατ' ἔτος;

2. Πόσοι Ἱερεῖς σας ἀσχολοῦνται μὲ τὸ ἔργον τῆς ἱερᾶς ἐξομολογήσεως καὶ πόσους, περίπου, ἐξομολογοῦν κατ' ἔτος;

3. Πόσοι κληρικοὶ σας ἀσχολοῦνται εἰς τὴν Διακονίαν τοῦ Θ. Λόγον καὶ πόσαι ὁμίλαι, διαλέξεις καὶ λοιπαὶ πνευματικαὶ συγκεντρώσεις πραγματοποιοῦνται κατ' ἔτος ὑπὸ τῶν ἱεροκλήρων καὶ τῶν λοιπῶν συνεργατῶν σας;

4. Πόσοι ἱερεῖς σας διδάσκουν καὶ ὡς κατηχηταὶ εἰς τὰ κατηχητικά σας Σχολεῖα;

5. Πόσοι ἱερεῖς διδάσκουν ὡς διδάσκαλοι ἢ καθηγηταὶ εἰς τὰ διάφορα Σχολεῖα τῆς Θεοσωστικῆς ἐπαρχίας σας;

Β'. Ὁ ἱερεὺς εἰς τὸ ἔργον τῆς ἀγάπης

1. Ἔχετε ἱερεῖς, οἱ ὅποιοι νὰ ἀσχολοῦνται μὲ Φιλανθρωπικά σας Ἰδρύματα, Φυλακὰς κ.λ.π., πόσους καὶ μὲ τί ἀκριβῶς ἀσχολοῦνται;

2. Ἀπασχολήθησαν εἰς ἄλλας φιλανθρωπικὰς ἐκδηλώσεις οἱ ἱερεῖς, εἰς ποίας ἀκριβῶς ἀπασχολήθησαν καὶ πόσοι;

3. Ἐκ τῶν διενεργηθέντων ὑφ' ὑμῶν ἐράνων-Παριστάν, Ἡμέρας τῆς Ἀγάπης, κ.λ.π. τί ποσότητες συνελλέγησαν εἰς εἶδη καὶ χρήματα;

Γ'. Ὁ ἱερεὺς εἰς ἔργα ἐξωραϊσμοῦ καὶ ἀνεγέρσεως

1. Πόσοι ἱερεῖς διεκρίθησαν διὰ τὴν ἀνέγερσιν Ἱ. Ναῶν, τὸν ἐξωραϊσμὸν καὶ τὴν διακόσμησιν αὐτῶν;

2. Πόσοι διεκρίθησαν διὰ τὴν δημιουργίαν ἐνοριακῶν πνευματικῶν κέντρων, κέντρων νεότητος κ.λ.π.

Δ'. 'Ο 'Ιερεὺς ὡς ποιμὴν

1. Πόσοι ἱερεῖς διεκρίθησαν εἰς τὴν ποιμαντικὴν μέριμναν τῆς οἰκογενείας;

2. Πόσοι διεκρίθησαν εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν κοινωνικῶν ζητημάτων; (ἀναφέρατε συγκεκριμένως).

Ε'. 'Ο ἱερεὺς καθ' ἑαυτὸν

1. Ποῖος ὁ γηραιότερος ἱερεὺς τῆς ὑμετέρας 'Ι. Μητροπόλεως, ποῖον τὸ ἔτος γεννήσεως καὶ χειροτονίας του, ἀποστέλλετε καὶ σχετικὴν φωτογραφίαν του.

2. Ποῖος ὁ πλέον πολύτεκνος; (ὄνομα καὶ φωτογραφία τῆς οἰκογενείας του).

3. Ποῖος κατὰ τὴν γνώμην ὑμῶν ἀπεδείχθη ὁ καλύτερος οἰκογενειάρχης ἱερεὺς τῆς περιφερείας σας;

4. Πόσων ἱερέων σας υἱοὶ κατέχουν ἐξεχούσας θέσεις ἐν τῇ κοινωνίᾳ; (π.χ. 'Αρχιερεῖς, ἀνώτατοι κρατικοὶ λειτουργοί, πολιτικοὶ κ.λ.π.). (ἀναφέρατε ἀριθμοὺς καὶ διακεκριμένας περιπτώσεις).

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

'Αριθ. { Πρωτ. 1073
Διεκπ. 527

'Αθήνησι τῇ 16-2-1971

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1809

Πρὸς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους 'Ιεράρχας
τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος

'Η 'Ιερὰ Σύνοδος τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος, ἔχουσα ὑπ' ὄψιν τοὺς ἀγῶνας οὗς καταβάλλει ἀνεκαθεν τὸ Πατριαρχεῖον 'Ιεροσολύμων, πρὸς συντήρησιν τῆς ἐν τῇ 'Αγίᾳ Γῇ 'Ιερᾶς καὶ 'Εθνικῆς παρακαταθήκης, καὶ διατήρησιν ἀκεραίων καὶ ἀλωβήτων τῶν 'Εθνικῶν ἡμῶν δικαίων ἐπ' αὐτῆς, ὡς καὶ τὴν δυσχερῆ οἰκονομικὴν κατάστασιν, εἰς ἣν περιῆλθε λόγω ἀπολείας τῶν ἐκτὸς τῆς 'Ιερᾶς αὐτοῦ δικαιοδοσίας προσόδων, καὶ ἐπιθυμοῦσα, ἵνα τὰ μέγιστα συντελέσῃ εἰς τὴν 'Ιερὰν καὶ 'Εθνικὴν Αὐτοῦ ἀποστολήν, ἔγνω, ὅπως παρακαλέσῃ τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας, τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος, ἵνα ἐκτιμῶντες δεόντως τοὺς προαναφερομένους λόγους, διατάξωσι τοὺς ὑπ' αὐτοὺς 'Ιερεῖς καὶ τὰ 'Εκκλησιαστικὰ Συμβούλια, ἵνα περιαχθῇ δίσκος ὑπὲρ τοῦ Παναγίου Τάφου ἐν τοῖς 'Ι. Ναοῖς αὐτῶν κατὰ τὸ ἐσπέρας τῆς Μεγάλης Πέμπτης.

Πρὸς τοῦτοισι γνωρίζει τοῖς Σεβ. 'Ιεράρχαις, ὅτι τὸ συλλεγησόμενον ποσὸν δέον νὰ ἀποσταλῇ τῇ ἐν

'Ελλάδι 'Εξαρχίᾳ τοῦ Παναγίου Τάφου ('Αθήναι, ὁδὸς 'Ερεχθέως 18) δι' ἐπιταγῆς.

+ 'Ο 'Αθηνῶν 'Ιερώλυμος, Πρόεδρος
+ 'Ο Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας Γεώργιος
+ 'Ο Μυτιλήνης 'Ιάκωβος
+ 'Ο 'Ιωαννίνων Σεραφεῖμ
+ 'Ο Σερβίων καὶ Κοζάνης Διονύσιος
+ 'Ο Ναυπακτίας καὶ Ἐδουτανίας Δαμασκηνὸς
+ 'Ο Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης Στυλιανὸς
+ 'Ο Κίτρους Βαρνάβας
+ 'Ο Σάθης Ἀντώνιος
+ 'Ο Διδυμοτείχου καὶ 'Ορεστιάδος Κων/τῖνος
+ 'Ο Νικαίας Γεώργιος

'Ο 'Αρχιγραμματεῦον

'Αρχιμ. Βαρθολομαῖος Κατσούρης

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

'Αριθ. { Πρωτ. 927
Διεκπ. 530

'Αθήνησι τῇ 16-2-1971

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1810

Πρὸς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους 'Ιεράρχας
τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος

'Η Διαρκὴς 'Ιερὰ Σύνοδος, ἐκτιμῶσα κατ' ἀξίαν τὴν πολύτιμον προσφορὰν τῆς 'Ελληνικῆς 'Εταιρίας Προστασίας καὶ 'Αποκαταστάσεως 'Αναπήρων Παίδων εἰς τὸν τομέα τῆς περιθάλψεως, θεραπείας καὶ ἀποκαταστάσεως τῶν μικρῶν ἀναπήρων παιδιῶν, καὶ ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ Αὐτῆς ὅπως ἡ 'Εκκλησία ἐκδηλοῖ πάντοτε ἐνεργῶς τὴν ἀγάπην καὶ στοργὴν Αὐτῆς πρὸς τὰ παιδιά, ἅτινα ἀπὸ τῆς πρώτης ἀνθίσεως τῆς ἡλικίας αὐτῶν εἰσέρχονται εἰς τὴν ζωὴν μὲ σόντροφον τὴν ἀναπηρίαν καὶ τὸν πόνον, ἤχθη εἰς τὴν ἀπόφασιν, ὅπως παρακαλέσῃ ὑμᾶς, ἵνα, ὡς καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἐγένετο, παραγγείλητε ἐγκυκλίως τὴν περιφορὰν δίσκου ἐν τοῖς 'Ιεροῖς Ναοῖς τῆς καθ' ὑμᾶς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως κατὰ τὴν 21-3-1971, Κυριακὴν Γ' Νηστειῶν, ὑπὲρ τοῦ ἔργου τῆς διαληφθείσης 'Ελληνικῆς 'Εταιρίας Προστασίας καὶ 'Αποκαταστάσεως 'Αναπήρων Παίδων, τὸ προῖον τοῦ ὁποῦ συνγκεντρούμενον συνολικῶς νὰ ἀποσταλῇ ὑπὸ τοῦ Γραφείου τῆς καθ' ὑμᾶς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως ἀπ' εὐθείας καὶ ὡς οἶόν τε τάχιον, διὰ τοῦ παρ' ὑμῖν ὑποκαταστήματος τῆς 'Εθνικῆς Τραπέζης ἢ ἄλλης τοιαύτης, εἰς τὴν ἐν λόγῳ 'Εταιρίαν, ὁδὸς Κόνωνος 16, Παγκράτι — 'Αθήναι τ. τ. 507.

+ 'Ο 'Αθηνῶν 'Ιερώλυμος, Πρόεδρος
+ 'Ο Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας Γεώργιος
+ 'Ο Μυτιλήνης 'Ιάκωβος
+ 'Ο 'Ιωαννίνων Σεραφεῖμ
+ 'Ο Σερβίων καὶ Κοζάνης Διονύσιος

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Ἡ βαθμιαία κορύφωσις τῶν πανελληνίων ἐορταστικῶν ἐκδηλώσεων.

Ἡ κατὰ τὸ τρέχον ἔτος σύνδεσις τοῦ πανηγυρικοῦ ἐορτασμοῦ τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας μετὰ τῶν κορυφουμένων ἀπὸ μηνὸς εἰς μῆνα πανελληνίων ἐορταστικῶν ἐκδηλώσεων ἐπὶ τῇ συμπληρώσει ἑκατὸν πενήκοντα ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἐνάρεξως τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως εἶχεν ὡς ἔκφανσιν ἔνθεν μὲν τὸ πανηγυρικὸν συλλεϊτουργον, ὅπερ ἐτελέσθη ἐν τῷ Ἱ. Ναῶ Ἀγ. Πεντελεήμονος Ἀχαρνῶν, ὑπὸ τῶν Σεβασμιωτάτων Συνοδικῶν Ἀρχιερέων, προεξάρχοντος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου, ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ ἐξοχωτάτου Ἀντιβασιλέως κ. Γ. Ζωϊτάκη καὶ μελῶν τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς ἡγεσίας τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων καὶ τῶν Σωμάτων Ἀσφαλείας, ἐτέρωθεν δὲ τὴν τέλεσιν ἐν Ἀθήναις καὶ ταῖς ἑδραῖς τῶν Ἱ. Μητροπόλεων Μημεσύνων ὑπὲρ τῶν κληρικῶν, οἵτινες ἔδρασαν κατὰ τοὺς ὑπὲρ πίστεως καὶ πατριδος ἀγῶνας τοῦ Ἔθνους. Κατὰ τὰς ἐκδηλώσεις ταύτας, ἐξήρθησαν ἀφ' ἑνὸς αἱ καθ' ὅλον ὑπηρεσίαι τῆς Ἐκ-

κλησίας πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰδικώτερον ἢ συμβολὴ τοῦ ἑλληνικοῦ κλήρου εἰς τὴν προπαρασκευήν, ὁργάνωσιν καὶ ἐμψύχωσιν τῶν ἀγῶνων τούτων, τοῦθ' ὅπερ εἶχεν ὡς συνέπειαν τὸ ὅτι πλεῖστοι Ἕλληνες κληρικοὶ ἐσφάγησαν ἢ ἀπηγγονίσθησαν ἢ ἐτελειώθησαν κατ' ἄλλους βιαίους τρόπους.

Αἱ περὶ ὧν ὁ λόγος ἐκδηλώσεις ὑπέμνησαν, ὅτι δέον νὰ ἔχωμεν πάντοτε σαφῇ συνείδησιν τῆς ἀληθείας, ὅτι ἡ ἐθνικὴ ἐλευθερία, τὴν ὁποίαν ἀπεκτήσαμεν διὰ τοσούτων αἱματηρῶν θυσιῶν δέον νὰ ἔχη ὡς ἀντίκρουσμα τὴν πνευματικὴν ἐλευθερίαν, τὴν ὁποίαν δωρεῖται ἡμῖν ὁ Χριστὸς ἐν τοῖς κόλποις τῆς μητρὸς Ἐκκλησίας. Πάντοτε πρέπει νὰ ἀντηχοῦν εἰς τὰ ὦτα τῆς ψυχῆς μας οἱ λόγοι τοῦ Ἀπ. Παύλου: «Τῇ ἐλευθερίᾳ ὅν, ἡ Χριστὸς ὑμᾶς ἠλευθέρωσε, στήκετε καὶ μὴ πάλιν ζυγῷ δουλείας ἐνέχεσθε». (Γαλ. ε', 1).

Ὁ Πατριάρχης Βουλγαρίας Κύριλλος (†)

Μετὰ θλίψεως ἡ Χριστιανικὴ Οἰκουμένη καὶ ἰδίως ἡ Πανορθόδοξος Οἰκογένεια, ἐπληροφορήθη τὸν θά-

† Ὁ Ναυπακτίας καὶ Ἐδρυτανίας Δ α μ α σ κ η ν ὸ ς
† Ὁ Νικοπόλεως καὶ Προβέζης Σ τ υ λ ι α ν ὸ ς
† Ὁ Κίτρους Β α ρ ν ά β α ς
† Ὁ Ἐάνθης Ἀ ν τ ώ ν ι ο ς
† Ὁ Διδυμοτείχου καὶ Ὁρεστιάδος Κ ω ν / τ ῖ ν ο ς
† Ὁ Νικαίας Γ ε ώ ρ γ ι ο ς

Ὁ Ἀρχιεραρχία

Ἀρχιμ. Βαρθολομαῖος Κατσούρης

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀριθ. { Πρωτ. 7554 π. ἔ. Ἀθήνησι τῇ 2-3-1971
Διεκτ. 681

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1814

Π ρ ὸ ς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος, ἀποδεξαμένη σχετικὴν εἰσήγησιν τῆς Μονίμου Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῆς Χριστιανικῆς Ἀγωγῆς τῆς Νεολαίας καὶ τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων, ἤχθη εἰς τὴν ἀπόφασιν, τοῦ καθορισμοῦ, ἀπὸ τοῦ τρέχοντος ἔτους, ὡς παγίας ἡμέρας λήξεως τῶν μαθημάτων τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων καθ' ἅπασαν τὴν Χώραν, τῆς 15ης Μαΐου, ἐφ' ὅσον

αὕτη συμπύπτει πρὸς ἡμέραν Κυριακὴν, ἄλλως τῆς πρώτης Κυριακῆς μετὰ τὴν 15ην Μαΐου. Ἐξαιρέτως κατὰ τὸ τρέχον ἔτος 1971 ὡς ἡμέρα λήξεως τῶν μαθημάτων τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καθορίζεται ἡ Κυριακὴ 2α Μαΐου, καθ' ἣν ἔχει προγραμματισθῇ ἐπίσημος ἐορταστικὴ ἐκδήλωσις τῶν μαθητῶν τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων ἐν τῷ Παναθηναϊκῷ Σταδίῳ, ἐν τῷ πλαisiῳ τοῦ Πανελληνίου ἐορτασμοῦ ἐπὶ τῇ 150ετηρίδι ἀπὸ τῆς Ἑθνικῆς ἡμῶν Παλιγγενεσίας.

Τὴν ὡς ἂνω ἀπόφασιν Αὐτῆς, ἀνακοινοῦσα ὑμῖν ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος παρακαλεῖ, ἵνα ἐν εὐαρεστῇ-σει λάβητε γνώσιν διὰ τὰ καθ' ὑμᾶς.

† Ὁ Ἀθηνῶν Ἱ ε ρ ὶ ν υ μ ο ς, Προέδρος
† Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας Γ ε ώ ρ γ ι ο ς
† Ὁ Μυτιλήνης Ἰ ά κ ω β ο ς
† Ὁ Ἰωαννῶν Σ ε ρ α φ ε ῖ μ
† Ὁ Σεβλίων καὶ Κοζάνης Δ ι ο ν ύ σ ι ο ς
† Ὁ Ναυπακτίας καὶ Ἐδρυτανίας Δ α μ α σ κ η ν ὸ ς
† Ὁ Νικοπόλεως καὶ Προβέζης Σ τ υ λ ι α ν ὸ ς
† Ὁ Κίτρους Β α ρ ν ά β α ς
† Ὁ Ἐάνθης Ἀ ν τ ώ ν ι ο ς
† Ὁ Διδυμοτείχου καὶ Ὁρεστιάδος Κ ω ν / τ ῖ ν ο ς
† Ὁ Κασσανδρείας Σ υ ν ἑ σ ι ο ς
† Ὁ Νικαίας Γ ε ώ ρ γ ι ο ς

Ὁ Ἀρχιεραρχία

Ἀρχιμ. Βαρθολομαῖος Κατσούρης

νατον τοῦ μακαριστοῦ Πατριάρχου Βουλγαρίας κυροῦ Κυρίλλου.

Ὁ ἐκλιπὼν Προκαθήμενος τῆς γείτονος ὁμοδόξου Χώρας διεκρίθη διὰ τὴν ἑξοχὸν θεολογικὴν του μόρφωσιν, διὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἀρίστην γνῶσιν πολλῶν γλωσσῶν (γερμανικῆς, γαλλικῆς, ρωσικῆς, ἀγγλικῆς, σερβικῆς καὶ ρουμανικῆς), διὰ τὰς κηρυκτικὰς καὶ διδασκτικὰς του ικανότητας, διὰ τὰ διοικητικὰ του χαρίσματα, διὰ τὴν ἀκαταπόνητον δραστηριότητα καὶ διὰ τὸ συγγραφικόν του τάλαντον, ὅπερ οὗτος ἠξιοποίησε διὰ τῆς συγγραφῆς πολλῶν ἔργων, ἀναφερομένων πρὸ πάντων εἰς τὴν Ὀμιλητικὴν καὶ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν. Ὡσαύτως, ὁ ἀείμνηστος Κύριλλος εἰργάσθη διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν — ἐνεκα τῆς παρεκκλίσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας ἐκ τῆς κανονικῆς τάξεως — διακοπειῶν πρὸς καιρὸν σχέσεων αὐτῆς μετὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῶν λοιπῶν αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Πρὸς σύσφιγξιν τῶν σχέσεων μετὰ τῶν λοιπῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὁ Πατριάρχης Κύριλλος ἐπεσκέπτετο ἀόκνως ταῦτας καὶ ἐπεκοινωνεὶ μετὰ τῶν Προκαθημένων των ἀδελφικῶς.

Εἴθε ὁ Κύριος νὰ τάξῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν σκηναῖς δικαίων καὶ νὰ ἀναδείξῃ τὸν ἄξιον διάδοχον αὐτοῦ!

Ἄστοχος πρότασις.

Δικαίως ἀπὸ πολλῶν πλευρῶν ἐπεκρίθη ἡ γενομένη ἀστοχος πρότασις, ὅπως εἰς τὴν γαλλικὴν μετάφρασιν τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως ἡ ἔκφρασις «καθολικὴ Ἐκκλησία» ἀντικατασταθῇ διὰ τῆς ἐκφράσεως «παγκόσμιος Ἐκκλησία».

Ὡς διακηρύττει ἐπὶ τοῦ προκειμένου εὐστόχως ὁ διαπρεπὴς ὀρθόδοξος ρώσος καθηγητὴς πατὴρ Γεώργιος Φλορόφσκυ, «εἰς τὰ πλέον ἀρχαῖα κείμενα ὁ ὁρος Καθολικὴ Ἐκκλησία οὐδέποτε ἐχρησιμοποιήθη ὑπὸ ποσοτικῆν ἔννοιαν, διὰ νὰ δηλώσῃ τὴν γεωγραφικὴν ἐξάπλωσιν τῆς Ἐκκλησίας, ἐδήλωνε δὲ μᾶλλον τὴν ἀκεραιότητα τῆς πίστεως, τὴν πιστότητα τῆς «Μεγάλης Ἐκκλησίας» εἰς τὴν πλήρη καὶ ἀρχέγονον παράδοσιν, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς χωριστικὰς τάσεις τῶν αἰρετικῶν, οἱ ὅποιοι ἐχωρίζοντο τῆς ἀρχικῆς ταύτης πληρότητος». Ὅθεν «καθολικὴ» ἐσήμαινε μᾶλλον «ὀρθόδοξος» παρὰ «παγκόσμιος»... Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ δὲν ἦτο ὀλιγώτερον καθολικὴ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς, ὅταν ὀλόκληρος ἦτο κεκλεισμένη εἰς μικρὸν δωμάτιον τῆς Ἱερουσαλὴμ ἢ βραδύτερον, ὅταν αἱ χριστιανικαὶ κοινότητες δὲν ἦσαν ἀκόμη παρὰ νησιῶδες διεσκορπισμέναι εἰς ἓνα ὠκεανὸν εἰδωλολατρικῆς προλήψεως καὶ ἀπιστίας».

Ὅθεν οὐδόλως εἶναι ἐπιτρεπτόν, ἵνα διὰ νέας ἀλλοιώσεως τοῦ ὑπὸ τῆς ἀρχαίας ἡνωμένης Ἐκκλησίας παραδοθέντος ἡμῖν Συμβόλου τῆς Πίστεως δημιουργηθῶν καὶ νέα ἐμπόδια, ἐπιπροσθόντα εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἐνότητος τῶν Ἐκκλησιῶν.

Οἱ καρποὶ τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων.

Ἐν συνεντεύξει τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου μετὰ συνεργάτου ἀθηναϊκῆς ἐφημερίδος ἐπὶ τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Νεολαίας, ἐξήροθη ἐν πρώτοις ὁ θεσμὸς τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων, ἅτινα ἀπατελέσαν τὴν σπουδαιότεραν προσπάθειαν ἐξωσχολικῆς ἀγωγῆς τῆς ἑλληνικῆς νεότητος κατὰ τὰ ἔτη τοῦ πολέμου, τῆς κατοχῆς καὶ τῶν πρώτων μεταπολεμικῶν ἐτῶν.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰδικότερον εἰς τοὺς καρποὺς τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων, ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐτόνισε: «Τὸ ὅτι σήμερον εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν, κοινωνικὴν, πολιτικὴν, στρατιωτικὴν καὶ ὑπαλληλικὴν ἱεραρχίαν ὑπάρχουν στελέχη τίμια, ικανά, ἐπιτυχημένα καὶ κυρίως ἐμφορούμενα ὑπὸ χριστιανικῶν ἀρχῶν καὶ ἐθνικῶν φρονημάτων, τοῦτο ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὸ γεγονός, ὅτι ἦσαν μαθηταὶ τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων».

Ἀφ' ἑτέρου, τὸ γεγονός, ὅτι ἡ Μόνιμος Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ ἐπὶ τῆς Χριστιανικῆς ἀγωγῆς τῆς νεολαίας καὶ οἱ λοιποὶ ἀρμόδιοι ἐκκλησιαστικοὶ παρὰ γοντες καταβάλλουν συντόνους προσπάθειας πρὸς ἀναζωπύρωσιν καὶ ἀνανέωσιν τοῦ θεσμοῦ τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων, ἵνα δυνηθῶν ταῦτα νὰ ικανοποιήσων τὰς πολλαπλὰς πνευματικὰς ἀνάγκας τῶν σημερινῶν νέων, δημιουργοῦν τὰς προϋποθέσεις διὰ μίαν νέαν ἀνθήσιν τοῦ σπουδαιωτάτου διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Ἔθνος θεσμοῦ.

«Κέντρα νεότητος».

Ἐν συνεχείᾳ ἐτόνισεν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κατὰ τὴν αὐτὴν συνέντευξίν του, ὅτι ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ ἐμελέτησε καὶ ἐχώρησεν εἰς τὴν πειραματικὴν ἰδρυσιν ἑνὸς νέου θεσμοῦ, ἀφορῶντος εἰς τὴν χριστιανικὴν μόρφωσιν τῶν νέων ἡλικίας 15-20 ἐτῶν. Πρόκειται διὰ τὰ «Κέντρα νεότητος», ἅτινα, ἐμφυεχούμενα ὑπὸ καταλλήλων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, ἐπιμορφούμενων εἰς εἰδικὸν Σεμινάριον, ὅπερ ἤρξατο ἤδη λειτουργοῦν, θὰ ἔχουν ὡς κύριον σκοπὸν τὴν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας προσέγγισιν τῶν σημερινῶν νέων.

Οἱ ἐπὶ μέρος στόχοι τῶν Κέντρων τούτων, ὡς ἀνέφερεν ὁ Μακαριώτατος, θὰ εἶναι: «Ἐνοριακὰ ἐντευκτήρια τῶν νέων τῆς ἐνορίας (γυμνασιακῆς ἡλικίας). Ψυχαγωγία, ὑγιᾶς κοινωνικὴ ἀναστροφή μετὰ συνομηλίκων, δανεισμός βιβλίων καὶ μελέτη. Συγκεντρώσεις τῶν νέων διὰ πνευματικὴν καὶ ἐποικοδομητικὴν ὁμιλίαν ὑπὸ τύπον συζητήσεως. Οἱ ὠριμώτεροι ἐκ τῶν νέων θὰ δύνανται νὰ βοηθοῦν εἰς τὴν λειτουργίαν τοῦ ἐντευκτηρίου καὶ νὰ ὁργανώσων διαφόρους ἐκδηλώσεις. Οἱ νέοι θὰ ἐνθαρρύνωνται νὰ μετέχουν εἰς τὴν λατρείαν τῆς ἐνορίας. Θὰ καταβάλλεται δὲ φροντίς, ὅπως τοὺς δίδεται ἰδιαίτερα θέσις εἰς τὸ ψαλτήριον. Ἡ αἰθουσα θὰ εἶναι ἐξοπλισμένη διὰ παιγνιδίων (πίγκ-πόγκ), ἐπιτραπέζιων, καθι-

σμάτων, γραφείου υπευθύνου, βιβλιοθήκης και λοιπού διακόσμου νεανικού και έλληνορθόδοξου χρώματος. Διαλέξεις θα δίδονται. Θα οργανώνονται αθλητικά εκδηλώσεις. Θα διδάσκονται φροντιστηριακώς οι μαθηταί. Θα υπάρχει συζήτηση και συμπαραστάσεις επί προσωπικών, αλλά και οικογενειακών προβλημάτων κ.λπ.).

Λόγω της προφανώς τεραστίας σημασίας των περιών ο λόγος Κέντρων δια την ζώσαν σύνδεσιν Ἐκκλησίας και νεολαίας, ἃς εὐχόμεθα οἱ πάντες, ὅπως ὁ Κύριος κατευθύνῃ τὴν ὅλην προσπάθειαν, ἵνα τάχιστα ἴδωμεν εἰς εὐρύτεραν κλίμακα τὴν ἐπιτυχίαν τῆς οργανώσεως και τοῦ μηχανισμοῦ λειτουργίας τῶν νέων τούτων φτωρῶν τοῦ ποιμαντικοῦ και κατηχητικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἑλπιδοφόρος νέα ἐπανάστασις τῶν νέων.

Με εὐχάριστον ἐκπληξιν και με αἰσθήματα ἀνακουφίσεως ὁλόκληρος ἡ ὑγιῶς σκεπτομένη ἀνθρωπότης ἐπληροφόρηθη, ὅτι μία νέα νεανικὴ ἐπανάστασις ἐξεργάσθη εἰς τὴν πατρίδα και τὸ κέντρον τοῦ «χιπιτισμοῦ», εἰς τὴν Καλλιφόρνιαν. Ὡς ἐκτιθεταί εἰς εἰδικὴν εἰκονογραφημένην ἀνταπόκρισιν τοῦ γερμανικοῦ περιοδικοῦ «Bunte Illustrierte», πολλαὶ ἑκατοντάδες «χίπιιδων» νέων, οἵτινες ἐπὶ ἔτη ἔξω ὑπὸ τὰ δεσμὰ τῆς ρυπαρότητος και τῆς χρήσεως τῶν ναρκωτικῶν, ἤλθον «εἰς ἑαυτούς», συνησθάνθησαν ὅτι «λιμῶ ἀπόλλυνται», ἀπετίναξαν τὸν ζυγὸν τῆς πνευματικῆς δουλείας και εὖρον νόημα εἰς τὴν ζωὴν διὰ τῆς συνάψεως ζωῆς προσωπικῆς σχέσεως με τὸν Χριστόν, ὡς τὸν μόνον Δοτῆρα τῆς ἀληθοῦς ἐλευθερίας, λυτρώσεως και χαρᾶς.

Συμφώνως πρὸς τὴν μνημονευθεῖσαν ἀνταπόκρισιν, ἥτις καθίσταται ἐνγλωττοτέρα διὰ παραθέσεως ἐγγράμων σχετικῶν φωτογραφιῶν, ὁλονὲν και περισσότερον ἐξαπλοῦται τὸ κίνημα τῶν θαυρόντων τὰς ἀλύσεις τοῦ «χιπιτισμοῦ» νέων, οἵτινες ποικιλοτρόπως ἐκδηλώνουν τὴν ἐγνωμοσύνην των πρὸς τὸν Χριστόν, ὅστις ἡλευθέρωσεν αὐτοὺς ἐκ τῶν ναρκωτικῶν και ἐκ τῆς καθ' ὅλον πνευματικῆς και σωματικῆς φθορᾶς. Οὗτοι, πρὸς τοῖς ἄλλοις, ἐντρυφούν ἐκ νέου εἰς τὴν Βίβλον, χρησιμοποιοῦν τὴν ἀγαπωμένην ὑπ' αὐτῶν μουσικὴν εἰς τὴν ἐμψύχωσιν τῶν συγκινητικῶν λατρευτικῶν των συνάξεων, ἐπανερχονται εἰς τὴν χοῆσιν τῶν ἀγιαστικῶν μέσων τῆς Ἐκκλησίας και με ζῶντα ἱεραποστολικὸν παλμόν, λόγω τε και ἔργῳ και ὕμνοις, καλοῦν πάντας νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὸν Χριστόν, ὅστις, — ὡς διακηρύττουν μετὰ παρησίας, — εἶναι ἡ μόνη ὁδὸς πρὸς τὸν οὐρανόν, πρὸς τὴν ἀληθὴ ἐλευθερίαν, ἀγάπην και εἰρήνην.

Ἡ ἐλπιδοφόρος αὐτὴ νέα ἐπανάστασις τῶν νέων τῆς Καλιφορνίας ἀποδεικνύει ἔνθεν μὲν τὴν ἀλήθειαν, ὅτι ἡ νεανικὴ ἀποστασία οὐδόλως ἐξωβέλισε τὴν εἰς τὸ βάθος τῆς νεανικῆς ψυχῆς παλλομένην ἐμφυτον ροπὴν πρὸς τὴν σφαῖραν τοῦ Ἁγίου και τοῦ ἡθικῶς Ἀνωτέρου, ἐτέρωθεν δὲ τὸ γεγονός, ὅτι διὰ τὰ ἐκ-

τροπα τῶν νέων εὐθύνονται κατὰ μέγα μέρος οἱ πάντες εἰδους φορεῖς τοῦ ἔργου τῆς Ἀγωγῆς, διότι δὲν φροντίζουν νὰ ἱκανοποιοῦν τὰς πλέον μυχίας νοσταλγίας τῆς νεανικῆς καρδίας και δὲν ὀδηγοῦν τοὺς νέους εἰς τὴν πηγὴν τοῦ «ζῶντος ὕδατος».

«Ἔστω πάντων διάκονος».

Τὸ προσφάτως δημοσιευθὲν και κυκλοφοροῦσαν ἐπίσημον ἐναρκτήριο μᾶθημα τοῦ τακτικοῦ καθηγητοῦ τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Γεωργίου Λαῖκου ὑπῆρξε μία εὐθαρσῆς ὁμολογία προσηλώσεως εἰς τὰς χριστιανικὰς ἀρχάς.

Ὡς ἰδιαίτερος ἐτονίσθη ὑπὸ τοῦ πανεπιστημιακοῦ τούτου διδασκάλου, ὁ ἱατρός, ὅστις στερεῖται ὠλοκληρωμένης χριστιανικῆς προσωπικότητος, «εἶναι ἐπικίνδυνος. Δὲν συγχωρεῖται π.χ. εἰς τὸν ἱατρὸν ἐγωϊσμός, ὑπεροψία, οὔτε ἰσχυρογνωμοσύνη. Ἄλλοιμονον διὰ τὸν ἄρρωστον, ἐὰν ὁ ἱατρός δὲν εἶναι ἔτοιμος νὰ ἀναθεωρήσῃ διάγνωσιν, ἀπόψεις και θεραπείαν, ἀναλόγως τῆς πορείας τῆς νόσου, ἀλλ' ἐπιμένει εἰς τὴν ἐσφαλμένην γνώμην του, ἐὰν συμβῇ μάλιστα, ὡς συνήθως, κάποιος ἄλλος συνάδελφος νὰ ἔχῃ ἄλλην γνώμην! Ἡ ταπεινότης, ἀρετὴ δι' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, εἶναι ἀπαραίτητος ιδιότης τοῦ ἱατροῦ. Περισσότερον παντὸς ἄλλου λειτουργήματος διὰ τὸν ἱατρὸν ἰσχύει και ἐφαρμόζεται τὸ «ὁ θέλων εἶναι πρῶτος ἐν ὑμῖν ἔστω πάντων διάκονος». Ἰδιαιτέρα ἀπαιτεῖται καλλιέργεια και προσοχὴ νὰ μὴ θεωρήσῃ ποτὲ ὁ ἱατρός τὸν ἑαυτόν του παντοδύναμον, νὰ μὴ οἰκαιοποιηθῇ θεϊκὰς ιδιότητας, δεχόμενος ν' ἀποκαληθῇ «σωτήρας», ὅταν ἔχῃ ἐπιτυχίαν. Δὲν ὀρίζει ὁ ἱατρός τὴν ζωὴν και τὸν θάνατον».

Χαρακτηριστικὴ ὑπῆρξε και ἡ κατάληξις τοῦ περιὸς ὁ λόγος μαθήματος: «Μὲ τὴν συναίσθησιν τοῦ μέτρου και τῆς εὐθύνης νὰ δώσωμεν ὅ,τι καλύτερον και ὅ,τι περισσότερον μπορούμε, ἃς αἰσθανόμεθα οἱ ἱατροὶ πλάϊ στὸν πάσχοντα συνάνθρωπόν μας, πλάϊ στὸν πλησίον ὅτι «οὐδενὶ οὐδὲν ὀφείλομεν, εἰμὴ τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους».

Ἐκ τούτων γίνεται φανερόν, ὅτι ὁ ἄξιος τῆς ἀποστολῆς τοῦ ἱατροῦ εἶναι τῷ ὄντι «συνεργὸς Θεοῦ».

Ὁ ἀληθὴς ρεαλισμός.

Ὡς κατὰ τὸ παρελθόν, τοιοντοτρόπως και προσφάτως τεχνοκρατικοὶ τινες ἢ και («καλλιτέχναι») δι- καιολογοῦν τὴν καλλιτεχνικὴν ἠθικὴν ἀσυνδοσίαν ἐν ὀνόματι τοῦ αἰτήματος τοῦ ρεαλισμοῦ, ὅστις δέον νὰ ἀποδίδῃ πιστῶς τὴν φυσικὴν και ἠθικὴν πραγματικότητα.

Ἀλλ' ὡς ἐτονίσθη εἰς πρόσφατον διάλεξιν, γενομένην ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας, ὁ καλλιτέχνης, διὰ νὰ ἔχῃ ἀληθὴ ρεαλισμόν, δὲν πρέπει νὰ παραβαίνει τὴν ἐντολὴν «Ὁ ψευδομαρτυρῆσεις κατὰ τοῦ πλησίον σου μαρτυρίαν ψευδῆ». Πρέπει

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

'Ιερά 'Αρχιεπισκοπή 'Αθηνών

Ο Μακαριώτατος 'Αρχιεπίσκοπος 'Αθηνών και πάσης 'Ελλάδος κ. 'Ιερώνυμος κατά τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ 5ης Φεβρουαρίου — 7ης Μαρτίου ἐ.ε.:

Ἐχοροστάτησε τὴν 5ην Φεβρουαρίου κατὰ τὸν Πανηγυρικὸν Ἑσπερινὸν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ Μ. Φωτίου.

— Τὴν 9ην Φεβρουαρίου κατὰ τὸν Ἑσπερινὸν τοῦ πανηγυρίζοντος 'Ι. Ν. 'Αγ. Χαραλάμπους 'Ιλισίων.

— Τὴν 18ην Φεβρουαρίου κατὰ τὸν πανηγυρικὸν ἑορτασμόν τῆς Ἁγίας Ὁσιομάρτυρος Φιλοθέης τῆς Ἀθηναίας.

— Τὴν 25ην Φεβρουαρίου εἰς τὸν Ἑσπερινὸν ἐν τῇ 'Ι. Μονῇ Πεντέλης καὶ ἔκειρεν εἰς μοναχὸν τὸν δόκιμον Παναγιώτην Παπαλεξίου.

Ἐτέλεσε τὴν 7ην Φεβρουαρίου τὴν θείαν Λειτουργίαν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ χάριν τῶν φοιτητῶν ἐπὶ τῇ ἡμέρᾳ Προσευχῆς αὐτῶν.

— Τὴν 14ην Φεβρουαρίου τὸν ἀγιασμόν τῶν ἐγκαινίων τοῦ Ὁρφανοτροφείου «Ἱερὸς Χρυσόστομος».

— Τὴν 19ην Φεβρουαρίου τὴν θείαν Λειτουργίαν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ, ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς Ἁγίας Ὁσιομάρτυρος Φιλοθέης τῆς Ἀθηναίας.

— Τὴν 21ην Φεβρουαρίου ἐν τῷ 'Ι.Ν. 'Αγ. Γεωργίου Ριζαρείου Σχολῆς τὴν θείαν Λειτουργίαν καὶ μνημόσυνον τῶν ἀειμνήστων ἱδρυτῶν τῆς Σχολῆς καὶ τῶν κοιμηθέντων Ριζαρειτῶν.

Ἐχειροθέτησε τὴν 5ην Φεβρουαρίου εἰς ἀναγνώστας 20 μαθητὰς ἐκ τῶν φοιτῶντων εἰς τὴν νυκτερινὴν Ἱερατικὴν Σχολήν.

νὰ μὴ πάσχη ἐξ ἀξιολογικῆς μυωπίας ἢ τυφλώσεως καὶ πνευματικῆς δυσχρωματοψίας, ὥστε νὰ παρουσιάῃ τὸ ψεῦδος ὡς ἀλήθειαν, τὸ κρεῖττον ὡς χειρόν καὶ τὸ χειρόν ὡς κρεῖττον. Θὰ παρουσιάσῃ ἀσφαλῶς καὶ τὸ κακὸν καὶ θὰ τὸ ἀναλύσῃ ψυχολογικῶς, ὡς πράττει ὁ μέγας ρώσος λογοτέχνης Ντοστογιέφσκυ, ἀλλὰ θὰ τὸ παρουσιάσῃ ρεαλιστικῶς, δηλαδὴ τῷ ὄντι ὡς κακόν. Δὲν θὰ τὸ προβάλῃ ὡς χρυσωμένον καὶ ἐξωραϊσμένον, ὡς θελτικὸν παρὰδίδει μετὰ κύρια ἐλκυστικὰ καὶ τοῦτ' αὐτὸ οὐράνια χρώματα, ἀλλ' ὡς μίαν συνταρακτικὴν καὶ φρικτὴν πραγματικότητα, ἣ ὁποία συνδέεται μετὰ τὴν ἐνοχλήν, τὴν βασανιστικὴν μέριμναν, τὴν πλῆξιν, τὴν ναυτίαν, τὴν ἀγωνίαν, τὸν βαρὺν ἐσωτερικὸν τραυματισμόν». Ὅθεν ὁ ἀληθὴς καλλιτέχνης πρέπει «νὰ συλλαμβάνῃ καὶ νὰ προβάλῃ πάσας τὰ ἀληθεῖς μυστικές, ἀοράτους καὶ συχνάκις πολυπλόκους ψυχολογικάς, ἠθικάς καὶ κοινωνικάς προϋποθέσεις, προεκτάσεις, συναρτήσεις, ἐπιπτώσεις καὶ συνεπείας τοῦ κακοῦ κατὰ τρόπον ἀντικειμενικόν».

Ἐдохόμεθα νὰ γίνῃ γενικῶς κατανοητόν, ὅτι μόνον ὁ ἀληθὴς αὐτὸς ρεαλισμὸς εἶναι δυνατόν νὰ καταστήσῃ τὰ καλλιτεχνικά δημιουργήματα, ἀντάξια τῆς μεγάλης ἀποστολῆς τῆς Τέχνης.

Προέστη τὴν 5ην Φεβρουαρίου Συνοδικῆς Θείας Λειτουργίας ἐν τῷ 'Ι. Ν. τῆς 'Ι. Μονῆς Πεντέλης, ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ Μ. Φωτίου.

Ἐθεμελίωσε τὴν 14ην Φεβρουαρίου τὸν νέον 'Ι. Ναὸν τοῦ 'Αγ. Πέτρου ἐν τῷ Κοιμητηρίῳ τοῦ Ν. Ἡρακλείου καὶ τὸν νέον 'Ι. Ν. 'Αγ. Γεωργίου Ν. Ζώνης ('Ασπρὰ Χώματα) Περιστερίου.

Προήδρευσε τὴν 9ην Φεβρουαρίου καὶ 4ην Μαρτίου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Τ.Α.Κ.Ε.

— Τὴν 10ην Φεβρουαρίου τῆς Ἐπαρχιακῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τῆς ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς.

— Τὴν 11ην, 12ην, 13ην, 14ην, 16ην, 17ην, 18ην, καὶ 19ην Φεβρουαρίου τῆς Διοικητικῆς ἱερᾶς Συνόδου.

— Τὴν 11ην καὶ 12ην Φεβρουαρίου τῆς εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπιλογῆς ὑπαλλήλων τοῦ Ο.Δ.Δ.Ε.Π.

— Τὴν 13ην Φεβρουαρίου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ο.Δ.Δ.Ε.Π.

— Τὴν 16ην Φεβρουαρίου τῆς ἐναρκτηρίου συνεδριάσεως τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κέντρου Συμπαραστάσεως Οἰκογενείας.

— Τὴν 17ην Φεβρουαρίου καὶ 3ην Μαρτίου τῆς Ἐπιτροπῆς ἑορτασμοῦ 150ετηρίδος.

— Τὴν 18ην Φεβρουαρίου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἀχιλλοπουλείου Κληροδοτήματος.

— Τὴν 20ην Φεβρουαρίου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Βαφειάδακείου Κληροδοτήματος.

— Τὴν 26ην Φεβρουαρίου τοῦ Δ.Σ. τῆς Σιβιτανιδείου Σχολῆς.

Παρέστη τὴν 7ην Φεβρουαρίου εἰς τελετὴν ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Ἀδελφότητος Τηνίων, ἐπὶ τῇ ἐπετείᾳ ἡμέρᾳ τῆς εὐρέσεως τῆς Ἁγίας Εἰκόνης τῆς Μεγαλόχαρης.

— Τὴν 24ην Φεβρουαρίου εἰς τὴν ἑκτακτὸν πανηγυρικὴν συνεδρίαν ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ Ἀθηνῶν, ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 150 ἐτῶν ἀπὸ τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, καθ' ἣν ὡμίλησεν ὁ Ἀκαδημαϊκός, καθηγητὴς κ. Διον. Ζακυθινός μετὰ θέμα: «Ἡ Ἐπανάστασις τῶν Παραδουναβίων Ἠγεμονιῶν καὶ ἡ ἑναρξίς τοῦ ἀγῶνος τῆς Ἀνεξαρτησίας».

— Τὴν 28ην Φεβρουαρίου εἰς τὰ ἐγκαινία τοῦ νέου κτιρίου τοῦ Γηροκομείου «Ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου».

— Τὴν 3ην Μαρτίου εἰς τὴν ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας διάλεξιν τοῦ καθηγητοῦ Alex. von Randa, ὁργανωθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Ἰδρύματος Εὐρώπης, μετὰ θέμα: «Ἡ οἰκογένεια τῶν Κατακουζηνῶν καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις».

Παρηκολούθησε τὴν 7ην Φεβρουαρίου ὁμιλίαν, δοθεῖσαν ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Ὁ. Λουρίδου ἐν τῇ αἰθούσῃ τελετῶν τοῦ Πανεπιστημίου, μετὰ θέμα: «Προσευχὴ-Χριστιανισμός».

— Τὴν 19ην Φεβρουαρίου ὁμιλίαν δοθεῖσαν ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Ν. Τωμαδάκη, ἐν τῇ αἰθούσῃ «Παρνασσός», μετὰ θέμα: «Νεομάρτυρες τῆς πίστεως καὶ τοῦ Γένους καὶ ἡ Ὁσία Φιλοθέη ἡ Ἀθηναία».

Παρεκάθησε τὴν 14ην Φεβρουαρίου εἰς γεῦμα εἰς τὸ Σ.Γ.Χ. τῆς ἐνορίας Ἀγ. Ἐλευθερίου Περιστερίου.

— Τὴν 18ην Φεβρουαρίου εἰς γεῦμα, δοθὲν πρὸς τιμὴν τῶν μελῶν τῆς Δ.Ι.Σ. ὑπὸ τοῦ Ἰδρύματος «Σπίτι τοῦ Κορίτσιου» — Τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου».

— Τὴν 21ην Φεβρουαρίου εἰς συνεστίασιν ἐν τῇ Ἱ. Μονῇ Πεντέλης, μετὰ τῶν συνταξιωτῶν τοῦ Ριζαρείων.

Μετέσχε τὴν 24ην Φεβρουαρίου συσκέψεως ὑπὸ τὴν Προεδρείαν τῆς Α. Ε. τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ διὰ τὸ «Τάμα» τοῦ Ἔθνους.

Συνεῖργασθη τὴν 5ην Φεβρουαρίου μετὰ τῶν κ.κ. Δήμητρα καὶ Γλυκοφρύδῃ Προέδρου καὶ Ἀντιπροέδρου τοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας ἀντιστοίχως.

— Τὴν 9ην Φεβρουαρίου μετὰ τοῦ κ. Λαζάρου Τσαού-σουλου καὶ τοῦ κ. Δημ. Σταματοπούλου.

— Τὴν 10ην Φεβρουαρίου μετὰ τοῦ πρέσβεως κ. Ε. Καλαμίδα καὶ τοῦ καθηγητοῦ κ. Σάββα Ἀγουρίδου.

— Τὴν 11ην Φεβρουαρίου μετὰ τοῦ Ὑφυπουργοῦ κ. Ν. Ἐφesiου καὶ τοῦ κ. Γ. Δράκου.

— Τὴν 12ην Φεβρουαρίου μετὰ τοῦ Πανοσ. Ἀρχιμ. Ἀνθίμου Ρούσσα.

— Τὴν 17ην Φεβρουαρίου μετὰ τοῦ κ. Γ. Ἀξιῶτη, τοῦ κ. Δαυίδ καὶ τοῦ κ. Ἱ. Νταϊφά.

— Τὴν 23ην Φεβρουαρίου μετὰ τοῦ Γεν. Δ/ντοῦ τοῦ Ν.Ι.Κ.Ε. ἱατροῦ κ. Ἀθ. Καραντώνη, τοῦ Διοικητοῦ τοῦ Ο.Δ.Δ.Ε.Π. κ. Φωτ. Πετροπούλου, τοῦ Δ/ντοῦ Ὑπουργ. Ἐξωτερικῶν κ. Ε. Γιάνναρη, τοῦ Πανοσ. Ἀρχιμ. Ἀνθίμου Ρούσσα, τοῦ Πανοσ. Ἀρχιμ. Μαξίμου Ψιλοπούλου, τοῦ Δ/ντοῦ Προσωπικοῦ Ε.Τ.Ε. κ. Ἰωάν. Ρήγα καὶ τοῦ κ. Φωτιάδου.

— Τὴν 24ην Φεβρουαρίου μετὰ τοῦ Γεν. Γραμματέως τοῦ Ὑπουργείου Δημ. Τάξεως κ. Πέτρ. Κωτσέλη.

— Τὴν 2αν Μαρτίου μετὰ τοῦ πρέσβεως κ. Ε. Καλαμίδα, τοῦ Γεν. Δ/ντοῦ Ὁρησκευμάτων κ. Κων. Κούρκουλα καὶ τοῦ κ. Ἰωάν. Παλαϊοκρυσσά.

— Τὴν 3ην Μαρτίου μετὰ τοῦ Διοικητοῦ τοῦ Ο.Δ.Δ.Ε.Π. κ. Φωτ. Πετροπούλου.

Ἐδέχθη τὴν 11ην Φεβρουαρίου τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Σταυροπόλεως κ. Χρυσόστομον, τὸν Ἀρχηγὸν Χωροφυλακῆς κ. Καρυώτην, τὸν καθηγητὴν κ. Γκόσβεϊτς, τὴν Ἐπιτροπὴν ἀδιορίστων Θεολόγων καὶ τὸν κ. Ἀντ. Μπαϊρακτάρην.

— Τὴν 16ην Φεβρουαρίου τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Δημητριάδος κ. Ἠλίαν.

— Τὴν 17ην Φεβρουαρίου τὸν θεολόγον κ. Σταυρόπουλον.

— Τὴν 19ην Φεβρουαρίου τὸν κ. Γερ. Κωνσταντῆτον.

— Τὴν 20ην Φεβρουαρίου τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Αὐστραλίας κ. Ἰεζεκιήλ, τὸν Νομάρχην Ἀττικῆς κ. Δημακόπουλον, τὸν ὑφηγητὴν κ. Ἰωάν. Καραβιδόπουλον, τὸν Γενικὸν Ἐπίτροπον Φορολογικῶν Δικαστηρίων κ. Ἰωάν. Τσαντήλαν καὶ τὸν κ. Τσαγκαράκη.

— Τὴν 23ην Φεβρουαρίου τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Ἱερισσοῦ καὶ Ἀγίου Ὁρους κ. Παῦλον, τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Σύρου, Τήνου καὶ Ἀνδρου κ. Δωρόθεον, τὸν Θεοφ. Ἐπίσκοπον Ἀμφιπόλεως κ. Σίλαν, τὴν Ἡγουμένην τῆς Ἱ. Μ. Θεομήτορος Πελαγίαν, τὸν διάκονον κ. Στέφανον Παπαθανασίου, τὸν Πρόεδρον τῆς Συμβουλευτικῆς Ἐπιτροπῆς κ. Π. Βογιατζῆν, τὸν καθηγητὴν κ. Κ. Σημαντήραν, τὸν ἱατρὸν-Χειρουργὸν κ. Παν. Πετρόπουλον μετὰ τῆς συζύγου του, τὸν Ὀφθαλμιάτρον κ. Γ. Σγουρόν, τὴν καν Μεγαπάνου καὶ τὸν κ. Α. Μαγγιῶρον.

— Τὴν 24ην Φεβρουαρίου τοὺς Σεβ. Μητροπολίτας Χαλκηδόνος κ. Μελίτων, τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Κεφαλληνίας κ. Προκόπιον καὶ τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Ἀλεξανδρουπόλεως κ. Κωνσταντῆτον.

— Τὴν 25ην Φεβρουαρίου τὸν Αἰδεσ. ἱερέα κ. Γ. Καλατζῆν, τὸν Γυμνασιάρχην κ. Γ. Μελισσινόν, τὸν δικηγόρον κ. Τ. Μαστακούρην, τὸν Μr. Ρanos, τὴν ζωγράφον καν Ντ. Ἀντωνικάτου καὶ τὴν καν Ζ. Παπαμιχαλακοπούλου.

— Τὴν 26ην Φεβρουαρίου τὸν Πανοσ. Ἀρχιμ. κ. Ἠλίαν Μαστρογιαννόπουλον, Διευθυντὴν τοῦ Ἱερατικοῦ Φροντιστηρίου Τήνου.

— Τὴν 3ην Μαρτίου τὴν καν Ρ. Τριανταφυλλίδου, τὴν καν Δώραν Γόντικα καὶ τὸν κ. Ἀντ. Παπαντωνίου.

— Τὴν 4ην Μαρτίου τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Ἱερισσοῦ καὶ Ἀγ. Ὁρους κ. Παῦλον, τὸν Πανοσ. Ἀρχιμ. κ. Πολύκαρπον Ἀνδρώνην, τοὺς Αἰδεσ. ἱερεῖς κ. Ν. Κοτσώνην καὶ Ἰωάν. Πετρόπουλον, τὸν Δ/ντὴν λογιστηρίου ΕΤΕ κ. Ἀντ. Τσιμερλήν, τὸν ἱατρὸν κ. Ἀ. Σεντούκαν, τὸν ἱατρὸν κ. Σπ. Ζουμπούλην, τὴν καν Φ. Κατραμποπούλου, τὸν κ. Κρ. Γεωργιάδην, τὸν δημοσιογράφον κ. Ἰωάν. Ρήγον, τὴν κ. Δ. Σακίζλῃ, τὸν ἐπ. Γυμνασιάρχην κ. Ἰωάν. Κολιτσάραν, τὸν δρὰ κ. Ἰωάν. Παναγόπουλον δικηγόρον, τὸν δρὰ τῆς Θεολογίας κ. Ἰωάν. Κωνσταντινίδην καὶ τὸν θεολόγον κ. Ἀρ. Πανώτην.

Ἐκπροσωπῶν τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον ὁ Ἀρχιμ. Ἱεροκῆρυξ Παντελεήμων Ρίζος παρηκολούθησε ἐν τῇ αἰθούσῃ «Παρνασσός» ὁμιλίαν ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Ἑταιρείας Εὐβοϊκῶν Σπουδῶν καὶ ἐν τῷ κινηματοθέατρῳ «Ρέξ» ὁμιλίαν τοῦ κ. Διευθυντοῦ τῆς Νομαρχίας Ἀττικῆς.

Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Εὐρίπου κ. Βασίλειος κατὰ τὸν μῆνα Φεβρουάριον:

Ἐκπροσωπῶν τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον:

Ἐτέλεσε α) τὴν θείαν Λειτουργίαν:

— Τὴν 2 εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν Μητροπόλεως, ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Κυρίου, χάριν τῶν ἐν Ἀθήναις Μεσσηνίων.

— Τὴν 10 εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν Ἀγίας Εἰρήνης χάριν τῶν Ταχυδρομικῶν ὑπαλλήλων ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ προστάτου αὐτῶν, Ἀγίου Ζήνωνος.

β) Δοξολογίαν ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ διὰ τοὺς Φοιτητὰς τῆς Α.Σ.Ο.Ε.Ε., ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῆς Φοιτητικῆς ἐβδομάδος.

Ἐτέλεσε ὁμοίως τὴν θείαν Λειτουργίαν:

— Τὴν 1 εἰς τὸν Ἱ. Ν. Ἀγ. Τρύφωνος Κολωνοῦ.

— Τὴν 7 εἰς τὸν Ἱ. Ν. τῆς Ριζαρείου Σχολῆς, χειροθετήσας εἰς ἀναγνώστην τὸν σπουδαστὴν κ. Ἀθ. Ἀττάρτ.

— Τὴν 21 εἰς τὸν Ἱ. Ν. Μονῆς Πεντέλης.

— Τὴν 28 εἰς τὸν Ἱ. Ν. Μητροπόλεως.

Ἐχοροστάτησεν εἰς τὸν ἑσπερινὸν τῶν ἑορταζόντων Ἱερῶν Ναῶν: Ἀγίας Φιλοθέης, ἐν Φιλοθέῃ καὶ Ἀγ. Πολυκάτρου, Βοτανικοῦ.

Ἐντολῇ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου ἐχειροτόνησεν εἰς πρεσβυτέρους τὸν διάκονον κ. Χαρ. Φεφὲν καὶ τὸν διάκονον κ. Γεώργ. Κίκιζαν, σπουδαστὰς τοῦ Ἱερατικοῦ Φροντιστηρίου Τήνου.

Ἐτέλεσε τὸ μυστήριον: α) τοῦ γάμου: τοῦ κ. Ἀχ. Βάγια, πολ. Μηχανικοῦ, τοῦ κ. Νικ. Καζαμία, ἱατροῦ καὶ τοῦ κ. Ἠλ. Λαμπίρη, παιδιάτρου.

β) τοῦ βαπτίσματος διὰ τὸ τέκνον τοῦ δικηγόρου κ. Παν. Κατσαδούρη.

Ὑπεδέχθη ἐν τῷ Ἀρχιεπισκοπικῷ Μεγάλῳ (ἀπουσιάζοντος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου) τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας: Ἐλασσώνος κ. Σεβαστιανόν, Γόρτυνος κ. Θεόφιλον καὶ τὸν θεοφίλ. Ἐπίσκοπον Ἐλευσίνος κ. Τιμόθεον.

Ἐδέχθη α) Ἐπιτροπὴν ἀδιορίστων Θεολόγων, τὸν Ἱεροκήρυκα Ὑδρας Ἀρχιμ. κ. Νικ. Φεράκη, τὸν Σμήναρχον κ. Κων. Βασιλάκη, τὸν δικηγόρον κ. Ἀθ. Μπεργκούνη, τὸν ἀστυνόμον κ. Βασ. Ραφτογιάννη, τὸν Αἰδεσ. Ἱερέα κ. Παν. Ζανθόπουλον, τὸν ἱατρὸν—χειρουργὸν κ. Βασ. Κέκη, καὶ τὸν στρατιωτικὸν Ἱεροκήρυκα Ἀρχιμ. κ. Νεοφ. Παντζήν.

β) Ἐπιτροπὰς ἀνεγέρσεως Ἱερῶν Ναῶν: Τριῶν Ἱεραρχῶν Καισαριανῆς καὶ Ἀγίου Παύλου, παρὰ τὴν Τερψιθέαν Γλυφάδος.

Προήδρευσε τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου.

Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἀχελώου κ. Εὐθύμιος κατὰ τὸν μῆνα Φεβρουάριον:

Ἐτέλεσε τὴν θ. Λειτουργίαν εἰς τοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς Προφήτου Ἡλιοῦ Παγκρατίου, Ἀγ. Χαραλάμπους Πολυγώνου, Μητροπόλεως (μετὰ τοῦ Μακ)του καὶ Ἐπισκόπου Εὐρίπου κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Ἀγ. Φιλοθέης, Κοιμ. Θεοτόκου Ἱ. Μονῆς Πεντέλης, καθ' ἣν ἐχειροτόνησε εἰς διάκονον τὸν Ἱεροσπουδαστὴν κ. Χαράλαμπον Φεφέν καὶ Ἀγ. Πολυκάρπου Βοτανικοῦ.

Ἐχοροστάτησεν εἰς τὸν Ἑσπερινὸν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγίων Ἀναργύρων Ἀντιπερικοῦ Σταθμοῦ Ἀγ. Βαρβάρας.

Μετέσχεν εἰς τετραήμερον Σύσκεψιν Προγραμματισμοῦ τῆς Δ/σεως Χριστ. Νεολαίας, γενομένην εἰς τὸ Πνευματικὸν Κέντρον τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς.

- Εἰς Συμβούλιον τοῦ ΝΙΚΕ.
- Εἰς Σύσκεψιν διὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Κ.Σ. ἐν τῷ Σταδίῳ.
- Εἰς Ἑπαρχιακὴν Συνέλευσιν.
- Εἰς συνεδρίασιν τῆς Μ.Σ.Ε. ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν.
- Εἰς λήψιν τοῦ Σεμιναρίου Κληρικῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, προϊσταμένων τῶν ὑπὸ Ἰδρυσιν Νεανικῶν Κέντρων.

Ἐκπροσωπῶν τὸν Μακαριώτατον, παρῆσθη εἰς τὴν ἑναρξιν τῆς Θ' Ἑβδομάδος τῆς Α.Σ.Ο. καὶ Ε.Ε.

— Εἰς τὴν ἑναρξιν φιλοξενίας σειρᾶς Ἱερέων εἰς τὸ Ἑθνικὸν Ἰδρυμα.

Ἐτέλεσε τὸ μυστήριον τοῦ Γάμου τῆς Κοιν. Λειτουργοῦ τῆς Ἀρχ/πῆς διδος Ε. Παπαγρηγοράκη.

Ὡμίλησε πρὸς τοὺς ἐν τῇ Ἑθνικῇ Ἑστίᾳ φιλοξενιθέντας Ἱερεῖς.

Συνειργάσθη μὲ στελέχη καὶ συνεργάτας τῆς Δ/σεως Χριστ. Νεολαίας.

Ἱερὰ Μητρόπολις Ἡλείας

Τὴν 8ην τοῦ μηνὸς Φεβρουαρίου, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς συγκλήσεως τῆς Ἑπαρχιακῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, ἔλαβε χώραν ἐν Πύργῳ σεμνὴ καὶ λίαν συγκινητικὴ ἑορτή, καθ' ἣν ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης ἡμῶν ἀπένειμε τὸν ἑπαινον τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, προσφέρας, ὡς εὐλογίαν, τὸν τίμιον Σταυρὸν εἰς ἐννέα Ἐφημέριους, οἵτινες συνεπλήρωσαν ἄνω τῶν τεσσαράκοντα ἐτῶν σεμνῆς καὶ καρποφόρου Διακονίας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

Οἱ ἐφημέριοι οἵτινες ἐτιμήθησαν εἶναι οἱ κάτωθι:

- 1) π. Ἰωάννης Πετρόπουλος (πεντήκοντα ἔτη ἐφημ. Διακονίας).
- 2) π. Θρασύβουλος Παναγακόπουλος, ἐφημέριος Μουζακίου (48 ἔτη ἐφημ. Διακονίας).
- 3) π. Κλεάνθης Τριανταφυλλόπουλος, ἐφημέριος Τριπιάνων (47 ἔτη ἐφημ. Διακονίας).

4) π. Νικόλαος Φάμελος, ἐφημέριος Κορακοχωρίου (42 ἔτη ἐφημ. Διακονίας).

5) π. Μιχαὴλ Δημόπουλος ἐφημέριος Βουπρασίου (42 ἔτη ἐφημ. Διακονίας).

6) π. Ἀγυσίλαος Παπαδόπουλος, ἐφημέριος Κάμπου (41 ἔτη ἐφημ. Διακονίας).

7) π. Δημήτριος Κουρλομπᾶς, ἐφημέριος Μαρκοπούλου—Ὀλγας (41 ἔτη ἐφημ. Διακονίας).

8) π. Σπυρίδων Σαραντουλάκος, ἐφημέριος Κατσαροῦ (41 ἔτη ἐφημ. Διακονίας).

9) π. Δημήτριος Μητρόπουλος, ἐφημέριος Ρουπακίου (Διανύει τὸ 41ον ἔτος τῆς ἐφημεριακῆς Διακονίας).

Ἱερὰ Μητρόπολις Κορινθίας

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης κ. Παντελεήμων τὴν 5.2.1971 προσέκλεσε 50 Ἱερεῖς αὐτοπροσώπως τῶν δώδεκα Ἀρχιερατικῶν Περιφερειῶν Κορινθίας εἰς τοὺς ὁποίους κατόπιν καταλλήλου ἐισηγήσεως παρέδωκεν ἱσάριθμα κατατοπιστικὰ φυλλάδια ἐκδόσεως τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, περιέχοντα ὁδηγίαν πρὸς συλλογὴν λαογραφικῆς ὕλης. Οὕτως εἰς διάστημα δέκα μηνῶν 50 Ἱερεῖς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κορινθίας θὰ συλλέξουν λαογραφικὸν ὕλικόν ἐκ τοῦ Χωρίου των καὶ τῶν πέριξ Χωρίων, τὸ ὅποιον ἐὰν δὲν συλλεγῇ ἐγκαίρως θὰ ἀπωλεσθῇ διὰ παντὸς λόγῳ τῶν πολλῶν καὶ ταχυτάτων μεταβολῶν, αἱ ὁποῖαι συντελοῦνται μεταπολεμικῶς ἀπανταχοῦ καὶ πρὸ παντὸς εἰς τὴν ὑπαιθρον Χώραν.

Τὸ λαογραφικὸν ὕλικόν τὸ ὅποιον θὰ συλλεγῇ θὰ ἀφορᾷ εἰς τὰς κατοικίας, ἐνδύματα, τροφάς, εἰς ἔθιμα γεωργῶν, ποιμένων, κυνηγῶν, εἰς ἔθιμα βαπτίσεως, γεννήσεως, γάμου, θανάτου, εἰς εὐχάς, κατάρας, ὕβρεις παραδόσεως, παροιμίας, χαιρετισμούς, ἑορτάς, αἰνίγματα, λογοπαίγνια, λαϊκὴν ἱατρικὴν κ.λ.π. Τὸ ὕλικόν αὐτὸ θὰ παραδοθῇ εἰς τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν πρὸς ταξινόμησιν καὶ ἐπεξεργασίαν.

Ἐν συνεχείᾳ ἠκολούθησε συνέδριον ἐξ 80 Ἐξομολόγων Πνευματικῶν κατὰ τὸ ὅποιον ἐξητάσθησαν διάφορα κοινωνικά θέματα καὶ ἡ ἀντιμετώπισις αὐτῶν εἰς τὴν σύγχρονον ἐποχὴν.

Ἱερὰ Μητρόπολις Φθιώτιδος

Ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς Ἑβδομάδος Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς ἐτελέσθη τὴν Τετάρτην 10 Μαρτίου εἰς τὸν μητροπολιτικὸν ναὸν Λαμίας ἐσπερινὴ λειτουργία τῶν προηγουμένων ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Λαμίας κ. Δαμασκηνοῦ, συμπαραστατουμένου ὑπὸ τοῦ πρωτοσυγκέλλου πανοσ. ἀρχιμ. κ. Ἀγαθονίκου Φιλιππότῃ καὶ πολυπληθοῦς Ἱερατείου. Τὸν θεῖον λόγον ἐκήρυξε ὁ θεολόγος—καθηγητῆς κ. Κωστάκης, ἀφορμηθεὶς ἀπὸ τοῦ στίχου «Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη...» (Ματθ. κη', 19). Ἐν συνεχείᾳ, ὁ ὁμιλητὴς ἀνεφέρθη εἰς τὸ διὰ τῶν σίωνων ἱεραποστολικὸν ἔργον τῆς Ἐκκλησίας καὶ δὴ τῆς Ὁρθοδόξου, καταλήξας μὲ τὴν διαπίστωσιν ὅτι ἡ δημιουργία ἱεραποστόλων εἶναι κλήσις τοῦ Ἀγίου Πνεύματος. (Πρβλ. Πραξ. Ἀπ. ιγ', 2).

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

'Ιερά 'Αρχιεπισκοπή 'Αμερικής

Εδλαβεστάτους 'Ιερατικώς Προϊσταμένους
'Εντιμότητα Διοικητικά Συμβούλια και
'Ελλογίμους Διδασκάλους και Διδασκαλίσσας
τῆς 'Ιερᾶς 'Αρχιεπισκοπῆς
'Αγαπητοί,

Κατὰ τὴν ἐφετερινὴν ἐβδομάδα τῶν 'Ελληνικῶν Γραμμάτων θεωρῶ καθήκον μου νὰ σὰς δώσω μίαν εἰκόνα τῆς ἐνεστώσης καταστάσεως τῆς 'Ελληνικῆς Παιδείας ἐν 'Αμερικῇ. Τὴν εἰκόνα αὐτὴν τὴν συνθέτουν Μεγάλοι Ἐδεργέται, Ἐδεργέται, Δωρηταὶ καὶ ἡ διαρκὴς συνεισφορά τῶν Κοινοτήτων, τῶν Φιλοπώγων καὶ τῆς ΑΗΕΡΑ.

Οἱ ὁμογενεῖς ποὺ φιλοτιμήθησαν νὰ συνδέσουν τὸ ὄνομά τους μετὰ τὴν 'Ελληνικὴν Παιδείαν στὴν 'Αμερικῇ, καὶ ποὺ προσέφεραν σημαντικὰ ποσὰ γιὰ τὴν ἀνέγερσι 'Ελληνικῶν Ἐκπαιδευτηρίων, εἶναι οἱ ἑξῆς: οἱ κ.κ. Θεόδωρος Τσολαῖνδς, Κωνσταντῖνος Γουλανδρῆς, Ἀργύριος Φάντης, Σωτήριος 'Ελληνας καὶ Βασίλειος Σπυρόπουλος ὅλοι ἐκ Νέας Ὑόρκης. Κοινότητες ἀφ' ἑτέρου, αἱ ὁποῖαι μετὰ ἡρωϊσμόν ἐρωτοστατήσαν καὶ πρωτοστατοῦν εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν 'Ελληνικῶν Γραμμάτων εἶναι αἱ τῶν Ἁγίων Κων/νου καὶ Ἑλένης Γουάσιγκτον, Ἁγίας Τριᾶδος Λόουελ, Ἁγίας Τριᾶδος Μοντρεᾶλ, Ἁγίων Κων/νου καὶ Ἑλένης, Ἁγίας Τριᾶδος καὶ Κοιμήσεως Θεοτόκου Σικάγου, τοῦ Καθεδρικοῦ ἐν Ν. Ὑόρκῃ, τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς εἰς Μπρόνξ, Ἁγίου Σπυρίδωνος Γουάσιγκτον Χάιτς, Ἁγίου Ἐλευθερίου Νέας Ὑόρκης, Ἁγίων Κων/νου καὶ Ἑλένης Μπρούκλιν, Κοιμήσεως Θεοτόκου Μπρούκλιν, Ἁγίου Δημητρίου Ἀστορίας, Θεῆς Μεταμορφώσεως Κορώνας, Ἁγίου Δημητρίου Τζαμείκας, Ἁγίου Νικολάου Φλάινγκ, Κοιμήσεως Θεοτόκου Μπουένος Ἀἵρες καὶ Ἁγίων Πέτρου καὶ Παύλου ἐν Ἀρίφ Πέτροφ (Σω Ραολο) Βραζιλίας.

Χάρις ἀφ' ἑτέρου στὴν γενναϊόφρονα συμπαράστασι τῶν Φιλοπώγων καὶ τῆς ΑΗΕΡΑ, ὡς καὶ ὁμογενῶν, ὅπως οἱ ἀδελφοὶ Ἀντόνιος καὶ Ἰωάννης Πάππας, Σταμ. Σταματέλλος, Μεγακλῆς Παπαδόπουλος, Παναγιώτης Κοντάκης, Γ. Ἀλεβίζος ἐκ Βοστώνης, Μαρία Ντάουντ, Εὐάγγελος Κοτσίδας, Θεόδωρος Τόνας καὶ Κ. Κοτσιλίμπας, ἐκ Γούστερ, Μασσαχουσέτης, Σωτήριος καὶ Σωκράτης Τέλλος, καὶ Στ. Σκούρας ἐκ Νέας Ὑόρκης, καὶ ἐπὶ πᾶσι χάρις στὴν συνεργασία τῶν Κοινοτήτων καὶ τῶν Φιλοπώγων μας ἐν τῷ συνόλῳ των, ἔχουμεν τὰ τρία ἀνώτερα Ἐκπαιδευτήρια τῆς 'Ιερᾶς 'Αρχιεπισκοπῆς: τὴν Ἀκαδημίαν τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν καὶ τὸ 'Ελληνικὸν Κολλέγιον.

Τὴν εἰκόνα συμπληρῶνουν τὰ 400 ἀπογευματινὰ σχολεῖα τῶν Κοινοτήτων μας, οἱ 550 διδάσκαλοι καὶ διδασκάλισσαι μας καὶ αἱ 22.000 παιδιῶν μας, ποὺ φοιτοῦν εἰς αὐτά.

'Η 'Ελληνικὴ Παιδεία κατὰ ταῦτα, ὅσον καὶ ἀτελής, καὶ ὑποτυπώδης καὶ ἂν θεωρηθῇ, ἀποτελεῖ ἐν τοῦτοις μίαν ἐδτιχὴν πραγματικὴν ὁπτιαν, ἡ ὁποία καὶ εἶναι ἡ ἀμοιβὴ τῶν μόχθων καὶ τῶν θυσιῶν τῶν Μελῶν τῶν Κοινοτήτων μας, ἀφ' ἑνὸς καὶ τῶν Διδασκάλων μας ἀφ' ἑτέρου. Θὰ ἦτο παράλειψις, εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο δὲν ἀνέφεροντο καὶ ἄλλοι συντελεσταί, ὅπως ὁ ἔγκριτος 'Ελληνικὸς Τύπος μετὰ ἐπιμεταλῆς τὰς δύο Ἡμερησίας τῆς Νέας Ὑόρκης καὶ ἀξιόλογοι ἄνθρωποι τῶν Γραμμάτων, εἰς τὴν κορυφὴν τῶν ὁποίων ἴστανται ὁ πολυγραφώτατος ἱερεὺς καὶ δημοσιογράφος ἀείμνηστος Δημήτριος Καλλιμάχος καὶ ὁ ἐμπνευσμένος ἱεράρχης Γερμ. Πολυζωίδης.

'Η ἐποχὴ μας, ἐποχὴ συγκρούσεως τῶν ἀσυγχύτων ἐθνῶν καὶ ἀξιών καλεῖ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἰδιαίτερος ἡμᾶς τοὺς 'Ελληνοαμερικανούς νὰ προσέξωμεν τὸ λεπτὸν τοῦτο θέμα καὶ νὰ προβῶμεν εἰς κάθε ἐνέργειαν, ἡ ὁποία θὰ ἐβοήθει τὸ παιδί μας εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ ἥθους καὶ χαρακτῆρος του, προσφέροντάς του τὸ λήθη καὶ ἀξίας καὶ ἀρχάς, ποὺ μᾶς ἐκκληροδότησαν ἡ 'Ελληνικὴ σκέψις καὶ τὸ Χριστιανικὸν πνεῦμα.

Μερικαὶ ἀπὸ αὐτὰς τὰς ἀληθείας καὶ ἀξίας καὶ ἀρχάς, ποὺ πρέπει ἡ 'Ελληνικὴ Παιδεία, ἡ 'Ελληνοαμερικανικὴ οἰκογένεια καὶ ἡ Ὁρθόδοξος 'Ελληνικὴ Ἐκκλησία Ἀμερικῆς νὰ χαράξουν πολὺ βαθεῖα μέσα στὴν σκέψι, τὴν ψυχὴ καὶ τὴν ζωὴ τῶν παιδιῶν μας εἶναι αἱ ἑξῆς:

α) Αἰὲν ἀριστεύειν: τὸ νὰ προσπαθῇ κανεὶς ἀδιακόπως, πάντοτε νὰ ἀριστεύῃ, νὰ εἶναι ἀριστος εἰς ὅλα.

β) Παιδες Ἑλλήνων ἴτε: Τὸ νὰ μὴ ἀνεχθοῦν τὰ παιδιὰ μας ποτὲ τὴν πεπατημένην, τὴν στασιμότητα ἢ τὴν ὀπισθοδρόμησην.

γ) Ὡς τέκνα φωτός περιπατεῖτε: Τὸ νὰ εἶναι φωτόμορφα τὰ παιδιὰ μας, φορεῖς φωτός. Νὰ μὴ συνθηκολογοῦν ποτὲ μετὰ τὸ οὐδὲν ὅποτε ἀκότος.

"Οἱ αἱ ἀξίαι καὶ αἱ ἐννοιαὶ τοῦ 'Ελληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ εἰς αὐτὰς τὰς τρεῖς συγκεντρώνονται. Ἡ διδασκαλία τῶν ἐπομένων εἰς τὰ παιδιὰ μας πρέπει νὰ εἶναι τὸ πρῶτον μέλημά μας. Καὶ ἡ ποὺ πειστικὴ καὶ ἀποτελεσματικὴ διδασκαλία εἶναι τὸ προσωποῦν παράδειγμα. Τὸ παράδειγμα τοῦ διδασκάλου, τοῦ Γονέως, τοῦ Κλήρου. Ἀκόμα καὶ τοῦ Ἐδεργέτου καὶ τοῦ Προστάτου τῆς 'Ελληνικῆς Παιδείας.

'Ελληνικὴ Παιδεία δὲν εἶναι ἀπλῶς ἡ διδασκαλία τῆς γλώσσης ἢ κεφαλαίων περὶ τῆς 'Ελληνικῆς πατρίδος καὶ τῆς 'Ελληνικῆς ἱστορίας. 'Ελληνικὴ Παιδεία εἶναι ἡ διδασκαλία τῆς ἐργασίας τῆς ἑλληνικῆς σκέψεως. Ἡ διδασκαλία τῆς ὠραιότητος τῆς 'Ελληνικῆς τέχνης. Ἡ διδασκαλία τῆς ἠθοπλαστικῆς δυνάμεως τοῦ 'Ελληνικοῦ πολιτισμοῦ. Ἡ 'Ελληνικὴ Παιδεία κατὰ ταῦτα εἶναι δυσκολώτατον ἐργεῖσμα πρὸ παντὸς ἑδῶ. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον καὶ ἀξίζει νὰ τύχη προσεκτικωτέρως μελέτης καὶ ἀντιμετωπίσεως τὸ ὅλον θέμα.

'Η ἐφετερινὴ ἐβδομάδα τῶν 'Ελληνικῶν Γραμμάτων πρέπει νὰ ἐορτασθῇ μετὰ μίαν ἀπόφασιν ἀναθεωρήσεως τῆς στάσεώς μας ἀπέναντι τῆς 'Ελληνικῆς Παιδείας καὶ μετὰ μίαν προσπάθειαν ρεαλιστικῆς ἐκτιμήσεως τῶν δυσκολιῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν θυσιῶν, εἰς τὰς ὁποίας πρέπει νὰ ὑποβληθῶμεν χάριν τῶν παιδιῶν μας καὶ ὡς ἄτομα καὶ ὡς Κοινότητες καὶ ὡς Ἀρχιεπισκοπὴ.

Τὸ Σχολεῖον, ὁ Διδάσκαλος, ἡ Διδασκάλισσα, τὸ παιδί μας πρέπει νὰ ἔλθουν πρῶτα εἰς τὴν σειράν τῶν προτεραιοτήτων καὶ ἐνδιαφερόντων μας, εἰς τὴν θέλωμεν πράγματι νὰ διασωθῇ ἡ Ἐλληνοχριστιανικὴ οἰκογενειακὴ καὶ ἱστορικὴ παράδοσις, καὶ ἐπομένως ἡ 'Ελληνοχριστιανικὴ ταυτότης καὶ συνειδήσις τῶν παιδιῶν μας. Ἡ Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ, ποὺ εἶναι ἡ ἐκφραστὴς τῆς συλλογικῆς ἐκκλησίας καὶ ἐπιθυμίας σας, πρέπει νὰ γίνῃ ἡ συλλογικὴ ἐκφραστὴς καὶ τῆς θελήσεως σας νὰ σωθῇ ὅ,τι ἀποτελεῖ ὄχι ἀπλῶς τὴν κληρονομίαν μας, ἀλλὰ τὴν ὅλην περιουσίαν μας δηλαδὴ τὸ παιδί μας.

Διὰ τοῦτο καὶ ἐνῷ ἐκφράζω βαθυτάτην τὴν ἐγνωμοσύνην μου πρὸς ὅλους, ὅσοι ζοῦν μετὰ τὴν σκέψιν, τὴν φροντίδα καὶ τὴν προθυμίαν νὰ κάμουν τὸ πᾶν ὑπὲρ τῆς 'Ελληνοχριστιανικῆς Παιδείας, ἀπευθύνω θερμὴν ἐκκλησίαν καὶ παράκλησιν πρὸς τὰ Διοικητικὰ Συμβούλια τῶν Κοινοτήτων τῶν Φιλοπώγων ὡς καὶ τῶν Συλλόγων Γονέων καὶ Διδασκάλων (Ρ.Τ.Α. ἢ Ρ.Τ.Ο.) νὰ δώσουν μεγαλυτέραν προσοχὴν εἰς τὸ 'Ελληνοαμερικανικὸν σχολεῖον τὸ ἀπογευματινόν, τὸ Ἡμερησίον, ὡς καὶ τὰ Ἀνώτατα Ἐκπαιδευτικὰ Ἰδρύματα τῆς 'Ιερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς, καὶ νὰ διαθέσουν ὑπὲρ αὐτῶν ὅχι ψυχία, ἀλλὰ οὐσιαστικὸν μέρος τοῦ ἐτησίου προϋπολογισμοῦ των.

'Ελπίζω καὶ ἀναμένων ἀνάλογον ἀνταπόκρισιν παρ' ὅλων τῶν πραγμάτων ἐνδιαφερομένων εἰς τὴν ὡς ἄνω ἐκκλησίαν μου, ἐπικαλοῦμαι ἐπὶ τὸ Ἐκπαιδευτικὸν ἔργον τῶν Κοινοτήτων καὶ τῶν Διδασκάλων μας παντοτενὴν τὴν ἐμπνευσιν καὶ προστασίαν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, καὶ διατελῶ.

Μετὰ πατρικῆς ἀγάπης,

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

Ο ΑΜΕΡΙΚΗΣ ΙΑΚΩΒΟΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ
Ι. Γενναδίου 14. 'Αθήναι 140. Τηλ. 738-203

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

ΕΣΟΔΑ 1970

1. 'Υπόλοιπον χρήσεως 1969	555.594.60
2. Δίσκος Πεντηκοστής 1970	840.570.60
3. Κατηχητικά Σχολεία 1970	657.606.20
4. Δωρεά διάφοροι	114.145.10
5. 'Εκ διαθέσεως έποπτικών	12.135.40
6. 'Εκ τυπογραφικής εργασίας offset.	7.000
7. 'Εκ τροφείων Οικοτρόφων.	7.900
	2.194.852.90

ΕΣΟΔΑ 1970

Α' 'Ενίσχυσις 'Ορθ. 'Ιεραποστολής εις 'Ανατ. 'Αφρικην Κορέαν και άλλας 'Ιεραποστολικάς χώρας	
1. Εισιτήρια και συνάλλαγμα αποστελλομένων 'Ιεραποστόλων	75.877
2. 'Επισκέψεις αφρικανών και ξένων 'Ιερέων εις 'Ελλάδα	25.597
3. 'Υποτροφίαι, έκτακτα οικονομικά βοηθήματα εις άλλοδαπούς.	254.037
4. 'Εμβάσματα εις 'Ι.Μητρόπολιν 'Ειρηνοπούλεως	204.000.50
5. 'Αποστολή ειδών εις 'Ανατολικήν 'Αφρικην	460
6. Διαμετακομιστικά—ναύλοι	32.010.40
7. 'Εκτακτος συμβολική ενίσχυσις 'Εκκλησίας Κορέας	30.000
8. 'Απρόβλεπτα (εις 'Εφημ. 'Εκκλησίας Κορέας)	15.000
	637.081.90
Β' Προπαρασκευή 'Ιεραποστόλων και 'Ιεραποστολικού έργου	
1. 'Εξοδα οργανώσεως «'Εβδομάδος» 'Ιεραποστολής.	101.050
2. 'Εκδόσεις—τυπογραφικά	84.241
3. Κέντρον 'Ιεραποστολικών Σπουδών	86.276.50
4. Οικοτροφείον Σπουδαστριών Κέντρου 'Ιεραπ. Σπουδών	92.686.30
5. Συγκρότησις 'Ιεραποστολικής Βιβλιοθήκης	9.897
6. 'Απρόβλεπτα	15.953
7. 'Εξοδα έποπτικών μέσων (slides)	21.386
	411.489.80
Γ' 'Οργάνωσις και λειτουργία τής 'Ιεραποστολικής 'Υπηρεσίας	
1. 'Εξοδα οργανώσεως και λειτουργίας, Γραφείων	50.376.50
2. Μισθοδοσία προσωπικού Γραφείων	87.318
3. 'Εξοδα έπιτηλώσεως Γραφείων και Κ.Ι.Σ.	36.255
	173.949.50
Γενικόν σύνολον έξόδων	1.222.521.20

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

Δημητρίου Σ. Φερούση, 'Εκκλησία και σύγχρονα μέσα επικοινωνίας. 'Αρθρα και δοκίμια δημοσιευθέντα κατά καιρούς εις τὸ περιοδικὸν «'Ο 'Εφημέριος», 'Αθήναι 1970.

'Ο λογοτέχνης και συγγραφεὺς Δημήτριος Φερούσης, γνωστὸς ἐπὶ μίαν εἰκοσαετίαν περίπου, κυρίως ἀπὸ τὰς ραδιοφωνικὰς ἐκπομπὰς του και τὴν πολὺτιμον προσφορὰν του—θεωρητικὴν και πρακτικὴν—εἰς τὰ μέσα επικοινωνίας τῆς 'Εκκλησίας μετὰ τοῦ λαοῦ, εἰς τὸ νέον του ἔργον ἄπτεται τῶν συγχρόνων προβλημάτων, τὰ ὁποῖα ἀπασχολοῦν τὴν Ποιμαντικὴν τῆς 'Εκκλησίας.

'Η πεῖρα τοῦ σ., ἡ καθαρὰ σκέψις του, ὁ πλοῦσιος καταρτισμὸς του ἀναδεικνύουν, τῷ ὄντι, τοῦτον γνώστην τῶν νευραλγικῶν αὐτῶν θεμάτων και προβάλλουν τὸν εἰδικὸν ἐπιστημονικὸν και τεχνικὸν ἐξοπλισμὸν του. Τινὰ και μόνον ἐκ τῶν περιεχομένων τοῦ βιβλίου ὡς Νέα μέσα επικοινωνίας—Ραδιόφωνον και 'Ορθοδοξία—Μία νέα εὐθύνη—'Εκκλησία και Τηλεόραση—ἡ Κοινὴ Γνώμη—Προπαγάνδα και Προσηλυτισμὸς—ἐπιβεβαιώνουν τὸν ἰσχυρισμὸν.

'Ο κ. Φερούσης ὅστις ἀπὸ δεκαπενταετίας και πλέον με τὰς ραδιοφωνικὰς θρησκευτικὰς ἐκπομπὰς του, τὰ μελετήματά του και περισσότερον με τὴν ἐπιμονὴν και τὸ «πάθος» του, ὅπως ἐν προλόγῳ λέγει, εἶναι, ἀσφαλῶς, ἐκ τῶν πρώτων, οἵτινες κατέστησαν συνειδησιν, ὅτι ἡ 'Εκκλησία ὀφείλει νὰ χρησιμοποίησιν εὐρύτατα τὰ νέα μέσα επικοινωνίας και ἐπρόβληματισεν ἡμᾶς ἐπὶ τῶν μεγάλων αὐτῶν και ἐπικαίρων θεμάτων.

'Ἡδη και πρὸ καιροῦ εἰς ἕτερον βιβλίον του «'Εκκλησία και Δημόσιες Σχέσεις» ἐγνωστοποίησεν νέους δρόμους και πειστικῶς διεπραγματεύθη περὶ τῶν νέων δυνατοτήτων επικοινωνίας και προσεγγίσεως τοῦ κόσμου.

'Ο τομεὺς, με τὸν ὁποῖον ἀσχολεῖται ὁ κ. Φερούσης, εἶναι ἐπὶκαιρος, σημαντικὸς και κρίσιμος διὰ τὴν ἐποχὴν μας. 'Εν τούτοις ὑπηρετεῖ τοῦτον μετὰ βαθυτάτης συναισθήσεως εὐθύνης και με πνεῦμα ἀφοσιώσεως και ταπεινοφροσύνης.

Βαθὺς γνώστης τῶν θεμάτων του, κατορθώνει με τὰ ἐπιχειρήματά του, τὴν γλαφυρότητα τῆς γραφίδος του και τὴν πίστιν του νὰ δίδῃ μίαν ζωντανὴν μαρτυρίαν τοῦ σκοποῦ του.

'Ἡμεῖς μετὰ χαρᾶς παρακολουθοῦμεν τὸ ἔργον του και συγχαίρομεν τοῦτον τόσον διὰ τὸ λαμπρὸν συγγραφικὸν ἔργον του ὅσον και διὰ τὴν ἐν γένει δραστηριότητά του εἰς τὸν εἰδικὸν αὐτὸν τομέα, τὸν ὁποῖον μετὰ πολλῆς καρποφορίας ὑπηρετεῖ και εὐχόμεθα εἰς αὐτὸν νὰ συνεχίσῃ μετὰ τοῦ αὐτοῦ ζήλου και τῆς αὐτῆς πίστεως νὰ προσφέρῃ τὰς πολυτίμους ὑπηρεσίας του εἰς τὴν 'Εκκλησίαν και τὸ 'Εθνος μας.

Κ. Γ. Μ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ίερά Μητρόπολις Μυτιλήνης

Κλησικς Κατηγορουμένου [2]

Πρὸς

Τὸν Ίερομόναχον Σπυρίδωνα Σαμιώτην

Ίαγνώστου διαμονῆς

Καλεῖσαι ὅπως ἐμφανισθῆς ἐνώπιον ἡμῶν καὶ ἐν τοῖς Γραφεῖσι τῆς Ίερᾶς Μητροπόλεως Μυτιλήνης τὴν 20ὴν Μαρτίου 1971, ἡμέραν Σάββατον καὶ ὥραν 9ην πρωΐνῃν, ἵνα ἀπολογηθῆς ἐπὶ ἀποδιδόμενῳ σοι κατηγοριῶν, δι' ἃς ἐνεργοῦνται ἐνορκιοὶ ἀνακρίσεις, συμφώνως τῷ ὑπ' ἀριθμ. 5284, 5495/17.11.1970 ἐγγράφῳ τῆς Ίερᾶς Συνόδου καὶ τῇ ὑπ' ἀριθμ. 2607/25.11.70 παραγγελίᾳ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μυτιλήνης.

Ἐν Μυτιλήνῃ, τῇ 26ῇ Ἰανουαρίου 1971

Ὁ Ἀνακριτὴς

Ὁ Γραμματεὺς

Ίερεὺς Βασίλειος Δουκαρῆς Ίεροδ. Εὐστρ. Μανταμαδιώτης

Ίερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 33 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2/69 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱ. Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων διὰ τὴν πλήρωσιν τῶν ὑπαρχουσῶν κενῶν θέσεων τακτικοῦ ἐφημερίου ἐν τοῖς Ἱ. Ναοῖς: α) Ἀγίου Γεωργίου, Νέου Ψυχικοῦ καὶ β) Ἀγίων Πάντων, Καλλιθέας, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὰς ἐφημεριακὰς ταύτας θέσεις καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης διακηρύξεως ἐν τῇ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα πιστοποιητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἀθῆναις τῇ 24ῇ Φεβρουαρίου 1961

† Ὁ Ἀθηνῶν ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Ἑδέσσης, Πέλλης καὶ Ἀλμωπίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰ ἄρθρα 33, 34, 35 καὶ 36 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ίερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν Ἐφημεριακῶν θέσεων τῶν Ἱερῶν Ναῶν: 1) Ἀγίου Νικολάου Ἀνύδρου, 2) Ἀγίων Νικάνδρου καὶ Ἰωαννικίου Ἀριδαίας, 3) Γεννήσεως τῆς Θεοτόκου Ἀγλαδοχωρίου, 4) Ἀγίου Γεωργίου Ἐξαπλάτανου, 5) Ἀγίων Ἀρχαγγέλων Ἐπισκοπῆς, 6) Ἀγίου Δημητρίου Καλλιπόλεως, 7) Ἀγίου Νικολάου Καισαριανῶν, 8) Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Λάκκας, 9) Ἀγίου Νικολάου Λεπτοκαρυᾶς, 10) Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Νέας Ζωῆς, 11) Ἀγίου Δημητρίου Πολλῶν Νερῶν, 12) Ἀγίου Δημητρίου Ποντοχωρίου καὶ 13) Ἀγίου Ἀθανασίου Φλαμουριᾶς, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ Νόμων τοῦ Κράτους προβλεπόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως ἐν τῷ Δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα πιστοποιητικὰ.

Ἐν Ἑδέσῃ τῇ 2ᾳ Μαρτίου 1961

† Ὁ Ἑδέσσης, Πέλλης καὶ Ἀλμωπίας ΚΑΛΑΙΝΙΚΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Ἡλείας

Λαβόντες ὑπ' ὄψιν τὸ ἄρθρον 7 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 13/1970 Κανονισμοῦ τῆς Ίερᾶς Συνόδου «περὶ τῶν Ίεροκηρύκων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως Ίεροκήρυκος τῆς Ίερᾶς ἡμῶν Μητροπόλεως καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα κληρικούς, ὅπως ἐντὸς εἰκοσιν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῇ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὅπως ὑποβάλωσι ἡμῖν σχετικὴν αὐτῶν αἴτησιν μετὰ τῶν νομίμων δικαιολογητικῶν.

Ἐν Πύργῳ τῇ 16ῇ Φεβρουαρίου 1971

† Ὁ Ἡλείας ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν κενῆς θέσεως Ίεροκήρυκος τῆς καθ' ἡμᾶς Ίερᾶς Μητροπόλεως, κατόπιν τῆς ὑπ' ἀριθ. 3/7-9-70 πράξεως τοῦ Ἀνωτέρου Ὑπηρεσιακοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐκκλησίας, καλῶμεν τοὺς ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα κληρικούς, ὅπως ἐντὸς εἰκοσι ἡμερῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῇ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσι σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν νομίμων δικαιολογητικῶν εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς καθ' ἡμᾶς Ίερᾶς Μητροπόλεως.

Ἐν Καρδίτῃ τῇ 20ῇ Φεβρουαρίου 1971

† Ὁ Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Κεφαλληνίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 33, 34 καὶ 44 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» ἐν συνδυασμῷ καὶ πρὸς τὰς σχετικὰς διατάξεις τοῦ Α.Ν. 2200/40, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κάτωθι κενῶν θέσεων: 1) δύο κενῶν θέσεων τοῦ καθεδρικοῦ Ἱ. Ναοῦ Εὐαγγελιστρίας-Ἀναλήψεως Ἀργοστολίου καὶ 2) μιᾶς θέσεως τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγίων Ἀποστόλων Χαυδάτων, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱ. Κανόνων, τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Νόμων καὶ Κανονισμῶν ἀπαιτούμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως ἐν τῷ δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ μετὰ σχετικῆς αἰτήσεως διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἀργοστολίῳ τῇ 21ῇ Ἰανουαρίου 1971

† Ὁ Κεφαλληνίας ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Νικαίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὸ ὑπ' ἀριθ. Φ.Ε.Κ. 40/24.2.71, τεῦχος πρῶτον, ἐν ᾧ ἐδημοσιεύθη πράξις τῆς Διαρκοῦς Ίερᾶς Συνόδου «περὶ συστάσεως δευτέρας θέσεως ἱεροκήρυκος εἰς Ἱεράς Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», συνωδὰ ταῖς διατάξεσι τῶν παρ. 1 καὶ 2 τοῦ ἄρθρου 8 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 13/1970 Κανονισμοῦ «περὶ τῶν Ίεροκηρύκων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν ταύτης προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα, ὅπως ὑποβάλωσι τῇ Ίερᾷ Μητροπόλει πάντα τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα δικαιολογητικὰ ἐντὸς εἰκοσαήμερου ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως διὰ τοῦ περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Ἐν Νικαίᾳ τῇ 27ῇ Φεβρουαρίου 1971

† Ὁ Νικαίας ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Χαλκίδος

Ἐχόντες ὑπ' ὄψιν τὸ ἄρθρον 33 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/69 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» καλούμεν τοὺς βουλευμένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ Ἐκκλησιολόγων τοῦ Κράτους προβλεπόμενα προσόντα νὰ καταλάβωσι τὴν κενὴν θέσιν τοῦ ἑφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίου Ἰωάννου Προδρόμου τῆς ἐνορίας Ἀτταλῆς, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Χαλκίδι τῇ 24 Μαρτίου 1971

† Ὁ Χαλκίδος ΝΙΚΟΛΑΟΣ

**Τὸ ἐν Τήνῳ Πανελλήνιον Ἱερὸν Ἰδρυμα
τῆς Εὐαγγελιστρίας**

Ἡ Διοικοῦσα Ἐπιτροπὴ τοῦ Πανελληνίου Ἱεροῦ Ἰδρυματος τῆς Εὐαγγελιστρίας Τήνου, ἔχουσα ὑπ' ὄψιν τὰ ἄρθρα 3,6 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 8/70 Κανονισμοῦ, καὶ προκειμένου νὰ προέλθῃ εἰς τὴν πλήρωσιν τῆς κενῆς Β' Ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ Ἱ. Ναοῦ Εὐαγγελιστρίας Τήνου, καλεῖ τοὺς βουλομένους, καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα, ὅπως ὑποβάλωσι μέχρι τῆς 20-3-1971 εἰς τὸ Ἱερὸν Ἰδρυμα Εὐαγγελιστρίας Τήνου, σχετικὴν αἵτησιν μετὰ συντόμου βιογραφικοῦ σημειώματος.

Διὰ τὴν κατάληψιν τῆς θέσεως ταύτης ἀπαιτεῖται πτυχίον Πανεπιστημιακῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, ἐλλείψει δὲ τούτου, πτυχίον Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς ἢ Ἀνωτέρου Ἐκκλησιαστικοῦ Φροντιστηρίου.

Εἰς πᾶσαν περίπτωσιν, προτιμῶνται οἱ Τήνιοι τὴν καταγωγὴν, μόνιμοι κάτοικοι τῆς νήσου Τήνου (ἄρθρ. 6 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 8/1970 Κανονισμοῦ).

Ἐν Τήνῳ τῇ 10ῃ Φεβρουαρίου 1971

Ὁ Πρόεδρος τῆς Δ/σης Ἐπιτροπῆς
ΠΑΜΦΙΛΟΣ Ζ. ΑΛΑΒΑΝΟΣ

**Κρατικὸν Θεραπευτήριον
Ψυχικῶν Παθήσεων Ἀθηνῶν
Προκήρυξις**

Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 3/11-2-71 ἀποφάσεως τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Κρατικοῦ Θεραπευτηρίου Ψυχικῶν Παθήσεων Ἀθηνῶν, ἐκδοθείσης κατόπιν τῆς ὑπ' ἀριθμ. ΕΙβ/3737/ἐγκ. 86/27.1.70 Διαταγῆς τοῦ Ὑπουργείου Κοιν. Ὑπηρεσιῶν, ἀπεφασίσθη ἡ πλήρωσις τῆς κάτωθι μονίμου θέσεως τοῦ Ἰδρυματος.

1) Μιὰς (1) θέσεως ἱερέως πληρουμένης κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρ. 13 τοῦ Ν.Δ. 3097/54.

Οἱ ἐνδιαφερόμενοι διὰ τὴν κατάληψιν τῆς θέσεως ταύτης καὶ κεκτημένοι τὰ ὑπὸ τῶν ἄρθρ. 14-20 τοῦ Κώδικος ὑπαλλήλων Π.Ν.Π.Δ. τοῦ Ὁργανισμοῦ τοῦ Ἰδρυματος καὶ τοῦ Ν.Δ. 3097/54 ὀριζόμενα προσόντα δεόν ὅπως ἐντὸς 40 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς τελευταίας δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν εἰς τὴν Γραμματεῖαν τοῦ Ἰδρυματος (Δαφνί) τὰς σχετικὰς αἰτήσεις μετὰ τῶν ἀπαιτούμενων δικαιολογητικῶν.

Διὰ πᾶσαν σχετικὴν πληροφορίαν ἅπαντες οἱ ἐνδιαφερόμενοι δύνανται ν' ἀπευθύνωνται εἰς τὴν Γραμματεῖαν τοῦ Ἰδρυματος (Δαφνί) κατὰ τὰς ἐργασίμους ἡμέρας καὶ ὥρας.

Ἐν Δαφνί τῇ 16ῃ Φεβρουαρίου 1971

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Δ.Σ.
ΜΙΧ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

«ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἰωαννίνων **ΣΕΡΑΦΕΙΜ**

† Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης **ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ**

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

A) Ἑσωτερικοῦ : Δραχμαὶ 200 ἑτησίως.

B) Ἐξωτερικοῦ : Δολλάρια 9 ἑτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»
δρχ. 6.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κωνστ. Γ. Μπόνι, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἐκκλησία καὶ Ἔθνος.

Κωνστ. Δωρ. Μουρατίδου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Τὸ μέγα μήνυμα τῆς ἐθνεγερείας τοῦ 1821 πρὸς τὸν σύγχρονον Ἑλληνισμόν.

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Αἱ ὑπηρεσίαι τῆς ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν (Α').

«Ἡ ἡμέρα προσευχῆς τῶν Ἑλλήνων Σπουδαστῶν».

Ἐκθεσις τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ Γενικῇ Συνελεύσει τοῦ Π.Σ.Ε. ἐν Addis Ababa.

Ἡ χειροτονία τοῦ νέου Ἐπισκόπου Ἐλευσίνος (Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας) κ. Τιμοθέου.

Ἀρχιμ. **Καλλινίκου Καρούσου,** Τὸ Α' Συνέδριον τῶν μοναστικῶν παραγόντων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (Α').

Συνοδικαὶ Ἐγκύκλιοι.

Παρατηρήσεων Στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Ἀπολογισμὸς Γραμματείας Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς.

Βιβλιοκρισίαι.

Κλητήριον Ἐπίκριμα.

Προκηρύξεις ἐκλογῆς ἱερέων κλπ.

**ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ**
Ἀθῆναι, Ἰασιῶ 1 — Τηλέφ. 710.734.